

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 6 Αυγούστου 2023 • Έτος 15° • Αρ. φύλλου 779

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

EUROASIA

Το μετέωρο βήμα των καλωδίων

Η συμφωνία για τα καλώδια του EuroAsia αποτελεί το πρώτο βήμα, με την Κομισιόν να καλωσορίζει σε δηλώσεις της στην «Κ» την πρόσφατη υπογραφή της συμφωνίας αγοράς, όμως, τα επόμενα βήματα για κυβέρνηση και ΕΤΕπ περνούν μέσα από τη βιωσιμότητα. **Σελ. 8**

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Πώς ενισχύεται η επιρροή Ερντογάν

Τα περιστατικά καψίματος αντιτιμών του Κορανίου από εθνικιστικές ομάδες κτύπησαν συναγερμό στις Βρυξέλλες και στο Βερολίνο, δημιουργώντας νέο πλαίσιο άσκησης επιρροής της Άγκυρας, το οποίο αξιοποιείται δεόντως από τον Ταγίπ Ερντογάν. **Σελ. 5**

ΚΥΡ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

Η δεύτερη ανάγνωση των αποπομπών

Οι αποπομπές Μπταράκη και Πατούλη έδειξαν ότι ο Έλληνας πρωθυπουργός χρησιμοποιεί την ισχύ που του έδωσε η κάλπη και πως πρόκειται να γίνουν κινήσεις που υπό διαφορετικές συνθήκες θα προκαλούσαν δισταγμούς. **Σελ. 18**

ΝΤΟΝΑΛΝΤ ΤΡΑΜΠ

Υπόδικος, αλλά πολιτικά άτρωτος

Παρά τις βαρύτατες κατηγορίες που αντιμετωπίζει ο Ντόναλντ Τραμπ, διατηρεί ελπίδες να κερδίσει την αναμέτρηση με τον Τζο Μπάιντεν. Σε αυτό το πλαίσιο αναμένεται ένας προεκλογικός αγώνας με ακραία πόλωση. **Σελ. 21**

ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ - ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

Νέα προσέγγιση στα ελληνοτουρκικά

Η θέση του Κυπριακού στα νέα δεδομένα και η σχέση Αθήνας - Λευκωσίας

Η επίσκεψη του Έλληνα πρωθυπουργού στο Προεδρικό άνοιξε την συζήτηση για το ποιος θα είναι ο σχεδιασμός και πόσο κοινός θα είναι ο βηματισμός Αθήνας - Λευκωσίας. Στην Αθήνα υπάρχει η εκτί-

μηση πως θα πρέπει να τερματιστεί το δόγμα «προτεραιότητα έχει το Κυπριακό» και να συζητηθούν τα ελληνοτουρκικά αξιοποιώντας την στροφή Ερντογάν προς την Δύση, και αυτό κατ' επέκταση θα βρο-

θήσει να αρθεί το αδιέξοδο στο Κυπριακό. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε σε καλό κλίμα και έστειλε το μήνυμα αλλαγής σελίδας στις μέχρι τώρα ψυχρές σχέσεις Μητσοτάκη-Χριστοδουλίδη. **Σελ. 3**

ΑΠΕΙΛΕΙΤΑΙ Η ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ

«Πληγές» σε παραλίες με την ανοχή του κράτους

Τα παραδείγματα καταστροφικών επεμβάσεων σε παραλίες της Κύπρου δεν εκλείπουν στις μέρες μας, από την Αγία Νάπα μέχρι τις Θαλασσινές Σπηλιές στην Πέγεια. Μάλιστα με την ανοχή του κράτους

στις πλείστες των περιπτώσεων όπως φαίνεται μέσα από τα παραδείγματα που παρουσιάζουν και αναλύουν στην «Κ» ειδικοί επιστήμονες. Την ίδια ώρα προειδοποιούν ότι σε καιρούς «κλιματικού

χάους» τέτοιες επεμβάσεις απειλούν εκτός από τη βιοποικιλότητα και την ίδια την ανθρώπινη ύπαρξη. Στη φωτογραφία η επέμβαση στην Αμμο του Καμπούρη, κοντά στο Κάβο Γκρέκο. **Σελ. 10**

■ **Παρανομίες στον Ακάμα:** Δικαστικά μέτρα για πέντε περιπτώσεις, δήμευση τελεσίγραφο συμμόρφωσης σε άλλες είκοσι. **Σελ. 9**

ΔΗΣΥ

Ο στενός περίγυρος της Αννίτας

Η Αννίτα Δημητρίου διαμορφώνει ήδη την ομάδα που θα την περιβάλλει στην Πινδάρου. Νέα πρόσωπα μπαίνουν στο προσκήνιο, άλλα μετακινούνται από την Βουλή και άλλα φαίνεται πως θα αποτραβηχτούν με τις τελικές της αποφάσεις να δημοσιοποιούνται το φθινόπωρο. **Σελ. 6**

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΡΕΣΤΗ

Χωρίς κομματικές λίστες οι διορισμοί σε ημικρατικούς

«Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης μάς τόνισε ότι δεν θα δεχθεί κομματικές λίστες και κομματικές παρεμβάσεις για διορισμούς στους ημικρατικούς» αναφέρει στην «Κ» ο πρόεδρος του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου Γιώργος Αρέστη. **Σελ. 7**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Οι σύμμαχοι

Την ώρα που το Βαρώσι ετοιμάζεται και οι τουρκικές προκλήσεις ενισχύονται δημιουργώντας νέα δεδομένα στο Κυπριακό, οι κύριοι σύμμαχοι στην αποτροπή της διχοτόμησης δεν είναι άλλοι από τους Τουρκοκύπριους. Η οργή – που προκλήθηκε την περασμένη βδομάδα με την κίνηση του Δήμου Αμμοχώστου να προσκαλέσει στην αντικατοχική εκδήλωση τον Σουλεϊμάν Ουλουτσάι – από πολιτικά κόμματα, έδειξε με τον πιο εμφαντικό τρόπο την απουσία ορθολογισμού και την καλλιέργεια του φόβου. Η λύση του Κυπριακού και η επανένωση, θα προκύψει με την κοινή φωνή Τ/κ και Ε/κ που θα καταδικάζουν την κατοχή και την διχοτόμηση.

ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟ 2019

Στα 3 δισ. φέτος τα έσοδα από τον τουρισμό

Αισιοδοξία ότι τα έσοδα του τουρισμού θα ξεπεράσουν αυτά του 2019 και θα πλησιάσουν τα 3 δισ. ευρώ εκφράζουν οικονομικοί αναλυτές.

Η άνοδος αποδίδεται στην αύξηση των δαπανών των τουριστών και στη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος. **Οικονομική, σελ. 4**

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Animation Κύπρου: Οψεις του Κόσμου

Εν όψει του Φεστιβάλ «Όψεις του Κόσμου», μιλάνε στην «Κ» επτά καλλιτέχνες, οι M. Dudok de Wit, J. Popovic, C. Robinson, G. Schermer, V. Yakovleva, K. Vandenrydt και Γ. Τσαγγάρης. **Τέχνες, σελ. 4**

ΤΖΟΝΙ ΝΤΕΠ

Πολλές επιτυχίες, κάμποσα σκάνδαλα

Ο πάλαι ποτέ καρδιοκατακτητής του Χόλιγουντ ζει πλέον ήρεμα στη βρετανική ύπαιθρο και συγκεκριμένα στο Σόμερσετ, όπου, όπως πρόσφατα ανέφερε, «μπορώ να είμαι ο εαυτός μου». **Τέχνες, σελ. 5**

FANEROMENI²³

ΙΟΥΝΙΟΣ | ΙΟΥΛΙΟΣ | ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ | ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Η παράδοση είμαστε ΕΜΕΙΣ

μουσική ΤΕΧΝΕΣ χορός

κινηματογράφος

Με τη στήριξη:

Ζήσε το! Είσοδος ελεύθερη

www.boccf.org /boccf boccf

Ποτιστικό Ύδριο Τράπεζας Κύπρου

Τράπεζα Κύπρου

HUBLOT

CLASSIC FUSION CHRONOGRAPH TITANIUM BLUE

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

«Όχι» smartphones στα σχολεία ζητεί ο ΟΗΕ

Αντιμετώπιση της διάσπασης προσοχής, βελτίωση της μάθησης και προστασία των παιδιών από τον διαδικτυακό εκφοβισμό

Σύμφωνα με έκθεση του ΟΗΕ, τα smartphones θα πρέπει να απαγορευτούν στα σχολεία όλου του κόσμου ώστε να αντιμετωπιστεί η διάσπαση της προσοχής των μαθητών, να βελτιωθεί η μάθηση και να προστατευτούν τα παιδιά από τον διαδικτυακό εκφοβισμό. Η UNESCO, ο οργανισμός του ΟΗΕ που είναι υπεύθυνος για την εκπαίδευση, την επιστήμη και τον πολιτισμό, δήλωσε ότι υπάρχουν πολλά επιστημονικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η υπερβολική χρήση κινητών τηλεφώνων συνδέεται με μειωμένες εκπαιδευτικές επιδόσεις και ότι τα υψηλά επίπεδα χρόνου στην οθόνη έχουν επιπτώσεις στη συναισθηματική σταθερότητα των παιδιών.

Είπε, επιπλέον, ότι η έκκλησή της για την απαγόρευση των smartphones στέλνει ένα σαφές μήνυμα ότι η ψηφιακή τεχνολογία στο σύνολό της, συμπεριλαμβανομένων

Η χρήση του κινητού πρέπει να γίνεται για την ενίσχυση των μαθησιακών εμπειριών και για την ευημερία των μαθητών και των εκπαιδευτικών, όχι εις βάρος τους.

Η UNESCO προειδοποίησε τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής των χωρών κατά της απερισκεπτής υιοθέτησης της ψηφιακής τεχνολογίας.

της τεχνητής νοημοσύνης, θα πρέπει πάντα να υποτάσσεται σε ένα «ανθρωποκεντρικό όραμα» της εκπαίδευσης και ποτέ να μην υποκαθιστά την πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση με τους εκπαιδευτικούς, η οποία πέρα από το αυστηρά μαθησιακό αποτέλεσμα καλλιεργεί και τη συναισθηματική νοημοσύνη. Ο οργανισμός προειδοποίησε τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής όλων των χωρών κατά της απερισκεπτής υιοθέτησης της ψηφιακής τεχνολογίας, υποστηρί-

ζοντας ότι ο θετικός αντίκτυπός της στα μαθησιακά αποτελέσματα και στην οικονομική αποδοτικότητα μπορεί να είναι υπερεκτιμημένος, σχολιάζοντας ότι το νέο δεν είναι πάντοτε και καλύτερο. «Δεν αποτελούν όλες οι αλλαγές πρόοδο. Το γεγονός ότι κάτι μπορεί να γίνει δεν σημαίνει ότι πρέπει να γίνει», καταλήγει η έκθεσή της.

Καθώς όλο και μεγαλύτερο μέρος της εκπαίδευσης μετακινείται προς το Διαδίκτυο, ιδίως στα πανεπιστήμια, η έκθεση προέτρεψε τους

υπευθύνους να μην παραμελούν την «κοινωνική διάσταση» της εκπαίδευσης, όπου οι φοιτητές διδάσκονται από έναν καθηγητή με τη φυσική του παρουσία σε κάποιο αμφιθέατρο.

Τεχνητή νοημοσύνη

Δεδομένης δε της φιλοδοξίας εκ μέρους πολλών κατασκευαστών συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης να δημιουργηθούν εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα με βάση την τεχνολογία AI με σκοπό την

προώθηση της εκπαίδευσης «σε κάθε παιδί του πλανήτη», όπως είχε δηλώσει από το διεθνές συνέδριο του ΟΗΕ «AI For Good» ο καθηγητής επιστήμης υπολογιστών στο Μπέρκλεϊ της Καλιφόρνιας, Στούαρτ Ράσελ, η UNESCO προειδοποιεί στην έκθεσή της πως «εκείνοι που προτρέπουν στην αυξανόμενη εξατομίκευση μπορεί να χάνουν το νόημα τού τι είναι η εκπαίδευση». «Η ψηφιακή επανάσταση έχει ανυπολόγιστες δυνατότητες, αλλά, όπως ακριβώς έχουν εκφρα-

στεί προειδοποιήσεις για το πώς θα πρέπει να χρησιμοποιούνται τα προϊόντα της στην κοινωνία, παρόμοια προσοχή πρέπει να δοθεί στον τρόπο που χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση», δήλωσε η γενική διευθύντρια της UNESCO, Οντρέϊ Αζουλάι, και πρόσθεσε: «Η χρήση του κινητού πρέπει να γίνεται για την ενίσχυση των μαθησιακών εμπειριών και για την ευημερία των μαθητών και των εκπαιδευτικών, όχι εις βάρος τους. Βάλτε τις ανάγκες του μαθητή μπροστά και στηρίξτε

εισήγαγε τον νόμο το 2018 και η Ολλανδία που προετοιμάζει περιορισμούς που θα τεθούν σε ισχύ από το 2024.

Αναφορικά με αυτή την πρωτοβουλία ο Ολλανδός υπουργός Παιδείας δήλωσε: «Οι μαθητές χρειάζεται να μπορούν να συγκεντρωθούν κι εμείς πρέπει να τους δίνουμε τη δυνατότητα να μελετήσουν σωστά. Οι επιστημονικές μελέτες δείχνουν πως τα κινητά φέρνουν διάσπαση προσοχής. Πρέπει να τους προστατεύσουμε από αυτό».

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
6.8.1933

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ: Αγγέλλεται εκ Βασιγκτώνος ότι η επανάληψις του ανταγωνισμού των ναυτικών εξοπλισμών μεταξύ Ιαπωνίας και Ηνωμένων Πολιτειών καθιστά απίθανον την ανανέωση των συνθηκών της Βασιγκτώνος και του Λονδίνου, ληγουσών την 31ην Δεκεμβρίου 1935. Τον νέον πρόγραμμα των αμερικανικών ναυπηγήσεων, καταρτισθέν προ πολλών μηνών υπό του υπουργείου των Ναυτικών, υιο-

θετήθη επισήμως υπό του κ. Ρούζβελτ την 1ην Αυγούστου, ανεπισήμως όμως αι εργασίαι ήρχισαν προ πολλών εβδομάδων εις τα αμερικανικά ναυπηγεία. Η Ιαπωνία εις απάντησιν ήρχισεν αμέσως και αυτή εφαρμόζουσα ευρύτερον πρόγραμμα ναυπηγήσεων, όμοιον του οποίου ουδέποτε κατά το παρελθόν εφήρμοσεν. [...] Η κυβέρνησις των Ηνωμένων Πολιτειών και οι ναυτικοί κύκλοι υποστηρίζουν ότι το καλλίτερον μέσον διά να πεισθή η Ιαπωνία περί της χρησιμότητος των συνθηκών και του περιορισμού των κατά θάλασσαν εξοπλισμών είναι να προβούν οι Ηνωμένοι Πολιτεία εις ναυπηγήσεις τοιαύτης εκτάσεως, ώστε η Ιαπωνία ν' αναγκασθῇ ν' αναγνωρίσῃ την οικονομικήν της αδυναμίαν διά την συνέχισιν του ανταγωνισμού.

ΤΥΧΕΡΟΣ: Εις πλειστηριασμόν γεγόμενον εν Λονδίνω, εν σχέδιον του ζωγράφου Τζέντιλε Μπελλίνι της Αναγεννήσεως, φέρον τον τίτλον «Η τελετή της Σταυρώσεως εις την πλατείαν του Αγίου Μάρκου» επωλήθη αντί 280 λιρών. Το σχέδιον είναι πολύ μικρόν, εξετελέσθη δε υπό του μεγάλου μαίτρ κατά το 1496 ως πρότυπον ενός πίνακος του ευρισκομένου εις την Ακαδημίαν της Βενετίας. Το πωληθέν σχέδιον ανευρέθη τελευταίως μεταξύ των ακρήστων αντικειμένων ενός βιβλιοπωλείου και ηγοράσθη από έναν τυχηρόν συλλέκτην αντί 2 σελινίων μόνον!

ΚΙΝΔΥΝΟΣ: Εισήλθομεν εις την περίοδον των δασικών πυρκαϊών διά τας οποίας οι μήνες Αύγουστος και Σεπτέμβριος είναι, κατά πείραν παλαιάν, εκτάκτως ευνοϊκοί. Η χθεσινή «πρώτη» εις την Πάρνηθα, η οποία είχε ως θύμα μίαν γυναίκα, αποτελεί προειδοποίησιν περί του αμέσου κινδύνου ο οποίος απειλεί το ελληνικόν δάσος.

Όταν έμαθα πως επιτέλους εκπονείται σχέδιο για φωτοβολταϊκό σε κάθε σπίτι, κάτι για το οποίο γράφω στην «Καθημερινή» εδώ και καιρό, σχεδόν δάκρυσα από χαρά. Κάθε σπίτι και φωτοβολταϊκό, είπε ο υπουργός που προφανώς δανείστηκε το σλόγκαν που είχαμε χρησιμοποιήσει στην εφημερίδα. Πρόκειται για μια τεράστια δικαίωση, όχι της στήλης, αλλά του Κύπριου πολίτη.

Κάτι τόσο αυτονόητο, μας πήρε δεκατίες να το τροχιοδρομήσουμε γιατί τα συμφέροντα μερικών καρεκλοκένταυρων και η ανικανότητα των εκάστοτε αρμοδίων καταδίκασαν τον τόπο να είναι ουραγός σε έναν τομέα όπου έπρεπε να είναι πρωτοπόρος, με τεράστιο κόστος για τον ταλαίπωρο καταναλωτή. Θα πω ένα τεράστιο μπράβο στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, αλλά και στον αρμόδιο υπουργό, που πήραν τις μεγάλες και ωφέλιμες αποφάσεις για τον πολίτη και τον τόπο.

Πρόεδρε μην λυγίσεις στην πίεση που θα σου ασκήσει η Αμαρτωλή Αρχή Κύπρου προφασιζόμενη διάφορα προβλήματα. Κάνε το μεγάλο βήμα για να μπει επιτέλους η Κύπρος ενεργειακά στον εικοστό πρώτο αιώνα. Α! και μακριά η ΑΗΚ από τις μπαταρίες αποθήκευσης. Ας περιοριστεί στο μαζούτ.

Κατά τη σύντομη επίσκεψή του στην Κύπρο ο κύριος Μητσotάκης διερωτήθηκε για την κατάσταση του εικο-

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η επιτυχία του αυτονόητου

Για να γυρίσει ο ήλιος, στα φωτοβολταϊκά, θέλει δουλειά πολλή.

σάχρονου αεροπλάνου που μας έκανε δώρο, και έκπληκτος έμαθε πως δεν έχουμε τελικά μουσείο αεροσκαφών και αποφασίσαμε να δώσουμε μερικά εκατομμύρια για να το κάνουμε σέρβις και να το χρησιμοποιούμε! Δώρο να σου πετύχει.

Και αναπόφευκτα σκέφτηκα πόσο χρήσιμες ήταν οι διασυνδέσεις του Νίκαρου, ο οποίος είχε σουσυδάρες φίλους με ιδιωτικά αεροπλάνα και έτσι αυτά τα ταξίδια δεν μας κόστιζαν τίποτα! Νίκηρε, κάτι τέτοιες στιγμές

συνειδητοποιούμε την αξία σου.

Γενέθλια είχε την Δευτέρα ο Φούλης της καρδιάς μας και έκλεισε τα 62 χρόνια. Να τα εκατοστήσει. Παρεμπιπτόντως, το Κυπριακό -που σαν πρόβλημα δημιουργήθηκε παράλληλα με την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960- κλείνει σύντομα τα 63 χρόνια. Όπως δειχνουν τα πράγματα θα τα εκατοστήσει κι αυτό!

Ενδιαφέρεται ο πρώην υπουργός

κύριος Νουρής για τη Δημαρχία Λευκωσίας; Σε πρόσφατες του πυθιακές δηλώσεις δεν αποκάλυψε τις προθέσεις του. Θύμισε όμως σε όλους μας την κυπριακή παροιμία που λέει «ο ποντικός εκώνετον και ο νουρή του εφαινέτον». Θεωρείστε λοιπόν δεδομένο το ενδιαφέρον του και το μόνο που απομένει να δούμε είναι αν και πότε θα πάρει το πράσινο φως από τον Συναγερμό για επίσημη εκδήλωση ενδιαφέροντος. Προβλέπω συρματοπλέγματα μεταξύ των δόμων Λευκωσίας και Στροβόλου.

Σε πυρετώδεις διεργασίες βρίσκεται το ΑΚΕΛ εν όψει των εκλογών της επόμενης χρονιάς. Κάποια ονόματα που συζητούνται αν διαρρεύσουν θα προκαλέσουν αίσθηση -και εννοώ αρνητική αίσθηση- στους πιο σκληροπυρηνικούς του κόμματος.

Είδα πρόσφατα -έκπληκτος ομολογώ- γνωστό πολιτικό αναλυτή στο Σίγμα να καταγγέλλει πρόεδρο και υπουργό Εξωτερικών ότι μας εμπαίζουν και μας οδηγούν στη δικτομπση, ισχυριζόμενος πως οποιαδήποτε λύση δεν μπορεί να στηριχθεί στα δεδομένα του Κραν Μοντανά αλλά στην προ του '74 κατάσταση! Ναι, την κατάσταση την οποία κάποιιο ομοϊδέατες του προσπάθησαν να ανατρέψουν. Βάλτε όσα θαυμαστικά θέλετε. Τώρα το ποιος μας εμπαίζει και ποιος οραματίζεται τη δικτομπση, το αφήνω στην κρίση του καθενός. Ενδέχεται, φυσικά, να μας εμπαίζουν όλοι.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Στη νέα εποχή Αθήνας - Λευκωσίας

Νίκος Χριστοδουλίδης και Κυριάκος Μητσοτάκης επιχειρούν να ανοίξουν ένα νέο κεφάλαιο στις σχέσεις τους

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η ειδήση που δέσποζε σε ΜΜΕ λίγα εικοσιτετράωρα πριν από την επίσκεψη του Έλληνα Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στη Λευκωσία, ότι στόχος της επίσκεψής του τελευταίου ήταν να διαπιστώσει τι ακριβώς επιδιώκει η Λευκωσία από την Αθήνα στο Κυπριακό – γιατί μέχρι σήμερα προφανώς δεν είχε καταλάβει– είχε δημιουργήσει ένα κακό déjà vu για τη Λευκωσία. Και αυτό γιατί η σχέση Λευκωσίας - Αθήνας είχε πράγματι περάσει διάφορες διακυμάνσεις ιδιαίτερα επί διακυβέρνησης Νίκου Αναστασιάδη με τον ρόλο του Νίκου Χριστοδουλίδη να μην είναι βεβαίως, αμελητέος σε αυτή την εξίσωση. Σε αυτήν ακριβώς την χρονική συγκυρία ωστόσο, μία φημολογία απουσίας συντονισμού ή και συνεννόησης των δύο κυβερνήσεων ήταν

Η Αθήνα επιθυμεί να τερματιστεί το δόγμα «προτεραιότητα έχει το Κυπριακό» σε ό,τι αφορά τα ελληνοτουρκικά και να λειτουργήσουν κάπως ανεξάρτητα, καθώς έτσι θεωρείται πως θα υποβοηθηθεί και το Κυπριακό για να αρθεί το αδιέξοδο.

το τελευταίο που θα ήθελε και ο Νίκος Χριστοδουλίδης αλλά και ο Κυριάκος Μητσοτάκης. Στόχος είναι να αναθερμανθούν οι ψυχρές σχέσεις που είχαν οι δύο πολιτικοί άνδρες τα προηγούμενα χρόνια και κατά τη διάρκεια του προεκλογικού αποστέλλοντας το μήνυμα πως Ελλάδα και Κύπρος βρίσκονται σε έναν κοινό βηματισμό απέναντι στις διεθνείς εξελίξεις και κυρίως απέναντι στην Άγκυρα που βάσει της αναντίθεσης και των δύο κυβερνήσεων στρέφεται προς την Δύση.

Αλλαγή δόγματος

Η ζέση του Κυριάκου Μητσοτάκη, αλλά και του Προέδρου της Δημοκρατίας να διαλύσουν τα όποια σύννεφα φημολογήθηκαν ότι υπάρ-

Ν. Χριστοδουλίδης και Κ. Μητσοτάκης επιχειρούν έναν κοινό βηματισμό που θα ωφελήσει τόσο την άρση του αδιεξόδου στο Κυπριακό όσο και τα ελληνοτουρκικά.

χουν στη σχέση τους, κάνοντας λόγο για ζιζάνια που προσπαθούν να σπείρουν λίγοι μεθοδικά και που δεν θα τους κάνουν όμως την χάρη, είχε τη δική της σημασία και ανάγκη. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης νιώθει, μετά την επανεκλογή του, ιδιαίτερα ισχυρός για να χειριστεί την εξωτερική πολιτική και η συγκυρία με την στροφή Ερντογάν προς την Δύση κρίνεται στην Αθήνα ιδιαίτερα ευνοϊκή για το κεφάλαιο των ελληνοτουρκικών. Τόσο που κάποιοι αισιόδοξοι κύκλοι δεν αποκλείουν την ελληνική πλευρά να έχει το πάνω χέρι. Η κύρια ανάγνωση της Αθήνας είναι ότι θα πρέπει να τερματιστεί το δόγμα «προ-έχει το κυπριακό» και να λειτουργήσουν εν πολλοίς σε δύο επίπεδα

ξεχωριστά. Οι ερμηνείες για τους λόγους αυτής της κατεύθυνσης ποικίλουν. Υπάρχουν διπλωματικοί κύκλοι και από την Αθήνα αλλά και από τη Λευκωσία που εκτιμούν πως ο Κυριάκος Μητσοτάκης όντως δεν γνωρίζει –παρά το ότι δημοσίως το απέρριψε– ποιες είναι οι επιδιώξεις της Λευκωσίας. Ιδιαίτερα μετά και η ΕΔΕΚ να απορρίπτει την διζωνική/ διοικονοτική ομοσπονδία. Υπάρχει και η ερμηνεία πως η Ελλάδα θα πρέπει να προχωρήσει με

τα ελληνοτουρκικά ξεχωριστά, με αποτέλεσμα αυτές οι κινήσεις να βοηθήσουν κατ' επέκταση το Κυπριακό και έτσι θα σπάσει και το αδιέξοδο. Σε αυτό το κάδρο ανάγνωσης δεν περνά απαραίτητη η στενή σχέση που έχει ο Έλληνας Πρωθυπουργός με τον Χρήστο Στυλιανίδη (τον επέλεξε υπουργό Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας στην προηγούμενη θητεία του, τον επέλεξε ως βουλευτική επικρατείας και σε πρόσφατη αντιπαράθεσή του με τον ΣΥΡΙΖΑ στη βουλή, εξέφρασε την περηφάνεια του για το ότι εκπροσωπεί ο κ. Στυλιανίδης τον κυπριακό ελληνισμό στα έδρανα του κοινοβουλίου) του οποίου τις εμπειρίες και τις σχέσεις του φαίνεται να αξιοποιεί πλήρως.

Ήδη διπλωματικοί κύκλοι στη Λευκωσία σημειώνουν το παράδοξο να μιλάμε για επανέναρξη των συνομιλιών αμέσως τη στιγμή που η τουρκική πλευρά εμφανίζεται αδιάλλακτη επιδιώκοντας κυριαρχική ισότητα. «Είναι σαν να μιλάμε για γάμο, τη στιγμή που οι άλλοι θέτουν τους όρους του διαζυγίου» αναφέρεται χαρακτηριστικά στα διπλωματικά πηγαδάκια, και εκτιμάται πως ίσως η κίνηση Μητσοτάκη να βοηθήσει την κατάσταση.

Σε καλό κλίμα

Από πλευράς της Λευκωσίας, ο Νίκος Χριστοδουλίδης φέρεται να επιθυμούσε να συζητηθεί το Κυπριακό στις συναντήσεις της Αθήνας με την Άγκυρα, ωστόσο αντι-

λαμβάνεται πλήρως γιατί τα δύο θέματα θα πρέπει να λειτουργήσουν και να συζητηθούν εν πολλοίς ξεχωριστά. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης θέλει άλλωστε ισχυρούς σύμμαχους και κυρίως την στήριξη της Αθήνας στην προσπάθεια εμπλοκής της Ε.Ε. με τον διορισμό απεσταλμένου. Μία θέση που έχει αναγάγει σε προτεραιότητα από τον προεκλογικό του, εκτιμώντας πως θα αρθεί έτσι το αδιέξοδο, αλλά κυρίως θα πείσει τη διεθνή κοινότητα ότι –σε αντίθεση με το παρελθόν– η δική μας πλευρά επιδιώκει λύση του Κυπριακού. Αυτό που αναφέρεται πάντως τώρα, από κύκλους της Αθήνας οι οποίοι έχουν στενή σχέση με τις Βρυξέλλες, είναι πως έχει σταλεί το μήνυμα πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν είναι στη γραμμή Αναστασιάδη, ωστόσο θα πρέπει να δώσει κάτι περισσότερο στην τουρκική πλευρά, μαζί με την αποδοχή του Πλαισίου Γκουτέρες.

Το κρίσιμο 45λεπτο

Σε αυτές τις γραμμές λοιπόν κινήθηκε και η συνομιλία των δύο πολιτικών ανδρών τα 45 λεπτά που έμειναν στο γραφείο του Νίκου Χριστοδουλίδη. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης ήθελε να εκφράσει την δική του πολιτική εκτίμηση ότι το γεωπολιτικό περιβάλλον όπως εξελίσσεται και στην Ευρώπη αλλά και στην Ανατολική Μεσόγειο, αναγκάζει την Τουρκία να κάνει την στροφή της προς την Δύση. Φάνηκε αυτή η στροφή Ερντογάν, όπως σημειώνουν διπλωματικοί κύκλοι, από τον τρόπο που χειρίζεται ο Τούρκος πρόεδρος το IMF αλλά και τις ευρύτερες προσπάθειές του για διάσωση της τουρκικής οικονομίας. Σε αυτό το πλαίσιο η Αθήνα εκτιμά πως αν δεν αξιοποιηθεί η συγκυρία για τα ελληνοτουρκικά, τότε οι εξελίξεις θα την προσπεράσουν και ενδεχομένως να χάσει το κατάλληλο μομέντουμ. Όμως την ίδια στιγμή η εκτίμηση είναι πως και η Κύπρος θα πρέπει να παρακολουθεί από κοντά την διαμόρφωση των νέων γεωπολιτικών δεδομένων (σχέσεις Αιγύπτου - Ισραήλ) διαφορετικά κινδυνεύει να μπει στο περιθώριο. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης φέρεται να συμφώνησε με τον Κυριάκο Μητσοτάκη και σύμφωνα με καλά ενημερωμένους κύκλους η συζήτηση κύλησε πολύ θετικά.

Το χρονικό μιας περίπλοκης σχέσης

Το καλό κλίμα φάνηκε και από τις κοινές δηλώσεις που έγιναν αλλά και με την συνεργασία που υπογράμμιστηκε σε διάφορους τομείς. Όσο όμως κι αν οι δύο θέλησαν να διασκεδάσουν την όποια φημολογία κακής κημείας μεταξύ των δύο, η αλήθεια είναι πως η σχέση του Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Νίκο Χριστοδουλίδη δεν ξεκίνησε σε έναν λευκό καμβά με την εκλογή του δεύτερου τον περασμένο Μάρτιο. Αντιθέτως, ο Έλληνας πρωθυπουργός είχε άλλη –σαφή– προτίμηση στις προεδρικές εκλογές και

ρικό εκείνο καταστατικό συνέδριο που πραγματοποίησε ο ΔΗΣΥ ως μέρος της καμπάνιας του τέως προέδρου του ΔΗΣΥ. Κίνηση που σύμφωνα με κάποια πολιτικά πηγαδάκια ήταν αναμενόμενη και αναγκαία λόγω της σχέσης των δύο κομμάτων –παρόμοια ήταν η στάση ηγετών που ανήκουν στο ΕΡΠ όταν ο Νίκος Αναστασιάδης έβαζε υποψηφιότητα για πρώτη φορά– όμως σύμφωνα με άλλους πολιτικούς κύκλους, θα ήταν προτιμότερο να διατηρήσει κάποιες αποστάσεις, δεδομένης όχι μόνο της υποψηφιότητάς του Συναγερμού Νίκου Χριστοδουλίδη αλλά και της δυναμικής που ο τελευταίος παρουσίαζε βάσει και των δημοσκοπήσεων.

Η κοινή πορεία Αναστασιάδη - Μητσοτάκη δεν ήταν προφανώς ένας δρόμος στρωμένος με ροδοπέταλα. Αντιθέτως, υπήρξαν κρίσεις στις σχέσεις των δύο κυβερνήσεων και ακριβώς αυτό δεν άφηνε ανεπείραστο τον στενότερο συνεργάτη του Νίκου Αναστασιάδη και τότε υπουργό Εξωτερικών Νίκο Χριστοδουλίδη. Ίσως η πιο κρίσιμη στιγμή να καταγράφηκε τον Δεκέμβριο του 2019 με το μνημόνιο συνεργασίας Τουρκίας - Λιβύης και την κίνηση της Κύπρου να βγει μπροστά, αποστέλλοντας επιστολές στα Ηνωμένα Έθνη και στην Ε.Ε. για να καταγγείλει την ενέργεια. Ένα ζήτημα που όπως υπογράμμιζαν τότε στην «Κ» διπλωματικές πηγές, αφορούσε πρωτίστως την Ελλάδα και όχι την Κύπρο. Δυσφορία υπήρξε από πλευ-

ράς Αθήνας και για την κίνηση της Λευκωσίας εντός ελλαδικού εδάφους να σπεύδει στην πρεσβεία της Τουρκίας να στείλει ρηματική διακίνηση μέσω κληττήρα. Την περίοδο εκείνη υπήρξαν αθηναϊκά δημοσιεύματα που διερωτούνταν κατά πόσο η Αθήνα ήταν ενήμερη για την κίνηση της Κύπρου να προσφύγει στη Χάγη για τις τουρκικές προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ. Η Λευκωσία τότε, απέρριπτε αναφανδόν τις όποιες εντάσεις ή το αίσθημα καχυποψίας, ωστόσο διπλωματικοί κύκλοι στην Αθήνα σημείωναν από τότε ότι δεν γνωρίζουν τις πραγματικές επιδιώξεις της Λευκωσίας στο Κυπριακό. Μάλιστα, η ένταση που καταγράφηκε σε επίσκεψη του Νίκου Αναστασιάδη και του Νίκου Χριστοδουλίδη στο Μαξίμου υπήρξε κα-

ταλυτική στο να ενισχυθεί αυτό το ερώτημα. Τότε, ο Νίκος Αναστασιάδης, σε μία προσπάθεια να διασκεδάσει τις επιφυλάξεις Μητσοτάκη για το ενδεχόμενο συμμετοχής του σε Πενταμερή, του είπε πως μπορούν να συζητηθούν τα εσωτερικά ζητήματα του Κυπριακού στην Τριμερή και οι εξωτερικές πιέξεις στην Πενταμερή. Πρόταση με την οποία διαφώνησε ο Νίκος Χριστοδουλίδης και για την οποία είχαν έντονη διαφωνία, που ξεπερνούσε τα επιτρεπτά για την Αθήνα πολιτικά θέματα. Στα αθηναϊκά πολιτικά πηγαδάκια, άλλωστε, επιτάχθηκε για μέρες το ερώτημα, «όταν δεν τα βρίσκουν μεταξύ τους πρόεδρος και υπουργός Εξωτερικών, τότε η Ελλάδα πού πάει να μπλέξει;»

Η σχέση του Νίκου Χριστοδουλίδη με τον τότε ομόλογό του και κύριο εσωκομματικό αντίπαλο, Νίκο Δένδια, είχαν προκαλέσει ανησυχία στη Ν.Δ.

Η Μέρκελ, η πρώτη κυρία και ο Δένδιας

Αυτή η κατάσταση, σε συνδυασμό με την ένταση του Νίκου Χριστοδουλίδη για επιβολή κυρώσεων στην Τουρκία –έτσι και αν η Αθήνα δημοσίως στήριζε πλήρως– άγειραν ερωτήματα. Ούτε βεβαίως βοήθησε και ο ρόλος που είχε η νυν πρώτη κυρία και τότε σύμβουλος του προέδρου για τα ευρωπαϊκά Φιλίππα Καρσερά, σε διπλωματικές συναντήσεις. Στα αθηναϊκά διπλωματικά πηγαδάκια για παράδειγμα, είχε συζητηθεί εντόνως η επιρροή της στον Νίκο Χριστοδουλίδη και η εμπλοκή Καρσερά στη συνάντηση που είχε ο Νίκος Αναστασιάδης με την τότε Γερμανίδα καγκελάρια Άνγκελα Μέρκελ στο περιθώριο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Οι παρεμβάσεις της, όπως είχε σημειωθεί τότε, είχαν προκαλέσει την δυσφορία της Γερμανίδας καγκελάριας που έστειλε το μήνυμα ότι μιλά με τον πρόεδρο και όχι με άλλους. Αυτό οδήγησε και στην οργή του Νίκου Αναστασιάδη καθώς όπως λέχθηκε τον άφησε εκτεθειμένο. Την σχέση Μητσοτάκη - Χριστοδουλίδη δεν βοήθησε στη συνέχεια η πολύ στενή σχέση που διατηρούσε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ενόσω ήταν υποψήφιος αλλά και πριν, με τον κύριο εσωκομματικό αντίπαλο του Έλληνα πρωθυπουργού, Νίκο Δένδια. Οι σχέσεις των δύο είχαν αναπτυχθεί ενόσω ήταν και οι δύο υπουργοί Εξωτερικών και η δυναμική που ανέπτυσαν

παράλληλα –κάποιες φορές σε αντιδιαστολή με την ηγεσία των κομμάτων τους– δημιουργούσε άσχημους συνειρμούς σε κύκλους της Νέας Δημοκρατίας. Στα εδώ κομματικά πηγαδάκια, πάντως, υπογραμμίζουν πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης ουδέποτε βγήκε εκτός των πολιτικών θεσμών μέσω της σχέσης του με τον Νίκο Δένδια. Αντιθέτως, υπενθυμίζεται η καχυποψία με την οποία αντιμετώπιστηκε αρχικά η υποψηφιότητά του από τους κύκλους της Νέας Δημοκρατίας και η επιφύλαξη ότι –εξαιτίας της καλής του σχέσης με τον Σεργκέι Λαβρόφ– ενδεχομένως να βλέπει θετικά την Ρωσία. Καθόλου τυχαία και η δόλωση του αντιπροέδρου της Κομισιόν και Νεοδημοκράτη Μαργαρίτη Σχοινά για στήριξη της υποψηφιότητας Αβέρωφ Νεοφύτου με το καρφί ότι «δεν θα αφήσουμε (τη Ρωσία) να παίξει παιχνίδια στην προεδρική εκλογή της Κύπρου, θα μείνει ευρωπαϊκή και δυτική». Δήλωση που φαίνεται να φωτογράφιζε τον Νίκο Χριστοδουλίδη και να προκάλεσε την οργή του επιτελείου του. Από τον προεκλογικό ωστόσο, μέχρι και την δυναμική επανεκλογή του Κυριάκου Μητσοτάκη, φαίνεται να έχουν μεσολαβήσει αρκετές εξελίξεις και στα διαφανεία αν αυτό θα βοηθήσει στη διαμερίση βελτίωση των σχέσεών τους και κατ' επέκταση στον καλύτερο βηματισμό Αθήνας - Λευκωσίας.

Στη λεπτή γραμμή Ελληνοτουρκικών και Κυπριακού

Επανέρχεται η συζήτηση αν μιλούμε για παράλληλες πορείες ή ξεχωριστή κρίση και έκβαση;

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η **προβολή** του Κυπριακού –ιδίως σε περιόδους διπλωματικής κινητικότητας με συνομιλίες σε εξέλιξη ή μετά από μακρές παύσεις– στα Ελληνοτουρκικά και τις σχέσεις Αθήνας - Άγκυρας υπήρξε, διαχρονικά, ένα πεδίο με επιμέρους κρίσεις, υποκρισία, πολιτικούς τακτικισμούς αλλά και με την ευρεία παραδοχή περί αλληλεπίδρασης των δύο θεμάτων. Όταν το 1996, η άνοδος του Κώστα Σημίτη στην εξουσία στην Ελλάδα συνέπεσε με μια σειρά προσεγγίσεων που συνέδεσαν την ευρωπαϊκή ενταξιακή πορεία της Κύπρου (αλλά και της Τουρκίας σε μια τέτοια συγκυρία για την Ε.Ε.) με την επίλυση του Κυπριακού, δεν προέκυψε μόνο το Ελσίνκι – για κάποιους το «άγιο δισκοπότηρο» των ευρωτουρκικών σχέσεων και για ορισμένους μια «προδοσία», πλέον ένα ιστορικό πλαίσιο χωρίς καμιά ουσιαστική ισχύ– αλλά και η εμπεδωμένη αντίληψη ότι η Ελλάδα στηρίζει επί της αρχής τη Κυπριακή Δημοκρατία αλλά έως εκεί. Με το τελευταίο να εδράζεται φυσικά, πέραν των συναισθηματισμών, στον ρόλο που διαδραματίζει στο Κυπριακό που περιορίζεται μόνο σε μια πτυχή του, αυτή της Ασφάλειας και των Εγγυήσεων, δεδομένης της ιδιότητας της Ελλάδας ως Εγγυήτριας Δύναμης.

Αυτή η κληρονομιά της σημερινής περιόδου αποτελεί, όσο κι αν κάποιοι βρίσκονται σε άρνηση, μια εμπεδωμένη θέση για την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας μετά το 2004 και την απόρριψη του σχεδίου Ανάν. Και ήταν παρούσα τόσο την δύσκολη περίοδο που ακολούθησε μετά το 2004, ουσιαστικά δώδεκα ετών χωρίς κορύφωση του Κυπριακού μέχρι την κινητικότητα της περιόδου 2016, όσο και στο τελικό στάδιο, έναν χρόνο μετά, το 2017 στο Κραν Μοντανά όπου το Κυ-

πριακό έφτασε πολύ κοντά σε μια συμφωνία τελικής διευθέτησης.

Κυπριακό και Ελληνοτουρκικά συνδέονται ασφαλώς στο ευρύτερο πλαίσιο τόσο της ανατολικής Μεσογείου όσο και των ευρωτουρκικών σχέσεων, ωστόσο αυτή την φορά, η διαφοροποίηση δείχνει να έχει εμπεδωθεί σε επίπεδο τόσο φύσης των ζητημάτων, όσο και αναφορικά με την διασύνδεση και το επίπεδο ληπτών αποφάσεων:

Παραμένουν εντελώς διαφορετικές διαπραγματεύσεις (πολυμερές υπό τον ΟΗΕ, για ένα ζήτημα με πολλαπλές πτυχές VS διμερές ζήτημα οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών και επιμέρους πτυχών κυριαρχικών δικαιωμάτων με δυναμική εκδίκαση από διεθνές δικαιοδοτικό όργανο).

Η ίδια η Τουρκία, ιδίως μετά το 2017, έχει «ξεσυνδέσει» την λογική πακετοποίησης Κυπριακού και Ελληνοτουρκικών τερτώντας στην πρώτη περίπτωση σκληρότερη στάση, ενώ δείχνει βούληση για διάλογο στη δεύτερη περίπτωση. Μάλιστα την περίοδο 2017-2022, στην παντελή απουσία οποιαδήποτε διαλόγου στο Κυπριακό, διενεργήθηκαν τρεις

νών και επιμέρους πτυχών κυριαρχικών δικαιωμάτων με δυναμική εκδίκαση από διεθνές δικαιοδοτικό όργανο).

Δεν είναι εύκολο να λες καλά ψέματα. Τόσο ο έντιμος όσο και ο ψευδολόγος, παρά τις διαφορές τους, έχουν σημείο αναφοράς την αλήθεια.

λέει, να μιλά με στόμφο για τη «μεγάλη και ευλογημένη μας χώρα, με την οποία οι Ιδρυτικοί Πατέρες, υπό θείκη καθοδήγηση, δημιούργησαν μια νέα αρχή για την ανθρωπότητα». Ή, αν προτιμάτε σύγχρονα παραδείγματα, θυμηθείτε τη ρητορική των πρώην προέδρων Τραμπ και Παυλόπουλου: «Να πάρουμε τη χώρα μας πίσω. Να κάνουμε την Αμερική μεγάλη ξανά» «Για μας, τους Έλληνες, η ελευθερία είναι, κυριολεκτικά, βιωματική κατάσταση. Μόνον ελεύθεροι μπορούμε να υπάρξουμε [...]»).

Ο ομιλητής εδώ δεν ψεύδεται. Θα ψευδόταν αν επεδίωκε να υποθέσει το ακροατήριό του απόψεις που γνωρίζει ότι είναι ψευδείς (π.χ. για το αν η Αμερική είναι μεγάλη, αν η σχέση των Ελλήνων με την ελευθερία είναι βιωματική, κλπ.). Κατά τούτο, ο ομιλητής δεν ενδιαφέρεται να εξαπατήσει τους ακροατές του. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι τι πιστεύει το ακροατήριό του γι αυτόν – να τον θεωρήσουν πατριώτη, βαθυστόχαστο, statesman,

Παράλληλες πορείες

Τους επόμενους μήνες θα κριθεί σε ποιον βαθμό και με ποιο επίπεδο διασύνδεσης η διπλωματική κινητικότητα σε Κυπριακό και Ελληνοτουρκικά θα εντάξει τα δύο σημαντικά ζητήματα σε παράλληλες πορείες ή θα διαχωρίσει περαιτέρω μια τέτοια προοπτική. Το ορόσημο, πέραν της Νέας Υόρκης για το Κυπριακό και ενός Ανώτατου Συμβουλίου Ελλάδας - Τουρκίας έως τα τέλη του έτους για τα Ελληνοτουρκικά, είναι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 26ης-27ης Οκτωβρίου όπου συλλογικά οι Βρυξέλλες θα επανεμπλέξουν την Τουρκία σε μια διαδικασία διπλωματικής εμπλοκής με φόντο οφέλη έναντι διαλόγου προκειμένου να οριστεί μια νέα λειτουργική σχέση. Ξεχωριστή σημασία έχει και μια συνάντηση Μπυσσάτ-Ερντογάν στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ που όχι μόνο θα φανερώσει προθέσεις αλλά θα διατηρήσει και το καλό κλίμα μετά το Βιλνιους. Φυσικά μένει να διαφανεί αν στο Κυπριακό, μετά το καλό σενάριο διορισμού ενός ειδικού αντιπροσώπου του γενικού γραμματέα, υπάρχει όντως προοπτική επανέναρξης του διαλόγου ή αν θα εισέλθουμε σε μια τακτικιστική διαχείριση χρόνων χωρίς υποχωρήσεις από τις εκ διαμέτρου αντίθετες θέσεις που έχουν διαμορφωθεί την τελευταία εξαετία («συνέχιση από εκεί που μείναμε» VS «αποδοχή κυριαρχικής ισότητας για έναρξη διαλόγου»).

Ο πρόεδρος Νίκος Χριστοδουλίδης, από κοινού με τον Πρωθυπουργό της Ελλάδας ξεδιάλυναν τις φήμες για απουσία συντονισμού Λευκωσίας - Αθήνας.

γύριο διερευνητικών επαφών Ελλάδας - Τουρκίας και Για τους λίπτες αποφάσεων στην Ελλάδα, τα Ελληνοτουρκικά αποτελούν ένα πρόβλημα που συνδέεται και με την νότια πτέρυγα του ΝΑΤΟ, ιδίως μετά την ρωσική εισβολή στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022, με το ζήτημα της Δυτικής Θράκης –στο οποίο η Ελλάδα έχει μουσουλμανική μειονότητα– τις θαλάσσιες ζώνες της στην ανατολική Μεσόγειο (που δεν υπήρχαν έως το 2022, όπως στην Κύπρο, ολοκληρωμένες οριοθετήσεις με όμορα κράτη και παραμένουν πολλές εκκρεμότητες λόγω και της Λιβύης) αλλά και με τον αναβαθμισμένο ρόλο που διεκδικεί εντός του ευρωατλαντικού πλαισίου.

Διαφορετικά αυτή τη φορά

Από το Προεδρικό, την περασμένη Δευτέρα, ο Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης αναφερόμενος στο Κυπριακό και τα Ελληνοτουρκικά, με μια πολύ προσεκτική δήλωση διαφοροποιούνταν από την διασύνδεση τους λέγοντας πως ναι μεν το Κυπριακό παραμένει άρρηκτα συνδεδεμένο με την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας, αλλά «από εκεί και πέρα τα Ελληνοτουρκικά συνδέονται και αυτά κάπως με το Κυπριακό» –σε ένα λεκτικό που ερμηνεύεται ως προς το πού η Αθήνα περιορίζει την εμπλοκή της στο Κυπριακό και προσλαμβάνει τον τρόπο που το ένα επηρεάζει το άλλο. Η αίσθηση που προκύπτει, από την Αθήνα, εί-

ναι πως στην τρέχουσα συγκυρία κορυφαία προτεραιότητα για την τελευταία παραμένει το καλό κλίμα με την Τουρκία και η προοπτική προσφυγής στη Χάγη, τα επόμενα χρόνια, για επίλυση του ζητήματος της υφαλοκρηπίδας. Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν ούτε αυταπάτες ωστόσο: Το Βιλνιους θυμίζει το πλαίσιο αποκλιμάκωσης των ελληνοτουρκικών εντάσεων του 1988 (31ης Ιανουαρίου) Οζάλ-Παπανδρέου, όπως και το συγκεκριμένο που οδήγησε στα συμπεράσματα του Ελσίνκι, 11 χρόνια μετά, υφίσταται όμως και συνεκτικοποίηση ότι αυτή την φορά η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Τουρκία είναι ορισμένη αμιγώς συναλλακτικά και δεν εδράζεται σε κάποια πραγματική προοπτική ένταξης της στην Ε.Ε. ως πλήρες κράτος-μέλος. Επιπλέον, με τον Ερντογάν υπάρχει πάντα και μια πισινή για το αν το καλό κλίμα, για σειρά λόγων, επιστρέψει ως καυτό, ενώ και το Κυπριακό, ιστορικά, υπήρξε διαχρονικό πεδίο προστριβών Αθήνας - Άγκυρας, με την τρέχουσα συγκυρία να αναδεικνύει το δύσκολο πλαίσιο επανεκκίνησης του διαλόγου και πώς αυτό θα επηρεάζει και τα Ελληνοτουρκικά.

Ωστόσο, για την Ελλάδα η προσπάθεια για την Χάγη αποτελεί μια καλή ευκαιρία για κλείσιμο των ελληνοτουρκικών διαφορών κι αναπόφευκτα η κινητικότητα σε αυτό το επίπεδο μπορεί να έχει θετική επίδραση και στο Κυπριακό.

Διαφορετικές εκβάσεις

Τους επόμενους μήνες, επίσης, Κυπριακό και Ελληνοτουρκικά θα υποβληθούν και στο τεστάρισμα της έκβασης που εκτός της διαφορετικής τους φύσης συνδέεται και με τους εμπλεκόμενους χρόνους κορύφωσης –εφόσον υπάρχουν τέτοιες σε επίπεδο διαπραγματεύσεων. Εδώ, το Κυπριακό ασφαλώς είναι «ευκολότερο» ως προς τους χρόνους, εφόσον επανέλθει σε κορύφωση τύπου Κραν Μοντανά δεδομένου ότι η προσφυγή στη Χάγη δεν εμπεριέχει μόνο τον διαπραγματευτικό χρόνο μιας συμφωνίας (συνυποσχετικό) αλλά και τον χρόνο εκδίκασης από το διεθνές δικαστήριο της διαφοράς των επίδικων μερών.

Μια κορύφωση του Κυπριακού ασφαλώς θα τεστάρει όχι μόνο την λειτουργική σχέση Αθηνών - Λευκωσίας αλλά και τον τρόπο με τον οποίο διασυνδέονται τα δύο ζητήματα στη πράξη.

Η τελευταία πτυχή, τα επόμενα χρόνια, θα ξεκαθαρίσει εξάλλου το τοπίο, διότι αν υπάρξει έκβαση στο Κυπριακό: συμφωνία, αποτυχία διαπραγματεύσεων μετά από κορύφωση ή ακόμη και αποτυχία επανέναρξης του διαλόγου, το εν λόγω αποτέλεσμα θα έχει προβολή και στα Ελληνοτουρκικά –αναλόγως και της φάσης που αυτά θα βρίσκονται: διαπραγμάτευση συνυποσχετικού, αποτυχία, εκκρεμότητα απόφασης στη Χάγη μετά από προσφυγή.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Μπουρδολογία: Η ρύπανση της σκέψης

Πριν από λίγες εβδομάδες πέθανε, πλήρης ημερών, ο διακεκριμένος Αμερικανός φιλόσοφος Χάρι Φράνκφουρτ. Το έργο του επικεντρώνεται, κυρίως, στη βούληση και την ηθική ευθύνη. Ο Φράνκφουρτ υποστήριζε ότι η ελεύθερη βούληση δεν σημαίνει απουσία εξωτερικών καταναγκασμών αλλά επιλογή επιθυμιών – να επιθυμώ ό,τι επιλέγω να επιθυμώ (π.χ. την αλήθεια, την εγκράτεια ή τη χορτοφαγία). Ενεργώντας ελεύθερα δεν επιλέγω μόνο αυτό που κάνω αλλά απο-καλύπτω και τι είδους άνθρωπος είμαι.

Η κοινή γνώμη γνώρισε τον Φράνκφουρτ όχι από το τεχνικό φιλοσοφικό έργο του, αλλά από το περίφημο δοκίμιο του «On bullshit» («Περί μπουρδολογίας»). Αυτό δημοσιεύθηκε αρχικά ως άρθρο (1986) και, μετά την τεράστια απήχυσή του, ως βιβλίο (2005). Στην εποχή της ατελείωτης «επικοινωνίας», δεν περνάει βδομάδα που να μην το σκεφτώ. Ο θάνατος του συγγραφέα του υπογραμμίζει τη διαχρονική επικαιρότητα του δοκιμίου του, ιδιαίτερα στην εποχή του διαδικτύου. Σήμερα που «επικοινωνούμε» ακατάπαυστα, τείνουμε να μπουρδολογούμε ασυστόλως.

Ως καλός φιλόσοφος, ο Φράνκφουρτ κάνει λεπτές διακρίσεις που βοηθούν την κατανόησή μας. Η σημαντικότερη είναι η διάκριση ψεύδους και μπουρδας. Σκεφτείτε έναν Αμερικανό επετειακό ρήτορα,

Δεν είναι εύκολο να λες καλά ψέματα. Τόσο ο έντιμος όσο και ο ψευδολόγος, παρά τις διαφορές τους, έχουν σημείο αναφοράς την αλήθεια.

λέει, να μιλά με στόμφο για τη «μεγάλη και ευλογημένη μας χώρα, με την οποία οι Ιδρυτικοί Πατέρες, υπό θείκη καθοδήγηση, δημιούργησαν μια νέα αρχή για την ανθρωπότητα». Ή, αν προτιμάτε σύγχρονα παραδείγματα, θυμηθείτε τη ρητορική των πρώην προέδρων Τραμπ και Παυλόπουλου: «Να πάρουμε τη χώρα μας πίσω. Να κάνουμε την Αμερική μεγάλη ξανά» «Για μας, τους Έλληνες, η ελευθερία είναι, κυριολεκτικά, βιωματική κατάσταση. Μόνον ελεύθεροι μπορούμε να υπάρξουμε [...]»).

Ο ομιλητής εδώ δεν ψεύδεται. Θα ψευδόταν αν επεδίωκε να υποθέσει το ακροατήριό του απόψεις που γνωρίζει ότι είναι ψευδείς (π.χ. για το αν η Αμερική είναι μεγάλη, αν η σχέση των Ελλήνων με την ελευθερία είναι βιωματική, κλπ.). Κατά τούτο, ο ομιλητής δεν ενδιαφέρεται να εξαπατήσει τους ακροατές του. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι τι πιστεύει το ακροατήριό του γι αυτόν – να τον θεωρήσουν πατριώτη, βαθυστόχαστο, statesman,

Ο μπουρδολόγος, δεν παρακάμπτει συνειδητά την αλήθεια, απλά δεν της δίνει καν σημασία. Ενοσωμάτων στο λόγο του ό,τι θεωρεί ότι τον συμφέρει, αδιαφορώντας αν είναι αληθές, λογικό ή συνεκτικό.

κλπ. Προσφεύγει στη μπουρδολογία για να εντυπωσιάσει. Το περιεχόμενο είναι αδιάφορο. Η εκφορά είναι το παν.

Ενώ ο ψευδολόγος θέλει να εμφανίσει τα γεγονότα ως διαφορετικά από αυτά που είναι, ο μπουρδολόγος κάνει κάτι άλλο, πιο επικίνδυνο: δεν ενδιαφέρεται για τα γεγονότα και θέλει να το αποκρύψει. Με άλλα λόγια, ο μπουρδολόγος δεν νοιάζεται ούτε για την αλήθεια, ούτε για το ψέμα. Το μόνο που τον νοιάζει είναι η εντυπωσιοθηρία. Να φέρει εις πέρας, με οποιοδήποτε τρόπο, χωρίς να το αντιληφθούμε, αυτό

που ιδιoteλώς επιθυμεί: να κερδίσει δημαγωγικά το ακροατήριό του, να επιδείξει τις θεωρούμενες αρετές του, να γεμίσει το χρόνο σε μια εθιμοτυπική εκδήλωση ή εκπομπή, να δηλώσει την παρουσία του, να προπαγανδίσει.

«Ο εκσυγχρονισμός αποτελεί βασικό αίτημα του λαού μας ήδη από τη δεκαετία του 1850», γράφει ο υπουργός κ. Γιάννης Οικονόμου («Καθημερινή», 30/7/2023), σκιαγραφώντας τη «γενεαλογία των εκσυγχρονιστικών εγχειρημάτων» τα τελευταία 173 χρόνια. Περιοπύδαστη η γλώσσα του για πολιτικό:

τη «γενεαλογία» (Φουκώ) συμπληρώνει ο χαρακτηρισμός του εκσυγχρονισμού ως «κατηγορική προσταγή» (Κάντ). Ο εκσυγχρονισμός παραμένει «επικαιρος» διότι ατελής: «κράτος και κοινωνία δεν έχουν φτάσει στο επίπεδο που [...] ο λαός μας θα ήθελε». Η κολακεία του (προδομένου); λαού συνυπάρχει με την αναφορά στον «μεταλαϊκισμό» - ο καλός ο μύλος όλα τ' αλέθει. Ο εκσυγχρονισμός του κ. Μητσοτάκη περιγράφεται ως «πολυδιάστατος» και «πολυδύναμος». Για να αποφύγει ο υπουργός το ενδεχόμενο να μην κατανοήσουμε αυτές τις, ομολογουμένως, σύνθετες έννοιες, διευκρινίζει: «[ο εκσυγχρονισμός] έχει πολλές διαστάσεις, εκτείνεται σε πολλά επίπεδα και καλύπτει πολλές πλευρές» «διαθέτει πολλές δυνατότητες και δυνατότητες». Αλλιώς πώς θα ήταν «πολυδιάστατος» και «πολυδύναμος»;

Ίσως γιατί διέτελεσε κυβερνητικός εκπρόσωπος, ο υπουργός ελάχιστα ενδιαφέρεται για την αλήθεια. (Πόσο «πολυδύναμο εκσυγχρονιστική» είναι η αναστολή κατεδάφισης αυθαιρέτων, η επαναφορά φαζίζοντος δημάρχου στη ΝΔ, ή η πρακτική του διορισμού πολιτικών προσώπων ως γενικοί γραμματείς υπουργείων;). Αυτό που κυρίως τον ενδιαφέρει είναι να δηλώσει βαρύγδουπα τη διανοητική παρουσία του και να εξωραΐσει ρητορικά το πολιτικό πρόταγμα που υπηρετεί. «Hot air» - «αέρας κοπα-

νιστός» - θα έλεγε ο Φράνκφουρτ.

Η ψευδολογία είναι απαιτητική: προϋποθέτει επίγνωση κριτηρίων αλήθειας, σχέδιο και γνωστική πειθαρχία. Δεν είναι εύκολο να λες καλά ψέματα. Τόσο ο έντιμος όσο και ο ψευδολόγος, παρά τις διαφορές τους, έχουν σημείο αναφοράς την αλήθεια –μετέχουν στο ίδιο παιχνίδι, αν και σε αντίπαλες ομάδες. Ο μπουρδολόγος, αντιθέτως, παίζει άλλο παιχνίδι: δεν παρακάμπτει συνειδητά την αλήθεια, απλά δεν της δίνει καν σημασία. Ενοσωμάτων στο λόγο του ό,τι θεωρεί ότι τον συμφέρει, αδιαφορώντας αν είναι αληθές, λογικό ή συνεκτικό.

Οι μπουρδες είναι πιο επιζήμιες από τα ψέματα στον δημόσιο βίο, παρατηρεί ο Φράνκφουρτ. Το ψέμα, τουλάχιστον, εντοπίζεται και, σε θεσμικά ώριμες χώρες, τιμωρείται (ρωτήστε τον Μπόρις Τζόνσον). Οι μπουρδες, όμως, καθώς ασαφείς, στομφώδεις, και υφολογικά ολισθηρές, δεν διαφεύδονται αντιπαράβαλλοντάς τις με συγκεκριμένα γεγονότα. Σε συνθήκες, μάλιστα, επικοινωνιακής αφθονίας πολλαπλασιάζονται. Οι μπουρδες είναι σαν τα σκουπίδια: ρυπαίνουν τη σκέψη.

Θα επανέλθω.

Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ερευνητής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Warwick. www.htsoukas.com

Ντεμαράζ επιρροής Ερντογάν στην Ε.Ε.

Διπλωματία του Κορανίου μετά το Ουκρανικό - Απαιτεί ευρωτουρκικές σχέσεις χωρίς βαρίδια

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Σε μια φαινομενικά «νεκρή περίοδο», όταν η διπλωματία της Ε.Ε. και των κέντρων εξουσίας της είθισται να βρίσκονται σε διακοπές, τα περιστατικά καψίματος αντιτιπών του Κορανίου από εθνικιστικές ομάδες, κτύπησαν συναγερμό στις Βρυξέλλες και στο Βερολίνο, δημιουργώντας παράλληλα ένα νέο πλαίσιο άσκησης επιρροής της Άγκυρας, το οποίο αξιοποιείται ήδη δεόντως από το καθεστώς Ερντογάν. Ενόψει και των προτάσεων που αναμένεται να υποβληθούν από τον ύπατο εκπρόσωπο της Ε.Ε. Γιοσέπ Μπορέλ και την Κομισιόν το φθινόπωρο για τον στρατηγικό προσανατολισμό των ευρωτουρκικών σχέσεων.

Προτάσεις, τις οποίες η Άγκυρα επιθυμεί να οριοθετήσει, προσδοκώντας ότι θα είναι στα μέτρα της και ότι δεν θα περιλαμβάνουν «δυσάρεστες εκπλήξεις», κάτι που «επισημάνθηκε αρμοδίως» από την κυβέρνηση Ερντογάν προς τις Βρυ-

Το παζλ των αντιδράσεων συμπληρώνουν τα εντονότερα διαβήματα έξι ακόμη ισλαμικών χωρών, με το Ιράκ να έχει ήδη απελάσει τον Σουηδό πρέσβη.

Ξέλλες και το Βερολίνο. Τη βδομάδα που πέρασε, οι αντιδράσεις για το κάψιμο αντιτιπών του Κορανίου στη Σουηδία και τη Δανία, από εθνικιστικές ομάδες, «φούσκωσαν» ακόμη περισσότερο, προσλαμβάνοντας ανησυχητικές διαστάσεις. Πέραν από τις αντιδράσεις και τα διαβήματα του Ταγίπ Ερντογάν (που κρατά στο χέρι τη Στοκχόλμη, καθώς εκκρεμεί η επικύρωση της ένταξης της Σουηδίας στο ΝΑΤΟ), προστέθηκε ψήφισμα του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης (ΟΙΔ), το οποίο ανεβάζει τον βαθμό δυσκολίας για διαχείριση του ζητήματος από την ευρωπαϊκή οικογένεια, καθορίζοντας μάλιστα και «το πλαίσιο διόρθωσης». Στο ψήφισμά του, ο ΟΙΔ «έδειξε πόρτα» στη Σουηδία, επιβεβαιώνοντας την αναστολή του καθεστώτος ειδικού απεσταλμένου της, στον Οργανισμό Ισλαμικής Διάσκεψης, έως ότου η Στοκχόλμη «ποινικοποιήσει» περιστατικά προσβολής ισλαμικών συμβόλων.

Παράλληλα, ο ΟΙΔ αποφάσισε

να στείλει αποστολή στις Βρυξέλλες υπό τον γενικό του γραμματέα, χαρακτηρίζοντας ως «πρόσκληση» την «ελευθερία της έκφρασης» που επικαλούνται Σουηδία και Δανία, τηρώντας «ανοχή» αναφορικά με το κάψιμο αντιτιπών του Κορανίου, στο έδαφός τους, από εθνικιστικές ομάδες. Το παζλ των αντιδράσεων συμπληρώνουν τα εντονότερα διαβήματα έξι ακόμη ισλαμικών χωρών, με το Ιράκ να έχει ήδη απελάσει τον Σουηδό πρέσβη.

Ο ΥΠΕΞ της Σουηδίας Τομπίας Μπίλστρομ προσπάθησε να καθυστερήσει την Άγκυρα και τον ΟΙΔ αποστέλλοντας και επιστολή, στην οποία εξηγεί τα δικαιώματα συνάθροισης και ελευθερίας της έκφρασης στη χώρα του, κάτι που όπως πληροφορούμαστε δεν έπεισε ούτε τον Ερντογάν, αλλά ούτε και τον ΟΙΔ. Γι αυτό πλέον, τόσο η Σουηδία, όσο και η Δανία, δύο ευρωπαϊκές χώρες, υπόδειγμα – μέχρι πρόσφατα – στον τομέα των θεμελιωδών ελευθεριών, υπό το

βάρος κυρίως των τουρκικών διαβημάτων και του ψηφίσματος της Ισλαμικής Διάσκεψης αναγκάζονται υπό την καθοδήγηση του Βερολίνου και των Βρυξελλών, να εξετάσουν τρόπους συγκαλυμμένου περιορισμού της «ελευθερίας έκφρασης», με την επίκληση του γενικού κανόνα διαφύλαξης της «δημόσιας τάξης». Ο πρωθυπουργός της Σουηδίας, Ουλφ Κρίστερσον ανακοίνωσε ότι η κυβέρνηση του θα ενισχύσει τους ελέγχους και θα παραχωρήσει στις αστυνομικές αρχές επιπλέον εξουσία για να προβαίνουν σε ελέγχους, με προφανή στόχο την αποτροπή εκδήλωσης των εθνικιστικών αντιτιπών του Κορανίου. Και η πρωθυπουργός της Δανίας, Μέτε Φρέντρικσεν, υποστήριξε ότι η απαγόρευση του καψίματος αντιτιπών του Κορανίου, δεν συνιστά περιορισμό της ελευθερίας της έκφρασης.

Πηγή στην έδρα της Ε.Ε., με άριστη γνώση του ζητήματος, επεσήμανε ότι το κάψιμο αντιτιπών του

Κορανίου έχει καταστήσει τις Βρυξέλλες «απολογητή» της Τουρκίας, ως επίσης και κρατών του ΟΙΔ, για απαράδεκτες πράξεις ανεγκέφαλων, εθνικιστικών ομάδων στη Σουηδία και στη Δανία. Πέραν αυτού όμως, όπως υπογράμμισε η ίδια πηγή, «αυτό που έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον, είναι το διπλωματικό παιχνίδι που εκτυλίσσεται, καθώς παρατηρείται ότι η Άγκυρα έχει μπει σε 'ρόλο οδηγού' και ενεργεί από τη μια ως παραπονούμενη για το κάψιμο (σ.σ αντιτιπών) του Κορανίου και από την άλλη ως μεσολαβήτρια, μεταξύ Ε.Ε. - ΟΙΔ, προκειμένου να διαφυλαχθούν οι σχέσεις μεταξύ των δύο οργανισμών, κάτι που επιθυμεί δεόντως η Ε.Ε.». Προφανώς με το αζημίωτο, όπως άλλωστε πράττει η Τουρκία και στο ζήτημα της «διαμεσολάβησής» της στο Ουκρανικό, κάτι που μέσα σε ελάχιστους μήνες έχει οδηγήσει στην «ολική επαναφορά» του κ. Ερντογάν στις συνειδήσεις της Δύσης, η οποία λίγους μήνες νωρίτερα,

τον θεωρούσε «μαύρο πρόβατο» και τον είχε θέσει στο περιθώριο.

Ομοίως λοιπόν και στην περίπτωση του Κορανίου, ο κ. Ερντογάν, εν μέσω θερινών διακοπών, φροντίζει να ενισχύει την επιρροή του έναντι στην Ε.Ε. Προσβλέποντας προφανώς να «κεφαλαιοποιήσει», ενόψει φθινοπώρου, οπότε η Κομισιόν και ο Γιοσέπ Μπορέλ αναμένεται να βάλουν στο τραπέζι των 27 κρατών-μελών τις προτάσεις τους για τον στρατηγικό προσανατολισμό των ευρωτουρκικών σχέσεων. Προτάσεις, στο πλαίσιο των οποίων η Λευκωσία προσδοκά ότι μπορεί να εξασφαλίσει τη διασύνδεση του στρατηγικού προσανατολισμού των σχέσεων Ε.Ε. - Τουρκίας, και της επίλυσης του Κυπριακού. Αλλά η Άγκυρα, υπό το φως της ολοένα αυξανόμενης της επιρροής, έχει σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», διαμνύσει ήδη προς τις Βρυξέλλες, ότι «η νέα πορεία που θα χαρτογραφηθούν οι προτάσεις Μπορέλ-Κομισιόν, θα πρέπει να είναι διαυγής και απαλλαγμένη από πολιτικά βαρίδια κάποιων χωρών και κυρίως να διασφαλίζει την υλοποίηση των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η Ε.Ε. έναντι στην Τουρκία». Με ευθεία αναφορά στο τρίπτυχο, «ανάβαθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, επανενεργοποίησης της ενταξιακής πορείας και δρομολόγησης της ελευθέρωσης των ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων για τους Τούρκους πολίτες».

Συναφείς πληροφορίες αναφέρουν ότι η Άγκυρα επενδύει να κεφαλαιοποιήσει κατά κύριο λόγο την επιρροή της στη λήψη αποφάσεων που αφορούν στην οικονομική πτυχή των ευρωτουρκικών σχέσεων (αναβάθμιση Τελωνειακής Ένωσης), διατηρώντας εν ζωή, έστω και στον αναπνευστήρα, τις ανενεργές από το 2016 ενταξιακές της διαπραγματεύσεις. Συνεπώς, το Κυπριακό δεν περιλαμβάνεται καν ως μέρος της ευρωτουρκικής ατζέντας που έχει κατά νου η Άγκυρα. Απλώς επιχειρεί να διασφαλίσει ότι αυτό (σ.σ το Κυπριακό πρόβλημα) δεν θα «παρεισφρήσει», ως ένα από τα «πολιτικά βαρίδια» που θα θέσουν «κάποιες χώρες». Στο πλαίσιο αυτής της τακτικής η Τουρκία φροντίζει να επαναλαμβάνει τη φαινομενική της «δέσμευση» για στήριξη των προπαγανδιστών λύσης, παραπέμποντας στις προτάσεις της τουρκοκυπριακής πλευράς. Εμμένοντας δηλαδή, τουλάχιστον επί του παρόντος, στην κυριαρχική ιδιότητα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Διαβήματα, απελάσεις και φόβοι για γενίκευση εντάσεων

Οι αντιδράσεις για το κάψιμο αντιτιπών του Κορανίου προκαλούν εντονότερη ανησυχία τόσο στις Βρυξέλλες, όσο και στο Βερολίνο, αλλά και στις δύο χώρες, στη Σουηδία και στη Δανία, όπου δρουν εθνικιστικές ομάδες. Η εμπλοκή του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης και η έκδοση μακροσκελούς ψηφίσματος, σε έκτακτη συνεδρία, ενισχύει το κοκτέιλ αντιδράσεων που σερβίρισε πρώτη η Άγκυρα, στο πλαίσιο των οποίων ο Τούρκος πρόεδρος Ερντογάν δεν δίστασε να προειδοποιήσει τη Σουηδία ότι εάν συνεχίσει να επιτρέπει το κάψιμο αντιτιπών του Κορανίου, τότε ενδέχεται να φρενάρει τη διαδικασία επικύρωσης της ένταξης της στο ΝΑΤΟ, η οποία εκκρεμεί στην Τουρκική Εθνοσυνέλευση. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι τόσο οι Βρυξέλλες, όσο και το Βερολίνο φοβούνται γενίκευση των αντιδράσεων από τον ισλαμικό κόσμο, κάτι που επιθυμούν να αποφύγουν, δεδομένου του αρκετά μεγάλου αριθμού ισλαμιστών σε ευρωπαϊκές χώρες, περιλαμβανομένων της Γερμανίας, της Γαλλίας και του Βελγίου. Άλλωστε, οι αντιδράσεις αρκετών ισλαμικών/μουσουλμανικών χωρών «δεν αφήνουν περιθώρια εφησυχασμού», όπως έλεγε πηγή στις Βρυξέλλες, υποστηρίζοντας ότι οι εξελίξεις έχουν ενεργοποιήσει και τις αρχές ασφαλείας πολλών ευρωπαϊκών χωρών. Σημειώνεται ότι ο επικεφαλής της Χεζμπολάχ στον Λίβανο, Χασάν Ναοράλα, ζήτησε από όλες τις μουσουλμανικές χώρες να ακολουθήσουν το παράδειγμα του Ιράκ και να απελάσουν τους πρέσβεις της Σουηδίας, διακόπτοντας διπλωματικές σχέσεις με τη Στοκχόλμη. Πέραν της απέλασης, η Βαγδάτη ανακάλεσε τη διπλωματική της αποστολή στη Σουηδία, όπως και την άδεια λειτουργίας της εταιρείας Ericsson σε ιρακινό έδαφος. Διαβήματα για το κάψιμο αντιτιπών του Κορανίου εκδηλώθηκαν ακόμη από το Ιράν, την Ιορδανία, το Κατάρ, τη Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

ΑΡΘΡΟ / Του δρος ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΠΟΥΣΤΡΑ

Υπάρχει ανάγκη για τομές στην πολιτική προστασία;

Η καταστροφική πυρκαγιά στη Ρόδο, χαρακτηριστικό του σημερινού παράδειγματος αυτού που διεθνώς αποκαλείται megafire –μια δηλαδή εξαιρετικά καταστροφική για το τοπικό περιβάλλον πυρκαγιά– δεν ήταν η πρώτη του είδους της στην περιοχή μας αλλά προκάλεσε το διεθνές ενδιαφέρον. Κατέστρεψε το 15% της συνολικής έκτασης της Ρόδου, κράτησε πάνω από μια εβδομάδα και έγινε αφορμή να εκκενωθούν αρκετές χιλιάδες τουρίστες αλλά και κάτοικοι της Ρόδου, αν και η εικόνα της οικολογικής καταστροφής μετριόστανε από την απόλυτα επιτυχημένη επιχείρηση εκκένωσης και επαναπαρισμού χιλιάδων ανθρώπων.

Ο Ιούλιος του 2023 ξεκίνησε με την ανακοίνωση ότι καταγράφηκε η θερμότερη ημέρα στην ιστορία της ανθρωπότητας και έκλεισε με την ανακοίνωση ότι – συνολικά – ήταν ο θερμότερος Ιούλιος για όσο υπάρχουν επίσημα καταγεγραμμένα στοιχεία. Η φετινή χρονιά στη χώρα μας περιλάμβανε άρθονες βροχοπτώσεις μέχρι τις αρχές του καλοκαιριού και παρατεταμένη ξηρασία και υψηλές θερμοκρασίες στη συνέχεια. Περιγράφεται, λοιπόν, ένα ιδανικό μείγμα για την έναρξη και

τη γρήγορη εξάπλωση μεγάλων πυρκαγιών. Παραδοσιακά η πρόληψη περιλαμβάνει τον καθαρισμό των δασικών δρόμων από καύσιμη ύλη και τη διάνοιξη νέων. Με την εισαγωγή νέων –επίγειων και ιπτάμενων– μέσων έγκαιρης προειδοποίησης η πρόληψη ενισχύεται. Η καταστολή περιλαμβάνει εμπλοκή πυροσβεστών, πυροσβεστικών οχημάτων, πτητικών μέσων κλπ. Όμως το πρόβλημα, δυστυχώς, ολοένα και εντείνεται.

Έχουμε φτάσει σε ένα κρίσιμο σημείο, σε ένα σημείο καμπής. Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι οι μέχρι σήμερα παραδοχές, πάνω στις οποίες χτίστηκε το ευρωπαϊκό μοντέλο πολιτικής προστασίας, χρειάζονται επικαιροποίηση, γιατί βρισκόμαστε συνεχώς πίσω από τις εξελίξεις. Σε επίπεδο υποδομών, είναι αναγκαίο να συνεχίσουμε διαρκώς την ενδυνάμωση σε έμφυχο δυναμικό, υποδομές και μηχανήματα, να ενισχυθούν οι υπηρεσίες αλλά και να εκσυγχρονιστούν όπου υπάρχει ανάγκη.

Σε πολιτικό επίπεδο, είναι σημαντικό να τεθεί το θέμα ψηλά στην ατζέντα, μιας και επηρεάζει πολλές πτυχές της καθημερινότητας. Μια καταστροφή έχει μεσοπρόθεσμες

Θα πρέπει να δοκιμάσουμε νέες στρατηγικές μείωσης της καύσιμης ύλης στα δάση. Για την ακρίβεια θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε παλιές τεχνικές, σε νέες στρατηγικές.

και μακροπρόθεσμες επιδράσεις στην οικονομία, στο περιβάλλον, τη δημόσια υγεία, το τουριστικό προϊόν και μπορεί να εξελιχθεί σε κρίση, ανά πάσα στιγμή. Πρέπει να παραδεχτούμε, ότι η πόλη και το δάσος πλησίασαν, ότι η δυνατότητα να επιχειρήσουμε και να «καθαρίσουμε» δύσβατο δάσος είναι δύσκολη, ότι θα υπάρχουν περισσότεροι εμπρησμοί, ότι τα δίκτυα μεταφοράς ενέργειας θα παρουσιάσουν αστοχίες, καθώς επίσης και ότι αν δεν εντοπίσουμε την πυρκαγιά στα πρώτα λεπτά –πιθανώς– θα εξελιχθεί σε μεγάλο συμβάν και ότι οι κλιματολογικές συνθήκες θα γίνουν ακόμα πιο αβέβαιες.

Με βάση τα παραπάνω, και βλέ-

ποντας ότι αντιμετωπίζουμε ένα πρόβλημα με διάρκεια, θα πρέπει να σχεδιάσουμε και να αποφασίσουμε ένα εθνικό σχέδιο παιδείας για τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης. Υπάρχουν σενάρια τα οποία προβλέπουν σταδιακή ερημοποίηση της περιοχής μας και αύξηση ως 50% του αριθμού, της έντασης και του επιπεδίου κινδύνου από τις πυρκαγιές μέχρι το 2050. Με άλλα λόγια θα πρέπει να μάθουμε να ζούμε με τις πυρκαγιές. Αυτό σημαίνει δουλειά από το σχολείο, στις μεγαλύτερες ηλικίες, σε ειδικές ομάδες του πληθυσμού και ειδικά τις παραδοσιακές κοινότητες. Παράλληλα, το τελευταίο θα πρέπει να συνδυαστεί με αυστηροποίηση των ποινών για εμπρησμό και ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης. Είναι γνωστό, όσο και σαφές, ότι η ύπαρξη καλλιεργειών και χρήσης της περιοχής γύρω από το δάσος ελαττώνει δραματικά τις πιθανότητες έναρξης και λειτουργεί σαν φυσικό εμπόδιο στην εξάπλωση, άρα θα πρέπει να δώσουμε κίνητρα στους ανθρώπους να παραμείνουν και να εργαστούν εκεί. Θα πρέπει να δοκιμάσουμε νέες στρατηγικές μείωσης της καύσιμης ύλης στα δάση. Για την ακρίβεια θα πρέπει να χρησιμοποιήσου-

με παλιές τεχνικές, σε νέες στρατηγικές. Η ελεγχόμενη καύση της χαμηλής βλάστησης, βδομάδες πριν την έναρξη της αντιπυρικής περιόδου, είναι μια στρατηγική που ακολουθείται στην Ιβηρική και στη δυτική Ευρώπη τα τελευταία χρόνια, πιλοτικά.

Βλέπουμε πυρκαγιές σε σκουβατοπούς και σε σημεία ανακύκλωσης ολοένα και πιο συχνά –με αβέβαιες συνέπειες για τη δημόσια υγεία– και δίκατα την ενόχληση των τοπικών κοινωνιών. Σίγουρα θα πρέπει να κινηθούμε προς την αυστηροποίηση του πλαισίου αδειοδότησης και λειτουργίας τέτοιων χώρων, ώστε οι τοπικές κοινωνίες να μην βιώνουν τις συνέπειες. Θα πρέπει να προβληματιστούμε αναφορικά με την υιοθέτηση στρατηγικής μείωσης του όγκου των σκουπιδιών που παράγουμε και θα πρέπει να μειώσουμε και τις τοποθεσίες αυτές. Έχει γίνει μια αρχή με τη ρύθμιση του εθελοντισμού και ομάδων που δουλεύουν και εξελίσσονται. Η Πολιτεία μέσα από την εκπαίδευση (όπως αναφέρεται παραπάνω) θα πρέπει να ενθαρρύνει την εμπλοκή περισσότερων από εμάς στην πρόληψη και να παράσχει εκπαίδευση και εξοπλισμό, ώστε να

γίνουν περισσότερες οι ομάδες που θα μπορούν να αναλάβουν δράση, πάντα σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η περιφερειακή συνεργασία αναπτύσσεται διαρκώς. Μέσα στα πλαίσια των τριμερών και των πολυμερών σχημάτων συνεργασίας υπογράφονται και εφαρμοζονται συμφωνίες. Ο πρόεδρος Χριστόδουλιδης επισκέφτηκε αυτή τη βδομάδα την Ιορδανία και η δασοφυλάκεια ήταν στην ατζέντα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ένωση για τη Μεσόγειο εργάζονται εντατικά για να υπάρξει ενεργότερη συνεργασία στη Μεσόγειο. Σ' αυτή την προσπάθεια η Κύπρος μπορεί να διαδραματίσει πρωταρχικό ρόλο με την κομβική της θέση αναλάντας διδάγματα από τις εμπειρίες των περιφερειακών και των Ευρωπαίων συμμάχων μας και εφαρμόζοντάς τα. Ως επίσης και προσφέροντας τη δική της αξιοσημείωτη εμπειρία στον τομέα στις χώρες αυτές.

Ο δρ Γιώργος Μπούστρας είναι καθηγητής εκτίμησης κινδύνου στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου και ειδικός σύμβουλος του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας για θέματα Διαχείρισης Κρίσεων και Πολιτικής Προστασίας.

Όλοι οι άνθρωποι της προέδρου

Τα πρόσωπα που θα βοηθήσουν την Αννίτα Δημητρίου στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού του ΔΗΣΥ

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Πέντε μήνες μετά την ανάδειξή της στην ηγεσία του ΔΗΣΥ και έχοντας να αντιμετωπίσει πιέσεις τόσο πλαγίως όσο και κατά μέτωπο, η Αννίτα Δημητρίου επιλέγει να έχει στο πλευρό της άτομα της πλήρους εμπιστοσύνης της ενώ παράλληλα φρόντισε να απομακρύνει από κοντά της πρόσωπα με τα οποία τους χωρίζουν περισσότερα από αυτά που τους ενώνουν. Η εσωκομματική τρικυμία που φούντωσε κατά τη μακρά προεκλογική περίοδο στο κόμμα δεν έχει ακόμη καταλαγιάσει και αυτό η πρόεδρος το γνωρίζει καλά. Μάλιστα, φροντίζει με κάθε ευκαιρία να επαναλαμβάνει την ανάγκη για σκληρή δουλειά με στόχο ένα ενωμένο και ισχυρό κόμμα. Σε αυτή την προσπάθεια θέλει να έχει στο πλευρό της ανθρώπους, η συνεργασία με τους οποίους δοκιμάστηκε και άντεξε στο χρόνο.

Τις τελευταίες μέρες στα γραφεία της Πινδάρου έχει εγκατασταθεί η στενή της συνεργατία από τη Βουλή, δημοσιογράφος Σώτια Ζέ-νιου. Μία μετακίνηση που δεν θεωρήθηκε έκπληξη μιας και χαιρεί της απόλυτης εμπιστοσύνης της προέδρου και μεταξύ άλλων θα χειρίζεται και την επικοινωνία της με τα ΜΜΕ ενώ θα υπάρχει συνεργασία με τον Μιχάλη Τσικαλά, που παραμένει στο Γραφείο Τύπου του κόμματος.

Διευθυντής του γραφείου της Αννίτας Δημητρίου, μετά την απο-

και για να δοθούν ευκαιρίες ενεργότερης εμπλοκής σε νεότερα μέλη.

Ο Νίκος Νικολάου, είναι ο άνθρωπος που ανέλαβε να αναστρέψει την κακή οικονομική εικόνα που παρουσίασε το κόμμα αμέσως μετά τις εσωκομματικές εκλογές. Φαίνεται ότι το δάνειο που λήφθηκε όσο και οι επαφές της ανώτατης ηγεσίας με επιχειρηματίες του τόπου αποδίδουν καρπούς, ωστόσο ο δρόμος είναι ακόμα μακρύς.

Άλλωστε αυτή η οικονομική στενότητα είναι που περιορίζει και την Αννίτα Δημητρίου να προχωρήσει σε περαιτέρω προσλήψεις ώστε να ενδυναμώσει την ομάδα που την περιβάλλει, αν και η ίδια το επιθυμεί. Ένα από τα πρόσωπα που σύντομα αναμένεται να αποχαιρετήσει το κτίριο της Βουλής και να κατευθυνθεί στα γραφεία της Πινδάρου είναι και ο κοινοβουλευτικός της συνεργάτης Κύπρος Φιλίππου. Στους άμεσους στόχους, αν τα οικονομικά δεδομένα το επιτρέψουν, είναι ακόμη μία πρόσληψη για να καλύψει το οργανωτικό κενό. Μάλιστα το πρόσωπο που θα καταλάβει τη συγκεκριμένη θέση, υπάρχει στο μυαλό της κ. Δημητρίου, είναι άνθρωπος με τον οποίο υπάρχει συνεχής συνεργασία και αναμένεται να συμβάλει και αυτός στην προσπάθεια ανασυγκρότησης.

Ο ρόλος του Χάρη

Βέβαια σε αυτή τη μεγάλη προσπάθεια οργάνωσης και συλλογικότητας, η Αννίτα Δημητρίου γνωρίζει καλά πως χρειάζεται στο πλευρό της άριστους γνώστες του παιχνιδιού. Ο τώως αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ Χάρης Γεωργιάδης είναι από τα πρόσωπα που η Αννίτα Δημητρίου έχει τακτική επαφή και εκτιμά τη στάση αλλά και τις προσπάθειες που καταβάλλει για την ενότητα στο κόμμα. Ο ίδιος μάλιστα σε συνέντευξη του στη «Κ» έκανε λόγο για πρόωρη και εντελώς αδικαιολόγητη αμφισβήτηση της νέας ηγεσίας.

Μάλιστα, όπως διαμνύεται, επιθυμία της ίδιας είναι ο κ. Γεωργιάδης να αναλάβει πόστο το οποίο αυτή τη στιγμή είναι κατεληγμένο. Ψάχνει μάλιστα τον τρόπο να κενωθεί η συγκε-

Ο τώως αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ Χάρης Γεωργιάδης είναι από τα πρόσωπα που η Αννίτα Δημητρίου έχει τακτική επαφή.

Εντός των επόμενων

ημερών η πρόεδρος του ΔΗΣΥ θα αποστείλει επιστολές-κάλεσμα προς τους πρώην υπουργούς για συμμετοχή στο προεδρικό συμβούλιο που θα συσταθεί και θα ανακοινωθεί εντός Σεπτεμβρίου.

κριμένη θέση, μιας και δεν είναι ικανοποιημένη από τη δουλειά που γίνεται, χωρίς ωστόσο να δημιουργηθούν περαιτέρω εντάσεις στη δύσκολη περίοδο που διανύει η Πινδάρου.

Από το κάδρο των στελεχών που θέλει να αξιοποιήσει φαίνεται να είναι και ο βουλευτής του κόμματος, ανθυποψήφιος της στις εσωκομματικές εκλογές, Δημήτρης Δημητρίου. Αν και η τελευταία τους συνάντηση στην οποία είχε προτείνει στον κ. Δημητρίου την θέση του αναπληρωτή κοινοβουλευτικού εκπροσώπου δεν πήγε και τόσο καλά (ο ίδιος την απέρριψε) δεν αποκλείεται να γίνει μία νέα, για να συζητήσουν εκ νέου μια πιθανή ενεργότερη εμπλοκή του.

Οι πρώην υπουργοί

Εντός των επόμενων ημερών η πρόεδρος του ΔΗΣΥ θα αποστείλει επιστολές-κάλεσμα προς τους πρώην υπουργούς για συμμετοχή στο προεδρικό συμβούλιο που θα συσταθεί και θα ανακοινωθεί εντός Σεπτεμβρίου.

Παρά τις δημοσιές τοποθετήσεις όπως του πρώην υπουργού Υγείας Γιώργου Παμπορίδη σε συνέντευξη του στη «Κ» και στον Ανδρέα Κημήτρη ότι θα απαντήσει αρνητικά σε μία τέτοια πρόσκληση γιατί «δεν αποτελεί αυτοσκοπό η συμμετοχή μου σε οποιοδήποτε όργανο και δη σε συλλογικά σχήματα τα οποία μπορεί να πει κάποιος ότι αποτελούν απλώς μια προσπάθεια να μαντρίσουμε τις διάφορες φωνές», αλλά και τη δημόσια αντιπαράθεση με τον τώως υπουργό Οικονομικών Κωνσταντίνου Πετρίδη, ο οποίος σχολιάζοντας την ανακοίνωση του ΔΗΣΥ για την εξ ολοκλήρου διακοπή των έκτακτων μέτρων στήριξης νοικοκυριών και επιχειρήσεων κατηγόρησε το κόμμα για αλτρίσμο, η Αννίτα Δημητρίου εκφράζει την άποψη ότι στην παρούσα φάση ανασυγκρότησης και ανασύνταξης του κόμματος δεν περισσεύει κανείς. Μην πρόθυμος να συμμετάσχει στο προεδρικό συμβούλιο εμφανίζεται και ο πρώην υπουργός Εξωτερικών Ιωάννης Κασουλίδης, αφού απαντώντας σε σχετική ερώτηση του Αντρέα Κημήτρη είπε ότι «αν δεν είναι ανάγκη, δεν θα συμμετέχω» στέλνοντας την ίδια ώρα μήνυμα προς πάσα κατεύθυνση να σταματήσουν να πατρνάρουν την Αννίτα Δημητρίου και να την αφήσουν να αναδειχθεί μιας και όπως επισήμανε έχει την ικανότητα να το πράξει.

Αρνητικά θα απαντήσει ο Γιώργος Παμπορίδης στο κάλεσμα της Αννίτας Δημητρίου για συμμετοχή στο προεδρικό συμβούλιο.

Πάντως η ηγεσία του κόμματος πιστεύει ότι η λειτουργία του προεδρικού συμβουλίου θα συμβάλει στην προσπάθεια του κόμματος για συλλογικότητα. Θα συνεδριάζει μία φορά τον μήνα ή την διμηνία, θα κριθεί από τις ανάγκες που θα υπάρχουν, και ο ρόλος του θα είναι κυρίως συμβουλευτικός ενώ δεν αποκλείεται να συζητούνται και κάποιες θέσεις που μπορεί το κόμμα να υποθετεί σε συγκεκριμένα ζητήματα.

Την ίδια ώρα, η ηγετική πυραμίδα θέλοντας να μεταφέρει και στη βάση του κόμματος το μήνυμα πως κανείς δεν περισσεύει, πραγματοποιεί σειρά συναντήσεων με τις γραμματείες των επαρχιών, τη ΝΕ-ΔΗΣΥ, τις κλαδικές και τοπικούς φορείς προσπαθώντας να αλλάξει την εικόνα δυσαρέσκειας, που στείχισε και σε ψήφους, για παραγκώνηση και αποκλεισμό της βάσης από τις αποφάσεις του κόμματος. Μάλιστα στελέχη που παρακολουθούν από κοντά την προσπάθεια αναφέρουν ότι αξιοσημείωτος είναι και ο αριθμός των νέων μελών που εντάχθηκαν στο κόμμα το τελευταίο χρονικό διάστημα.

Πρωινός καφές

Σε ό,τι αφορά το κλίμα στον πρωινό καφέ, στις καθημερινές δηλαδή συναντήσεις για συντονισμό της ηγεσίας του κόμματος, αυτό

Η εσωκομματική τρικυμία που φούντωσε κατά την προεκλογική περίοδο στο κόμμα δεν έχει καταλαγιάσει και αυτό η πρόεδρος το γνωρίζει καλά. Θέλει να έχει στο πλευρό της ανθρώπους, η συνεργασία με τους οποίους δοκιμάστηκε και άντεξε στον χρόνο.

παρουσιάζεται σαφώς βελτιωμένο σε σχέση με το πρώτο διάστημα, όταν κυριαρχούσαν η ένταση και η εσωστρέφεια, ωστόσο εντοπίζονται προβλήματα που εστιάζονται κυρίως στην απειρία και στην έλλειψη συντονισμού. Η καθημερινή πρωινή συνάντηση γίνεται πλέον στις 8.30 το πρωί, κυρίως διαδικτυακά, και συνήθως συμμετέχουν σε αυτήν—πέρα από την πρόεδρο—οι Ευθύμιος Διπλάρος, Νίκος Τορναρίτης, Σάββια Ορφανίδου, Μάριος Πελεκάνος, Γιώργος Κάρουλλας, Ονούφριος Κουλλά και Κрис Τριανταφυλλίδης.

Κάθε Πέμπτη η συνεδρία γίνεται παρουσία όλων των μελών του εκτελεστικού γραφείου, ενώ στόχος είναι να υπάρχουν και τακτικές συνεδρίες των μελών του πολιτικού γραφείου ώστε να ενημερώνονται και να συζητούνται οι πολιτικές εξελίξεις. Το μήνυμα που στέλνεται είναι ότι θα πρέπει να συνεχιστεί η σκληρή δουλειά με πρώτο τεστ αξιολόγησης τις επερχόμενες τοπικές και ευρωεκλογές. Ήδη δρομολογείται ολοκληρωμένο πλάνο κινήσεων με στόχο ένα ψηλό ποσοστό ώστε να απομακρυνθεί το ενδεχόμενο αμφισβήτησης της νέας ηγεσίας του ΔΗΣΥ.

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι
παγκοσμίως

22 γραφεία
παγκοσμίως

πωλήσεις σε
110 χώρες

29% των κυπριακών
εξαγωγών

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

«Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης μάς τόνισε ότι δεν θα δεχθεί κοιμματικές λίστες και κοιμματικές παρεμβάσεις για διορισμούς στους ημικρατικούς», αναφέρει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Γεώργιος Αρέστη, πρόεδρος του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου. Δεν θα δεχθώ, μάς είπε, να μου λέει τρεις το άλφα κόμμα, τρεις το βήτα κόμμα και δύο το γάμμα κόμμα, επισημαίνει ο κ. Αρέστη. Συζητώντας για τις προεδρικές εκλογές, ο Γεώργιος Αρέστη δηλώνει ότι είχε προτάσεις να είναι υποψήφιος πολύ προτού εξαγγείλει υποψηφιότητα ο κ. Χριστοδουλίδης, όταν οι μόνοι τότε υποψήφιοι ήταν ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου και ίσως ο κ. Μάριος Ηλιάδης. Ο κ. Αρέστη, πρώην δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Δικαστηρίου της Ε.Ε. δηλώνει ότι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης του ζήτησε αντίγραφο της πρότασης για την Αμμόχωστο που είχε ετοιμάσει με τον κ. Θεοφίλου, πρώην μόνιμο αντιπρόσωπο της Κύπρου στην Ε.Ε. και τον κ. Χατζηχαμπή, πρώην πρόεδρο του Ανωτάτου, για να την επεξεργαστεί και να την αξιοποιήσει.

- Διοριστήκατε πρόεδρος του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου. Τελικά ποιος είναι ο ρόλος του;
- Ο ρόλος του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου είναι η υποβολή του έργου του Υπουργικού Συμβουλίου. Θα προεπιλέγει υποψηφίους για τα διοικητικά συμβούλια των ημικρατικών οργανισμών. Δεν αποφασίζει το γνωμοδοτικό.
- Πείτε ότι έφτασε η ώρα των διορισμών στους ημικρατικούς. Διαδικαστικά, τι θα γίνει;

Ο πρόεδρος μού ζήτησε και του παρέδωσα αντίγραφο της πρότασής μας για την Αμμόχωστο, και μου είπε ότι έχει υπόψη του να την επεξεργαστεί και να την αξιοποιήσει.

- Ο αρμόδιος υπουργός για κάθε ημικρατικό οργανισμό καλεί το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο να του υποβάλει έναν κατάλογο από τρεις υποψηφίους για κάθε κενωθείσα θέση. Αυτόν τον κατάλογο, ο υπουργός τον παραπέμπει στο Υπουργικό, το οποίο μπορεί να επιλέξει έναν από τους τρεις.
- Κι αν δεν επιλέξει από αυτόν τον κατάλογο;
- Σε πολύ εξαιρετικές περιπτώσεις το Υπουργικό μπορεί να παρακάμψει την πρότασή μας, αλλά θα πρέπει να δώσει λόγους και να τους δημοσιεύσει.
- Πώς θα φτάσουμε στον κατάλογο;
- Όταν ο υπουργός μάς καλέσει να ετοιμάσουμε αυτόν τον κατάλογο, μας δίδεται χρόνος ούτως ώστε να καλέσουμε τους πολίτες να εκφράσουν το ενδιαφέρον τους στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων.
- Αν υπάρξουν πολλές αιτήσεις, τι θα κάνετε; Θα γίνουν και προσωπικές συνεντεύξεις;
- Ενδεχομένως να χρειαστεί να κάνουμε και προσωπικές συνεντεύξεις.

Ο πρόεδρος δεν θα δεχθεί κοιμματικές λίστες για διορισμούς στους ημικρατικούς

Δεν θα δεχθώ, μάς είπε ο κ. Χριστοδουλίδης, να μου λέει τρεις το άλφα κόμμα, τρεις το βήτα κόμμα και δύο το γάμμα κόμμα.

Είχα προτάσεις να είμαι υποψήφιος στις προεδρικές πολύ προτού εξαγγείλει υποψηφιότητα ο κ. Χριστοδουλίδης, όταν οι μόνοι τότε υποψήφιοι ήταν ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου και ίσως ο κ. Μάριος Ηλιάδης.

- Αν έρθουν τα κόμματα με λίστες;
- Όχι, όχι, όχι. Είναι αυτό ακριβώς που θέλουμε να αποφύγουμε. Και είναι αυτή η πρόθεση του Προέδρου της Δημοκρατίας. Και είναι αυτό που μου άρεσε στην πρόταση του κ. Χριστοδουλίδη και δέχθηκα να αναλάβω αυτόν τον ρόλο. Και το τονίζω ότι ανέλαβα αμισθί. Δεχόμαστε αιτήσεις μόνο από άτομα. Και δεν θέλουμε να ξερούμε την κοιμματική τους προέλευση.
- Εάν τα κόμματα πάνε στον πρόεδρο και του πουν ότι έκαναν και αυτά τα άτομα αίτηση και είναι οι δικοί μας, τι θα κάνει;
- Δεν θα το δεχθεί. Αυτό είναι έξω από τη διαδικασία.
- Σας είπε ο πρόεδρος ότι δεν θα δεχθεί κοιμματικές παρεμβάσεις;
- Ο πρόεδρος μάς τόνισε ότι δεν θα δεχθεί κοιμματικές λίστες και κοιμματικές παρεμβάσεις για διορισμούς στους ημικρατικούς. Εξ άλλου αυτός είναι και ο κύριος λόγος δημιουργίας του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου. Ακόμη και στην πρώτη συνάντησή που είχαμε μαζί του σαν γνωμοδοτικό, ήταν κάτι που μάς τόνισε. Δεν θα δεχθώ, μάς είπε, να μου λέει τρεις το άλφα κόμμα,

τρεις το βήτα κόμμα και δύο το γάμμα κόμμα. Κάτι που ήταν η πρακτική μέχρι τώρα.
- Υπάρχει και η άποψη ότι οι ημικρατικοί είναι βραχιόνες άσκησης κυβερνητικής πολιτικής και γι' αυτό τα κόμματα θέλουν να διορίζουν δικά τους άτομα.
- Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θέλει ανθρώπους που να είναι ανεξάρτητοι και ικανοί και πάνω τους να μπορεί να βασίζεται λόγω των προσόντων τους για να προωθήσει το κυβερνητικό έργο.
- Σας είπε ο πρόεδρος πότε θα προχωρήσει με τους διορισμούς στους ημικρατικούς;
- Όχι δεν μας το καθόρισε ακριβώς. Σύμφωνα με τον σχετικό νόμο, μετά την κάθε εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας, το Υπουργικό Συμβούλιο, το αργότερο μέχρι την 31η Δεκεμβρίου του έτους κατά το οποίο έγινε η εκλογή, δύναται να τηματοποιήσει τον διορισμό. Εμείς εισηγηθήκαμε, αν έχει υπόψη του να το κάνει, να μην το κάνει και για τα έντεκα συμβούλια ταυτόχρονα, διότι θα είναι μια χαώδης κατάσταση.
- Η προεκλογική δέσμευση πάντως

του κ. Χριστοδουλίδη δεν ήταν μόνο για συμβούλια ημικρατικών.
- Είναι κάτι που τόνισε ο πρόεδρος ότι αρχίζει με τα συμβούλια των ημικρατικών οργανισμών και πρόθεσή του είναι να προχωρήσει και για άλλες θέσεις, και μάς είπε ότι σκέφτεται να το επεκτείνει για τα συμβούλια των τριών κρατικών πανεπιστημίων.
Πρόταση για Αμμόχωστο
- Είχατε υποβάλει μαζί με τον κ. Θεοφίλου και τον κ. Χατζηχαμπή συγκεκριμένη πρόταση για το θέμα της κατεχόμενης Αμμοχώστου. Τώρα που είστε πιο κοντά στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, του μιλήσατε ξανά για την πρότασή σας;
- Του μίλησα και μου ζήτησε και του παρέδωσα αντίγραφο της πρότασής μας και μου είπε ότι έχει υπόψη του να την επεξεργαστεί και να την αξιοποιήσει.
- Τι εννοείτε να την αξιοποιήσει;
- Αυτό είναι θέμα του Προέδρου της Δημοκρατίας.
- Του είχατε παρουσιάσει την πρότασή σας και όταν ήταν υπουργός Εξωτερικών. Τι έκανε τότε;

- Τον είδαμε δύο φορές. Θα έλεγα ότι την ασπάστηκε. Και μάς είπε ότι θα έκανε μια επιτροπή από λειτουργούς του υπουργείου Εξωτερικών για να μελετηθεί η πρόταση. Μάλιστα, μάς είπε ότι στόχος του ήταν να προωθηθεί στα Ηνωμένα Έθνη. Οφείλω να πω ότι δεν προωθήθηκε. Εικάζω τι μεσολάβησε, αλλά δεν θέλω να κάνω υποθέσεις. Το ευχάριστο είναι που ο κ. Χριστοδουλίδης επανέρχεται τώρα, αν και έχω πει δημόσια ότι ίσως είναι πλέον αργά, αλλά οι ιθύνοντες ίσως γίνουνταν καλύτερα.
- Πρόεδρος τότε ήταν ο κ. Αναστασιάδης. Συναντηθήκατε μαζί του;
- Είχαμε δει και τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Μάς άκουσε με προσοχή, μάς είπε για κάποιες ενέργειες που προωθούσε, αλλά δεν μάς είπε αν υιοθετεί ή όχι την πρότασή μας. Έμεινε το πράγμα μέχρι εκεί.
- Άλλες επαφές που κάνατε;
- Είχαμε πρώτα απ' όλα δει το Δημοτικό Συμβούλιο Αμμοχώστου με τον τότε δήμαρχο τον μακαρίτη Αλέξη Γαλανό. Αυτούμαι να πω ότι δεν βρήκαμε υποστήριξη στην πρότασή μας. Για κάποιους εγωϊ-

στικούς λόγους τύπου μα ποιοι είναι αυτοί που θα υποδείξουν στο δημοτικό συμβούλιο τι μπορεί να κάνει και, επίσης, φαίνεται ότι το πράγμα κάθιξε στους δαιδαλώδεις διαδρόμους κοιμματικών αντιπαράθεσων.
- Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένοι;
- Όχι.
- Πώς βλέπετε την κατάσταση στην κατεχόμενη Αμμόχωστο λαμβάνοντας υπόψη όσα έχουν γίνει μέχρι τώρα στην περίκλειστη πόλη;
- Μου κάνει εντύπωση ότι άνοιξαν δρόμους, αλλά δεν άγγιξαν κτίρια. Γι' αυτό βλέπω ότι προσπαθούν σε κάποιο βαθμό, ύστερα από πιέσεις, να σεβάσουν τα ψηφίσματα του ΟΗΕ. Το άνοιγμα δρόμων ήταν για προσέλκυση τουριστών, για να εισπράττουν χρήματα. Στο Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου, η επέμβασή τους είναι ότι έχουν κρεμάσει δύο τεράστιες σημαίες στα προπύλαια, μια του ψευδοκράτους και μια της Τουρκίας. Πρόκειται για θλιβερή εικόνα.
- Έκαναν όμως κι άλλα πράγματα οι Τούρκοι.
- Έχουν κάποιες υποτυπώδεις υποδομές στην παραλία, όμως δεν δημιούργησαν κάτι μόνιμο και αξιόλογο.
- Πολλά λέγονται για τα νομικά εργαλεία που έχει στη διάθεσή της η Κυπριακή Δημοκρατία στο Κυπριακό. Υπάρχει κάποια απόφαση δικαστηρίου που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί πολιτικά;
- Έχω μιλήσει επανειλημμένα για την υπόθεση Αποστολίδης εναντίον Όραμς. Είναι ένα δυνατό νομικό, πολιτικό και διπλωματικό όπλο που δυστυχώς δεν αξιοποιήσαμε. Το δικαστήριο της Ε.Ε. επιβεβαίωσε ότι η απόφαση ενός δικαστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας πρέπει να αναγνωρίζεται και να εκτελείται

Δεχόμαστε αιτήσεις μόνο από άτομα και δεν θέλουμε να ξέρουμε την κοιμματική τους προέλευση.

Είχα προτάσεις να είμαι υποψήφιος στις προεδρικές

- Πώς λάβατε την απόφαση να στήριζετε την υποψηφιότητα του κ. Χριστοδουλίδη;
- Καταρχάς να πω ότι αποφάσισα να στήριζω τον Νίκο Χριστοδουλίδη προτού αποφασίσει να το κάνει οποιοδήποτε κόμμα. Και όταν ακόμη εκείνος δεν είχε εξαγγείλει επίσημα. Όταν ακόμα ήταν υπ. Εξωτερικών. Έβλεπα στο πρόσωπό του έναν νέο άνθρωπο που θα έφερνε νέα ήθη στην πολιτική ζωή. Επιπλέον, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι αυτός που κατεχόχιν χειρίζεται το Κυπριακό και θα πρέπει να έχει τις ικανότητες να το χειριστεί σωστά. Πίστευα ότι ο Χριστοδουλίδης ως διπλωμάτης, όχι ως κοιματάρχης ή πολιτικό πρόσωπο και με την μόρφωση που έχει και με εξειδίκευση στο Κυπριακό, ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος.
- Είπατε ότι το αποφασίσατε από

την περίοδο που ήταν υπουργός Εξωτερικών. Σας είχε πει από τότε ότι θα ήταν υποψήφιος;
- Μα ήταν γνωστό. Και οφείλω να σας πω ότι έκανε και ανεπίσημες επαφές. Έβλεπε κόσμο. Αυτό που μου άρεσε είναι ότι απευθυνόταν στην κοινωνία των πολιτών. Και τόλμυσε να βάλει υποψηφιότητα χωρίς να είναι σίγουρος ότι ένα ή περισσότερα κόμματα θα τον υποστηρίξουν. Ρίσκαρε πολλά πράγματα αυτός ο άνθρωπος.
- Είχε επαφές, λέτε, και όταν ήταν υπουργός. Μαζί σας ή και με άλλα πρόσωπα;
- Νομίζω ότι κόσμος ζητούσε να τον δει και τον έβλεπαν κατ' ιδίαν.
- Και τους έλεγε ότι θα είναι υποψήφιος;
- Ναι, νομίζω ναι, δεν το έκρυβε ο άνθρωπος. Ούτε και ήταν μυστικό.

Η μία πρόταση προήλθε από έναν πολύ αξιόλογο άνθρωπο, ανεξάρτητο, έξω από τον κοιμματικό περίγυρο, που χαιρεί μεγάλης εκτίμησης από την κυπριακή κοινωνία.

Εξ ου και πιέστηκε να υποβάλει παραίτηση από το υπουργείο Εξωτερικών.
- Είπατε ότι στο πρόσωπό του βλέπατε κάτι καινούριο. Αυτοί οι πρώτοι μήνες επιβεβαιώνουν εκείνο που είδατε τότε;
- Νομίζω το επιβεβαιώνουν, χωρίς να λέω ότι δεν έκανε κάποια σφάλματα. Του βρίσκω όμως ελαφρυν-

τικά. Δεν ήταν κοιματάρχης, δεν ήταν πολιτικό πρόσωπο. Ήταν ένας διπλωμάτης καριέρας και είχε και κάποια εμπειρία ως ακαδημαϊκός. Έχει τον χρόνο και νομίζω τη διάθεση να διορθώσει λάθη που έγιναν.
- Σας πρότεινε κάποια πολιτική θέση;
- Όχι και δεν τον στήριξα διότι απέβλεπα σε οτιδήποτε. Το μόνο που με ενδιέφερε ήταν το καλό του τόπου. Κι αν ήθελα να πάρω πολιτικά αξιώματα –και είναι κάτι που αποκαλύπτω πρώτη φορά– μου είχε γίνει πρόταση να είμαι υποψήφιος στις προεδρικές εκλογές πολύ προτού εξαγγείλει την υποψηφιότητά του ο κ. Χριστοδουλίδης, όταν οι μόνοι τότε υποψήφιοι ήταν ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου και ίσως ο κ. Μάριος Ηλιάδης.
- Ήταν από κόμμα ή κόμματα αυ-

τή η πρόταση;
- Η μία πρόταση προήλθε από έναν πολύ αξιόλογο άνθρωπο, ανεξάρτητο, έξω από τον κοιμματικό περίγυρο, που χαιρεί μεγάλους εκτίμησης από την κυπριακή κοινωνία. Είχα προτάσεις από σοβαρούς ανθρώπους να είμαι υποψήφιος και είπα όχι, δεν είμαι πολιτικός. Υποθέτω ότι πίσω από αυτές τις προτάσεις υπήρχαν κόμματα, αλλά δεν το έβλεπα, αφού δεν με ενδιέφερε.
- Λέτε για προτάσεις. Πόσες ήταν;
- Τρεις. Με προσέγγισαν τρεις άνθρωποι ξεχωριστά.
- Συνδέονταν αυτές οι τρεις προτάσεις;
- Όχι, όχι, ήρθαν ανεξάρτητα η μια πρόταση από την άλλη. Αλλά αρνήθηκα.
- Για ποιο λόγο;
- Δεν ήμουν πολιτικό πρόσωπο,

αλλά δικαστής. Από τη στιγμή που έγινα δικαστής το 1982, παρέμεινα δικαστής και ήθελα να διατηρήσω αυτή την εικόνα του ανεξάρτητου δικαστή. Επίσης, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι εκείνος που έχει την κύρια ευθύνη για το Κυπριακό και εγώ παρόλο που μπορεί να γνωρίζω κάποιες πιυχές του Κυπριακού και με ενδιαφέρει η σωστή λύση του, δεν είμαι ο άνθρωπος που το γνωρίζει σε βάθος. Γι' αυτό είπα όχι. Έλαβα υπόψη και την ηλικία μου. Στα 78 μου δεν θα ήθελα να εμπλακώ σε τέτοια περιπέτεια.
- Έχετε επαφή με τον κ. Χριστοδουλίδη μετά την εκλογή του;
- Όχι πολύ συχνές επαφές. Μετά την εκλογή του τον είδα τρεις φορές στο Προεδρικό στην παρουσία και άλλων σχετικά με τη δημιουργία του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου.

Βρυξέλλες, του ανταποκριτή μας
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η Κομισιόν καλωσορίζει σε δīλωσή της στην «Κ» την πρόσφατη υπογραφή της συμφωνίας αγοράς για τα καλώδια για το EuroAsia Interconnector, σημειώνοντας πως είναι ένα από τα ορόσημα για την εφαρμογή του έργου, καθώς και πως η Ε.Ε. συμβάλλει με χρηματοδότηση μόνο του τμήματος που θα συνδέει την Κρήτη με την Κύπρο, χωρίς ωστόσο να σχολιάζει πρόσφατα δημοσιεύματα για επιπλοκές στη διαδικασία προώθησης του έργου λόγω της αύξησης του κόστους από 1,57 δισ. σε 1,9 δισ. ευρώ.

Όσον αφορά την χρηματοδοτική συνεισφορά της Ε.Ε., ο εκπρόσωπος της Κομισιόν για θέματα περιβάλλοντος Ανταλμπέρ Γιανς υπενθύμισε στην «Κ» πως αφορά χρηματοδότηση 657 εκατομμυρίων ευρώ από τον Μηχανισμό «Συνδέουμε την Ευρώπη» και ακόμα 100 εκατομμυρίων ευρώ μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ε.Ε., στο πλαίσιο του προγραμματισμού για συνολικό κόστος 1,57 δισ. ευρώ.

Από εκεί και πέρα, όπως αντιλαμβάνεται η «Κ», η χρηματοδότηση του έργου πέρα από τα ποσά που καλύπτονται από την Ε.Ε. αφορά τον φορέα υλοποίησης του έργου, ο οποίος έχει μεν τη στήριξη της κυβέρνησης, αλλά δεν ανήκει στο κράτος και αποτελεί ιδιωτική πρωτοβουλία. Το ερώτημα λοιπόν που

Το ερώτημα που παραμένει είναι πώς θα καλυφθεί το αυξημένο κόστος, από πού θα προέλθουν οι επενδύσεις, και αν μπορούν να υπάρξουν εγγυήσεις από το κράτος για τυχόν δανεισμό.

παραμένει είναι πώς θα καλυφθεί το αυξημένο κόστος, από πού θα προέλθουν οι επενδύσεις, και αν μπορούν να υπάρξουν εγγυήσεις από το κράτος για τυχόν δανεισμό.

Πληροφορίες θέλουν τον φορέα να έχει ζητήσει 600 εκατομμύρια ευρώ σε εγγυήσεις από το κράτος για προσέλκυση επενδυτών, ενώ στις αρχές Ιουλίου ο διευθύνων σύμβουλος του φορέα υλοποίησης του έργου, Νάσος Κτωρίδης, σημείωνε, μιλώντας στον «Πολίτη», πως επιδιώκει δάνειο από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ). Από την πλευρά της κυβέρνησης, ο υπουργός Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου δήλωνε στα μέσα Ιουλίου, σύμφωνα με το ΚΥΠΕ, πως αν κράτος επιλέξει να στηρίξει το έργο, μπορεί να το κάνει είτε με την παροχή κυβερνητικών εγγυήσεων ώστε ο φορέας να εξασφαλίσει δάνειο ή με συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο του φορέα, ενώ δεν απέκλεισε το ενδεχόμενο η κυβέρνηση να μη στηρίξει χρηματικά το έργο.

Παρέπεμπε παράλληλα και στα άλλα δύο ορόσημα τα οποία εκκρεμούν, για συμμετοχή του ελληνικού διαχειριστή του συστήματος μεταφοράς και για υπογραφή συμφωνίας κατασκευής του μετατροπέα τάσης. Η στήριξη του έργου περνά μέσα από τη βιωσιμότητά του, όχι μόνο όσον αφορά την κυβέρνηση, αλλά και όσον αφορά την ΕΤΕπ, καθώς και την Κομισιόν η οποία παρακολουθεί την εξέλιξη του έργου και κατά πόσον πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις ώστε αυτό να προχωρήσει. Η «Κ» ζήτησε σχόλιο από την ΕΤΕπ, ωστόσο δεν κατέστη δυνατό να υπάρξει απάντηση εγκαίρως για συμπερίληψη στο ρεπορτάζ. Το έργο EuroAsia Interconnector αφορά στην πράξη την διασύνδεση των δικτύων ηλεκτρισμού Ισραήλ, Κύπρου και Ελλάδας μέσω υποθαλάσσιων καλωδίων συνολικού μήκους 1.200 χιλιομέτρων. Το τμήμα του έργου που αποτελεί Έργο Κοινού Ενδιαφέροντος (Project of Common Interest) της Ε.Ε.

— δηλαδή το τμήμα του έργου που μπορεί να χρηματοδοτηθεί από την Ε.Ε.— αφορά τη διασύνδεση Κύπρου και Ελλάδας, ως τα δύο κράτη-μέλη που εμπλέκονται.

«Ορόσημο» για Κομισιόν

«Η Κομισιόν καλωσορίζει την υπογραφή της συμφωνίας αγοράς για τα καλώδια του έργου EuroAsia Interconnector» δήλωσε απαντώντας γραπτώς σε ερωτήσεις της «Κ» ο εκπρόσωπος Ανταλμπέρ Γιανς, ο οποίος καλύπτει και θέματα ενέργειας, προσθέτοντας πως η εξέλιξη αυτή «αποτελεί ένα σημαντικό ορόσημο στην εφαρμογή του έργου». «Προσβλέπουμε στην επιτυχή ολοκλήρωση της πρώτης φάσης του EuroAsia Interconnector ο οποίος θα συνδέει την Κύπρο με την Κρήτη, και θα δώσει τέλος στην ενεργειακή απομόνωση της Κύπρου» πρόσθεσε.

Κάνοντας λόγο για «διασύνδεση-ορόσημο», μετά την ολοκλήρωση της οποίας όλα τα κράτη-μέλη της

Ε.Ε. θα είναι διασυνδεδεμένα μεταξύ τους, πρόσθεσε ότι «η πρώτη φάση του έργου αποτελεί βασική προτεραιότητα για τις υποδομές ενέργειας, η οποία επωφελείται από ισχυρή πολιτική στήριξη και σημαντική οικονομική στήριξη από την Ε.Ε.». Η στήριξη από την Ε.Ε., συνέχισε, αφορά «χρηματοδότηση 657 εκατομμυρίων ευρώ από τον Μηχανισμό “Συνδέουμε την Ευρώπη” (Connecting Europe Facility) και χρηματοδότηση 100 εκατομμυρίων χρηματοδότηση μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ε.Ε., από το συνολικό κόστος κατασκευής 1,57 δισ. ευρώ».

«Η δεύτερη φάση που θα συνδέει την Κύπρο με το Ισραήλ θα κατασκευαστεί μόλις ολοκληρωθεί η σύνδεση με την Κρήτη» επεσήμανε ο εκπρόσωπος. Όπως επεσήμανε, το έργο έχει ήδη λάβει χρηματοδότηση από τον Μηχανισμό “Συνδέοντας την Ευρώπη” όσον αφορά τις προπαρασκευαστικές μελέτες

σε σχέση με τη διασύνδεση της Χαδέρα στο Ισραήλ με την Κοφίνου στην Κύπρο. Η σημερινή χρηματοδότηση από την Ε.Ε., σημείωσε ο ίδιος, αφορά μόνο τη διασύνδεση μεταξύ της Κοφίνου και της τοποθεσίας Κορακιά στην Κρήτη. «Η ολοκλήρωση της διασύνδεσης Κοφίνου (Κύπρος) και Κορακιά, Κρήτη (Ελλάδα) αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη της δεύτερης φάσης που θα συνδέει την Κύπρο με το Ισραήλ», πρόσθεσε.

Πολιτική «σφραγίδα»

Παρά τις πληροφορίες που θέλουν την ΕΤΕπ να προβληματίζεται για τη δανειοδότηση του έργου, η προσέγγιση της Κομισιόν φαίνεται να είναι διαφορετική λόγω της ευρύτερης πολιτικής διάστασης του έργου, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν λαμβάνονται υπόψη τα ορόσημα που έχουν τεθεί.

Το έργο παρουσιάζεται από τον φορέα προώθησής του ότι από τη μια θα μπορούσε να συμβάλει στον

στόχο της ολοκλήρωσης της ηλεκτρικής συνδεσιμότητας σε όλη την Ε.Ε., και από την άλλη μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη των δικτύων ανανεώσιμης ενέργειας στην περιοχή της Μεσογείου.

Πηγές από τις Βρυξέλλες μάλιστα, παραπέμπουν στην τελετή του περασμένου Οκτωβρίου, όταν το έργο έλαβε την πολιτική «σφραγίδα» του τέως προέδρου Αναστασιάδη και των υπουργών Ενέργειας Κύπρου και Ελλάδας, με τη συμμετοχή και της επιτρόπου Σίμσον. Σε πρώτη φάση, το έργο μπορεί να συμβάλει σε δύο στόχους που έχει στην ατζέντα της η Ε.Ε.: το τέλος της ενεργειακής απομόνωσης της Κύπρου και την διασύνδεση και του τελευταίου κράτους-μέλους που παρέμενε εκτός από το ηλεκτρικό δίκτυο της Ε.Ε., και την ένταξη στο δίκτυο του ηλεκτρισμού που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην περιοχή της Μεσογείου. Η διασύνδεση με το Ισραήλ αποτελεί για τις Βρυξέλλες τη δεύτερη φάση του έργου. Τα ορόσημα ωστόσο που έχουν τεθεί από πλευράς Κομισιόν είναι πρακτικά και συνδέονται με το κατά πόσο οι διαδικασίες προς υλοποίηση του έργου σημειώνουν πρόοδο.

Οι στόχοι για πρόοδο

Στις δηλώσεις του την ημέρα της ανακοίνωσης της συμφωνίας του φορέα υλοποίησης του EuroAsia Interconnector με τη γαλλο-νορβηγική Nexans για την αγορά, παραγωγή και πόντιση των καλωδίων,

Τα ορόσημα που έχουν τεθεί από πλευράς Κομισιόν είναι πρακτικά και συνδέονται με το κατά πόσο οι διαδικασίες προς υλοποίηση του έργου σημειώνουν πρόοδο.

ο υπουργός Ενέργειας είχε καταγράψει ποιοι ήταν οι στόχοι που έπρεπε να εκπληρωθούν ώστε να προχωρήσει η χρηματοδότηση του έργου. Ο πρώτος, εξήγησε, αφορούσε τη σύμβαση για προμήθεια και πόντιση των καλωδίων, ενώ ο δεύτερος ήταν η εξασφάλιση της συμμετοχής του διαχειριστή του συστήματος μεταφοράς ηλεκτρισμού στην Ελλάδα (ΑΔΜΗΕ), ο οποίος όπως είπε υπέγραψε επιστολή προθέσεων για συμμετοχή και διαχειρίση του καλωδίου και της μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας.

Ο τρίτος στόχος κατά τον κ. Παπαναστασίου είναι να υπογραφεί η συμφωνία και για κατασκευή του μετατροπέα τάσης. Όπως είχε μεταδοθεί μεταξύ άλλων από το ΚΥΠΕ, το ζήτημα αυτό αφορά την ανάγκη ο μετατροπέας τάσης να τοποθετηθεί από συγκεκριμένα εταιρεία, και ειδικότερα τη Siemens, η οποία παρέχει τους μετατροπείς τάσης και σε άλλα δίκτυα της Ε.Ε.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΡΣΙΑΝΗ

Αβγό και αβοκάντο

Πώς μπορείς να βράσεις ένα αβγό στη δημόσια υπηρεσία; Πρώτα πρέπει να σταλεί επιστολή στον διευθυντή/διευθύντρια των κτηνιατρικών υπηρεσιών (ξέρουν από αβγά), ζητώντας να διορίσει επιθεωρητή ο οποίος θα επιλέξει το κατάλληλο αβγό για βράσιμο. Στη συνέχεια, με οδηγίες της διεύθυνσης της ΗΜΥ (ξέρουν από μηχανικά και συναφή), θα οριστεί λειτουργός για το άνοιγμα του ψυγείου σε ημερομηνία που θα συντονίσει ειδική επιτροπή ούτως ώστε κτηνιατρικές και ΗΜΥ να συναντηθούν την ίδια ώρα—ο μεν για να ανοίξει το ψυγείο και ο δε, για να βγάλει από μέσα στο αβγό.

Με οδηγίες του διευθυντή/διευθύντριας του τμήματος μεταλλείων (ξέρουν από μέταλλα), θα επιλεγεί το κατάλληλο μπρίκι, και η ΗΜΥ (ξέρουν αυτοί από μηχανήματα και ηλεκτρικά) θα αναλάβει κατά την ορισμένη από αρμόδια επιτροπή ημέρα και ώρα, να ανάψει το γκάζι, πάντα στην παρουσία της ΔΕΦΑ (ξέρουν από αέριο και θα έχουν παρατηρητή) και επιθεωρητή

από το υπουργείο Εμπορίου (αφού είναι γκάζι). Η ειδική επιτροπή θα ορίσει αρμόδιο λειτουργό για να τοποθετήσει, στην παρουσία του τμήματος μεταλλείων (το μπρίκι είναι μεταλλικό), των κτηνιατρικών υπηρεσιών, του υπουργείου Εμπορίου και του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, το επιλεγμένο αβγό στο κατάλληλο μπρίκι.

Στη συνέχεια, με εντολές του διευθυντή/διευθύντριας του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας (επικίνδυνο, γαρ), θα τοποθετηθεί το μπρίκι στο αναμμένο γκάζι από διορισμένο από τον διευθυντή/διευθύντρια λειτουργό. Άλλος λειτουργός που θα οριστεί από το Τμήμα Μετεωρολογίας (ξέρουν από θερμοκρασίες) θα αναλάβει τη συνεχή παρακολούθηση της θερμοκρασίας και θα εκδοθεί επιβεβαίωση πως το νερό έβρασε. Τότε, αρμόδιος λειτουργός που θα οριστεί (κατόπιν γραπτού αιτήματος και συνεδρία του ΔΣ) από τον ΚΟΑ (ξέρουν από χρονόμετρα), θα χρονομετρήσει το βράσιμο του αβγού και θα δώσει εντολή στον λειτουργό του Τμή-

Σύμφωνα με την σχετική ανακοίνωση, «έχει συμφωνηθεί μεταρρύθμιση και εκσυγχρονισμός λαμβάνοντας υπόψη τις θέσεις των εμπλεκόμενων μερών».

ματος Επιθεώρησης Εργασίας να αφαιρέσει το αβγό από το μάτι, υπό την παρακολούθηση προϊστάμενου του ίδιου τμήματος.

Ειδική επιτροπή απαρτιζόμενη από ορισμένο από τους αρμόδιους διευθυντές/διευθύντριες της ΔΕΦΑ, του υπουργείου Εμπορίου και της ΗΜΥ, θα ορίσει λειτουργό για να σβήσει το γκάζι και θα εκδώσει επιβεβαιωτική αναφορά για το σβήσιμο. Η αναφορά θα σταλεί σε 12 παραλήπτες με έξι κλητήρες, θα φωτοτυπηθεί και θα αρχειοθετηθεί από οκτώ αρχειοθέτες σε διάφορες υπηρεσίες.

Θα αποσταλούν αντίστοιχες επιστολές διαβεβαίωνοντας λήψη της αναφοράς, οι οποίες θα φωτοτυπηθούν και θα αρχειοθετηθούν βάσει των σχετικών εγκυκλίων. Εν τω μεταξύ, το αβγό δεν τρώγεται χωρίς καπνάρ, και γι' αυτό αντίστοιχη διαδικασία θα τρέξει ταυτόχρονα για τη διασφάλιση της καπνάρς από τα αρμόδια τμήματα.

Πίσω στο αβγό. Θα συνέλθει αρμόδια διυπουργική επιτροπή για να αποφασίσει (χρησιμοποιώντας φυ-

σικά το κατάλληλο κουτάλακι που θα οριστεί από το τμήμα μεταλλείων) κατά πόσο το αβγό θα σπαστεί (από τον αρμόδιο λειτουργό), χτυπώντας το που πάνω με κάθεται κνήσεις χρησιμοποιώντας την κοιλιά του κουταλιού, ή γύρω-γύρω με οριζόντιες κινήσεις χρησιμοποιώντας την κόγχη του κουταλιού. (Το θέμα κρίνεται ως σοβαρό, αφού έχει προκαλέσει μόνιμη διαμάχη και πόλεμο σύμφωνα με αναφορές του διεθνούς φήμης Jonathan Swift). Αν, μη κακό, διαπιστωθεί πως το αβγό, αντί σφιχτό ήταν μελάτο, θα συγκαλέσει ο αρμόδιος υπουργός (μετά από ανταλλαγή επιστολών μεταξύ Εμπορίου, Οικονομικών, Γεωργίας και Εργασίας για το ποιος ρίζει σε τι) συνεδρία ενδιαφερομένων μερών για να αποφασίσει για την αναθεώρηση των διαδικασιών και εκσυγχρονισμό τους.

Μετά από έντεκα υπηρεσιακές συναντήσεις θα εντοπιστεί η πιο κατάλληλη κίνηση εκσυγχρονισμού: Δεν είναι λογικό την σήμερα ημέρα να τρώμε αβγό βραστό με καπνάρ και αποφασίζεται στην εκ-

συγχρονιστική κίνηση την επόμενη φορά να προστεθεί και αβοκάντο μαζί το αβγό και την καπνάρ, για να ικανοποιηθούν και τα αιτήματα των millennial και δη των hipsters.

Σύμφωνα με τον κυβερνητικό εκπρόσωπο, ο οποίος θα εκδώσει γραπτή ανακοίνωση, έχουν συμφωνηθεί «μεταρρυθμίσεις».

Η επιτυχία της μεταρρύθμισης απαιτεί 49 άτομα, 294 ανθρωπόωρες, 81 συναντήσεις, πέντε τμήματα, δύο ανεξάρτητες αρχές, και ένα διοικητικό συμβούλιο και τέσσερις υπουργούς (χωρίς να υπολογίζεται η καπνάρ).

Έτσι, μετά τη μεταρρύθμιση, θα διαπιστωθεί πως τα εμπλεκόμενα τμήματα και οι υπηρεσίες είναι υποστελεχωμένα και χρειάζονται 2.000 νέες θέσεις εργασίας για να συμπεριληφθεί το αβοκάντο στην καπνάρ και το αβγό. Οι θέσεις εγκρίνονται από τη Βουλή, «αφού ήταν στον προϋπολογισμό» [sic].

Καλή όρεξη.

Ο κ. Μιχάλης Περισιάνης είναι πρόεδρος του Δημοσιονομικού Συμβουλίου.

Σύμφωνα με στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η «Κ», οι έλεγχοι στο δάσος του Ακάμα έδειξαν παρεμβάσεις σε επτά στιάδια, πέντε πρόχειρες κατασκευές και τη δημιουργία 13 νέων οικοδομών.

Οργιο παρανομιών σε Ακάμα έδειξαν οι έλεγχοι

Λήφθηκαν δικαστικά μέτρα για πέντε περιπτώσεις και θα αποσταλεί δίμηνο τελεσίγραφο συμμόρφωσης σε άλλες είκοσι

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Κορυφή του παγούβουνου –σε σχέση με το τι εντόπισαν οι έλεγχοι που πραγματοποιήθηκαν– ήταν τελικά τα στοιχεία που αποκάλυψε η «Κ» και αφορούσαν παράνομες παρεμβάσεις στο δάσος του Ακάμα. Οι αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες οι οποίες κινητοποιήθηκαν μετά το ρεπορτάζ της «Κ», βρέθηκαν μπροστά σε καραμρινάτες παρανομίες αυθαίρετης δόμησης σε μια περιοχή η οποία από τη δεκαετία του ογδόν-

Στο ενημερωτικό σημείωμα που στάλθηκε στον υπουργό Εσωτερικών αναφέρεται η διαδικασία που θα ακολουθηθεί, η οποία περιλαμβάνει και τις περιπτώσεις εκείνες που θα σταλούν στη δικαιοσύνη.

τα έχει χαρακτηριστεί λευκή ζώνη, κάτι που σημαίνει ότι απαγορεύεται ρητώς κάθε παρέμβαση ή δραστηριότητα εντός αυτής. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες της «Κ», τα κρατικά κλιμάκια που πραγματοποίησαν τους επιτόπιους ελέγχους εντόπισαν 25 περιπτώσεις αυθαιρετων οικοδομών. Σύμφωνα με το σημείωμα που παραδόθηκε ήδη στον υπουργό Εσωτερικών Κωνσταντίνο Ιωάννου, οι παρανομίες

χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες: Σε παρεμβάσεις που έγιναν σε στιάδια, σε πρόχειρες κατασκευές και –η μεγαλύτερη– σε νέες οικοδομές. Από τις 25 περιπτώσεις παράνομων παρεμβάσεων οι εφτά αφορούν στιάδια, οι πέντε πρόχειρες κατασκευές και οι 13 νέες οικοδομές. Η τρίτη κατηγορία, αυτή των νέων οικοδομών, θεωρείται και η πλέον ανησυχητική μιας και πρόκειται για οικοδομές που δεν προϋπήρχαν, όπως τα στιάδια, και που ενδεχομένως να αποτελεί ένα προειδοποιητικό σημάδι για τη διατήρηση του χαρακτήρα και προστασία της περιοχής ειδικά μετά τον επόμενο μήνα που τίθεται σε εφαρμογή το τοπικό σχέδιο. Οι ανησυχίες που εκφράζονται πηγάζουν και από το έντονο ενδιαφέρον που καταγράφεται από πλευράς επιχειρηματιών ανάπτυξης γης. Τα αποτελέσματα των ελέγχων έρχονται να διαψεύσουν και τοπικούς παράγοντες οι οποίοι αντιδρώντας στα ρεπορτάζ της «Κ» είχαν ισχυριστεί πως δεν υπάρχουν δραστηριότητες στην προστατευόμενη περιοχή.

Στη δικαιοσύνη

Σύμφωνα με ενημέρωση της «Κ», από τις 25 περιπτώσεις που εντοπίσθηκαν εντός του δάσους του Ακάμα έχουν κινηθεί οι σχετικές διαδικασίες αποκατάστασης της περιοχής. Συγκεκριμένα, τα ευρήματα των ελέγχων έχουν συμπεριληφθεί σε δυο καταλόγους που συντέταξε η Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου. Στον κατάλογο «Α» περιλαμβάνονται οι πιο σοβαρές περι-

πτώσεις παρανομιών και στον κατάλογο «Β» οι περιπτώσεις με πιο ήπιες παρεμβάσεις για τις οποίες μπορούν να προωθηθούν δικαστικά μέτρα, σαν δεύτερη προτεραιότητα. Στον κατάλογο «Α» περιλαμβάνονται οι 25 περιπτώσεις που εντοπίσθηκαν με αναφορά στις παρατηρήσεις αν πρόκειται για αυθαίρετη ανακατασκευή ή/και επέκταση στιαδιών ή νέες κατασκευές. Στον υπό αναφορά κατάλογο περιλαμβάνονται και οι πέντε περιπτώσεις για τις οποίες ήδη λήφθηκαν δικαστικά μέτρα και εννιά για τα οποία

έλαβε μέτρα το Τμήμα Πολεοδομίας & Οικήσεως και η Επαρχιακή Διοίκηση. Στον κατάλογο «Α» περιλαμβάνονται οι περιπτώσεις όπου υπάρχει οικιστική/εξοχική ή περιοδική χρήση με αναφορά αν συνδυάζονται με γεωργική ή κτηνοτροφική χρήση. Στον κατάλογο «Β» περιλαμβάνονται οι πιο ήπιες παρεμβάσεις που έχουν σχέση κυρίως με γεωργική χρήση. Στις αναφορές που υποβλήθηκαν στον υπουργό Εσωτερικών φαίνεται η πολεοδομική ζώνη των επηρεαζόμενων τεμαχίων που αφορούν κυρίως ζώνες

προστασίας. Γίνεται επίσης αναφορά για εντοπισμό των αρχικών στιαδιών σε αεροφωτογραφίες του 1963.

Οι ιδιοκτήτες

Για τις αρμόδιες υπηρεσίες που χειρίζονται τις περιπτώσεις παράνομων παρεμβάσεων στον Ακάμα το επόμενο βήμα είναι ο εντοπισμός των ιδιοκτητών των οικοδομών σε συνεργασία με τις Τοπικές Αρχές και το Τμήμα Κτηματολογίου & Χωρομετρίας. Εφόσον εντοπιστούν, θα τους αποσταλούν προειδοποιητικές επιστολές συμμόρφωσης/αποκατάστασης νομιμότητας σε τακτή προθεσμία δυο μηνών και μετά θα ακολουθήσει η λήψη δικαστικών μέτρων, στη βάση της νομολογίας που προβλέπει την προειδοποίηση εάν δεν υπάρξει συμμόρφωση. Όπως σαφώς αναφέρεται στο σημείωμα προς τον υπουργό Εσωτερικών, προτεραιότητα για τη λήψη δικαστικών μέτρων θα δοθεί για τις περιπτώσεις του καταλόγου «Α», οι οποίες φαίνεται να είναι οι πλέον σοβαρές. Επίσης, οι αρμόδιες υπηρεσίες ενημέρωσαν τον κ. Κωνσταντίνου ότι συνήθως οι παράνομες οικοδομές ή/και παρόνομες προσηκομετατροπές και άλλες παρεμβάσεις εντοπίζονται κυρίως στο στάδιο μελέτης για έκδοση πιστοποιητικών εγκρίσεως (γίνεται τόσο με αίτηση ιδιοκτητών, αυτεπάγγελτα από την αρμόδια Επαρχιακή Διοίκηση αλλά και μετά από καταγγελίες περιοίκων). Υπάρχουν, δε, πολλές περιπτώσεις για τις οποίες εκκρεμούν δικαστικά

μέτρα. Όπως υποστηρίζεται από τους αρμοδίους στην περίπτωση του Ακάμα, (πλην των πέντε περιπτώσεων για τις οποίες λήφθηκαν μέτρα), δεν είχαν εντοπιστεί νομίτερα οι παρανομίες λόγω του δύσβατου της περιοχής σε συνδυασμό με την έλλειψη προσωπικού.

Η έρευνα

Τα αποτελέσματα των επιτόπιων ερευνών στον Ακάμα υπέβαλε στον υπουργό Εσωτερικών η έπαρχος Πάφου Μαίρη Λάμπρου. Στον φάκελο που υποβλήθηκε, εκτός από τους καταλόγους περιλαμβάνονται και φωτογραφίες για τις αυθαίρετες οικοδομές που εντοπίσθηκαν στον Ακάμα. Οι παρανομίες αφορούν τις παρυφές του Εθνικού Δασικού Πάρκου. Η εργασία ολοκληρώθηκε μετά την επιτόπια έρευνα κλιμακίου από εκπροσώπους της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου, του Επαρχιακού Γραφείου Τμήματος Πολεοδομίας & Οικήσεως και της Υπηρεσίας Θήρας. Η επιτόπια έρευνα βασίστηκε στην προεργασία και αεροφωτογραφίες του Επαρχιακού Κτηματολογίου Πάφου και σε πληροφορίες από την Υπηρεσία Θήρας που επισκέπτονται συχνά περιοχές του Ακάμα. Της επιτόπιας έρευνας προηγήθηκαν δύο συναντήσεις στο γραφείο της επάρχου Πάφου με τα πιο πάνω αναφερόμενα τμήματα, στην παρουσία εκπροσώπου του Τμήματος Δασών. Μετά την επιτόπια έρευνα πραγματοποιήθηκε ακόμη μια συνάντηση στο γραφείο της επάρχου, για τον τελικό καταρτισμό των καταλόγων.

Στο μάτι επιχειρηματικών συμφερόντων η περιοχή

Τα επίσημα –πλέον– ευρήματα των ελέγχων εντός του δάσους του Ακάμα φέρνουν στην επιφάνεια και μια άλλη πτυχή που έχει να κάνει με την προστασία της περιοχής στο μέλλον. Όπως έχει γράψει η «Κ», ήδη στην περιοχή καταγράφεται μια ασυνήθιστη δραστηριότητα αγοράς γης στις παρυφές του Ακάμα, κάτι που προκύπτει και από στοιχεία που εξασφάλισε η εφημερίδα από επίσημες κρατικές πηγές. Τοπικοί παράγοντες υποστηρίζουν πως συγκεκριμένος επιχειρηματίας ανάπτυξης γης κινείται παρασκηνιάκα επιδεικνύοντας έντονο ενδιαφέρον να επενδύσει στην περιοχή με την αγορά τεμαχίων στοχεύοντας, προφανώς, σε βάθος χρόνου και στην εκτόξευση των τιμών, όπως εκτιμάται, μετά και την εφαρμογή του Σχεδίου Ακάμα. Η αρχική έρευνα της «Κ» είχε αποκαλύψει οκτώ περιπτώσεις παράνομων παρεμβάσεων εντός της προστατευόμενης περιοχής. Στο φωτογραφικό υλικό που υπάρχει στη διάθεση της «Κ» φαίνονται ξεκάθαρα παρεμβάσεις τόσο σε στιάδια όσο και σε νέες οικοδομές. Σε μια περίπτωση μάλιστα, ο ιδιοκτήτης έχει προχωρήσει σε περίφραξη της οικοδομής, έχει δημιουργήσει κήπο με την υποθέτηση συστήματος αυτόματης άρδευσης, ενώ σε καμία περίπτωση το οίκημα δεν παραπέμπει σε πρόχειρη κατασκευή για γεωργική ή κτηνοτροφική χρήση.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΑΡΙΝΟΥ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ

Θετική τοξικότητα

Ολα μπορούν –και θα γίνουν– καλύτερα στον τόπο μας αρκεί να υπάρχει καμότελο και αισιοδοξία. Αλλά και λίγα φίλτρα –ίσως– στο Instagram. Σε μια χώρα που όλοι έχουν άποψη για όλα και οι πολίτες έμαθαν να διεκδικούν από τον καναπέ, δεν έχει σημασία το τι λες αλλά το ποιος το λέει. Και έτσι, το πολιτικό σύστημα διαχειρίζεται τα της ημέρας –με κάποια επιτυχία– αδιαφορώντας (;) ή αδυνατώντας (;) να επιβάλει στρατηγικές και μακρόπνοη πολιτική για τον τόπο μας. Έναν εθνικό στόχο για το πού θέλουμε να φτάσουμε σε 10 χρόνια. Και με ποιον τρόπο θα τα καταφέρουμε. «Ποιος φταίει;» Θα ρωτούσε και σήμερα ο Τρικουπης.

Η πολιτική είναι αιχμάλωτη των social media και των κλικς. Για έναν πολιτικό αποδεικνύεται στην πράξη πως η φωτογένεια, τα χάπι στιγμιότυπα και οι πιασάρικες ατάκες έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα από το να ασχολείται με την δουλειά που τον έχει τάξει ο λαός. Το φαινόμενο είναι οριζόντιο. Και κάθετο. Είναι το νέο savoir vivre σε Προεδρικό, κόμματα, βουλευτές, ευρωβουλευτές, δημάρχους και υπουργούς. Πιο πολύ «πέφτουμε» σε μια «συγκινητική ανάρτηση» και σε μια «χαριτωμένη φωτογραφία» ενός ή μιας πολιτικού με φωτογένεια, παρά στο τι πιστεύει αυτό το πρόσωπο για μια σειρά από σημαντικά προβλήματα που έχουμε στον τόπο

Για έναν πολιτικό αποδεικνύεται στην πράξη πως η φωτογένεια, τα χάπι στιγμιότυπα και οι πιασάρικες ατάκες έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα από το να ασχολείται με τη δουλειά που τον έχει τάξει ο λαός.

μας και πώς θεωρεί ότι μπορούμε να τα λύσουμε. Εννοείται πως στον βωμό της δημοφιλίας, εμφανίζονται και οι σύζυγοι και τα παιδιά. Οι δημόσιες ευχές, οι επέτειοι, τα γενέ-

θλια των πολιτικών και των συζύγων τους (ανδρών ή γυναικών ανάλογα), οι διακοπές και οι γάμοι, είναι σήμερα μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία για προβολή. Και αν εμφανίζεται πού και πού μια «σοβαρή» προβολή, είναι για τα τριτημμένα ή τα εύκολα: «Καταδίκασε την Τουρκία ο...», «Έβαλε στην θέση του τον Τούρκο η...», και πάει λέγοντας. Τα likes εκατοντάδες. Το ίδιο και τα δημόσια μπράβο του καναπέ. Και κάπου εδώ, κάποιοι πολίτες παλιάς κοπής που ίσως έμαθαν αλλιώς, αναρωτιούνται: Ποια είναι σήμερα τα μεγάλα πολιτικά διλήμματα; Οι πολιτικές διαφορές; Οι θέσεις και αντιθέσεις; Ακόμα και έμπειροι δημοσιογράφοι και πολιτικοί

αναλυτές θα δυσκολευτούν να το απαντήσουν. Βλέπετε, περάσαμε από την εποχή των ιδεολογιών στην εποχή των ιδεών. Και τις ιδέες τις εκφράζουν τα πρόσωπα. Όλα αυτά, τα ωραία λοιπόν, αποτελούν την νέα «θετική τοξικότητα» που ζούμε. Είναι τοξικότητα διότι μας αποπροσανατολίζει από την ουσία. Είναι «θετική», όμως, διότι σε αντίθεση με την «αρνητική τοξικότητα» που ξεχειλίζει από λαϊκισμό και ακραίες θέσεις –και άρα γίνεται εύκολα αντιληπτή– προβάλλει με θετικό τρόπο junk food από προσωπικές αναρτησούλες και συναισθηματικά χάπενινγκς ανθρώπων που τους τάξαμε για άλλη αποστολή. Και τούτο γίνεται εις βάρος της ουσίας και

του ρόλου των πολιτικών. Γι' αυτό είναι και πιο ύπουλη. Το φαινόμενο δεν είναι μόνο κυπριακό. Και οι λύσεις δεν μπορούν να έρθουν από την μια μέρα στην άλλη. Τα ΜΜΕ έχουν σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στην αλλαγή της κατάστασης. Είμαι αισιόδοξος, όμως, πως θα έρθει η μέρα που η πολιτική θα είναι ξανά στο επίκεντρο. Άλλωστε, ακόμη και η Barbie βαρέθηκε τον πλαστικό τέλειο κόσμο της και ψάχνει να βρει το νόημα της ζωής στον αληθινό κόσμο. Ελπίζω, μόνο, μέχρι να επανέλθουμε να μην το πληρώσουμε ακριβά...

Ο κ. Μαρίνος Κλεάνθους είναι αντιπρόεδρος ΔΗΠΑ.

Του ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Τα παραδείγματα καταστροφικών επεμβάσεων σε παραλίες δεν εκλείπουν στις μέρες μας. Είναι ένα φαινόμενο που ιστορικά συναντά τις απαρχές του στις πρώτες παραλιακές αναπτύξεις, συγκεκριμένα στην Αμμόχωστο, λίγο πριν την εισβολή, και μετά το 1974 στην τσιμεντοποίηση του παραλιακού μετώπου της Λεμεσού. Παρά το πέρασμα των χρόνων και την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., τα φαινόμενα αυτά και το πλαίσιο που τα συντηρεί, με την ανοχή του κράτους στις πλείστες των περιπτώσεων, παρουσιάζονται και σήμερα, όπως φαίνεται μέσα από παραδείγματα που παρουσιάζουν στην «Κ» ειδικοί επιστήμονες και περιβαλλοντιστές. Σε καιρούς «κλιματικού χάους» τέ-

«Δεν έχουμε καταλάβει ότι βρισκόμαστε σε συνθήκες κλιματικού χάους και ότι το να διατηρήσουμε κάποιους χώρους, είτε αυτές είναι οι ακτές μας, είτε τα δάση μας, είτε τα εθνικά πάρκα μας, σε κατάσταση ήπια, είναι ταυτόσημο με την ίδια μας την επιβίωση».

τοιες επεμβάσεις απειλούν, εκτός από τη βιοποικιλότητα, και την ίδια την ύπαρξή μας, προειδοποιούν την ίδια ώρα οι επιστήμονες.

Η Κύπρος, όπως και άλλες χώρες της Μεσογείου, έχει τουριστικό προσανατολισμό, με τις εικόνες από παραλίες να έχουν την πρώτη θέση στις καμπάνιες για προσέλκυση τουριστών, αλλά και επενδυτών. «Οι παραλίες αποτελούν ένα βασικό συστατικό του οικοσυστήματος και σαν τέτοιο, ένα σημαντικό δημόσιο αγαθό. Όμως, η ιδιαιτερότητά τους τις κάνει ενδιαφέρουσες όχι μόνο για τους ντόπιους αλλά και για τους επισκέπτες. Ιδιαίτερα στη Μεσόγειο που συγκεντρώνει περίπου το ένα τρίτο του παγκόσμιου τουρισμού, οι διάφορες χώρες έχουν διαμορφώσει συγκεκριμένες πολιτικές για αξιοποίηση των παραλιών», παρατηρεί ο αντιπρόεδρος του Κινήματος Οικολόγων - Συνεργασίας Πολιτών και χημικός, Κυριάκος Τσιμιλλής. Μιλώντας στην «Κ» τονίζει ότι τα ερωτήματα σε σχέση με την αειφορία των σχεδιασμών και την υλοποίησή τους είναι πολλά, παρά τις διεθνείς συμβάσεις, όπως το Πρωτόκολλο της Βαρκελώνης. Παράλληλα σημειώνει ότι μία ανάπτυξη που στηρίζεται στον μαζικό τουρισμό μέσα και από την τσιμεντοποίηση των παραλιών και την προσπάθεια μεγιστοποίησης, έστω και πρόσκαιρης, του κέρδους, δεν έχει σχέση με τους στόχους της αειφορίας.

Η ανοχή του κράτους

Το πιο πρόσφατο περιστατικό επέμβασης σε παραλία, μας οδηγεί στην ελεύθερη περιοχή της Αμμοχώστου και ειδικότερα κοντά στο Κάβο Γκρέκο. «Η υπόθεση “Άμμος του Καμπούρνη”, με τη δραματική καταστροφή που έχουν επιφέρει οι παράνομες αλλοιώσεις της παραλίας, για να φέρουν τη θάλασσα κοντά στις πολυτελείς επαύλεις, δεν αποτελεί μόνο μια ακραία εγκληματική επέμβαση αλλά και ένα μνημείο ανικανότητας και απροθυμίας της πολιτείας να σεβαστεί τους δικούς της νόμους και να προστατεύσει τη δική της αξιοπιστία», ανέφερε ο κ. Τσιμιλλής, κάνοντας λόγο για ένα έγκλημα που ούτε στιγμιαίο ήταν ούτε εξελίχθηκε αθόρυβα. Σημείωσε ότι η πολιτεία έχει, ακόμα και τώρα, την ευκαιρία και την υποχρέωση να επιβάλει την αποκατάσταση της περιοχής, τονίζοντας ότι τέτοια εγκλήματα δεν παραγράφονται.

Από την πλευρά της, η κα Ξένια Λοιζίδου εντάσσει την πιο πάνω περίπτωση σε μία κατηγορία επεμβάσεων, όπου το κοινό στοιχείο είναι η πραγματοποίησή τους με την ανοχή του κράτους. Η πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου Μελετών και Έρευνας ΑΚΤΗ και ακτομχανικός, δηλώνει στην «Κ» ότι «η αλλοίωση της παραλίας “Άμμος του Καμπούρνη”, αλλά και ο εκβραχισμός και η ισο-

Η υπόθεση «Άμμος του Καμπούρνη» είναι ένα πρόσφατο περιστατικό επέμβασης σε παραλία. Οι παράνομες αλλοιώσεις στην ακτή, για να έρθει η θάλασσα κοντά σε πολυτελείς επαύλεις, επέφεραν δραματική καταστροφή. Σύμφωνα με τον Κυριάκο Τσιμιλλή, η Πολιτεία έχει, ακόμα και τώρα, την ευκαιρία και την υποχρέωση να επιβάλει την αποκατάσταση της περιοχής, τονίζοντας ότι τέτοια εγκλήματα δεν παραγράφονται.

Η επέμβαση στην παραλία «ΣΟΔΑΠ» και ο εκβραχισμός και η ισοπέδωση της ακτογραμμής στην παραλία της περιοχής Καφίζη στην Πέγεια για χρήση ιδιώτη, είναι επεμβάσεις, οι οποίες, σύμφωνα με την Ξένια Λοιζίδου, έπρεπε να σταματήσουν από τις Αρχές, όταν γίνονταν.

Το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε να καταδιστούν οι δύο επιπλέον όροφοι του παραλιακού ξενοδοχείου «Sun City» στη Σωτήρα, ανακαλώντας με αυτόν τον τρόπο την απόφαση της προηγούμενης κυβέρνησης.

Το αμαρτωλό ανθρώπινο χέρι στις παραλίες

Ειδικοί περιγράφουν στην «Κ» πώς με την ανοχή του κράτους επηρεάζεται η βιοποικιλότητα και οι ζωές μας

Σε σχέση με το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα, ξεκίνησε η εξέταση των ενστάσεων. «Παράλληλα βήματα έχουν εισαγάγει ανθρωπικές ρυθμίσεις με ορατό τον κίνδυνο μη αντιστρεπτών αρνητικών επιπτώσεων στην παραλιακή περιοχή της Χερσονήσου», εκτιμά ο κ. Τσιμιλλής.

«Είναι παράλογη η πρακτική που ακολουθούν πολλοί δήμοι, οι οποίοι αφαιρούν από τις παραλίες τα βότσαλα, για να μείνει η άμμος, αφού με την πρώτη φουρτούνα θα την πάρει το κύμα μέσα και θα έχουμε διάβρωση», λέει η κα Λοιζίδου.

Παραλίες ωτοκίας χελώνων είναι συχνά «θύματα» επεμβάσεων. Μία τέτοια παραλία, όπου πρόσφατα στάλθηκε σήμα κινδύνου, είναι το «Λέιντις Μάιλ» στη Λεμεσό, μπροστά στο προτεινόμενο σχέδιο του Δήμου Ύψωνα να προστεθούν ακόμη χίλια κρεβατάκια και ομπρέλες παραλίας.

φους –αυξημένους συντελεστές δόμησης και κάλυψης. Εδώ επικαλείται ως παράδειγμα την πρόσφατη απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για να καταδιστούν οι δύο επιπλέον όροφοι του παραλιακού ξενοδοχείου «Sun City» στη Σωτήρα, ανακαλώντας με αυτόν τον τρόπο την απόφαση της προηγούμενης κυβέρνησης.

Τα μεγάλα έργα που κατασκευάζονται στη θάλασσα χρήζουν επίσης προσοχής, σύμφωνα με την κα Λοιζίδου. «Οι κυματοθραύστες των μαρίνων απλώνονται ολόκληρα χιλιόμετρα μέσα στη θάλασσα. Είναι και οι κυματοθραύστες κατά μήκος των ακτών για αντιμετώπιση της διάβρωσης των ακτών, οι οποίοι επίσης καταστρέφουν την άμυνα της ακτής άρδην», λέει χαρακτηριστικά. «Ναι, ιδιαίτερα προβλήματα προκύπτουν από την παρατηρούμενη διάβρωση της παραλίας. Το φαινόμενο είναι φυσικό, αλλά η αντιμετώπισή του χρειάζεται λεπτομερή επιστημονική μελέτη των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών στην κάθε περίπτωση, ώστε να απαμβλυνθεί η αναπόφευκτη συνέπεια απώλειας γης», προσθέτει ο κ. Τσιμιλλής.

Αναφερόμενη σε παραδείγματα καταστροφής της άμυνας της ακτής απέναντι σε μεγάλους κυματισμούς, η κα Λοιζίδου σημειώνει ότι είναι παράλογη η πρακτική που ακολουθούν τα τελευταία χρόνια πολλοί δήμοι της Κύπρου, οι οποίοι με τρακτέρ «καθαρίζουν» τις παραλίες από τα βότσαλα, για να μείνει η άμμος. «Όταν αφαιρούμε τα χαλίκια και μένει η άμμος, με την πρώτη φουρτούνα θα την πάρει το κύμα μέσα και θα έχουμε διάβρωση», τονίζει. «Ασφαλώς, οι επεμβάσεις για τη δημιουργία αμμουδιάς, δεν μπορεί να γίνονται χωρίς σωστές μελέτες για τις επιπτώσεις τους», λέει ο κ. Τσιμιλλής.

Η ωτοκία χελώνων

Παραλίες ωτοκίας χελώνων είναι συχνά «θύματα» επεμβάσεων σε παραλίες. Μία τέτοια παραλία, όπου πρόσφατα στάλθηκε σήμα κινδύνου, είναι η παραλία «Λέιντις Μάιλ» στη Λεμεσό, μπροστά στο προτεινόμενο σχέδιο του Δήμου

«Οι παραλίες ταλαιπωρούνται από την παραβίαση της πολεοδομικής νομοθεσίας, αλλά και την αυθαιρεσία ορισμένων επενδυτών, που όχι μόνο δεν τηρούν τους όρους των πολεοδομικών αδειών, αλλά προσπαθούν να δημιουργήσουν τετελεσμένα».

Ύψωνα να προστεθούν ακόμη χίλια κρεβατάκια και ομπρέλες παραλίας. Εκπρόσωπος από το Ίδρυμα Terra Cyprgia λέει στην «Κ» ότι με το σχέδιο που προτείνει ο Δήμος, έρχονται να πολλαπλασιαστούν οι πιέσεις και οι απειλές που ήδη δέχονται οι χελώνες που φωλεοποιούν εκεί. Σύμφωνα με φωτογραφικό υλικό του Ιδρύματος, τα υφιστάμενα κρεβατάκια δεν απομακρύνονται μετά τις 7 μ.μ. «Αυτό δυσχεραίνει την προσπάθεια των χελώνων στο να φωλεοποιήσουν, αφού ο διαθέσιμος χώρος παραμένει λιγοστός. Εάν λάβουμε υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση, μαζί με όλες τις άλλες πιέσεις στην περιοχή, και προσθέσουμε όλα όσα σχεδιάζονται, τότε μπορούμε να καταλάβουμε πως οι συναρροιστικές επιπτώσεις θα έχουν αρνητικά και ίσως μη αντιστρέψιμα αποτελέσματα στα είδη και οικοτόπους της περιοχής», εξηγεί. Από την πλευρά της η κα Λοιζίδου αναφέρει: «Τις χελώνες τις διαχнуουμε από παντού. Μην ξεχνάτε ότι στα τέλη της δεκαετίας του '70, ήταν ελάχιτες οι θαλάσσιες χελώνες. Και αν αυτή τη στιγμή παρατηρούμε αύξηση στον πληθυσμό, οφείλεται στον Ανδρέα Δημητρόπουλο και τη Μυρούλα Χατζηχριστοφόρου. Τώρα έχουμε μπει σε μία καινούρια καταστροφική πορεία. Επειδή αυξήθηκαν οι φωλιές, να τοποθετήσουμε και κρεβατάκια, να καταστρέψουμε και μερικές χιλιάδες φωλιές και να ξαναφτάσουμε στην κατάρρευση του πληθυσμού; Δεν έχουμε μια σοβαρή κρατική παρέμβαση».

πέδωση της ακτογραμμής στην παραλία της περιοχής Καφίζη στην Πέγεια (Θαλασσινές Σπηλιές) για χρήση ιδιώτη και η επέμβαση στην παραλία “ΣΟΔΑΠ” από τον Δήμο Πάφου, είναι επεμβάσεις, οι οποίες, όταν γίνονταν, έπρεπε να σταματήσουν από τις αρχές και αυτό δεν έγινε». Εξέφρασε απορία που κάποιες από αυτές τις επεμβάσεις, όπως στην περιοχή Καφίζη, στην Πέγεια, έχουν πάρει και περιβαλλοντική άδεια. «Υπάρχει εδώ ένα πολύ μεγάλο θέμα που προκύπτει. Πρώτα απ’ όλα είναι διαφορετικών ταχυτήτων ο τρόπος που το κράτος αντιλαμβάνεται τις αδειοδοτήσεις, και δεύτερον –και το πιο σημαντικό– δεν έχουμε καταλάβει ότι βρισκόμαστε σε συνθήκες κλιματικού χάους, και ότι το να διατηρήσουμε κάποιους χώρους, είτε

αυτές είναι οι ακτές μας, είτε τα δάση μας, είτε τα εθνικά πάρκα μας, σε κατάσταση ήπια, είναι ταυτόσημο με την ίδια μας την επιβίωση. Στην περιοχή Καφίζη καταστράφηκαν οι βράχοι, οι οποίοι εκτός του ότι είναι όμορφοι, εκτός του ότι έγινε τεράστια ζημιά στην τοπική βιοποικιλότητα, είναι και η μοναδική άμυνα που έχουμε στα ακραία καιρικά φαινόμενα», είπε η κα Λοιζίδου.

Ο Ακάμας

Οι άλλες δύο κατηγορίες επεμβάσεων, τις οποίες εντοπίζει στην Κύπρο η πρόεδρος του ΔΣ της ΑΚΤΗΣ, είναι αυτές που γίνονται χωρίς την ανοχή του κράτους και αυτές τις οποίες παραδόξως «εντάσσει» σε αναπτυξιακά του σχέδια. Για τη δεύτερη περίπτωση αναφέ-

ρεται στο παράδειγμα του Τοπικού Σχεδίου του Ακάμα, και εδώ συμφωνεί και ο κ. Τσιμιλλής. Κατά την άποψη της κας Λοιζίδου, η πρόνοια για δημιουργία επισκέψιμων αγροκτημάτων, συνδέεται με τη δημιουργία υποδομών, ανοίγματος δρόμων και μεταφοράς ρεύματος, κοντολογίς πρόκειται, όπως σημειώνει, για μία καμουφλαρισμένη παρέμβαση σε μία περιοχή, που πρέπει να διατηρηθεί προστατευόμενη. Κι εδώ εξηγεί ότι όλα στην Κύπρο συνδέονται με τις ακτές, η Κύπρος είναι νησί, οπότε τα πάντα καταλήγουν στις ακτές. Σε σχέση με το Τοπικό Σχέδιο του Ακάμα ο κ. Τσιμιλλής αναφέρει ότι «έχει ξεκινήσει η εξέταση των ενστάσεων. Ατυχώς, παράλληλα βήματα έχουν εισαγάγει ανθρωπτικές ρυθμίσεις με ορατό τον κίνδυνο μη αντιστρεπτών αρ-

νητικών επιπτώσεων στην παραλιακή περιοχή της Χερσονήσου. Αναφέρεται χαρακτηριστικά η έναρξη υλοποίησης έργων που προβλέπονται στο πλαίσιο του κηρυχθέντος “Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα” (ΕΔΠΑ), μέρος των οποίων παραβιάζει την καθορισμένη από τη νομοθεσία ζώνη προστασίας της παραλίας».

Οροφοι, διάβρωση, άμμος

Την ίδια ώρα, ο κ. Τσιμιλλής τονίζει ότι οι παραλίες (αλλά και η ενδοχώρα) ταλαιπωρούνται από την παραβίαση της πολεοδομικής νομοθεσίας, αλλά και την αυθαιρεσία ορισμένων επενδυτών, που όχι μόνο δεν τηρούν τους όρους των πολεοδομικών αδειών, αλλά προσπαθούν να δημιουργήσουν τετελεσμένα, με πρόσθετους ορό-

Ψηφοδέλτια, καραμπόλες και νέοι πρωταγωνιστές

Αναζητώντας αστό

Ο Δημοκρατικός Συναγερμός ψάχνει ενταξιακά έναν εκπρόσωπο του αστικού κέντρου –και ιδιαίτερα της Λευκωσίας– για το ψηφοδέλτιο των ευρωεκλογών. Άραγε ο Νίκος Τορναρίτης θα κάνει το βήμα τώρα που το όριο θητειών τον επηρεάζει και δεν φαίνεται να μπορεί να επαναδικδικήσει την βουλευτική του έδρα; Ή μήπως προσβλέπει σε κάποιο άλλο αξίωμα; Πάντως, εκτός από τον Λουκά Φουρλά του οποίου η έδρα στην ευρωβουλή θεωρείται από πολλούς κλειδωμένη, με αξιώσεις αναμένεται να διεκδικήσει και ο βουλευτής Αμμοχώστου Κυριάκος Χατζηγιάννης, ενώ δεδομένη θεωρείται η υποψηφιότητα της νυν ευρωβουλευτού Ελένης Σταύρου. Ερώτημα είναι αν μαζί με τον Χρήστο Αγγελίδη εξ Αμμοχώστου ορμώμενο θα διεκδικήσει και ο τέως υπουργός υγείας Μιχάλης Χατζηπαντέλα. Αυτό περιορίζει τον γεωγραφικό χώρο στην επαρχία Αμμοχώστου και αποκλείει τη Λευκωσία. Όμως για να μπορέσει η Λευκωσία να ψηφίσει θα πρέπει να έχει και δικό της εκπρόσωπο. Αυτό που συζητείται στα πηγαδάκια είναι ότι κανένας εκ των εκπροσώπων της αστικής Λευκωσίας δεν είναι διατεθειμένος να διεκδικήσει και να χάσει. Ήδη, οι της αστικής Λευκωσίας νιώθουν πλέον πως είναι ξένο σώμα στο κόμμα της Δεξιάς ιδιαίτερα από την ήττα Αβέρωφ, την επιλογή της υπέρβασης και την σημερινή διαμόρφωση της ηγεσίας που δεν τους περιλαμβάνει γεωγραφικά.

● ● ● ●

Ο Νιαζί θέλει...

Στο ΑΚΕΛ η επαναδικδίκηση από πλευράς του Γιώργου Γεωργίου είναι δεδομένη. Ο Νιαζί Κιζιλγιουρεκ φαίνεται τελικά να επιθυμεί να διεκδικήσει εκ νέου την έδρα του, ασχέτως αν τα τελευταία δύο χρόνια έλεγε πως θέλει να γυρίσει πίσω. Και οι σχέσεις του άλλωστε με το κόμμα της Αριστεράς δεν ήταν και οι καλύτερες, όχι μόνο επειδή δυσφορούσε στην GUE αλλά και επειδή είχε στηρίξει και την υποψηφιότητα του Αχιλλέα Δημητριάδη στις τελευταίες – κρίσιμες για το κόμμα – προεδρικές εκλογές. Από ότι φαίνεται όλα είναι ψωμί και αλάτι πλέον και αναμένεται να διεκδικήσει εκ νέου. Ερώτημα είναι ποιος άλλος θα βρίσκεται μαζί τους. Θα διεκδικήσει, όπως ακούγεται εντόνως, άραγε ο Γιώργος Λουκαΐδης του οποίου το όριο θητειών δεν επιτρέπει να επαναδικδικήσει βουλευτική έδρα; Η Χριστοφίδου και η νέα γραμματεία Στην περίπτωση του ΔΗΚΟ, η παρουσία Κώστα Μαυρίδη προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία στα υπόλοιπα στελέχη που ενδεχομένως να ήθελαν να κατέλθουν. Όπως ακούγεται τη μάχη θα την δώσει ούτως ή άλλως η διευθύντρια του γραφείου τύ-

Τα ταξίδια θεραπεύουν την ψυχή, απομακρύνουν και την πρόεδρο του ΔΗΣΥ από τις δύσκολες αποφάσεις που έχει να λάβει στην Πινδάρου. Σε ρυθμούς θερινής ραστώνης βρίσκεται το πολιτικό σκηνικό, με τους πολιτικούς αρχηγούς να παίρνουν ανάσες λίγο πριν την μεγάλη μάχη των διπλών εκλογών. Ήδη ονόματα δίνουν και παίρνουν για τα ψηφοδέλτια και των ευρωεκλογών αλλά και των δημοτικών εκλογών.

που του κόμματος Κατερίνα Χριστοφίδου. Η κα Χριστοφίδου φαίνεται πως κέρδισε την ΔΗΚΟϊκή βάση αλλά και τα στελέχη. Είχε μία ιδιαίτερα καλή παρουσία στις εκλογικές μάχες που έδωσε, ενώ στις πρόσφατες εσωκομματικές ήρθε δεύτερη σε σταυρούς προτίμησης στο εκτελεστικό γραφείο. Η σειρά κατάταξης της, της έδινε εύκολα μία θέση στη γραμματεία του κόμματος, ωστόσο η ίδια απέσυρε το ενδιαφέρον της. Θέση στη γραμματεία αναλαμβάνουν ο πρώτος σε σειρά κατάταξης Χαράλαμπος Πιττοκοπίτης και ο τρίτος, Χρίστος Ροδιάς.

● ● ● ●

Νικόλας ο μουσικόφιλος

Σε ρυθμούς εκλογών βρίσκεται τις τελευταίες μέρες ο Νικόλας Παπαδόπουλος. Η απουσία του καταγράφηκε από την προηγούμενη βδομάδα όταν απέφυγε επιμε-

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Μαρίνος Σιζόπουλος

Ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ Μαρίνος Σιζόπουλος, ο οποίος με την στάση του και τις δηλώσεις του αποτελεί βούτυρο στο ψωμί της Άγκυρας.

λώς να κάνει οποιοδήποτε σχόλιο στα περί ρουσφετογενούς ΔΗΚΟ που έκανε ο Ιωάννης Κασουλίδης. Ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος βρέθηκε για διακοπές στην Αθήνα με την οικογένειά του, όπου και παρακολούθησε ζωντανά την συναυλία των Guns and Roses. Πέραι έτσι καιρό βρέθηκε στο Λονδίνο οικογενειακώς όπου και παρακολούθησαν το συγκρότημα Coldplay.

● ● ● ●

Οι ανακαινίσεις

Τέλη Νοεμβρίου αναμένεται το συνέδριο του ΑΚΕΛ όπου και θα αποφασιστούν οι καταστατικές αλλαγές, που τόσο συζητήθηκαν όλο αυτό το διάστημα. Το αν αυτές θα ικανοποιήσουν τις πολύ ψηλές προσδοκίες είναι ένα άλλο θέμα. Το σίγουρο πάντως είναι πως το κόμμα αυτή τη στιγμή έχει μετακομίσει στην ΠΕΟ καθώς γίνεται ολική ανακαίνιση του κτιρίου, μαζί

με τις καταστατικές αλλαγές. Η ανακαίνιση προϋποθέτει και ενεργειακή αναβάθμιση του κτιρίου.

● ● ● ●

Μεταναστευτικό και πρόεδρος

Ο πρόεδρος Νίκος Χριστοδουλίδης δήλωσε προεκλογικά πως στηρίζει πλήρως τις πολιτικές του Νίκου Νουρή στο μεταναστευτικό και χαίρειται όλα όσα έγιναν επί θητείας του στο υπουργείο. Είναι γι' αυτό που προκάλεσε αίσθηση η αναφορά και κυρίως η ειλικρίνεια του Κωνσταντίνου Ιωάννου τις προηγούμενες μέρες ότι το περιβόητο συρματοπλέγμα όχι μόνο έστειλε λάθος μηνύματα δικτοποίησης, αλλά προκάλεσε και κόστος στην εικόνα μας στο εξωτερικό. Τελικά άλλα λένε οι υπουργοί και άλλα πιστεύει ο πρόεδρος;

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΑΡΘΡΟ / Της **ΑΝΝΑΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Τεχνητή νοημοσύνη εναντίον φωτιάς – εικόνες από το σήμερα

Η Μεσόγειος φλέγεται απ' άκρη σ' άκρη και οι προβλέψεις των επιστημόνων δεν είναι απλά δυσοίωνες, είναι τρομακτικές. Όλες οι πολιτικές που αφορούν τη διαχείριση των πυρκαγιών εκσυγχρονίζονται συνεχώς αλλά οι κλιματικές συνθήκες κάνουν τη φωτιά πιο «αποτελεσματική» και πιο «ανθεκτική», οπότε απαιτούνται συνεχώς νέοι τρόποι οργάνωσης, συνδυασμοί διαφορετικών πολιτικών και νέα εργαλεία. Οι καταστροφικές επιπτώσεις της ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής μπορούν να αντιμετωπισθούν και πάλι από την ανθρωπίνη ευφυΐα. Η πολιτική «γκρίνια» χωρίς προτάσεις είναι μια μίζερη επανάληψη χωρίς νόημα.

Ένας από τους τομείς που εξελίσσεται με τρομερούς ρυθμούς στη διαχείριση των φυσικών καταστροφών είναι η τεχνητή νοημοσύνη και η ένταξη κατάλληλων drones στο οπλοστάσιό μας. Η ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης στην πυρόσβεση απαιτεί συνεργασία κυβερνήσεων, πανεπιστημίων, τεχνολογικών εταιρειών και φυσικά ενημερωμένων πολιτών, πρωτίστως στον Νότο της Ευρώπης. Ερευνώντας κανείς τις διεθνείς εξελίξεις στον πλανήτη μπορεί να εντοπίσει πολύ ενδιαφέρουσες εφαρμογές και τα οφέλη τους. Αναφερόμαστε σε ορισμένες από αυτές:

1. Εγκαιρος εντοπισμός:

στηματα έγκαιρης πρόβλεψης με τεχνητή νοημοσύνη αξιοποιούν προηγμένους αλγόριθμους για την ανάλυση δεδομένων από διάφορες πηγές, όπως τεχνητές κάμερες, ανιχνευτές καπνού, ακόμα και ροές μέσω κοινωνικής δικτύωσης για να ανιχνεύουν ίχνη πυρκαγιάς σε κανονικό χρόνο. Έτσι αποτρέπεται η κλιμάκωση με την άμεση παρέμβαση των πυροσβεστών.

2. Πρόβλεψη εξάπλωσης:

Η χρησιμοποίηση από τους αλγόριθμους ιστορικών δεδομένων, καιρικών συνθηκών και ανάγλυφου εδάφους, μπορεί να δημιουργήσει προσομοίωση της εξάπλωσης της πυρκαγιάς βοηθώντας τη στρατηγική τους πυρόσβεσης.

3. Εξυπνος εξοπλισμός:

Οι «ρομποτικοί πράκτορες» που τροφοδοτούνται με τεχνητή νοημοσύνη μπορούν να αναπτυχθούν σε περιβάλλοντα υψηλού κινδύνου μειώνοντας την ανάγκη έκθεσης των πυροσβεστών. Τα drones με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών (πρωτίστως στην Κίνα) χρησιμοποιούνται για έγκαιρη ανίχνευση πυρκαγιάς, για πρόσβαση σε δυσπρόσιτες περιοχές, όπως βουνά, απομακρυσμένες τοποθεσίες ή πυκνοκατοικημένες περιοχές και έχουν σχεδιαστεί να μεταφέρουν και να απελευθερώνουν νερό ή χημικά επιβραδυντικά φωτιάς απευθείας πάνω στις φλόγες την ώρα που ξεκινάει

Οι κλιματικές συνθήκες κάνουν τη φωτιά πιο «ανθεκτική», οπότε απαιτούνται συνεχώς νέοι τρόποι οργάνωσης, συνδυασμοί διαφορετικών πολιτικών και νέα εργαλεία.

τη πυρκαγιά. Τα drones επίσης διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στις αποστολές έρευνας και διάσωσης κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς. Οι κάμερες θερμικής απεικόνισης τοποθετημένες σε drones βοηθούν στον εντοπισμό ατόμων καθοδηγώντας έγκαιρα τους πυροσβέστες. Ιδιαίτερα στην Κίνα οι Αρχές έχουν ενταρρύνει ενεργά την υιοθέτηση όλων αυτών των εργαλείων.

Όσον αφορά τον έξυπνο εξοπλισμό και την τεχνητή νοημοσύνη, ήδη έξυπνα κράνη παρέχουν πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο επιτρέποντας στους πυροσβέστες να πλοηγούνται μέσα στον καπνό και

το σκοτάδι πιο αποτελεσματικά.

Έχει ενδιαφέρον τέλος να αναφέρουμε ότι τα drones χρησιμοποιούνται για τη γρήγορη αναδασωση με τη ρίψη σπόρων. Το πρόγραμμα είναι ακόμα πιλοτικό αλλά η πρώτη έκθεση από τη δασική υπηρεσία των ΗΠΑ αναφέρει ότι αυτού του είδους η αναφύτευση είναι σημαντική για περιοχές που έχουν υποστεί ζημιά από πυρκαγιά, είναι επιρρεπείς σε κατολισθήσεις και είναι δύσκολο να προσεγγιστούν. Η προσπάθεια επιστημόνων διαφορετικών ειδικοτήτων δασολόγων, ηλεκτρονικών, γεωλόγων, μετεωρολόγων και εργαστηρίων

τεχνητής νοημοσύνης για την επιτάχυνση διαδικασίας αναδάσωσης μέσω drones και ιπτάμενων ρομπότ (η Εσθονία έχει προχωρήσει σε αυτό) είναι εξαιρετικά σημαντική όχι μόνο για τη Μεσόγειο, αλλά και για τον πλανήτη.

Όλα τα παραπάνω δίνουν ελπίδα και συμπληρώνουν την προσπάθεια για τη μείωση διοξειδίου του άνθρακα, αλλά φυσικά προκύπτουν νέα ζητήματα θεσμικά και επιχειρησιακά. Πρέπει να απαντηθούν προβλήματα ασφάλειας της πτήσης των drones που αφορούν την αντιστάθμιση θεμάτων απορρήτου και συμμόρφωση με τους αεροπο-

ρικούς κανονισμούς και πρέπει να υπάρξει συνεργασία της Ε.Ε. και ειδικά των μεσογειακών χωρών με την Κίνα. Τα ελληνικά πανεπιστήμια θα μπορούσαν να ανοίξουν αυτές τις διόδους συνεργασίας με δεδομένη βέβαια την πολιτική και κατανόηση έως ένα βαθμό επιφύλαξη για τέτοιου είδους συνεργασίες από πλευράς ΗΠΑ.

Επειδή το μέλλον περιγράφεται ως δυστοπικό, το σωστό είναι να δούμε πώς θα αντιμετωπίσουμε τη δυστοπία με κάθε δυνατό τρόπο. Είναι ένα εθνικό ζήτημα που απαιτεί πατριώτες αξιωματικούς, επιστήμονες, πυροσβέστες και εθελοντές που αποδεικνύεται καθημερινά ότι τους έχουμε.

Νέοι τρόποι αξιολόγησης και συνεργασίας υπουργείων, πανεπιστημίων και εταιρειών μπορεί να δώσουν σ' αυτούς τους ανθρώπους φτερά. Και ίσως είναι η στιγμή το υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης να αποκτήσει «αντένες» σε όλα τα υπουργεία, ώστε ο ψηφιακός μετασχηματισμός να αποδώσει και στη χώρα μας γρήγορα από την αγροτική ανάπτυξη και τη δικαιοσύνη, μέχρι την πολιτική προστασία και την υγεία.

Η κ. Άννα Διαμαντοπούλου είναι πρόεδρος του Δικτύου για τη Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα και την Ευρώπη – πρ. επίτροπος Ε.Ε. – πρ. υπουργός.

Είναι προς όφελός μας

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Όταν έχει συνηθίσει κανείς να βλέπει το δέντρο και όχι το δάσος, και όταν αυτή η οπτική γωνία καλλιεργείται χρόνια τώρα σαν ένδειξη πατριωτισμού από τους επιτήδειους καριέριστες της πολιτικής, τότε η μετακίνηση του βλέμματος είναι δυστυχώς μια δύσκολη υπόθεση. Γίνομαι πιο συγκεκριμένη: Η απόφαση του Δήμου Αμμοχώστου να προσκαλέσει τον δήμαρχο των Τουρκοκυπρίων της κατεχόμενης μας πόλης στην καθιερωμένη αντικατοχική εκδήλωση, προκάλεσε σωρεία αντιδράσεων. Οι ενάντιοι σ’ αυτή την πρόσκληση υποστήριξαν μεταξύ άλλων –γνωστών και χιλιοεπιωμένων «πατριωτικών» επιχειρημάτων– πως «μ’ αυτή την κίνηση η εκδήλωση από αντικατοχική υποβαθμίζεται σε δικονομική και στέλνει λανθασμένα μηνύματα προς την κατοχική Τουρκία». Πρωτοστάτης των αντιδράσεων η ΕΔΕΚ, η οποία άλλωστε τις προάλλες και δια στόματος του αρχηγού της κ. Σιζόπουλου το είπε καθαρά και ξάστερα πως θεωρεί την ΔΔΟ σαν την χειρότερη μορφή νομιμοποιημένης δικτομπνης της πατρίδας μας.

Τώρα επανήλθε δριμύτερη λέγοντας πως δεν πρόκειται να συμμετάσχει στην εκδήλωση εξαιτίας της παρουσίας του κ. Ουλουτσάι. Παρόμοιες αντιδράσεις εμφανίστηκαν και στα ΜΚΔ με παρομοίου τύπου «πατριωτικές» κορώνες οι οποίες επέμεναν στην παραμονή μας της οπτικής γωνίας που αγναντεύει το δέντρο και όχι το δάσος. Ο δήμαρχος Αμμοχώστου διευκρίνισε πως ο κ. Ουλουτσάι γνωρίζει πολύ καλά σε ποια εκδήλωση προσκλήθηκε, και αποδέχτηκε έχοντας πλήρη επίγνωση του περιεχομένου της με κίνδυνο μάλιστα το κόστος στην πολιτική του καριέρα. Ο κ. Ιωάννου υπογράμμισε μάλιστα πως στην ομιλία του θα γίνει αναφορά στην Τουρκία ως κατοχική δύναμη (παρουσία του κ. Ουλουτσάι) και επεξήγησε πως ο τελευταίος αποδέχθηκε την πρόσκληση για να «στείλει το μήνυμα ότι είμαστε έτοιμοι για την επίλυση του Κυπριακού και την ειρηνική συμβίωση». Από την στιγμή, λοιπόν, που ο κ. Ουλουτσάι γνωρίζει πολύ καλά σε ποια εκδήλωση θα παραστεί και έρχεται με σκοπό να στείλει μήνυμα ειρηνικής συμβίωσης, προς τι όλες αυτές οι αντιδράσεις; Σύμφωνα με τον κ. Ιωάννου «όσοι καταγορούν αυτή την κίνηση του Δήμου Αμμοχώστου επιχειρούν να πετύχουν άλλους στόχους όπως η διακοπή των επαφών με τους Τουρκοκύπριους».

Έχει άδικο ο κ. Ιωάννου; Προσωπικά θα αντέστρεφα το επιχειρήμα με τον εξής προβληματισμό: Πόσο έχουμε μέχρι τώρα αξιοποιήσει την Τουρκοκυπριακή κοινότητα στις προσπάθειες για επίλυση του Κυπριακού; Και δεν μιλά για τις δικονομικές επιτροπές, αλλά αναφέρομαι σε μια πιο ευρεία κλίμακα η οποία να καταδεικνύει μέσα από συνεδιστές πολιτικές αποφάσεις την πεποίθηση ότι η επαφή και συνεργασία με την Τουρκοκυπριακή κοινότητα είναι προς όφελος της προσπάθειας για επίλυση και όχι εις βάρος της. Και πως οι προσπάθειες εναντίωνσ σ’ αυτή την συνεργασία μπορεί μεν να παρουσιάζονται ως μέτρο πατριωτισμού στην ουσία, ωστόσο πόρρω απέχουν από αυτόν διότι πατριώτης δεν είναι όποιος εμμένει στο διαχωρισμό του «εμείς και οι απέναντι» αλλά εκείνος που αγωνίζεται να τον υπερβεί. Πόσο αξιοποιήσαμε λοιπόν τις αντιδράσεις της Τουρκοκυπριακής κοινότητας απέναντι στο καθεστώς Ερντογάν και στην προσπάθειά τους να βρουν τρόπους να απεγκλωβιστούν από αυτό, καταδεικνύοντας πως δεν αποτελούν πειθήνια όργανα της Τουρκίας όπως βολεύει αρκετούς από τους «υπερπατριώτες» πολιτικούς μας να πιστεύουμε; Πόσο έχουν δουλέψει οι πολιτικοί μας μέχρι τώρα, ώστε να αρχίσει να καταρripτetai αυτός ο διαχωρισμός του «εμείς και οι άλλοι»; Εφόσον βασική μας επιδίωξη είναι η ΔΔΟ, γιατί δεν αντιλαμβανόμαστε πως για να είναι αυτή εφικτή και βιώσιμη είναι προς όφελος μας η συνεργασία με τους Τουρκοκυπρίους και η διεκδικησή τους από τα χέρια της Τουρκίας; Πότε επιτέλους θα κατανοήσουμε πως για να πείσουμε ότι το εννοούμε πως πράγματι θέλουμε και επιδιώκουμε την λύση της ΔΔΟ είναι απαραίτητες πολιτικές κινήσεις και αποφάσεις που να δημιουργούν κουλτούρα ομοσπονδίας; Και πως τέτοιες κινήσεις όπως του κ. Ιωάννου να προσκαλέσει τον δήμαρχο των Τουρκοκυπρίων Αμμοχώστου στην αντικατοχική εκδήλωση είναι προς όφελός μας δεδομένου ότι εκείνο που επιδιώκουμε είναι να δούμε επιτέλους το δάσος και όχι μόνο το ένα και μοναδικό δέντρο;

elenixenou11@gmail.com

Μια ηθοποιός ντυμένη ως λουλούδι κάνει την παράστασή της στην μεγάλη εκδήλωση Brussels in Bloom που πραγματοποιείται κάθε Αύγουστο.

Η σπορά των ψευδοπολιτικών

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τον Ιούνιο του 2021, μία νέα κόντρα άνοιγε στο –ήδη талаίπωρο από τον μακρύ προεκλογικό των βουλευτικών– πολιτικό σκηνικό. Ο Μαρίνος Σιζόπουλος αρνείτο πεισματικά να συγκαλέσει συνεδρία της επιτροπής Άμυνας καθώς έθετε ως προϋπόθεση να εξαιρεθεί από την σύνθεσή της ο πρόεδρος του ΕΛΑΜ Χρίστος Χρίστου. Δεν ανεχόταν να έχει άποψη και γνώση για ευαίσθητα θέματα επί των οποίων συζητούσε και αποφάσιζε η επιτροπή Άμυνας κάποιος που, όπως έλεγε, δεν υπέρτεινε την στρατιωτική του θητεία αλλά εκτελούσε χρέη σωματοφύλακα σε αρχηγό εγκληματικής οργάνωσης. Ήταν ακόμη ένα από τα πολλά επεισόδια στη διαμάχη μεταξύ του ΕΛΑΜ και της ΕΔΕΚ. Μιας κόντρας της οποίας τα κίνητρα ομολογούμενως αμφισβητήθηκαν πολλές φορές. Αμφισβητήθηκαν γιατί, μέχρι και το 2019, όταν δηλαδή η έδρα της ΕΔΕΚ στην ευρωβουλή κινδύνευε από την δυναμική που παρουσίαζε το ΕΛΑΜ, τα δημοκρατικά αντανακλαστικά του Μαρίνου Σιζόπουλου ουδέποτε επηρεάστηκαν από την παρουσία του Χρίστου Χρίστου. Του προσώπου που ανήκε στην στενή φρουρά του φιλοχουντικού Νίκου Μιχαλολιάκου. Αυτού δηλαδή που δίδανε υπερήφανα «σπορά των πτηνμένων του 1945». Ούτε βέβαια ενοχλήθηκε για την παρουσία ενός κόμματος που αυτοχαρακτηριζόταν ως η Χρυσή Αυγή της Κύπρου.

Χρειάστηκε να παιχτεί η έδρα της η ΕΔΕΚ στην ευρωβουλή για να αντιληφθεί έντρομος, πως η Χρυσή Αυγή είναι ένα νεοναζιστικό μόρφωμα που βαρύνεται και με εγκλήματα κοινού ποινικού δικαίου. Μόνο τότε άρχισε να διερωτάται αν το ΕΛΑΜ καταδικάζει την δράση της ΕΟΚΑ Β’ και του Γρίβα. Όμως την ίδια ώρα, ανταγωνιζόταν αυτό το ακροδεξιό μόρφωμα στο ποιος θα πουλήσει καλύτερα μαθήματα πατριωτισμού. Τη μια, παρουσιάζόταν χέρι-χέρι με το ΕΛΑΜ έξω από την ελληνική προεβεία για την περιόηπη παράσταση του ΘΟΚ στην Σαλαμίνα, την άλλη ζητούσε μαζί με το ΕΛΑΜ να κλείσει το οδόφραγμα της Δερύνειας. Άλλοτε απέστειλλε συχαρητήρια στον ακροδεξιό Μάριο Σαλβίνι και κυρίως καταδικάζε μαζί του την διζωνική/ δικονομική ομοσπονδία ως μορφή λύσης. Επανελάβε μάλιστα την καταδικα του ο Μαρίνος Σιζόπουλος στην διζωνική/ δικονομική ομοσπονδία και σήμερα, ενόσω ο πρόεδρος –τον οποίο στήριξε για να εκλεγεί– προσπαθούσε να πείσει την διεθνή κοινότητα ότι η πλευρά μας είναι έτοιμη για επανέναρξη των συνομιλιών.

Όσοι γράφαμε για τον κίνδυνο της ενίσχυσης του ΕΛΑΜ τα τελευταία χρόνια, περιοριζόμασταν στη ζημία που η παρουσία του θα προκαλούσε στην κοινωνία. Δεν υπολογίσαμε πως αντί να περιωριοποιήσει το ΕΛΑΜ, το κομματικό σκηνικό μαίμουδίζει πλέον επικίνδυνα τις θέσεις του.

Η μεγάλη αποκάλυψη έγινε πριν από λίγες μέρες, με την πρόσκληση του Δήμου Αμμοχώστου προς τον Σουλεϊμάν Ουλουτσάι και τις αντιδράσεις που καταγράφηκαν. Η ΕΔΕΚ ξεκαθάρισε πως δεν πρόκειται να παρευρεθεί στην εν λόγω εκδήλωση, ενώ ο πρόεδρος του ΕΛΑΜ Χρίστος Χρίστου, ο οποίος εξηγούσε την θέση του για δέκα λεπτά σε κεντρικό δελτίο ειδήσεων, διερωτήθηκε «ποιες είναι οι προθέσεις του συγκεκριμένου ανθρώπου» και κάλεσε τον Ουλουτσάι, αν πεί, να καταδικάσει την συνεχιζόμενη κατοχή από το βήμα, αναγνωρίζοντας την ύπαρξη μόνο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Κανείς από αυτούς δεν αντιλήφθηκε πως η παρουσία Ουλουτσάι σε αντικατοχική εκδήλωση του Δήμου Αμμοχώστου στέλνει σαφές μήνυμα καταδικής της εισβολής και καταδικάζει τα τετελεσμένα που πραγματοποιεί η Άγκυρα στο Βαρώσι. Πως η παρουσία του θα ήταν το πιο δυνατό μήνυμα απέναντι στην Αμμόχωστο που χάνεται. Πλέον δεν ξέρω αν οι τοποθετήσεις τους έχουν να κάνουν με την περιηρισμένη τους πολιτική αντίληψη, τις αγκυλώσεις τους που τους τυφλώνουν ή αν συνειδητά επιλέγουν να λένε ψέματα. Το σίγουρο είναι πως οι πολιτικές τους όχι μόνο σπέρνουν τον φόβο και καλλιεργούν το μίσος, αλλά επιβεβαιώνουν ότι καμία μορφή λύσης γι’ αυτούς δεν θα ήταν ποτέ αποδεκτή. Τι άλλο σημαίνει όταν αρνούνται να συνυπάρξουν με τους ισχυρότερους συμμάχους μας για λύση, τους Τουρκοκύπριους;

Όλοι αυτοί φάνταχν ήδη μικρότεροι των περιστάσεων. Κάποιοι έκτισαν καριέρες στην άρνηση, άλλοι κατάφεραν να διοχετεύσουν το δηλητηριό τους στην κοινωνία, μοιράζοντας εισαγωγικά και πουλώντας μακροχρόνιο. Το ερώτημα είναι η υπόλοιπη κοινωνία, που δεν έχει συμβιβαστεί με την κατοχή, που δεν έχει αποδεχτεί την διαίρεση, τι πρόκειται να κάνει για να αποτρέψει την πολιτική μας κατρακύλα. Κυρίως όμως, τι προτίθεται να κάνει ο πρόεδρος που ενώ διακηρυκτικά δηλώνει έτοιμος για επανέναρξη των συνομιλιών, περικυκλώνεται από ψευδοπολιτικούς που για να επιβιώσουν πολιτικά λειτουργούν νηλεημένα ή άθελα, ως πέμπτη φάλαγγα απέναντι στη λύση.

economidoum@kathimerini.com.cy

Το δίπολο μας σε ένα βανάκι

Του **ΑΝΤΡΕΑ ΓΙΩΡΓΑΛΛΑ**

Οι κάμερες φωτοεπισήμανσps αντιμετωπιστηκαν με το καλημέρα με δυσπιστία από τους πολίτες αφού έμπαινε στην συζήτηση ότι το μέτρο –κατά κύριο λόγο– θα λειτουργούσε καταγγελτικά και όχι προληπτικά. Με το που τέθηκαν σε λειτουργία οι κινητές κάμερες τροχαίας οι φωνές που έκαναν λόγο για μια κατάσταση χωρίς πλαίσιο που θα έχει ως προτεραιότητά της την είσπραξη προστίμων παρά την αποτροπή σοβαρών ατυχημάτων επιβεβαιώθηκαν. Στην αντίποδα αναδύθηκε ένα «κίνημα» κατά των καμερών με ακραίες αντιδράσεις που έθεταν σε κίνδυνο την ζωή των εργαζομένων. Η αστυνομία αντί να προνοήσει ώστε να αποφευχθούν τα πιο πάνω, βρίσκεται σε ρόλο «τροχονόμου». Οι Αρχές ψάχνουν να βρουν τις λύσεις στο μπάχαλο που έχει δημιουργηθεί, προσπαθώντας από την μια να χειριστούν τις παρατυπίες και τις παρανομίες των χειριστών καμερών και από την άλλη να αποτρέψει μερίδα πολιτών που παρεμποδίζει το έργο του συστήματος φωτοεπισήμανσps.

Όπως και να το δούμε πρόκειται για μια κατάσταση που επαναφέρει στο προσκήνιο αυτό που μας χαρακτηρίζει ως λαό, και έχει να κάνει με την τάση μας να κινούμαστε είτε στο άσπρο είτε στο μαύρο αγνοώντας επιδεικτικά την ύπαρξη του γκριζου. Μεριδα των βασικών πρωταγωνιστών της όλης υπόθεσης (χειριστές, πολίτες, αστυνομία) λειτουργούν ακραία μη επιτρέποντας στο σύστημα να δουλέψει ωφέλιμα, μειώνοντας τις παρανομίες και κατ’ επέκταση τα σοβαρά τροχαία ατυχήματα. Η αστυνομία, έστω και ετεροχρονισμένα, άρχισε να επιβάλλει τις ενδεδειγμένες ποινές στις παρατυπίες που γίνονται από τα βανάκια. Εύλογα θα αναρωτηθεί κάποιος γιατί αρχικά είχε δοθεί η οδηγία από την ηγεσία της αστυνομίας ώστε να μην γίνονται έλεγχοι παρατηρήσεις στους χειριστές καμερών. Πού αποσκοπούσε η συγκεκριμένη ενέργεια που είχε ως αποτέλεσμα να φουντώνει την δυσπιστία των πολιτών σε κάτι που ήδη είχε αντιμετωπιστεί αρνητικά; Οι χειριστές των καμερών ή –πιο καλά– κάποιος από αυτούς έχουν δείξει σε αρκετές περιπτώσεις ότι λειτουργούν τουλάχιστον αντιεπαγγελματικά.

Καμουφλαρισμένα βαν πίσω από θάμνους, απουσία της απαιτούμενης σήμανσps που προειδοποιεί τους οδηγούς για ύπαρξη κάμερας και πρόσφατα κρούσματα παρανομιών με χειριστή να είναι θετικός σε έλεγχο νάρκοτεστ και βανάκι παρκαρισμένο σε χώρο στάθμευσσης ΑμεΑ. Μέσα σε όλα αυτά έκαναν την εμφάνισή τους και οι «αρνητές» καμερών. Μέσα στους μήνες λειτουργίας του συστήματος έχουμε περιστατικά με πυροβολισμούς κατά αυτοκινήτων των κινητών καμερών φωτοεπισήμανσps, ενώ το τελευταίο διάστημα έχουμε το φαινόμενο των αυτοκινήτων που παρκάρουν πίσω από τα βανάκια μη επιτρέποντάς τους να φωτογραφίσουν όσους παρανομούν. Και κάπως έτσι, λοιπόν, φτάνουμε στο σημείο να αποπροσανατολιζόμαστε και να απομακρυνόμαστε από την ουσία. Πόσο ωφέλιμα λειτουργεί η αστυνομία όταν κάνει πλάτες σε χειριστές καμερών που δεν κάνουν σωστά την δουλειά τους; Πόσο ωφέλιμο είναι να στήνονται οι κάμερες πάνω στα πεζοδρόμια, σε στάσεις λεωφορείων, κρυμμένες πίσω από ένα δέντρο απλά για να κάνουν λογαριασμό; Σε τι χρησιμεύουν οι επαναστάτες χωρίς αιτία που σταθμεύουν πίσω από τα βανάκια και έχουν την κάμερα του κινητού τους ανοικτή για να το αναρτήσουν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ψάχνοντας τα πέντε λεπτά δημοσιότητάς τους; Γιατί πρέπει να κινδυνεύει ένας εργαζόμενος από κάποιον που οπλίζει ένα δίκαννο;

Βαδίζοντας στην ζώνη του γκριζου, κάνοντας την απλοποίηση η απάντηση στα πιο πάνω είναι ξεκάθαρη. Ο καθένας as κάνει την δουλειά του όπως πρέπει. Η αστυνομία να βρει τους τρόπους να ελέγχει και να βελτιώνει τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος και τις εταιρείας που το διαχειρίζεται. Οι χειριστές να είναι σε σημεία που να δικαιολογούν και να εξυπηρετούν τον λόγο ύπαρξης τους. Και οι οδηγοί να κατανοήσουμε ότι, όταν παραβιάζουμε τον κώδικα οδικής κυκλοφορίας πρέπει να υπάρχουν επιπτώσεις. Σε περίπτωση που συνεχίσουμε να λειτουργούμε στον παραλογισμό των δύο άκρων δεν θα υπάρξει κανένα αποτέλεσμα σε ένα από τα σοβαρότερα κοινωνικά προβλήματα του τόπου, που δεν είναι άλλο από τα θανατηφόρα τροχαία. Το οποιοδήποτε μέτρο είναι καταδικασμένο να αποτύχει αν δεν εφαρμοστεί σωστά και δεν τύχει αποδοχής από την κοινωνία.

giorgallasa@sppmedia.com

Είναι «ληγμένη», την έληξε η Αννίτα!

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

«Θεωρώ ότι το κεφάλαιο της πλήρους ένταξης της Τουρκίας (σ.σ στην Ε.Ε.) έχει λήξει», διαμήνυσε σε συνέντευξη στην ΕΡΤ η πρόεδρος της Βουλής και του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου, καταθέτοντας την «προσωπική» της, όπως είπε, άποψη, αναφορικά με την πορεία των ευρωτουρκικών σχέσεων. Αυτή η άποψη, την οποία κατέθεσε η κ. Αννίτα Δημητρίου τον Αύγουστο του 2023, ως «προσωπική», έχει κατατεθεί από πολλές ευρωπαϊκές πολιτικές προσωπικότητες, με ειδικό βάρος και γνώση στην Ε.Ε., εδώ και επτά ολόκληρα χρόνια. Από το 2016, όταν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας κατέστησαν ουσιαστικά ανενεργές, καθώς έκτοτε δεν εξετάζεται το άνοιγμα κανενός διαπραγματευτικού κεφαλαίου της χώρας, η οποία ωστόσο τυπικά, διατηρεί την ιδιότητα της υποψήφιας χώρας. Άλλωστε, δύο χρόνια αργότερα, από τις 26 Ιουνίου 2018, το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων, αποφάσισε επισήμως, στα Συμ-

περάσματά του, ότι οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας έχουν περιέλθει σε «αδράνεια» (standstill) και ότι πλέον «δεν εξετάζεται» το άνοιγμα κανενός διαπραγματευτικού κεφαλαίου.

Το ζήτημα λοιπόν το 2023 δεν είναι αν έχουν «λήξει», οι εδώ και επτά χρόνια αδρανείς ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας, που μετέφερε η Αννίτα Δημητρίου στην ΕΡΤ ως «προσωπική» της άποψη. Αυτό που εξετάζεται το 2023 είναι αφενός κατά πόσον η ίδια η Τουρκία και αρκετές χώρες που την στήριζουν εντός της Ε.Ε., είναι διατεθειμένες να τερματίσουν και τυπικά την ανενεργό ενταξιακή διαδικασία της υποψήφιας χώρας. Και αφετέρου (και κυρίως), τι ανταλλάγματα θα κληθεί να δώσει η Ε.Ε. στην Άγκυρα και στον Ταγίπ Ερντογάν και εάν σε όλο αυτό το παζάρι που είναι ήδη σημμένο, ενόψει φθινοπώρου, μπορεί να χωρέσει με κάποιοι τρόπο και η λύση του Κυπριακού (όχι όπως-όπως αλλά με βάση το συμφωνημένο πλαίσιο).

Άρα, η «προσωπική» άποψη της προ-

έδρου της Βουλής και του ΔΗΣΥ, πέραν από στεροχρονισμένη, είναι, όσο ευγενικά και να το θέσουμε, άστοχη. Καθώς δεν συνυπολογίζει το σημερινό πολιτικό σκηνικό, την ενίσχυση της επιρροής Ερντογάν στην Ε.Ε. και στη Δύση γενικότερα, αλλά και την προσπάθεια των Ευρωπαίων εταίρων για επανασυγκόλληση των ευρωτουρκικών σχέσεων και για παράλληλη αποκόλληση της Τουρκίας από τη Ρωσία, με κάθε τιμμη. Ενδεκτικές είναι οι θέσεις βασικών πακτών, οι οποίοι είναι σε θέση να επηρεάζουν την ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή και τοποθετούνται σε πραγματικό χρόνο και όχι ετεροχρονισμένα. Μια τέτοια τοποθέτηση, και δη δημόσια, ήταν αυτή του ύπατου Εκπροσώπου της Ε.Ε., Γιοσέπ Μπορέλ, ο οποίος προσερχόμενος στο τελευταίο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων της Ε.Ε., στις 20 Ιουλίου 2023, επεχείρησε να προκαταλάβει τις εξελίξεις επισημαίνοντας ότι: «Θέλουν (σ.σ οι Τούρκοι) να επαναρχίσουν τις διαπραγματεύσεις για την ένταξή τους. Θέλουν να θέσουν την ευρωπαϊκή

ατζέντα ψηλά στην πολιτική τους προσέγγιση έναντι μας. Αυτό είναι ένα καλό νέο», είπε ο κ. Μπορέλ. «Όλως συμπτωματικός», λίγο αργότερα όπως δημοσίευσε η «Κ», στο πλαίσιο τηλεδιάσκεψης με τους υπουργούς Εξωτερικών της Ε.Ε., κεκλεισμένων των θυρών, ο ΥΠΕΕ των ΗΠΑ Άντονι Μπλινκεν επισήμανε στους Ευρωπαίους ομολόγους του, ότι θα ήταν καλό η Τουρκία να προχωρήσει στην ευρωπαϊκή της διαδρομή και να καταστεί μέλος της Ε.Ε. Αν και ο κ. Μπλινκεν θυμήθηκε στη συνέχεια ότι οι αποφάσεις για το ζήτημα αυτό βρίσκονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών-μελών της Ε.Ε., οι αναφορές του, εκλήφθηκαν ως παρέμβαση, για την οποία –όπως επίσης πληροφορούμαστε– υπήρξε συνεννόηση και συντονισμός με την Ε.Ε. (δήλωση Μπορέλ), ως επίσης και με το Βερολίνο.

Όλα αυτά δεν μεταφράζονται βέβαια σε άμεση και ολική επαναφορά της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας. Ούτε ότι η Τουρκία θα γίνει κράτος-μέλος της Ε.Ε.

Καταδεικνύουν ωστόσο, ότι κάποιοι, όχι τυχαίοι, επιχειρούν να διατηρήσουν εν ζωή την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας, έστω και στον ανανηυστήρα. Είτε για λόγους ουσίας αναφορικά με την προοπτική επανεκκίνησης της στο απώτερο μέλλον, εάν οι συνθήκες το επιτρέψουν. Είτε, και για λόγους διασφάλισης ενός πλούσιου μενού ανταλλαγμάτων από την Ε.Ε., προς όφελος της Άγκυρας. Συνεπώς, το παγγινίδι γύρω από το ευρωτουρκικό σκηνικό, περιλαμβανομένης αυτής καθεαυτής της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, βρίσκεται ακόμη στην αρχή του. Και άρα δεν μπορούμε να λέμε ότι έχει λήξει, αναμασώντας το 2023, ετεροχρονισμένα τοποθετήσεις του 2016 και του 2018, που υποτροπιά στις σημερινές εξελίξεις εμφανίζονται τόσο ληγμένες, όσο και το μήνυμα που επεχείρησε να περάσει η πρόεδρος της Βουλής και του ΔΗΣΥ, Αννίτα Δημητρίου.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η ιστορία μιας τροπολογίας

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Η ασυμμετρία ανάμεσα σε ό,τι διαβάζουμε και στο τι συμβαίνει είναι ενίοτε εντυπωσιακή. Πριν από λίγες ημέρες ψηφίστηκε μια τροπολογία στην αμερικανική Βουλή. Η είδηση μεταφράστηκε από Μέσα και κόμματα ως προοίμιο για την άμεση εγκατάσταση αμερικανικών βάσεων σε κάποια ελληνικά νησιά. Πράγμα αναλθές γιατί συναντά, ακόμη, την αντίδραση του αμερικανικού βαθέος κράτους, που δεν το θέλει για να μην ενοχλήσει την Τουρκία.

As πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Ελλάδα και ΗΠΑ διαπραγματεύονταν το 2021 και

Κανείς στην Ουάσιγκτον δεν σχεδιάζει την άμεση απόκτηση βάσης σε κάποιο ελληνικό νησί.

για μεγάλο διάστημα την ανανέωση της συμφωνίας αμυντικής συνεργασίας. Η Αθήνα είχε δύο στόχους: να συμπεριλάβει στη συμφωνία αμερικανικές βάσεις σε περιοχές που θεωρούνται «ευαίσθητες» για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και να λάβει κάποιες εγγυήσεις για την αμερικανική βούληση να διασφαλιστεί η σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο. Στο τραπέζι έπεσαν δύο ιδέες ως προς τις νέες βάσεις, η Αλεξανδρούπολη και η Σκύρος. Το διπλωματικό ρεπορτάζ τις εποχιάς έλεγε πως από την αμερικανική πρεσβεία στην Αθήνα έφυγε μια πρόταση που συμπεριλάμβανε και τις δύο βάσεις. Η πρόταση όμως απορρίφθηκε ως προς τη Σκύρο από το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου, το Στέιτ Ντιπάρτμεντ και το Πεντάγωνο. Το επιχείρημα ήταν ότι κάτι τέτοιο θα προκαλούσε την αντίδραση της Αγκυρας. Ακόμη και για

την Αλεξανδρούπολη διατυπώθηκαν αντιρρήσεις. Αξίζει να θυμηθούμε βέβαια ότι αυτό ήταν πριν από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Η πρόταση για να μπει η Αλεξανδρούπολη στη λίστα των βάσεων εγκρίθηκε με τη σαφή επισημάνση ότι η αμερικανική παρουσία εκεί δεν θα έπρεπε να είναι εμφανής. Γι' αυτό, αν παρατηρήσει κανείς, πολλοί Αμερικανοί πολιτικοί ή αξιωματούχοι χαρακτηρίζουν τις επισκέψεις τους εκεί «ιδιωτικές». Έλληνες διπλωμάτες έφεραν αντιρρήσεις για την υπογραφή της συμφωνίας, με το επιχείρημα ότι δεν επιτεύχθηκαν αρκετά ανταλλάγματα. Μητσοτάκης και Δένδιας επέμεναν, όμως, θεωρώντας ότι η αμερικανική παρουσία στην Αλεξανδρούπολη είχε στρατηγική σημασία και σημειολογία. Δικαιώθηκαν από τις αντιδράσεις της Αγκυρας και τις μετέπειτα εξελίξεις.

Στο ζήτημα των εγγυήσεων δόθηκε η επιστολή Μπλίνκεν, που όμως απέχει πολύ από το «ιερό δισκοπότηρο» των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, την περίφημη επιστολή Μπίτσου - Κίσινγκερ.

Τι σημαίνει τώρα η τροπολογία; Στελέχη του ελληνοαμερικανικού λόμπι, τα οποία διεξάγουν έναν συνεχή «ανταρτοπόλεμο» με το αμερικανικό βαθύ κράτος, που έχει μείνει προσκολλημένο στο δόγμα «δεν κάνουμε τίποτα που να ενοχλεί την Τουρκία», βοήθησαν να συνταχθεί. Σκοπός, (α) να συνταχθεί μια υπεύθυνη έκθεση προς τα μέλη του Κογκρέσου που να εξηγεί τη σημασία της Σούδας και της Αλεξανδρούπολης, ώστε να πειστεί το Κογκρέσο να δώσει το οκ για σημαντικά μεταχειρισμένα εξοπλιστικά συστήματα προς την Ελλάδα, και (β) να πείσουν τις αρμόδιες υπηρεσίες να τοποθετηθούν στο ζήτημα της δημιουργίας νέων βάσεων σε ελληνικά νησιά. Αυτή είναι η ιστορία της τροπολογίας. Κανείς στην Ουάσιγκτον δεν σχεδιάζει την άμεση απόκτηση βάσης σε κάποιο νησί. Τα υπόλοιπα ανήκουν στην κατηγορία «Αύγουστος είναι, φασαρία να γίνεται».

Η Ελλάς ως βάση

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Η υπερψήφιση τροπολογίας από τη Βουλή των Αντιπροσώπων για επέκταση της αμερικανικής παρουσίας στις ήδη υφιστάμενες στρατιωτικές βάσεις των ΗΠΑ εν Ελλάδι, καθώς και το ενδεχόμενο δημιουργίας νέων βάσεων στα νησιά του Αιγαίου, είναι μια ευπρόσδεκτη εξέλιξη για την Αθήνα.

Ο λόγος φυσικά ότι υπό την πίεση της Αγκυρας η παρουσία αμερικανικών βάσεων σε ελληνικά νησιά του Ανατολικού Αιγαίου θα λειτουργούσε αποτρεπτικά στην περίπτωση που η Τουρκία αποπειράτο στρατιωτική επιχείρηση εναντίον της Ελλάδος.

Ήταν ο υπουργός Αμύνης της κυβερνήσεως ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ Πάνος Καμμένος που τον Οκτώβριο 2018, κατά τη συνάντησή του με τον Αμερικανό ομόλογό του Τζέιμς Μάτις, πρότεινε τη δημιουργία στρατιωτικής βάσεως των ΗΠΑ στην Κάρπαθο της Δωδεκανήσου. Με την υπογραφή της ελληνοαμερικανικής Συμφωνίας Αμοιβαίας Συνεργασίας το 2021, επί κυβερνήσεως Κυριάκου Μητσοτάκη, οι συζητήσεις εντατικοποιήθηκαν.

Βεβαίως, η πορεία έως την οριστικοποίηση μιας συμφωνίας θα είναι μακρά, διότι η όλη διαδικασία προϋποθέτει έγκριση της ψηφισθείσας αποφάσεως από τη Γερουσία, εκθέσεις των υπουργείων Αμύνης και Εξωτερικών των ΗΠΑ περί της λειτουργίας των νέων βάσεων στην Ελλάδα και άλλα συναφή.

Πέραν των πρακτικών αυτών θεμάτων υπάρχει και ένας άλλος μεζών πολιτικός παράγων, που δεν είναι άλλος από τη «θετική ατμόσφαιρα» που θα προκύψει από την αναβράθμιση των σχέσεων Αθηνών - Ουάσιγκτον και θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για την προώθηση ζητημάτων που εκκρεμούν, συν-

δεδεμένων άμεσα με τα ευρύτερα συμφέροντα της χώρας.

Όπως συμβαίνει πάντα, θέματα της μορφής αυτής δεν είναι τόσο απλά όσο παρουσιάζονται συχνότατα. Έπειτα από μια επικίνδυνη περίοδο εντάσεων, τελούμε πλέον εν αναμονή ενάρξεως ελληνοτουρκικών συνομιλιών με στόχο την εξομάλυνση –κατά το δυνατόν– των σχέσεων των δύο χωρών.

Ο ρόλος των ΗΠΑ για την επανένταξη των νέων επαφών Ελλάδος και Τουρκίας είναι αναμφισβήτητος. Με τη διαφορά ότι, σε αντίθεση με τις αμερικανικές διαμεσολαβήσεις κατά το παρελθόν, οι σχέσεις της Ουάσιγκτον με την Αγκυρα παρουσιάζουν σοβαρές δυσλειτουργίες. Ήδη από το 2021 η εγκατάσταση νέων αμερικανικών βάσεων στην Ελλάδα προκάλεσε δημόσια αντίδραση του Τούρκου προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Οχι βεβαίως διότι πράγματι η Αγκυρα πιστεύει ότι μπορεί ποτέ η Ελλάς να κάνει χρήση των βάσεων αυτών για επίθεση εναντίον της Τουρκίας. Δεν θα το επιτρέψουν, άλλωστε, ποτέ οι Αμερικανοί. Αλλά διότι η αυξανόμενη στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στον ελληνικό χώρο απομειώνει, μέχρι ενός σημείου, τη στρατηγική σημασία της Τουρκίας για την Ουάσιγκτον. Εξυπακούεται ότι το θέμα δεν πρόκειται να τεθεί στο πλαίσιο των διερευνητικών συνομιλιών. Θέματα γεωστρατηγικής σημασίας η Αγκυρα διαπραγματεύεται μόνον με μεγάλες δυνάμεις και η Ελλάς βεβαίως δεν είναι μία από αυτές. Η διαφορά των δύο χωρών είναι ότι ενώ ο κ. Μητσοτάκης θεωρεί πως έθεσε την Ελλάδα στη σωστή πλευρά της Ιστορίας με την έκρηξη του πολέμου Ρωσίας - Ουκρανίας, ο κ. Ερντογάν μετέχει άμεσα στη διαμόρφωση της Ιστορίας, σε μια περίοδο γενικής ανατροπής σε επίπεδο παγκόσμιο. Ποιος πάλι για το καλύτερο, ο Θεός το ξέρει.

Η Αθήνα ως θερμή πόλη

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Το μόνο θετικό που προκύπτει από την άνοδο της μέσης θερμοκρασίας στο παραταμένο αθηναϊκό καλοκαίρι είναι η ένταση με την οποία τίθεται πλέον δημοσίως το θέμα του μέλλοντος των πόλεων μας. Η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, η Λάρισα και λίγο πολύ όλα τα αστικά κέντρα της χώρας προσφέρουν ολόενα και χειρότερη ποιότητα ζωής και αυτό δεν είναι κάτι καινούργιο. Απλώς τώρα είμαστε αναγκασμένοι να μην κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας. Συρμόμαστε από τις καταστάσεις να καθίσουμε να σκεφτούμε και να αξιοποιήσουμε όλα τα σύγχρονα εργαλεία και πρότυπα που είναι σε χρήση διεθνώς.

Ειδικά η Αθήνα είχε προδιαγεγραμμένη εξέλιξη και κατ'άληξη ήδη από το 1955-60 με την πρόκριση του μοντέλου πυκνής ανοικοδόμησης με υψηλό συντελεστή σε μικρά οικοπέδα βάσει ενός οικονομικού μοντέλου που ασπασθηκαν με ενθουσιασμό οι πολίτες. Αν θέλει να πάει κανείς στη ρίζα του προβλήματος της πυκνής δόμησης (χωρίς ελεύθερους χώρους), θα φτάσει στο 1900 και ακόμη πιο πίσω. Όσο περίεργο και αν ακούγεται (καθώς έχουμε στον νου μια μικρή και χαριτωμένη Αθήνα του παλιού καιρού), το πρόβλημα υπήρξε χάρη σε ένα συνδυασμό μικροϊδιοκτησίας, ατομικισμού, απουσίας κρατικής πολιτικής με όραμα και αδυναμίας οργάνωσης των υπηρεσιών ελέγχου των αυθαιρεσιών. Η ρομαντική Αθήνα ήταν το βασίλειο της αυθαιρεσίας, του ρουσφετιού και της αδυναμίας συμπίεσης με την αστική αναγέννηση της Δύσης μετά το 1880.

Σήμερα, η Αθήνα προκαλεί δέος αν τη δει κανείς από ψηλά. Αναρωτιέται ο μέσος καλόπιστος πολίτης που βασανίζεται από τη ζέστη το καλοκαίρι και υποφέρει ενδεχομένως από το ασφυκτικό αστικό περιβάλλον: Πώς θα βγούμε από τον φαύλο κύκλο της υπερθέρμανσης της πόλης καθώς δεν είναι δυνατόν να αναβαθμίσεις άμεσα εκατοντάδες χιλιάδες κακοχτισμένα κτίρια ούτε να απαλλοτριώσεις ιδιοκτησίες και να κάνεις πάρκα (τα οποία καμία υπηρεσία δεν θα μπορεί να συντηρεί);

Η Αθήνα πρέπει όμως να σωθεί. Το πρόβλημά της είναι μεν απολύτως πρακτικό (λόγω του τρόπου με τον οποίο χτίστηκε και του τρόπου με τον οποίο ζούμε εξαρτημένοι από Ι.Χ. και κλιματιστικά). Είναι όμως και πολιτισμικό. Έχουμε υιοθετήσει ένα πρότυπο πόλεων που πλέον έχει δείξει όχι μόνο ότι είναι πεπερασμένο, αλλά είναι και υπεύθυνο για ραγδαία υποβάθμιση της ζωής μας. Είναι μια αντανάκλαση κοινωνικών αξιών.

Υπάρχει ένα ζήτημα ηθικού κώδικα στις πόλεις. Ένα πρωτόκολλο συμβίωσης για όλους. Η πόλη του νέου αιώνα αγκαλιάζει μια άλλη θεώρηση ζωής με μια περισσότερο ολιστική αντίληψη που περιλαμβάνει τον άνθρωπο, την πανίδα, τη χλωρίδα, το ιστορικό αποτύπωμα, την καινοτομία και την πράσινη οικονομία. Σε όλα αυτά, η σημερινή Αθήνα παίρνει χαμηλό βαθμό.

Τα ζεστά καλοκαίρια ήταν ανέκαθεν χαρακτηριστικό της Αθήνας. Και μέρος της ομορφιάς της παρά τους σύντομους καύσους, που δεν έρχονταν κάθε χρόνο.

Πλέον είναι ζήτημα άμεσης προτεραιότητας μια δραστική μεταβολή του μοντέλου που χτίζεται η πόλη. Οκταώροφες, όμως, πολυκατοικίες σε πολλά προάστια και γειτονιές χτίζονται διαρκώς σε μικρά οικοπέδα, κλείνοντας τον αέρα σε παλαιότερες πολυκατοικίες. Οι πρασιές καταργήθηκαν για να γίνουν πάρκινγκ. Η αγάπη για τα δέντρα δεν είναι γενικευμένη. Οι περισσότεροι Έλληνες θέλουν πλακόστρωτα μπροστά στα σπίτια και στα μαγαζιά τους. Η φροντίδα των δέντρων από τις υπηρεσίες των δήμων είναι απογοητευτική.

Αν περπατήσει κανείς σε οποιαδήποτε περιοχή της Αθήνας, θα δει πως αύριο κιόλας θα μπορούσαν να φυτευτούν χιλιάδες δέντρα, από ιδιώτες και δήμους.

Η θάλασσα από τιμμεντένιες ταρατσες είναι το άλλο τεράστιο πρόβλημα της Αθήνας. Ας δούμε τη διεθνή εμπειρία και ας θεσπίσουμε κίνητρα για επιστρώσεις με νέα υλικά, για κεραμοσκεπές και φυτεύσεις. Έχουμε αργήσει πολύ. Πάρα πολύ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΑΠΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ. apetroulakis@kathimerini.gr

Η ιπτάμενη γόπα

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Με αγγαλλίση διάβασα πως ο υπουργός κ. Κικίλιας αποφάσισε να κάμει βαρύτερες τις ποινές για τον εμπρησμό – θα τις εξομοιώσει, λέει, με την κατοποίηση ζώνων, πρόστιμα βαριά και φυλακίσεις δεκαετιών. Επιτέλους! είπα. Τώρα θα συμμαζευτούν και θα λιγοστεψουν οι φωτιές.

Μετά όμως από λίγων ωρών πανηγυρισμούς, έπεσα σε μελαγχολία, καθώς θυμήθηκα τα «ισόβια» στα οποία καταδικάστηκαν ο πλοίαρχος και το πλήρωμα του «Εξήπρες Σάμιντα» – είχαν βάλει το πλοίο στον αυτόματο για να στρωθούν να παρακολουθήσουν έναν σπουδαίο ποδοσφαιρικό αγώνα. Το πλοίο έπεσε σε ξέρα και μια εκατοστή άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Οι αυτοργνοί αυτού του εγκλήματος δικάστηκαν ισόβια, αλλά βγήκαν από τη φυλακή έπειτα από δώδεκα χρόνια. Θυμήθηκα κι άλλες σχετικές περιπτώσεις. Θυμήθηκα και τον Κουφοντίνα, που παραλίγο να σουλατσάρε σήμερα επισκεπτόμενος τα σημεία της δράσης του και να εορτάζε επιτετίους. Θυμήθηκα και τις φυλακές μας, που δεν χωράνε και έτσι αναγκαστικά βγάζουμε πρόωρα τους φονιάδες παλαιότερων ετών για να μπουν οι πρόσφατοι φονιάδες – τα είχα δει αυτά και στις ΗΠΑ, εδώ και τριάντα χρόνια ήδη: αποφυλακίζονταν πρόσωπα που είχαν δυο και τρεις καταδίκες για φόνο στη ράχη τους, προκειμένου να αδειάσουν κελιά

υψηλής ασφαλείας και να μπουν οι πρόσφατοι κατάδικοι.

Μπα! Ξέχνα τις φυλακίσεις, είπα στον εαυτό μου. Δεν τρομάζουν κανέναν. Τρία-τέσσερα χρονάκια καλοπέραση, με φαγητό στο πιάτο και το κινητό στην τσέπη, σιγά που θα ιδρώσει το αυτί τους! Θα βγουν μετά φρέσκοι φρέσκοι! Θα έτοιμοι για νέα ανδραγαθήματα.

Κοίταξα τον χάρτη της Ρόδου με τις καμένες εκτάσεις και έτριξα τα δόντια μου! Θυμήθηκα εκείνο το βράδυ, με τις εκατοντάδες φωτιές ο' όλη τη χώρα μας και τους χιλιάδες ξεσπιτωμένους, τους αυτοκινάδες πυροσβέστες μας να σκοτώνονται στη δουλειά μέσα στις φλόγες, τους αεροπόρους μας ξεθεωμένους, τις περιπλοκές επιχειρήσεις απομάκρυνσης των συνανθρώπων μας από τις ζώνες πυρός... Αυτούς όλους σκεφτόμουν, καθώς καθόμουν περλιμπ και ανήσυχη σε μια παραλία στο προάστιο της Πάτρας, τα Μποτάτিকা, όταν μέσα από ένα διερπνιστικό αυτοκίνητο μια αναμμένη γόπα εκσφενδονίστηκε προς τη γενική κατεύθυνση της θάλασσας. Την άλλη στιγμή, το αυτοκίνητο είχε χαθεί, ενώ η γόπα έπεφτε πάνω στα ξερόχορτα, στην άκρη του δρόμου. Μ' έπνιξε ο θυμός – ονειρεύτηκα τον εαυτό μου να τραβάει πιστόλι και να κάνει κόσκινο τα λάστιχα, τουλάχιστον τα λάστιχα(!), αυτό το ανθρώπινο με τη γόπα!

Σίγουρα δεν είμαι η μόνη που, για πολλοστή φορά, ακόμη και μέσα σε αυτόν τον Ιούλιο, στάθηκε μάρ-

τυρας ενός τέτοιου περιστατικού. Και σίγουρα δεν είμαι η μόνη που δεν έπνιξε η οργή. Μου δίνει λοιπόν κάποια ικανοποίηση το νέο ότι οι τιμωρίες θα γίνουν βαρύτερες, αλλά αμφιβάλλω αν θα γίνουν πιο αποτελεσματικές. Νομίζω πως κυρίως πρέπει να γίνουν αλλιώτικες. Πρέπει να αναζητηθεί κάτι που θα ξαφνιάσει και θα φέρει αποτέλεσμα.

Η ρινότμηση, λόγου χάριν. Οι εμπρηστές να χάνουν τη μύτη τους. Δεν χρειάζεται να τους την κόβουμε συρρίζα – θα αρκούσε να αφαιρούμε μια φετούλα, στην άκρη. Έτσι, αν καταδικαστούν για δεύτερο εμπρησμό, έχουμε τα περιθώρια για να κόψουμε μια ακόμη φετούλα και ούτω καθεξής.

Τώρα, αν η ρινότμηση σας φαίνεται πολύ παλαιαιομοδίτικη – ήταν νομίζω ποιητή τον καιρό του Βυζαντίου–, θα μπορούσε να γίνεται κάτι ανάλογο με τις φάλαγγες των δακτύλων – η πρώτη φάλαγγα του αριστερού χεριού, π.χ., μπορεί να λείψει, χωρίς αυτό να εμποδίζει τον άνθρωπο να κάνει τις δουλειές του όλης, ενώ η απουσία της θα ειδοποιεί όλους και διαρκώς ότι έχουν να κάνουν με δράστη εμπρησμού.

Θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και το τατουάζ. Ήταν κάποτε τόσο πολύ της μόδας! Αλλά άλλο να πηγαίνεις μόνος σου να φτιάχνεις μια γοργόνα στο στήθος σου ή ένα τριαντάφυλλο στο μάγουλό σου κι άλλο να έρχεται το κράτος να σου σχεδιάζει ανεξίτηλα ένα καμένο δέντρο στο μέτωπο.

Και οι καλκάδες θα ήταν ίσως κι αυτοί αποτελεσματικοί: να κρεμούν στον εμπρηστή ένα μεγάλο, χάλκινο Ε –εμπρηστής– από το αυτί ή από το χέιλος. Να υποχρεούται δε να φέρει αυτό το «κόσμημα» για όσα χρόνια αναδασώνεται η περιοχή που έκαψε.

Θα μπορούσε να επιστρατευθεί και η τεχνητή νοημοσύνη για να μας βρει ποινές – π.χ., παρεμβάσεις στο κινητό του κατάδικου εμπρηστή, που να του το ακρποστεύουν απροσδόκητα διάφορες ώρες κάθε μέρα.

Ίσως το καλύτερο θα ήταν να οργανωθεί πανελλήνιος διαγωνισμός προτάσεων για τις ποινές όσων, με εμπρησμούς, παραμορφώνουν το τοπίο μας και μας στερούν το οξυγόνο μας. Οι καλύτερες προτάσεις θα μπορούσαν να τεθούν σε γενική ψηφοφορία, ώστε να αποκτήσουν και το κύρος της λαϊκής συναίνεσης.

Πολλοί θα διαμαρτυρηθούν ότι αυτές είναι απαράδεκτες ποινές, αντίθετες προς τα ανθρωπιστικά ιδεώδη πολιτισμού μας. Κι εγώ θα τους θυμίσω αυτό που είπε ο Ευγένιος Φραγκίσκος Βιντόκ, διάσημος αρχηγός της γαλλικής αστυνομίας περί το 1830, όταν προτάθηκε για πρώτη φορά η κατάργηση της θανατικής ποινής.

«Την αρχή ας την κάνουν οι κύριοι δολοφόνοι!», σχολίασε ο Βιντόκ.

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Ο δύσκολος Σεπτέμβριος

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Αρχής γενομένης από την Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, ο Σεπτέμβριος, που έρχεται, αναμένεται να είναι δύσκολος για το Κυπριακό. Γιατί τα πράγματα δεν θα είναι όπως την επομένη του Κραν Μοντανά όπου ο Νίκος Χριστοδουλίδης, σαν ΥΠΕΕ τότε, έχτιζε το προφίλ του και, γεμάτος αυτοπεποίθηση, συναντούσε τον τότε Τούρκο ομόλογό του, Μεβλούτ Τσαβούσογλου, για μια χειραψία με την προτροπή «ελάτε να λύσουμε το Κυπριακό στη βάση της διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας». Σήμερα που ο κ. Χριστοδουλίδης είναι Πρόεδρος της Δημοκρατίας, η προσπάθεια για επανεκκίνηση του Κυπριακού παραμένει δύσκολη –αλλά όχι ακατόρθωτη– και ο δρόμος για την επανάληψη των συνομιλιών είναι πολύ συγκεκριμένος. Τόσο ως προς το διπλωματικό συγκείμενο, τις τρέχουσες γεωπολιτικές συγκυρίες και την απόσταση που πρέπει να καλυφθεί μετά από έξι χρόνια απουσίας διαλόγου, όσο και σε σχέση με το πώς θα βρεθούν «από εκεί που σταματήσαμε στο Κραν Μοντανά» –δηλαδή, αντι-κειμενικά, να συζητήσουμε για Ασφάλεια και Εγγυήσεις.

Τον Σεπτέμβριο, ο γενικός γραμματέας, Αντόνιο Γκουτέρες, θα διορίσει –εκτός απροόπτου– έναν ειδικό απεσταλμένο για το Κυπριακό. Λίγο αργότερα, τον Οκτώβριο, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα ετοιμάσει το πλαίσιο που θα ορίσει τη νέα σχέση με την Τουρκία: Και στο επίπεδο των υπόλοιπων 26 χωρών τα πράγματα είναι... κουκιά καθαρισμένα. Θέλουν και την θετική ατζέντα, και να επαναπροσδιορίσουν μια συναλλακτική σχέση με την Τουρκία του Ερντογάν και να διασφαλίσουν εμπλεκόμενα συμφέροντα (που ξεκινούν από την Οικονομία και εκτείνονται μέχρι το Μεταναστευτικό) και να διαχειριστούν, για τα επόμενα χρόνια, τον Τούρκο πρόεδρο –που γνωρίζει, όπως και οι ίδιοι γνωρίζουν, πως δεν θα εντάξει ποτέ την Τουρκία στην Ευρώπη ως ισότιμο πλήρες κράτος-μέλος.

Ο Σεπτέμβριος είναι δύσκολος. Θα δοκιμάσει άπαντες έναντι του Κυπριακού. Τον πρόεδρο, το πολιτικό σύστημα, τους ειδικούς, την ακαδημαϊκή κοινότητα, τους δημοσιογράφους και τους δημοσιολογούντες.

Μετά από όλα αυτά ξεκινά το δύσκολο, πραγματικά, μέρος. Ο ειδικός απεσταλμένος στο Κυπριακό θα προσπαθήσει όχι μόνο να γεφυρώσει τις εκ διαμέτρου αφετηριακές θέσεις μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων όπως αυτές διαμορφώθηκαν τα τελευταία έξι χρόνια αλλά και να βεβαιωθεί πως κάθε πλευρά θα κάνει το... homework της. Κι αυτό αφορά όλους σε ένα συνεχές και δυναμικό τεστάρισμα προθέσεων για την Λευκωσία, για τους Τουρκοκύπριους και για την Άγκυρα, προκειμένου να φανεί αν υπάρχει περιθώριο για να συζητήσουμε, πλέον, με όρους επίτευξης μιας συμφωνίας. Το δύσκολο αυτό μέρος εμπεριέχει επιμέρους δυσκολίες. Την διαπραγματεύση εντός της διαπραγμάτευσης για το τι συζητάμε εκ νέου, τον κίνδυνο να συζητάμε για μια συμφωνία –όχι επανεκκίνησης των συνομιλιών, γιατί εξ ορισμού σε αυτό το επίπεδο θα έχουν εκκινήσει –για το ως άνω (με τον κίνδυνο να καθούν διαπραγματευτικά κέρδη χρόνων) αλλά και τα γνωστά «παραφερνάλια του Κυπριακού» όπως το αν όλη αυτή η διαδικασία έχει χρονοδιάγραμμα ή είναι ανοικτού τέλους.

Οι προθέσεις, αυτή τη φορά, για κάθε πλευρά δεν υπόκεινται μόνο σε έλεγχο ως προς την στάση που τηρείται ή τους επιμέρους τακτικισμούς αλλά σε επίπεδο, τουλάχιστον, διεθνούς ενδιαφέροντος δεν μπορούν να έχουν θεαματικές αποκλίσεις. Θα φανεί εξάλλου ευκολότερα προς τρίτους ποιος εννοεί την λύση του Κυπριακού και ποιος διαχειρίζεται το τέμπο προκειμένου να κερδίσει κάτι προσωρινά έναντι της εσωτερικής κοινής του γνώμης ή της διεθνούς κοινότητας. Κι επί τούτου το blame-game ή οι εναλλακτικές ως προς το σενάριο «της δεύτερης καλύτερης λύσης» δεν θα έχουν την ισχύ ή την κατανόηση άλλων εποχών –πόσο μάλλον εποχών επανέναρξης των συνομιλιών μετά από μεγάλα διαστήματα απουσίας διαπραγματεύσεων.

Ο Σεπτέμβριος είναι δύσκολος. Θα δοκιμάσει άπαντες έναντι του Κυπριακού. Τον πρόεδρο, το πολιτικό σύστημα, τους ειδικούς, την ακαδημαϊκή κοινότητα, τους δημοσιογράφους και τους δημοσιολογούντες. Αυτή τη φορά χρειάζεται σοβαρότητα, καλή προετοιμασία και ειλικρίνεια. Χωρίς αυτά, ό, τι μας περιμένει στο Κυπριακό τα επόμενα χρόνια θα είναι, στη λιγότερη περίπτωση, δυσάρεστο.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Η πρώτη Αυγουσιτιάτικη Πανσέληνος, που είναι γνωστή και ως «φεγγάρι του Οξύρρυχου» προς τιμήν των ιθαγενών Αμερικανών που ψάρευσαν τους οξύρ-ρυγχους σε μεγάλες ποσότητες τον Αύγουστο στις λίμνες της βόρειας Αμερικής, δεσπόζει στον ουρανό.

Το μετέωρο βήμα του Οκτωβρίου

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Ν. Χριστοδουλίδης δήλωσε πως «στο Κραν Μοντανά φτάσαμε στο παρά πέντε της λύσης». Δεν είπε «έφτασαν οι Ε/κ μόνοι τους», είπε «φτάσαμε» –άρα όλοι οι παίκτες του Κυπριακού συνάινεσαν σε κάτι που οδήγησε τον νυν ΠτΔ σε αυτό το συμπέρασμα. Ύστερα ο Ν. Αναστασιάδης το γύρισε στα «δύο κράτη».

Ο Οζντλ Ναμί, διαπραγματευτής επί Μ. Ακιντζι, είναι πολιτικός με χαμπιούς τόνους, με συνεπή προσπάθεια για να ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις για επίλυση του Κυπριακού το 2017. Είπε σε ομιλία του στην Αμμόχωστο την 1η Αυγούστου και τα εξής: «Ο κ. Αναστασιάδης συνάντησε τον ΥΠΕΕ της Τουρκίας Μ. Τσαβούσογλου λέγοντάς του ότι θα μπορούσε να συζητήσει ακόμη και λύση δύο κρατών στο μέλλον. Ο Ε/κ ηγέτης έφυγε άνετα από το τραπέζι και δεν πλήρωσε κανένα τίμημα. Όλοι είχαν πειστεί ότι αυτό το πρόβλημα μπορούσε να τελειώσει με μια τελική κίνηση. Αλλά ο Αναστασιάδης έφυγε από το τραπέζι για έναν λόγο που δεν γνωρίζω ακριβώς ούτε και σήμερα». Μετά από την στροφή Αναστασιάδη, ακολούθησαν Τουρκία/Τατάρ με τις δηλώσεις περί «κυριαρχικής ισότητας» ή περί «δύο κρατών». Όλοι, όμως, γνώριζαν τι εκπροσωπούσε ο Ε. Τατάρ. Οκτώ μήνες πριν να εκλεγεί ηγέτης των Τ/κ δήλωσε πως «η βάση της λύσης θα είναι η πολιτική ισότητα με δύο

κυρίαρχα κράτη που θα υπάρχουν δίπλα-δίπλα. Δεν θα συνεχίσουμε από το σημείο που έμειναν στο Βερολίνο. Πιστεύω ειλικρινά ότι το Πλαίσιο Γκουτέρες μάς αναγκάζει να χάσουμε πολλά. Η άρση του μονομερούς δικαιώματος επέμβασης στις εγγυήσεις της Τουρκίας είναι ένα πλήγμα στο πνεύμα των εγγυήσεων και δεν μπορεί ποτέ να γίνει αποδεκτό εκ μέρους μας», (Πηγή: ΚΥΠΕ, 27/02/2020).

Το κεντρικό ζήτημα σήμερα. Οι

Όλοι, όμως, γνώριζαν τι εκπροσωπούσε ο Ε. Τατάρ. Οκτώ μήνες πριν να εκλεγεί ηγέτης των Τ/κ δήλωσε πως «η βάση της λύσης θα είναι η πολιτική ισότητα με δύο κυρίαρχα κράτη που θα υπάρχουν δίπλα-δίπλα.

εξελίξεις στο ευρωτουρκικό και ελληνοτουρκικό μέτωπο, απαντούν στο ερώτημα «επιστρέφει η Τουρκία στο 2017»;

Αυτόματες απαντήσεις δεν υπάρχουν. Η μελέτη των κινήσεων/δηλώσεων Ερντογάν δείχνει ότι, υπό προϋποθέσεις, μπορεί να επιστρέψει στο Πλαίσιο Γκουτέρες. Τι ζητά η ε/κ ηγεσία; Ζητά διαπραγματεύσεις «από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά» –ωστόσο, η αποφυγή μιας στέρενης άποψης της για

το από Έξι Σημεία Πλαίσιο Γκουτέρες δεν διευκολύνει τα πράγματα. Αυτό το έλλειμμα, όπως και οι δηλώσεις Τατάρ, προφανώς δεν έχουν πείσει τον γ.γ. να κινήσει κάποια διαδικασία, ενώ έχει αποφύγει να απαντήσει στην επιστολή Ν. Χριστοδουλίδη προς τον ίδιο με ημερομηνία 23/6.

Η ευρωτουρκική σχέση προσφέρει μια δυνατότητα. Αν θέλουμε συνολική επίλυση είναι ένα θέμα (Πλαίσιο Γκουτέρες), αν θέλουμε κομμάτι-κομμάτι είναι κάτι άλλο (ένα βήμα εδώ, μετά κάτι άλλο κλπ.). Συνάντηση Χριστοδουλίδη - Μητσοτάκη στη Λευκωσία στις 31/7. Από τις δηλώσεις του ΠτΔ ξεχωρίζω το εξής απόσπασμα: «Η εξέταση υποοπίστων παραμέτρων της ευρωτουρκικής ατζέντας σε απόλυτο συνδυασμό με συγκεκριμένες κινήσεις προς την κατεύθυνση επίλυσης του Κυπριακού, με πλήρη σεβασμό στην υφιστάμενη αιρεσιμότητα και με τρόπο σταδιακό και αναστρέψιμο, είναι κάτι που εντάσσεται στο πλαίσιο και της δικής μας προσέγγισης, σε σχέση με το Κυπριακό...Τυχόν πρόδοος στις ευρωτουρκικές σχέσεις είναι συνυφασμένη με θετικές κινήσεις από πλευράς Τουρκίας».

Οι δηλώσεις αυτές παραπέμπουν στο σενάριο διαχείριση «κομμάτι-κομμάτι» με επίκεντρο την ευρωτουρκική σχέση. Αλλιώς: «να δώσω Τελεωνειακή Ένωση στην Τουρκία και να πάρω άνοιγμα των τουρκικών λιμανιών στα υπό κυπριακή σημαία πλοία». Ή «να δώσω βίζα στους Τούρκους πολίτες έναντι επιστρο-

φής των Βαρωσίων». Εκτιμώ ότι αυτή η προσέγγιση δεν θα οδηγήσει σε λύσεις, θα περιπλέξει περαιτέρω την κατάσταση και όλα θα μείνουν στις προθέσεις επί χάρτου. Γιατί, Πρώτον, η Τουρκία δεν θα δεχθεί να γίνει «εξάρτημα» σε μια τεθλασμένη πορεία με αβέβαιο αποτέλεσμα. Το παλαιό παράδειγμα με το «Πρωτόκολλο της Αγκυρας» μιλά από μόνο του.

Δεύτερον, η Τουρκία όπως μας έδειξαν οι χειρισμοί της ηγεσίας της στο Βιλνιους, είναι σε πολύ πιο ισχυρή θέση σε σχέση με το 2020 και η Λευκωσία σε πολύ πιο αδύνατη σε σχέση με το 2017.

Τρίτον, τα «μετέωρα» βήματα της ε/κ ηγεσίας έχουν κουράσει τους άλλους παίκτες, όπως και η άρνησή της να συμπορευτεί με τους κανόνες του κοινοτικού τρόπου δράσης-μεγάλη εικόνα, μπροστά η συνολική επίλυση, αμοιβαία οφέλη με επίκεντρο την Ε.Ε. Η κοινοτική αλληλεγγύη δεν προκύπτει από τα επιμέρους ή τα συγκυριακά, θα προκύψει όμως εφόσον μπει στις ράγιες η διαδικασία για την συνολική επίλυση.

Ο Οκτώβριος προσφέρει, υπό προϋποθέσεις, μια (ακόμα) ευκαιρία εφόσον το συνολικό Κυπριακό ξαναμπει πάνω στα στίβαρά «Έξι Σημεία» του Πλαισίου Γκουτέρες. Οι δηλώσεις Ερντογάν ότι «στο Κυπριακό δείξαμε την ειλικρίνεια μας σε όλες τις διαδικασίες μέχρι τώρα», έχουν μετρήσιμη αξία, εφόσον κριθούν πάνω στα μείζονα.

www.larkoslarkou.org.cy

Φόβος και έλλειψη φαντασίας

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Όσοι αντέδρασαν στο ενδεχόμενο ο Τουρκοκυπρίος δήμαρχος Αμμοχώστου να παρευρεθεί στην αντικατοχική εκδήλωση του Σαββάτου δεν είναι απαραίτητα οπαδοί της δικτοσύμησης ή ακραίοι φασίστες, αν και ορισμένοι σίγουρα μπορούν να χαρακτηριστούν έτσι. Είναι όμως σίγουρα άτομα και πολιτικοί φοβικοί, περιορισμένοι πολιτικής ικανότητας και περιορισμένοι πολιτικές αντιλήψεις.

Μια «αντικατοχική» δήλωση είναι εύκολη, δεν προσβάλλει κανέναν, γεμίζει τηλεοπτικό χρόνο και σπύλες στις εφημερίδες (με τις οποίες ένας πολιτικός διασφαλίζει την τακτική παρουσία του στα ΜΜΕ ακόμα και αν δεν έχει τίποτα νέο να πει). Είναι ταυτόχρονα ιδανικό εργαλείο υπεκφυγής από μια δύσκολη συζήτηση, και κάλυψης/απόκρυψης πραγματικών πολιτικών

ή ιδιοτελών κινήτρων. Η προσέγγιση αυτή θυμίζει στενό επαρχιακό δρόμο, όπου μπορείς να πορευθείς με χαμηλές ταχύτητες και σχετική ασφάλεια. Ο δρόμος αυτός δεν είναι κακός από μόνος του. Όμως με τα χρόνια περιορίζει τους ορίζοντες, στενεύει το μυαλό, το εγκλωβίζει στον φόβο και σκοτώνει τη φαντασία που χρειάζεται για να αναπτυχθούν προτάσεις για λύσεις πέραν της πεπατημένης.

Μια τέτοια ιδέα ήταν και η πρόσκληση στον Σουλεϊμάν Ουλουτσάι, να παραστεί στην αντικατοχική εκδήλωση του (ελληνοκυπριακού) Δήμου Αμμοχώστου. Οι αντιδράσεις ήταν κουραστικά προβλήματα και ανόητα μικρόνοες, εστιάζοντας στον κυπριακής εφεύρεσης ανακριβή όρο «ψευδοδήμαρχος», και αγνοώντας τη θέση του κ. Ουλουτσάι κατά του μονομερούς ανοίγματος της περιφέρειας περιοχής των Βαρωσίων. Ας θυμηθούμε ακό-

Το μεγαλύτερο κόμμα που αντέδρασε ήταν το ΔΗΚΟ, ένα ηγετοκεντρικό απομεινάρι της εποχής που το ρουσφέτι ήταν κυβερνητική πολιτική...

μα πως ακόμα και αν οι εκλογές για επιλογή Τ/κ δημάρχου στην Αμμόχωστο δεν γίνονταν υπό την Κυπριακή Δημοκρατία, τα τ/κ δημαρχία στις μεγάλες πόλεις δεν είναι «ψευδο-» αλλά προβλέπονται από τα πάντα μικρόνοες, εστιάζοντας έχει καταστήσει δυνατή τη συνεργασία των δημάρχων Λευκωσίας από την εποχή Λέλλου - Ακιντζι, και ισχύει και για την Αμμόχωστο.

Παραδόξως, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας και η πρόεδρος της Βου-

λής, οι οποίοι δεν φημίζονται για ριζοσπαστικές και πέραν της πεπατημένης θέσεις στο Κυπριακό, έστειλαν το μήνυμα πως αντιλαμβάνονται τη χρησιμότητα της παρουσίας Ουλουτσάι στην εκδήλωση. Ο μεν ΠτΔ έμμεσα μέσω της επιβεβαίωσης πως θα παραστεί στην εκδήλωση, και η μεν ΠτΒ προς τιμήν της με δημόσια δήλωσή της.

Η έμμεση και άμεση στήριξη από αυτούς τους δύο θεσμούς σπματοδοτεί πως, στην ουσία, οι αξιωματούχοι που εκπροσωπούν το κράτος και τους πολίτες σε ανώτατο επίπεδο δεν βλέπουν πρόβλημα με τη συμμετοχή Ουλουτσάι, μαζί με τα δύο κύρια κόμματα στην ε/κ πλευρά, τον ΔΗΣΥ και το ΑΚΕΛ.

Για ποιων την αντίδραση έγινε λοιπόν όλο αυτό το μπάχαλο που οδήγησε τον κ. Ουλουτσάι να ακυρώσει τη συμμετοχή του; Το μεγαλύτερο κόμμα που αντέδρασε ήταν το ΔΗΚΟ, ένα ηγετοκεντρικό απο-

μεινάρι της εποχής που το ρουσφέτι ήταν κυβερνητική πολιτική, το οποίο έκτοτε διασπάστηκε για λόγους προσωπικών εριδών και συμπεφορόντων. Η ΕΔΕΚ, το incredible shrinking party (ή στη βάση του πως μεταφράστηκε η ταινία «The Incredible Shrinking Man» του 1959, το «κόμμα που ζάρωνε»), σκιά του ιστορικού εαυτού του και ταυτισμένο με το ηθικό και πολιτικό βάρος του σημερινού ηγέτη του. Και το ΕΛΑΜ, ένας ακροδεξιός οργανισμός που ξέρει καλά τι κάνει, πουλώντας πατριωτισμό εκ του ασφαλούς και αντιγράφοντας συνειδητά «τραμπισμούς» και αμερικανίες. Για αυτόν τον λόγο, η απόφαση Ουλουτσάι να μην παρευρεθεί στην εκδήλωση αποτελεί κατανόητη απόφαση μεν, σημαντικό λάθος δε. Το πρόβλημα στην επανέναρξη των συνομιλιών δεν προκαλούν αυτοί που κάνουν υπερβάσεις, αλλά αυτοί που φοβούνται και τη σκιά

τους, και αυτοί που κρύβονται για να ικανοποιήσουν τα φοβισμένα ή απολιτικό ακροατήριά τους. Είτε αυτά είναι τα μικρά κόμματα της συμπολίτευσης και της αντιπολίτευσης, είτε είναι ο ΠτΔ ο οποίος δεν παρενέβη δυναμικά και ανοικτά. Προς τη μια, ή έστω προς την άλλη, κατεύθυνση.

Αν μπορεί ακόμα η Αμμόχωστος να αποτελέσει καταλύτη ενεργοποίησης του Κυπριακού, αυτό θα γίνει αν αντιμετωπίσουμε τα δύο θέματα με ριζοσπαστικές κινήσεις που προκαλούν αίσθηση, και ως business as usual. Και να μην υποχωρούμε για να δώσουμε το περιθώριο σε ένα θλιβερό τμήμα του πολιτικού μας προσωπικού να νοθεύει την πλειοψηφία των Κυπρίων. Αν δεν θέλουν να δουν πέρα από τη μύτη τους, αυτό είναι δικό τους πρόβλημα.

ykakouris@gmail.com

«Κόλπο Γκρόσο» τα κόκκινα δάνεια

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Ο αείμνηστος Τάσος Παπαδόπουλος, σε μια συνεδρία της Επιτροπής Οικονομικών της Βουλής, πριν μερικές δεκαετίες, αναφέρθηκε σε ένα δικό του, ξεχασμένο δάνειο της δεκαετίας 1970, το οποίο κλήθηκε να αποπληρώσει την δεκαετία του 1980. Ο τραπεζίτης κάλεσε τον Τάσσο Παπαδόπουλο να καταβάλει επί πέντε το αρχικό ποσό του δανείου, υπολογίζοντας τόκους, πανωτόκια και άλλες χρεώσεις. Ο καλός δικηγόρος υπέδειξε τον τότε νόμο, ο οποίος προέβλεπε ότι «τα δάνεια» να αυξάνεται το δάνειο όταν φθάσει στο διπλάσιο του αρχικού ποσού. Ο Τάσος πλήρωσε το διπλάσιο ποσό και καθάρισε σε μια μέρα. Ωστόσο κανείς δεν ξέρει, πόσα άλλα «θύματα» πλήρωσαν εν αγνοία τους, πολλαπλάσια ποσά. Και όλα αυτά μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 2000, όπου με μια «μονοκονδυλιά» καταργήθηκε στα «μουλωχτά» η συγκεκριμένη νομοθεσία, η οποία σκόπευε στην προστασία των δανειοληπτών. Η ιταλική φράση «colpo grosso», η οποία σημαίνει άκομψο πλήγμα και βρόμικο τέχνασμα, πάει γάντι με την τραγωδία με τις εκπομπές κατοικιών, τα κόκκινα δάνεια και τους πολυβασανισμένους «φιλεύσπλαχνους» εγγυητές.

Στην αντίπερα όχθη οι κακοπληρωτές, τα «αμαρτωλά σαΐνια», τα οποία ζουν εις βάρος των «άτυχων» οι οποίοι έχασαν τις δουλειές τους ή τους κτύπησε η κακιά μοίρα και αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Χαμένοι σε αυτό το «παιγνίδι» είναι και οι τίμιοι μεροκαματιάρηδες, οι οποίοι καταθέτουν τα λεφτά τους στις τράπεζες και χάνουν, από τα ουσιαστικά μηδενικά επιτόκια, τις χρεώσεις των Τραπεζών, τις φορολογίες του κράτους, αλλά και το «σαράκι» του πληθωρισμού. Στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε άλλες σοβαρές χώρες, οι οποίες έφθασαν στο χειλός του οικονομικού γκρεμού, η αντιμετώπιση ανάλογων κρίσεων έγινε με παρέμβαση του κράτους, και σε χρόνο ρεκόρ. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο πρώην πρόεδρος Μπαράκ Ομπάμα, μετά την κατάρρευση της «πυραμίδας» της «Lehman Brothers», ξαφνιάζοντας τους πάντες, κρατικοποίησε τράπεζες και σε δύο περίπου χρόνια, πούλησε σε ιδιώτες επενδυτές τις μετοχές, δύο ή και τρεις φορές πιο ακριβά. Στη Μεγάλη Βρετανία, η αείμνηστη πρωθυπουργός Μάργκαρετ Θάτσερ ακολούθησε αντιστροφή πορεία, όταν παράλαβε ουσιαστικά μια χρεοκοπημένη χώρα. Ιδιωτικοποίησε σχεδόν όλες τις δημόσιες επιχειρήσεις, τόληψε και τα έβαλε με τις Συντεχνίες και τελικά κατάφερε να σώσει την χώρα της.

Στην Κύπρο η αντιμετώπιση των οικονομικών κρίσεων αντιμετωπίζεται με «μακροχρόνιους» αγώνες –όπως

το κυπριακό– και με χιλιάδες άγνωστα θύματα τα οποία «καταριούνται» την μοίρα τους και τους πρωταίτιους του εγκλήματος. Το 1999 είχαμε το χρηματιστηριακό σκάνδαλο το οποίο άφησε πίσω του αυτοκτονίες, πτωχεύσεις, την διάλυση της μεσαίας τάξης και την μεταφορά απίστευτου πλούτου από τους πολλούς, στους λίγους.

Έρευνες επί ερευνών, αλλά όλα σταματούσαν στην «αδυναμία» του νομικού συστήματος απονομής δικαιοσύνης και στην έλλειψη πολιτικής βούλησης για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα. Το 2013 είχαμε το κούρεμα των καταθέσεων, την πρωτοφανή «νόμιμη» κλοπή χρημάτων από τις τσέπες καταθετών. Αντί με το κούρεμα να τελειώσει η «εκτέλεση των θυμάτων», ακολούθησε ένα συνεχές μαρτύριο το οποίο συνεχίζεται εδώ και δέκα χρόνια. Στο δημόσιο κούρευτηκαν οι μισθοί, στον ιδιωτικό τομέα σημειώθηκε ένα «πογκρόν» απολύσεων, με αποτέλεσμα οι δανειολήπτες να σταματήσουν να πληρώνουν τα χρέη τους. Θύματα και οι αθώοι εγγυητές, οι οποίοι εισήλθαν σε μια απίστευτη περιδίληση με πολλές κοινωνικές, ψυχολογικές και οικονομικές συνέπειες. Η «μακροχρόνια» διαδικασία αντιμετώπισης των κόκκινων δανείων εξυπηρετεί ουσιαστικά τα πολυεθνικά «funds» –τους οργανισμούς αγνώστων μετόχων, οι οποίοι αγόρασαν «τσάμπα» τα προβληματικά δάνεια και τώρα ξεπουλούν περιουσίες για να πάρουν τα χρήματά τους, στο πολλαπλάσιο. Ανάλογη είναι και η συμπεριφορά των «αχάριστων» τραπεζών, οι οποίες διασώθηκαν από το κούρεμα των καταθετών. Αν επανέλθει η νομοθεσία για «σταμάτημα» της αύξησης των δανείων, όταν φθάνουν στο διπλάσιο ποσό του αρχικού χρέους, τότε θα σταματήσει και ο «μακροχρόνιος». Τα «funds» δεν θα έχουν λόγο να παρατήνουν την παρουσία τους στην Κύπρο και οι μονοπωλιακές τράπεζες θα «σοβαρευτούν» και δεν θα χρεώνουν ακόμη και τον αέρα που αναπνέουν οι πελάτες τους. Η όλη ιστορία φέρνει στο προσκήνιο τις δραματικές ιστορίες με τους τοκογλύφους, οι οποίοι μέχρι και την ανεξαρτησία της Κύπρου αποτελούσαν πραγματική μάστιγα. Για ένα κομμάτι ψωμί άρπαζαν σπίτια και χωράφια και ενίοτε παιδιά και γυναίκες. Από τους τοκογλύφους, λέγεται, βγήκε και η φράση ότι, για να πλουτίσεις πρέπει να πατήσεις επί πτωμάτων.

Δεν είναι τυχαίο και το γεγονός ότι για αιώνες η Κύπρος, ήταν εξακουστή για τα φονικά και τους επαίτες. Ευτυχώς υπάρχει και η θεία δική και όλα εδώ πληρώνονται, είτε στους δρόστες, είτε στα παιδιά τους, όσο σκληρό και αν ακούγεται.

kaparispan@yahoo.gr

Εμπρηστές καίνε την Ελλάδα – Η θυσία των δύο πιλότων να μας εμπνεύσει

Του Δρα ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ

Για την ανάπτυξη της λύσης οφείλουμε να τολμήσουμε να πούμε τα πράγματα με τ' όνομα τους. Η αύξηση του στόλου των πυροσβεστικών μέσων, πτητικών και εδάφους, δεν αρκεί.

ΰψιστο στόχο την εξάλειψη των εμπρηστών. Δεν είναι ουτοπία, είναι όμως κάτι που θα αποδώσει μεσοπρόθεσμα αφού θα χρειαστεί νέα πολιτική στην Παιδεία, προκειμένου να μην καλλιεργούμε αντικοινωνικά, περιθωριοποιημένα άτομα, τα οποία στρέφονται σε εμπρησμούς, με τρόπο ανάλογο με τους νέους που εισβάλλουν σε σχολεία στις ΗΠΑ και σκοτώνουν εν ψυχρώ συμμαθητές τους.

Για την ανάπτυξη της λύσης οφείλουμε να τολμήσουμε να πούμε τα πράγματα με τ' όνομα τους. Η αύξηση του στόλου των πυροσβεστικών μέσων, πτητικών και εδάφους, δεν αρκεί. Γιατί η κλιματική επιδείνωση είναι πιο ραγδαία. Δείτε τις πυρκαγιές που εκαιγαν καναδικά δάση για δυο σχεδόν μήνες, στέλνοντας δηλητηριώδεις καπνούς μέχρι τη Νέα Υόρκη. Ο διάλογος ανοίγει με διατύπωση των κρίσιμων ερωτημάτων. Πώς η πολιτεία οδηγεί άτομα να γίνονται απρο-

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΑΠΕΤΑ ΠΙΕΤΡΟΒΑΧΗ

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Πούτιν ο Αφρικανός

Μετά από τα πρόσφατα επεισόδια μπροστά στην πρεσβεία της Γαλλίας στον Νίγηρα, μπορούμε να πούμε μετά βεβαιότητας ότι η εαρινή αντεπίθεση της Ρωσίας κατά της Ευρώπης ξεκίνησε από την καρδιά της Αφρικής ως ο νέος αντιαποικιοκρατικός πόλεμος. Διαδηλωτές συγκεντρώθηκαν «αυθόρμητα» κρατώντας ρωσικές σημαίες και πλακάτ με συνθήματα «ζήτω ο Πούτιν» προκειμένου να πιέσουν τη Γαλλία και τον πρόεδρο Μακρόν να αποσύρει την υποστήριξη του στον εκδιωχθέντα νόμιμο και φιλοδυτικό πρόεδρο της χώρας, Mohamed Bazoum.

«Πορτάζουμε τη νέα ανεξαρτησία του Νίγηρα, την πραγματική ανεξαρτησία, την ημέρα που πραγματικά θα απαλλαγούμε από τους Γάλλους, χάρη στον στρατηγό Τιανί [επικεφαλής της στρατιωτικής κυβέρνησης]», δηλώνει ο Μπουμπακάρ, 22χρονος φοιτητής (πηγή: Le Figaro, «Αφίστε τους να πάνε σπίτι τους»: στον Νίγηρα, οι φίλοι του πραξικοπήματος γιορτάζουν την 'πραγματική ανεξαρτησία'», Stanislas Poyet,

03/08/23). Αναβιώνουν οι μέρες του μεταπολεμικού κόσμου, όπου η Σοβιετική Ένωση και η κομμουνιστική ιδεολογία βρίσκονταν πάντοτε στο πλευρό όσων δικαιολογημένα επιθυμούσαν να απαλλαγούν από τον εναγκαλισμό των αποικιοκρατικών δυνάμεων διεκδικώντας την ανεξαρτησία τους. Η ιστορία επαναλαμβάνεται, έγραφε ο Μαρξ στην «18η Brumaire του Λουδοβίκου Βοναπάρτη», μόνο που τη δεύτερη φορά, συνέχιζε, επαναλαμβάνεται ως φάρσα.

Την πρώτη φορά που συμβαίνουν σημαντικά ιστορικά γεγονότα, όπως οι αντιαποικιοκρατικοί αγώνες, είναι δύσκολο να διακρίνει κανείς τον πραγματικό ρόλο και τις επιδιώξεις των πρωταγωνιστών. Συνεπαρμένιοι από τον πόθο της ελευθερίας, πολλοί πρωταγωνιστές και αναλυτές, αλλά και αμέτρητοι προπαγανδιστές όλων των θέσεων και ιδεολογιών, συμφωνούσαν σε ένα συνολικό αφήγημα σύμφωνα με το οποίο οι λαοί ξεσηκώνονταν εναντίον των τυράννων τους. Και φυσικά όλοι ήταν έτοιμοι να συνδράμουν σε αυτόν τον αγώνα: σταλινικοί, Γκεβαριστές αλλά και οι ίδιοι οι αποικιοκράτες, οι οποίοι

πλέον από στυγνοί εκμεταλλευτές μετατρέπονταν σε πατερναλιστές διαχειριστές της εύθραυστης «δημοκρατίας» των μετααποικιοκρατικών καθεστώτων.

Και κάπως έτσι ξεκίνησε ο φαύλος κύκλος της μετααποικιοκρατίας, ένας αιματηρός κύκλος που είτε έφερε μόνιμους τυράννους, χωροδεσπότες των γαλλικών και των δυτικών συμφερόντων, όπως στο Καμερούν, είτε οδήγησε σε διαδοχικές στυγνές δικτατορίες, όπως στο μεγαλύτερο μέρος του Σαχέλ και της κεντρικής Αφρικής.

Τη δεύτερη φορά όμως που η ιστορία επαναλαμβάνεται, τα γεγονότα φαίνονται πιο καθαρά, καθώς οι επιδιώξεις των πρωταγωνιστών είναι πιο επιδηρμικά καμουφλαρισμένες πίσω από παλιά συνθήματα και χιλοειπωμένες ρητορείες. Στην περίπτωση του Νίγηρα, η ρητορική των πραξικοπηματιών δεν είναι άλλη από εκείνη του M62, ενός «πολιτικού» κινήματος που δημιουργήθηκε πριν από ένα χρόνο και το οποίο ζητά την «οριστική αποχώρηση των ξένων δυνάμεων» από τον Νίγηρα. Όσο εχθρική εκδηλώνεται η ρητορική του προς τη γαλ-

λική παρουσία, τόσο φιλορωσική είναι. Το κίνημα με την επίσημη ονομασία «Ιερή Ένωση για τη διαφύλαξη της κυριαρχίας και της αξιοπρέπειας του λαού» γεννήθηκε σχεδόν πριν από ένα χρόνο, το καλοκαίρι του 2022, εξήντα δύο χρόνια ακριβώς μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του Νίγηρα. Εξού και η επιλογή του ονόματος M62.

Το επίσημο αίτημά του είναι η απομάκρυνση όλων των ξένων δυνάμεων που δρουν στον Νίγηρα και πρώτος στόχος του η επιχείρηση Barkhane, μια στρατιωτική επιχείρηση που διεξάγεται από τον γαλλικό στρατό στο Σαχέλ και τη Σαχάρα, με υποστήριξη συμμαχικών δυνάμεων, για την καταπολέμηση των ένοπλων ομάδων σαλαφιστών τζιχαντιστών σε όλη την περιοχή του Σαχέλ. Το αγνώστου αυτό συστάσεως και προελεύσεως «πολιτικό» γκρούπ αναθερμαίνει το αντιγαλλικό μένος της ρητορικής του αγώνα κατά της αποικιοκρατίας, μόνο που τώρα βλέπει κανείς ξεκάθαρα ποιος και τι βρίσκεται πίσω από τον καινό της κενής ρητορείας. Εδώ και χρόνια η ομάδα Βάγκνερ σαρώνει την Αφρική με το πρόσχημα του πολέμου

κατά των τζιχαντιστών. Στο γενικευμένο κλίμα διαφθοράς, ανυπαρξίας θεσμών και δημοκρατικών νοστοροπών που επικρατεί, έχει καταφέρει να διεισδύσει στα ανώτερα κλιμάκια της διοίκησης και του στρατού πολλών αφρικανικών κρατών. Για το κλίμα αυτό βέβαια μεγάλη ευθύνη φέρει και η πρώην αποικιοκρατική δύναμη, η οποία ουδέποτε υποστήριξε σθεναρά το κράτος δικαίου.

Αντίθετα, κρυβόταν πίσω από τον πρώτο δικτατορίσκο και ερχόταν σε συνεννόηση με το πρώτο διεφθαρμένο καθεστώς που εξυπηρετούσε τα συμφέροντά της. Η υποκριτική στάση των Γάλλων, η οποία στην ουσία υπονόμωσε αντί να ενισχύει τη δημοκρατική παράδοση στις πρώην αποικίες της Γαλλίας, δημιούργησε ένα χρόνο αντιγαλλικό κλίμα. Έτσι, λαοί των οποίων η μητρική γλώσσα είναι η γαλλική αισθάνονται απέχθεια προς κάθε γαλλική παρουσία στον τόπο τους.

Η επερχόμενη αλλαγή φρουράς είναι πλέον ορατή και ιδιαίτερα επικίνδυνη τόσο για τη Δύση όσο και για τις χώρες του Σαχέλ. Ο Αλέξανδρος Σολτσενίτιν είχε εγκαίρως

προειδοποιήσει για τον κίνδυνο που εγκυμονεί η βοήθεια των Σοβιετικών στα διάφορα κινήματα ελευθερίας: μην καλείτε τη ρωσική αρκούδα για να διώξει τους λύκους, έλεγε, γιατί όταν φύγουν οι λύκοι κανείς δεν θα μπορεί να διώξει την αρκούδα. Πλέον, για κάθε ελεγχόμενο από τη Γαλλία διεφθαρμένο καθεστώς υπάρχουν παραπάνω του ενός υποψήφιοι τύραννοι, έτοιμοι να προσφέρουν γη και ύδωρ στον Πούτιν προκειμένου να ανέβουν στην εξουσία. Η δύναμη Barkhane εκπαιδεύει τον στρατό των χωρών αυτών μόνο για να δει τους αξιωματικούς τους να οργανώνουν πραξικοπήματα με τη βοήθεια των Ρώσων. Ακόμη και αν η Γαλλία ήθελε να ξεφορτωθεί ένα τυραννικό καθεστώς, όπως του Καμερούν, ενισχύοντας τη δημοκρατία στη χώρα αυτή, δεν μπορεί να το κατορθώσει. Από πρώην σύμμαχος της Δύσης κάθε τύραννος μετατρέπεται σε σύμμαχο των εχθρών της μόνο και μόνο για να παραμείνει στην εξουσία.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής Πολιτικής και Κοινωνικής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Από τη σύμβαση στο «κατηγоров»

Σεπτεμβριος 2014

Υπογράφεται η πρώτη σύμβαση της ΕΡΓΟΣΕ με την κοινοπραξία των εταιρειών TOMH και Alstom, ύψους 41 εκατ. ευρώ. Είχε προθεσμία υλοποίησης 2 ετών.

Ιούνιος 2016

Δίνεται η πρώτη παράταση. Στα επόμενα τέσσερα χρόνια, μέχρι τον Ιανουάριο του 2021, δίνονται από την ΕΡΓΟΣΕ συνολικά 8 παρατάσεις, κατόπιν αιτήσεων της αναδόχου κοινοπραξίας.

Μάιος 2022

Ανώνυμη καταγγελία στο γραφείο των Ευρωπαίων εισαγγελέων στην Αθήνα επισημαίνει τον κίνδυνο από τη μη ολοκλήρωση της σύμβασης 717 για την τηλεδιοίκηση.

28 Φεβρουαρίου 2023

Τρένο Intercity συγκρούεται με εμπορική αμαξοστοιχία λίγο έξω από τον σταθμό της Λάρισας - 57 άνθρωποι χάνουν τη ζωή τους.

Ιούλιος 2023

Οι Ευρωπαίοι εισαγγελείς καταλήγουν σε κατηγορητήριο 106 σελίδων. Καταλογίζονται ευθύνες σε 26 μη πολιτικά πρόσωπα. Το σκέλος που αφορά πρώην υπουργούς διαβιβάζεται στη Βουλή.

Τα συντρίμια από τη μετωπική των δύο αμαξοστοιχιών στα Τέμπη, η οποία στοίχισε τη ζωή 57 ανθρώπων. Στη δεκασέλιδη καταγγελία προς την ευρωπαϊκή εισαγγελία της Αθήνας, μήνες πριν από το δυστύχημα, αναφερόταν ότι «τα τρένα κυκλοφορούν χωρίς κανένα σύστημα ασφαλείας» κι αυτό επειδή η σύμβαση 717 δεν είχε -όπως οφειλόταν- ολοκληρωθεί.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΛΙΑΩΤΗ

Τον Μάιο του 2022, δέκα μήνες πριν από το τραγικό σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη που στοίχισε τη ζωή σε 57 επιβάτες της αμαξοστοιχίας Intercity, ένας πληροφοριοδότης που επέλεξε να μείνει ανώνυμος μετέβη στο γραφείο των Ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων στην οδό Κυρίλλου Λουκάρεως, στο κέντρο της Αθήνας.

Παρείχε πληροφορίες για την άγνωστη εκείνη την περίοδο στο ευρύ κοινό σύμβαση «717» μεταξύ της ΕΡΓΟΣΕ και της κοινοπραξίας TOMH - Alstom για την αποκατάσταση της λειτουργίας των συστημάτων σηματοδότησης και τηλεδιοίκησης κατά μήκος του σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας. Οι πληροφορίες του αποτυπώθηκαν σε δεκασέλιδη ανυπόγραφη επιστολή από την οποία ξεχωρίζει το εξής απόσπασμα:

«Το χειρότερο είναι ότι το 2022 με τον τρόπο που διαχειρίζεται τα έργα η ΕΡΓΟΣΕ, τα τρένα κυκλοφορούν χωρίς κανένα σύστημα ασφαλείας. Έχουμε ήδη θρηνήσει τρεις νεκρούς στο δυστύχημα του Αδενδρου. Πρόσφατα με τη χιονόπτωση είχαμε τη σύγκρουση στη Δαύλεια με τον τραυματισμό 11 συνανθρώπων μας και τόσα άλλα. Εάν η σύμβαση 717 είχε ολοκληρωθεί το φυσικό της αντικείμενο από το 2016, όπως συμβατικά όφειλε, και λειτουργούσε η σηματοδότηση και με βάση αυτή και το σύστημα ETCS (προστασίας τρένων) τίποτα από τα ανωτέρω δυσάρεστα δεν θα είχε συμβεί».

Η προφητική αναφορά επιβεβαιώθηκε τη νύχτα της 28ης Φεβρουαρίου. Ελλείψει ηλεκτρονικών συστημάτων ασφαλείας και εξαιτίας ανθρώπινων λαθών τα τρένα Intercity που εκτελούσε το δρομολόγιο Αθήνα - Θεσσαλονίκη συγκρούστηκε μετωπικά με εμπορική αμαξοστοιχία, στην περιοχή των Τεμπών. Το αποτέλεσμα ήταν 57 άτομα να χάσουν τη ζωή τους στη μεγαλύτερη σιδηροδρομική τραγωδία της χώρας.

Η έρευνα

Το περιεχόμενο της δεκασέλιδης επιστολής αξιολογήθηκε ως αξιόπιστο και αποτέλεσε

Πόρισμα-καταπέλτης για τη σύμβαση τηλεδιοίκησης

Σε βαριές κατηγορίες κατέληξε η έρευνα των Ευρωπαίων εισαγγελέων

αφορμή για την έναρξη, ήδη από την άνοιξη του 2022, έρευνας της ευρωπαϊκής εισαγγελίας για την υπόθεση της σύμβασης 717 που χρηματοδοτείτο σε ποσοστό 85% από κονδύλια της Ε.Ε.

Στις αρχές Ιουλίου 2023 οι Ευρωπαίοι εισαγγελείς ολοκλήρωσαν την έρευνά τους, τα συμπεράσματα της οποίας αποτυπώνονται σε σχέδιο κατηγορητηρίου 106 σελίδων, που φέρει την υπογραφή της εντεταλμένης εισαγγελέως Πόπης Παπανδρέου.

Συνολικά 26 μη πολιτικά πρόσωπα, κυρίως υπάλληλοι της ΕΡΓΟΣΕ και στελέχη της κοινοπραξίας TOMH - Alstom κλήθη-

Δέκα μήνες πριν από το δυστύχημα στα Τέμπη, πληροφοριοδότης κατέθεσε στην ευρωπαϊκή εισαγγελία στην Αθήνα στοιχεία για τη σύμβαση 717. Οι προειδοποιήσεις του αποδείχθηκαν προφητικές.

καν ως ύποπτα να λάβουν αντίγραφα της δικογραφίας και να παράσχουν έγγραφες εξηγήσεις. Η πρώτη προθεσμία που έχουν πάρει είναι για την 1η Σεπτεμβρίου.

Θεωρούνται ύποπτοι για πέντε αδικήματα που διώκονται σε βαθμό κακουργήματος: απάτη, ηθική αυτοουργία σε απάτη, ψευδή βεβαίωση, απιστία και ηθική αυτοουργία σε απιστία. Το σκέλος της έρευνας που αφορά τους πρώην υπουργούς Μεταφορών Χρήστο Σπίρτζη και Κώστα Καραμανλή διαβιβάστηκε στα μέσα Ιουλίου στη Βουλή. Με τις

εξελίξεις στην υπόθεση να αναμένονται μετά την έναρξη λειτουργίας του Κοινοβουλίου, τον Σεπτέμβριο.

Η σύμβαση ανάμεσα στην ΕΡΓΟΣΕ και την κοινοπραξία των εταιρειών TOMH - Alstom υπεγράφη τον Σεπτέμβριο του 2014. Είχε προϋπολογισμό 41 εκατ. ευρώ και προθεσμία υλοποίησης δύο ετών. Προέβλεπε την αναβάθμιση του συστήματος σηματοδότησης και τηλεδιοίκησης στον άξονα Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Προμαχώνα. Επτά χρόνια αργότερα και ενώ έχουν μεσολαβήσει 8 παρατάσεις και η υπογραφή μιας συμπληρωματικής σύμβασης, η ολοκλήρωση του έργου παραμένει σε εκκρεμότητα. Με την ευρωπαϊκή εισαγγελία να εντοπίζει βαριές ευθύνες στα στελέχη της ΕΡΓΟΣΕ και της κοινοπραξίας αποδίδοντάς τους δόλο.

Αρχικά, κατηγορεί τους 26 υπόπτους ότι ενώ δεν προσκόμιζαν όπως όφειλαν συγκεκριμένες μελέτες για την εκτέλεση του έργου ζητούσαν και τελικά πετύχαιναν την πληρωμή τους από την αρμόδια διαχειριστική αρχή. Διευκρινίζεται το εξής: Η εταιρεία TOMH (ανήκε στον

όμιλο ΑΚΤΩΡ) δεν διέθετε προηγούμενη εμπειρία στην εκτέλεση υψηλής εξειδίκευσης σιδηροδρομικών έργων, όπως το συγκεκριμένο. Για να μετάρσει στον διαγωνισμό συμφωνήθηκε να της παράσχει τεχνογνωσία η γαλλική Alstom που εκτελεί σιδηροδρομικά έργα σε ολόκληρο τον κόσμο. Μετά την υπογραφή της σύμβασης ωστόσο, οι δύο εταιρείες διαχώρισαν το έργο. Η TOMH ανέλαβε το τμήμα Αθήνα - Θεσσαλονίκη και η Alstom το τμήμα από τη Θεσσαλονίκη έως τον Προμαχώνα.

«Το μέλος της κοινοπραξίας TOMH, αντί των συγκεκριμένων από την Alstom μελετών, προσκόμισε μελέτες με υπογραφή της τρίτης εταιρείας KOMEL, η οποία όμως δεν διέθετε την απαιτούμενη από τη σύμβαση ειδική εμπειρία και ως εκ τούτου δεν νομιμοποιούνταν να υποβάλλει μελέτες», αναφέρεται επί λέξει στο σχέδιο κατηγορητηρίου που συντάξε η κ. Πόπη Παπανδρέου. Και συνεχίζει η εισαγγελέας: «Παρά το γεγονός ότι η ανάδοχος κοινοπραξία δεν προσκόμισε μελέτες, πρόβηη παράνομα σε εκτέλεση εργασιών για τις οποίες οι κατηγορούμενοι

υπάλληλοι της ΕΡΓΟΣΕ αιτήθηκαν την πληρωμή».

Ποινικές ευθύνες εντοπίζονται στο εισαγγελικό πόρισμα και αναφορικά με το θέμα των παρατάσεων. Η αρχική σύμβαση προέβλεπε ότι το έργο έπρεπε να ολοκληρωθεί τον Σεπτέμβριο του 2016, 24 μήνες μετά την υπογραφή της σύμβασης. Από τον Ιούνιο του 2016, ωστόσο, έως τον Ιανουάριο του 2021 δόθηκαν ούτε μια ούτε δύο αλλά 8 παρατάσεις κατόπιν αιτήσεων της αναδόχου κοινοπραξίας.

Παρότι η νομοθεσία προβλέπει την επιβολή ποινικών ρητρών στον ανάδοχο εάν με υπαιτιότητά του χαθούν οι προ-

Συνολικά 26 μη πολιτικά πρόσωπα, κυρίως υπάλληλοι της ΕΡΓΟΣΕ και στελέχη της κοινοπραξίας TOMH - Alstom κλήθηκαν ως ύποπτα να λάβουν αντίγραφα της δικογραφίας και να παράσχουν εξηγήσεις.

θεσμίες, κάτι τέτοιο δεν συνέβη. Ο λόγος είναι ότι το διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΓΟΣΕ ενέκρινε την υπογραφή της κοινοπραξίας προχωρώντας μάλιστα σε αναθεώρηση (προς τα πάνω) των δαπανών του έργου.

Παράταση στην παράταση

«Εν γνώσει τους δήλωναν μη ορθά στοιχεία αναφορικά με την ύπαρξη γεγονότων κρίσιμων για την προέγκριση της εκάστοτε παράτασης και την πληρωμή της αναλογούσας δαπάνης αναθεώρησης, ήτοι στοιχεία που δεν ανταποκρίνονται στην πραγ-

ματικότητα», σημειώνουν στο πόρισμα τους οι Ευρωπαίοι εισαγγελείς.

Ενα χαρακτηριστικό παράδειγμα: τον Ιούλιο του 2016 τέσσερα στελέχη της ΕΡΓΟΣΕ επικαλούμενα έγγραφο της κοινοπραξίας εισηγήθηκαν προς το διοικητικό συμβούλιο της ΕΡΓΟΣΕ τη χορήγηση παράτασης με το ψευδές -σύμφωνα με την εισαγγελική έρευνα- επίχειρημα ότι η μη ομαλή πρόοδος του έργου οφείλεται στο γεγονός ότι η ΟΣΕ Α.Ε. δεν είχε παραδώσει τους χώρους για την εκτέλεση των εργασιών στα τμήματα Αχαρνών - Οινόης, Οινόης - Τιθορέας κ.ο.κ.

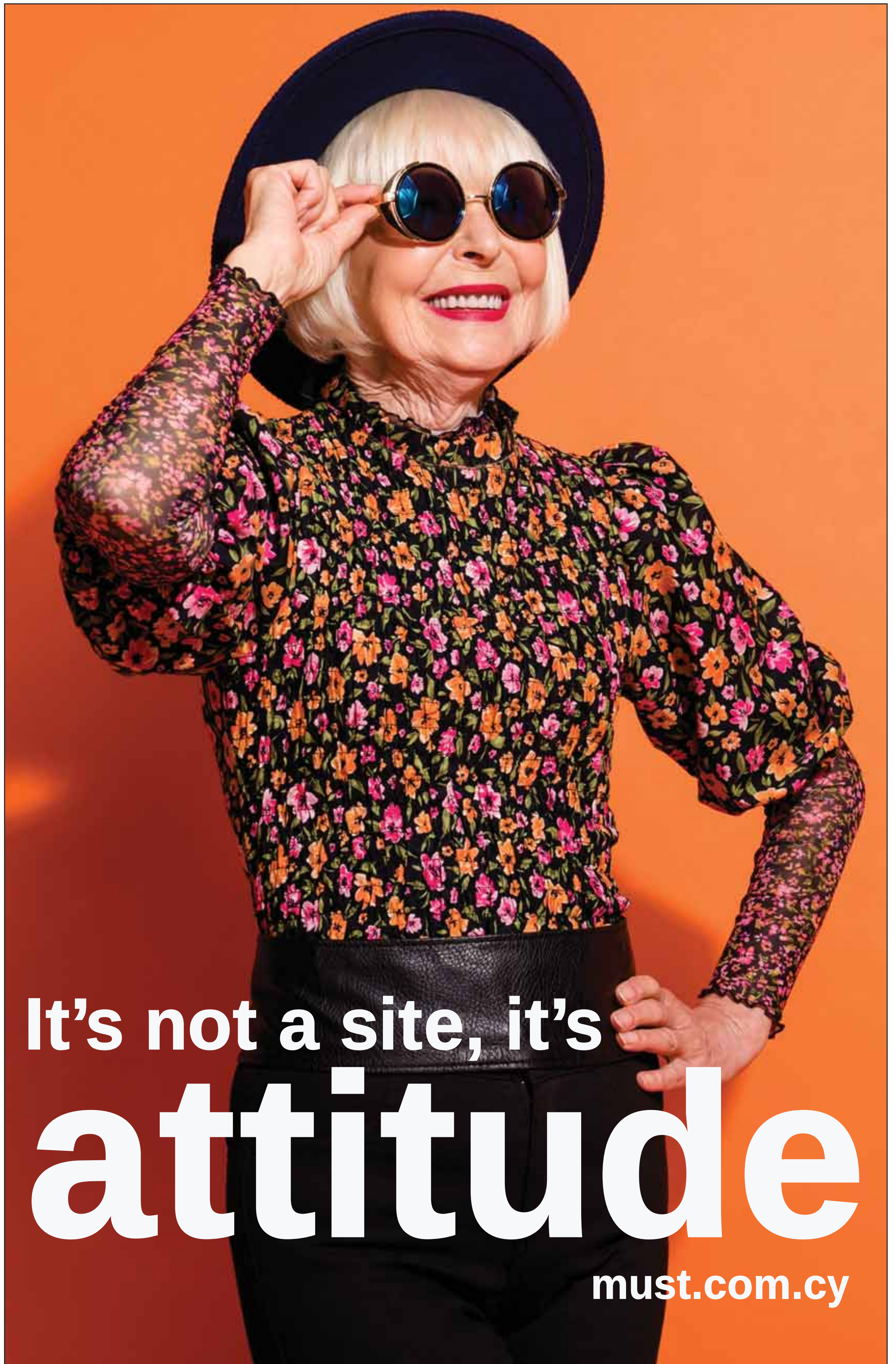
Στην πραγματικότητα, από την έρευνα προέκυψε ότι οι εργασίες δεν μπορούσαν να έχουν ολοκληρωθεί διότι η κοινοπραξία δεν είχε υποβάλει συγκεκριμένες μελέτες και επομένως η ΟΣΕ Α.Ε. σωστά δεν της χορηγούσε τις απαραίτητες άδειες εργασιών. «Η αδυναμία του ΟΣΕ να χορηγήσει τις άδειες χρησιμοποιήθηκε από τους κατηγορούμενους υπαλλήλους της ΕΡΓΟΣΕ ως πρόσχημα για τη χορήγηση παρατάσεων», παρατηρεί η κ. Παπανδρέου.

Στις 19 Μαΐου 2019 υπεγράφη συμπληρωματική σύμβαση ανάμεσα στην ΕΡΓΟΣΕ και την κοινοπραξία με το αιτιολογικό ότι για να είναι το έργο λειτουργικό και ασφαλές έπρεπε να εκτελεστούν συμπληρωματικές εργασίες που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν κατά τον χρόνο δημοπράτησης του έργου.

Ανάμεσα στα ζητήματα που επικαλέστηκαν τα στελέχη της ΕΡΓΟΣΕ ως αιτιολογικά έκθεσή τους ήταν η αδυναμία διασύνδεσης του καινούργιου εξοπλισμού με τον υφιστάμενο καθώς και η μη συμβατότητα μεταξύ των αναλογικών και ψηφιακών πρωτοκόλλων μετάδοσης δεδομένων.

Στο σχέδιο κατηγορητηρίου ωστόσο, οι Ευρωπαίοι εντεταλμένοι εισαγγελείς επισημαίνουν ότι όσα επικαλέστηκαν τα στελέχη της ΕΡΓΟΣΕ είχαν ήδη προβλεφθεί και συμπεριληφθεί στην κύρια σύμβαση καθώς και ότι οποιαδήποτε μεταβολή ή προσθήκη «αποτελούσε ευθύνη της αναδόχου κοινοπραξίας χωρίς επιπρόσθετη αμοιβή».

It's not a site, it's
attitude

must.com.cy

Αρχισε ο καιρός του θερίζειν

Οι αποπομπές Μπαράκη και Πατούλη δείχνουν ότι ο πρωθυπουργός θα χρησιμοποιεί την ισχύ που του έδωσε η κάλπη

Της **ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

«Οι προκλήσεις και τα προβλήματα δεν μπορούν να αφεθούν να χρονίζουν, ιδιαίτερα όταν προδιαγράφεται μπροστά μας μια εποχή με πολυ-κρίσεις». Με τη φράση αυτή, στέλεχος του πρωθυπουργικού επιτελείου επιχειρεί να αποκωδικοποιήσει τα μηνύματα πίσω από την απομάκρυνση του Νότη Μπαρράκη από το υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και την αντικατάσταση του Γιώργου Πατούλη στην κούρσα για την Περιφέρεια Αττικής.

Κοινή συνισταμένη στις κινήσεις της κυβερνητικής ηγεσίας την τελευταία περίοδο είναι ότι ο Κυριάκος Μητσοτάκης έχει τη δυνατότητα να κινηθεί με όρους πολιτικής ισχύος. Η εμφατική εκλογική επικράτηση του Ιουνίου και, παράλληλα, η ανυπαρξία συγκροτημένης αντιπολίτευσης δίνουν πολύτιμο χώρο και πολιτικό κεφάλαιο για να γίνουν κινήσεις που υπό διαφορετικές συνθήκες πιθανόν να προκαλούσαν περισσότερους δισταγμούς.

Οι περιπτώσεις Μπαράκη και Πατούλη μπορεί να συνέπεσαν χρονικά και να δρομολογήθηκαν με την ίδια αφορμή – τις καταστροφικές πυρκαγιές –, ωστόσο έχουν στο βάθος τους διαφορετική πολιτική αφετηρία. Στην περίπτωση του πρώην υπουργού Προστασίας του Πολίτη επρόκειτο για μια «αντίδραση μηδενικής ανοχής σε αρρυθμίες και μήνυμα άμεσης διόρθωσης», όπως αναφέρεται.

Η σύνθεση της νέας κυβέρνησης, κατά κοινή ομολογία, προκάλεσε μάλλον ανία και πιθανόν απογοήτευση, καθώς δόθηκε η αίσθηση ότι θα έχουμε «μια από τα ίδια», με τα ίδια πρόσωπα να μετακινούνται σε διαφορετικές θέσεις. Ήδη από την προηγούμενη πρωθυπουργική θητεία του, ο Κυριάκος Μητσοτάκης διατήρησε μια κυβέρνηση που ικανοποιούσε και τις κομματικές ομαδοποιήσεις και ισορροπίες, δίνοντας μεγαλύτερη βαρύτητα στη σύνθεση και διάρθρωση του επιτελείου του Μαξίμου και στη στελέχωση των υπουργείων σε επίπεδο γενικών γραμματέων, που θα μπορούσαν να «τρέξουν» αποτελεσματικά τις κυβερνητικές προτεραιότητες. Σε αυτή τη συγκυρία, ωστόσο, η νέα κυβέρνηση με το «καλημέρα» ήρθε αντιμέτωπη με προβλήματα και προκλήσεις, που δείχνουν δομικές αδυναμίες ή την ανάγκη φυγής προς τα εμπρός, καθώς οι αναβαθμισμένες προκλήσεις απαιτούν

Ο **Κυριάκος Μητσοτάκης** κατά την επίσκεψή του στην 120 Πτέρυγα Εκπαίδευσης Αέρος στην Καλαμάτα. Συνεργάτης του πρωθυπουργού λέει στην «Κ» ότι «μεγάλο στοίχημα των επιλογών που γίνονται είναι το κόψιμο του ομφάλιου λώρου όσων κρατούν τη χώρα δέσμια, με ό,τι αυτό συνεπάγεται και στην επιλογή προσώπων».

«Το μήνυμα της αλλαγής σκυτάλης ήταν ότι το Μαξίμου θα προχωράει στις απαραίτητες διορθωτικές κινήσεις, χωρίς να μπαίνει σε διαδικασία διαπραγματεύσεως ή προσπάθεια να κινηθεί εκ του ασφαλούς».

επικαιροποιημένες πολιτικές. «Το βασικό μήνυμα από την αλλαγή σκυτάλης στο υπουργείο Προστασίας του Πολίτη ήταν ότι “το αύριο δεν μπορεί να περιμένει” και ότι ο πρωθυπουργός είναι αποφασισμένος να αξιοποιήσει την ισχύ που του έδωσε η κάλπη και να προχωρήσει στις απαραίτητες διορθωτικές κινήσεις, χωρίς να μπαίνει σε διαδικασία διαπραγματεύσεως ή προσπάθεια να κινηθεί εκ του ασφαλούς», αναφέρει συνεργάτης του κ. Μητσοτάκη.

Ως έτερο παράδειγμα κινήσεων με όρους πολιτικής ισχύος, αναφέρεται διαδικασία που ακολουθήθηκε στο νομοσχέδιο για την ψήφο των αποδήμων. «Και εκεί η κυβέρνηση ήρθε με τη δική της πρόταση, την έβαλε στο τραπέζι χωρίς να μπει σε διαδικα-

Σχέδιο για τις πυρόπληκτες επιχειρήσεις

Να δοθεί άμεσα σήμα επανεκκίνησης της οικονομικής δραστηριότητας στις περιοχές που επλήγησαν από τις πρόσφατες πυρκαγιές θα επιδιώξει η κυβέρνηση με την ενεργοποίηση δύο «εργαλείων». Για τις επιχειρήσεις που υπέστησαν καταστροφές δημιουργείται ένα ειδικό σχήμα παροχής κεφαλαίου κίνησης, με την εμπλοκή της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας, σε δύο κατευθύνσεις: με εγγυοδοτικό χαρακτήρα και με επιδότηση επιτοκίου. Ανάλογα με τον κύκλο εργασιών τους θα μπορέσουν να αντλήσουν χρηματοδότηση, όχι μόνον μεγάλες, αλλά και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Στόχος είναι να κινηθεί ξανά η παραγωγική δραστηριότητα, ιδιαίτερα σε περιοχές που επλήγησαν βαριά, όπως η Ρόδος. Όσον αφορά τη μία εβδομάδα δωρεάν διακοπών για τους επισκέπτες από άλλες χώρες που διέκοψαν ή έχασαν τις διακοπές τους εξαιτίας της πυρκαγιάς, θα χορηγηθεί στους δικαιούχους το Rhodes Pass. Θα διαμορφωθεί ψηφιακή πλατφόρμα, μέσω της οποίας θα γίνει η παροχή, στην οποία θα συμμετέχει το Δημόσιο μέσω σχετικής επιδότησης, αλλά και ο ιδιωτικός τομέας. Το Rhodes Pass θα αφορά το προσεχές φθινόπωρο και την άνοιξη του 2024.

σιες διαπραγματεύσεως, αλλαγών που επιθυμούσαν άλλα κόμματα, προκειμένου να εξασφαλίσει την ψήφο τους. Εφερε το δικό της σχέδιο επιθυμώντας εξαρχής με αυτό να προχωρήσει, όπως και έγινε τελικά».

Η περίπτωση του περιφερειάρχη Αττικής έρχεται να «κουμπώσει» με τις επιλογές που έγιναν στην Πελοπόννησο και στο Βόρειο Αιγαίο για νέες υποψηφιότητες. Όπως επισημαίνεται, οι απερχόμενοι περιφερειάρχες και στις τρεις περιφέρειες θεωρείται ότι είχαν σίγουρα την επανεκλογή

τους. Ωστόσο, αποφασίστηκε να δοθεί το χρίσμα σε τρία νέα πρόσωπα, σε μια κίνηση που θα μπορούσε να θεωρηθεί και «υψηλού ρίσκου» καθώς δεν είχε εκ των προτέρων γίνει συζήτηση με τους απερχόμενους, προκειμένου να αξιολογηθεί αν ήταν διατεθειμένοι να υποχωρήσουν και υπήρχε ο κίνδυνος για «αντάρτικο» στις τρεις περιφέρειες, κάτι που, τελικά, προέκυψε μόνο στο Βόρειο Αιγαίο. «Το κριτήριο για την επιλογή ήταν να αξιοποιηθούν άνθρωποι περισσότερο αποτελεσματικοί, για ένα αύριο με πολλές κρίσεις».

Μία προς μία οι επιλογές που έγιναν, διαθέτουν πολύ συγκεκριμένα χαρακτηριστικά: ο Νίκος Χαρδαλιάς έχει γνώση και εμπειρία τόσο στις δομές και στη λειτουργία της αυτοδιοίκησης, όσο και στη διαχείριση κρίσεων, που όλο και πιο συχνά και με μεγαλύτερη ένταση πλήττουν την Αττική. Στην Πελοπόννησο, ο Δημήτρης Πτωχός επέλεξε με περγαμνές από το ΕΜΠ και το ΜΙΤ, με σημαντική εμπειρία σε θέματα τεχνολογίας, πληροφορικής και διοίκησης, αξιολογήθηκε ότι είναι ο πλέον κατάλληλος για να προχωρήσει ανοικτά ζητήματα της συγκεκριμένης περιφέρειας, η σημασία της οποίας έχει αναβαθμιστεί τα τελευταία χρόνια αλλά έχει μείνει πίσω στην αντιμετώπιση καιρίων προβλημάτων. Στο Βόρειο Αιγαίο η επιλογή του Αλκιβιάδη Στεφανή έγινε με δεδομένη την πεποίθηση ότι οι προσφυγικές - μεταναστευτικές ροές θα συνεχίσουν να μας απασχολούν και ότι ένας άνθρωπος με γνώση του προβλήματος μπορεί καλύτερα να ενεργοποιηθεί για την αντιμετώπιση ζητημάτων που απαιτούν νέου τύπου λύσεις.

Από το Μέγαρο Μαξίμου δεν μηδενίζεται το έργο των προηγούμενων, αντιθέτως, αναγνωρίζεται «πολιτική ωριμότητα» στις περιπτώσεις των κ. Πατούλη και

Νίκα, που σεβάστηκαν και αποδέχθηκαν την κεντρική επιλογή. «Ωστόσο, κρίθηκε ότι χρειάζεται κάτι διαφορετικό για την επόμενη μέρα».

Και με τις επιλογές που έγιναν θεωρείται ότι εστάλη σαφές μήνυμα ότι βασικό κριτήριο εφεξής θα είναι να ενεργοποιείται ένα όλο και πιο αποτελεσματικό πολιτικό προσωπικό, ακόμα και αν αυτό συνεπάγεται ότι θα χρειαστεί να αναληφθεί ρίσκο σε εκλογικά σίγουρες μάχες. «Τα πολιτικά αντανακλαστικά δεν μπορεί να είναι του παρελθόντος. Τα δεδομένα έχουν αλλάξει, τα προβλήματα είναι μπροστά, οι νέες προκλήσεις, οι νέες κρίσεις αναδύονται εμφαντικά και απαιτείται νέου τύπου πολιτική αντιμετώπιση», επισημαίνεται.

«Φυγή προς τα εμπρός»

Η νέα κυβέρνηση, στον πρώτο μήνα της θητείας της, ήρθε αντιμέτωπη με τα δύσκολα, με τις καταστροφικές πυρκαγιές και τις επιπτώσεις τους, που έδειξαν ότι απαιτούνται άλματα. «Το βασικό κριτήριο και το μεγάλο στοίχημα των επιλογών που γίνονται και θα γίνουν, είναι να καταφέρουμε να πετύχουμε το “μπροστά” του προεκλογικού συνθήματος. Αυτό είναι το ζητούμενο και αυτή θα είναι η κεντρική επιδίωξη: η φυγή προς τα εμπρός, με κόψιμο του ομφάλιου λώρου όσων κρατούν τη χώρα δέσμια σε επιλογές που αποδείχθηκαν αντιπαραγωγικές και ανεπαρκείς, πλέον, για να αντιμετωπιστούν οι νέες προκλήσεις. Με ό,τι αυτό συνεπάγεται και σε επίπεδο επιλογής προσώπων», αναφέρει συνεργάτης του πρωθυπουργού.

Ενα βασικό στοιχείο των κινήσεων που καταγράφονται είναι, βεβαίως, η πολιτική ισχύς του Κυριάκου Μητσοτάκη από την πρόσφατη εκλογική επικράτηση, αλλά και η επίγνωση ότι το πολιτικό κεφάλαιο μπορεί γρήγορα να εξανεμιστεί εάν δεν παραχθεί έργο που περιμένουν οι πολίτες και αν η χώρα εξακολουθήσει να κινείται δέσμια σε ίδιες πολιτικές και ίδια προβλήματα. Παράλληλα, δεν παραγνωρίζεται ότι οι όποιες ουσιαστικές τομές θα πρέπει να γίνουν τώρα, στην αρχή της θητείας, με δεδομένη την πολιτική κυριαρχία, που ενισχύεται και από την αδύναμη αντιπολίτευση, που, αργά ή γρήγορα, θα βρει τον βηματισμό της. Και, σε κάθε περίπτωση, πριν η κυβέρνηση αρχίσει να συσσωρεύει φθορά.

ΑΠΟΨΗ

«Λαϊκή» και «λαϊκίστικη» Δεξιά: μια δύσκολη ισορροπία

Του **ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ**

Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες που η κεντροδεξιά παράταξη εκφράζεται από ένα κόμμα, αυτό αποτελείται συνήθως από δύο συνιστώσες: μία πιο συντηρητική («λαϊκή») και μία πιο φιλελεύθερη. Μία πιο «παραδοσιακή-εθνοκεντρική» και μία κάπως πιο «κοσμοπολιτική». Τάσεις που συνυπάρχουν, ωστόσο, είτε λόγω ιστορικών συνεκτικών καταβολών (ιστορικά ορόσημα, διαιρετικές τομές, πρόσωπα που συγκρότησαν τα κόμματα κ.λπ.) είτε στο πλαίσιο του πολιτικού (εκλογικού) ρεαλισμού.

Αν και συχνά η πιο φιλελεύθερη τάση διαμορφώνει τη στρατηγική και φυσιογνωμία του κόμματος, στις περισσότερες χώρες η πιο συντηρητική, «λαϊκή», τάση είναι η εκλογικά μεγαλύτερη. Και αυτό επειδή εξακολουθεί να εκφράζει ένα μεγάλο μέρος του εκλογικού κορμού της Κεντροδεξιάς (αγροτικός κόσμος, μικροί ελεύθεροι επαγγελματίες, συνταξιούχοι – πλέον του επιχειρηματικού κόσμου και των υψηλότερων εισοδημάτων), καθώς επίσης και τις

Αν και συχνά η πιο φιλελεύθερη τάση διαμορφώνει τη στρατηγική ενός κεντροδεξιού κόμματος, στις περισσότερες χώρες η πιο συντηρητική, «λαϊκή», τάση είναι η εκλογικά μεγαλύτερη.

αξίες και τα σύμβολα γύρω από τα οποία συγκροτήθηκαν οι παρατάξεις αυτές: πατρίδα, ιδιοκτησία, οικογένεια, παράδοση, ατομικές ελευθερίες κ.ά.

Ιστορικά, τα περισσότερα κεντροδεξιά κόμματα της Ευρώπης είχαν περισσότερο συντηρητικές παρά φιλελεύθερες καταβολές. Ο ευρωπαϊκός συντηρητισμός εξάλλου, σε αντίθεση με τον αγγλοσαξονικό, ήταν π.χ. λιγότερο «ελευθεριακός». Ο Ντε Γκωλ και ο Αντενάουερ – οι εμβληματικοί ηγέτες της ευρωπαϊκής Δεξιάς, μαζί με τον Τσώρτσιλ – ήταν υπέρ του κρατικού παρεμβατισμού στην οικονο-

μία, όπως και της ενίσχυσης του κοινωνικού κράτους, σύμφωνα και με τις τάσεις της εποχής. Το ίδιο και ο Κωνσταντίνος Καραμανλής στην Ελλάδα (όπως έχει αναλύσει στο εξαιρετικό βιβλίο του «Ελληνικός φιλελευθερισμός – το ριζοσπαστικό ρεύμα», ο καθηγητής Ευάνθης Χατζηβασιλείου). Σε μια Ευρώπη που γιάτρειε τις πληγές της από τον πόλεμο, ο κόσμος επιζητούσε σταθερότητα και ασφάλεια.

Στην πορεία του χρόνου τα κόμματα ασφαλώς μετασχηματίστηκαν, ενώ η προγραμματική ατζέντα τους αναθεωρήθηκε και προσαρμόστηκε στις συνθήκες και ανάγκες της σύγχρονης εποχής. Τις δεκαετίες '80 και '90, τα κόμματα μετακινήθηκαν – τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την οικονομία – σε σαφώς πιο φιλελεύθερη κατεύθυνση (τάση που επηρέασε και τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα), ενώ σταδιακά μια πιο φιλελεύθερη ατζέντα επικράτησε και σε κοινωνικά ζητήματα, συχνά με πρωταγωνιστές τα ίδια τα κεντροδεξιά κόμματα.

Η μετάβαση αυτή δεν ήταν πάντα

ομαλή. Αντιθέτως. Η οικονομική κρίση της περασμένης δεκαετίας, η διεύρυνση κοινωνικών ανισοτήτων, το μεταναστευτικό, οι πολιτισμικές συγκρούσεις, τα ταυτοτικά ζητήματα δοκίμασαν την αντοχές των κεντροδεξιών (και όχι μόνο) κομμάτων.

Παράλληλα, η άνοδος του ευρωσκεπτικισμού (απόρροια τόσο αντικειμενικών δυσλειτουργιών, αλλά και του γεγονότος ότι συχνά οι εθνικές κυβερνήσεις απέδιδαν στην Ε.Ε. τις ευθύνες για πολιτικές που «ξεβόλευαν» καταστάσεις) επίσης πλήττει τα κατεξοχήν φιλοευρωπαϊκά κεντροδεξιά κόμματα.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, αρκετά «παραδοσιακά» κεντροδεξιά κόμματα αμφισβητήθηκαν, κυρίως από τα «δεξιά» τους, από κόμματα που εξέφρασαν πιο ριζοσπαστικοποιημένα κοινωνικά στρώματα και ληκιακές ομάδες, πολίτες που αναζητήσαν – σε ταραγμένους καιρούς – την ασφάλεια σε παραδοσιακές έννοιες: ισχυρό εθνικό κράτος, κλειστά σύνορα, επιστροφή στην παράδοση. Η επιρροή των κεντροδε-

ξιών κομμάτων μειώθηκε προς όφελος κυρίως κομμάτων της λαϊκίστικης, ριζοσπαστικής Δεξιάς.

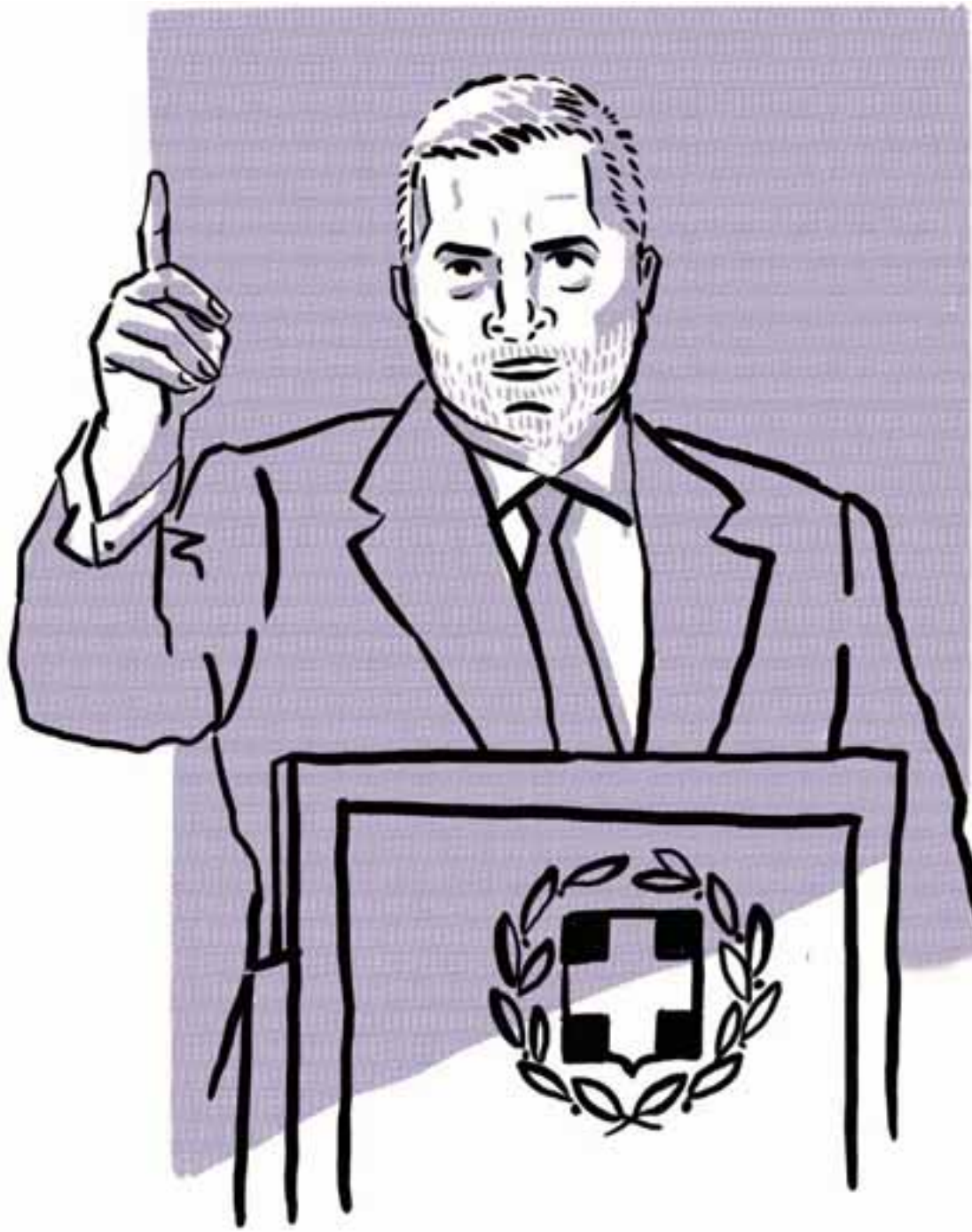
Στην Ελλάδα, εκφάνσεις αυτού του φαινομένου παρατηρούνται από τις αρχές της περασμένης δεκαετίας. Τότε, τα λαϊκά κόμματα που επί δεκαετίες αποτελούσαν τον κορμό της Ν.Δ. την εγκατέλειψαν, αρχικά προς κόμματα της λαϊκίστικης Δεξιάς (ΑΝΕΛ, 10,6% στις εκλογές Μαΐου 2012) και στη συνέχεια ακόμη και προς τον ΣΥΡΙΖΑ, βασικού εκφραστή του κεντροδεξιού τότε, έως το 2015, ενός επιθετικού «εθνολαϊκισμού». Στην πορεία, μέρος των ψηφοφόρων αυτών επέστρεψε στη Ν.Δ., λόγω διάψευσης των προσδοκιών από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΕΛ, αλλά και επειδή η Ν.Δ. (ένα από τα μεγαλύτερα κεντροδεξιά κόμματα στην Ευρώπη σήμερα) κατέφερε να ισορροπήσει ανάμεσα σε πολιτικές επιλογές που διεύρυναν την επιρροή της πέρα από τα όρια της παραδοσιακής Δεξιάς και στη (επανα)συσπείρωση του παραδοσιακού της ακροατηρίου. Η μεγαλύτερη επιτυχία, εξάλλου, του κ. Μητσοτάκη την περασμένη τετραετία ήταν ακριβώς η πο-

λιτική αμφίπλευρη στόχευση που εφάρμοσε: μέτρα κοινωνικής στήριξης ευπαθών ομάδων από τη μία (μέτρα πανδημίας, κοινωνικά επιδόματα κ.ά.) με ταυτόχρονη αύξηση επενδύσεων, μείωση φόρων - εισφορών, αλλά και ενίσχυση της αποτρεπτικής ισχύος της χώρας από την άλλη.

Τα όρια, ωστόσο, μεταξύ της παραδοσιακής, συντηρητικής, λαϊκής Δεξιάς και της ριζοσπαστικοποιημένης λαϊκίστικης Δεξιάς δεν είναι πάντοτε ευδιάκριτα. Εξ ου και κανείς δεν πρέπει να θεωρεί τους πρώτους ψηφοφόρους ως δεδομένους, παραβλέποντας τις όποιες συνηθισμένες πολιτικές «ζύμωσης» τους. Είτε σε περιόδους κρίσης, όπου απαιτείται το επίπεδο ζωής τους, είτε σε περιόδους χαμηλών διακυβευμάτων, όπου τα πιο «ταυτοτικά» στοιχεία της ψήφου μπορούν να αποκτήσουν μεγαλύτερη βαρύτητα, η μεταβλητότητα της εκλογικής συμπεριφοράς δεν μπορεί να υποτιμηθεί.

Ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος στρατηγικής και επικοινωνίας.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗ: ΦΑΝΤΙΣ ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

Γιώργος Πατούλης

Το τελευταίο ζεϊμπέκικο στης Στανίση

Η κυρία Πόπη φανταζόταν τον γιο της δήμαρχο Αθηναίων.
Εγινε περιφερειάρχης. Αλλά όλα κάθηκαν με «ένα γύρο»

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Ήταν 29 Αυγούστου του 2019. Ο Γιώργος Πατούλης είχε επιλέξει το Ζάππειο Μέγαρο για την τελετή της ορκωμοσίας του, μια πληθωρική εκδήλωση, που έδινε και το μέτρο της θεσμικής (και όχι μόνο) φιλοδοξίας του νέου περιφερειάρχη Αττικής. Πέντε χρόνια νωρίτερα, η προκάτοχός του Ρένα Δούρου είχε επιλέξει ένα κλειστό γυμναστήριο στα Ανω Λιόσια για να νοσηματοδοτήσει με τον δικό της, επαρκώς αριστερό, τρόπο την αφετηρία της δικής της θητείας το 2014. Η επιλογή του Ζαππειού ξένισε μόνον όσους δεν ήξεραν καλά τον Γιώργο Πατούλη. Ή εκείνους τους ελάχιστους από τους συνεργάτες, συναδέλφους και φίλους που είχαν κατακλύσει το Περιστεύλιο και δεν μπορούσαν να αναγνωρίσουν στην πρώτη σειρά των προσκεκλημένων τη φιγούρα μιας χαμογελαστής και εμφανώς συγκινημένης ηλικιωμένης γυναίκας: της

κυρίας Πόπης. Η μητέρα του, που θα έφευγε από τη ζωή το επόμενο φθινόπωρο, καμάρωνε για τον μικρό της γιο, που τα είχε «καταφέρει» πέρα από κάθε προσδοκία: μια γυναίκα φτωχή, χωρισμένη σε εποχές που η ίδια η λέξη ισοδυναμούσε με βωμολοχία, ξεκινώντας από τα Καμίνια και μετά από τον Ταύρο και τα Πετράλωνα (τα Πετράλωνα του 1970, όχι του 2023), και στήνοντας από το μηδέν μια μικρή, συνοικιακή επιχείρηση με είδη γάμου, έβλεπε στα επιτεύγματα του Γιώργου της τη δικαίωση μιας ολόκληρης ζωής. Ναι, τώρα θα μπορούσε να κλείσει τα μάτια της: ο δευτερότοκος γιος της, αυτός που μαζί με τον αδελφό του πέρασε 4,5 ολόκληρα χρόνια σε οικοτροφείο μετά το άσχημο διαζύγιο της δεκαετίας του '60, είχε κατορθώσει το ακατόρθωτο, ανεβαίνοντας όλα τα σκαλιά της κοινωνικής καταξίωσης: πρώτα γιατρός, μετά δήμαρχος, ύστερα πρόεδρος του Ιατρικού Συλ-

λόγου Αθηνών και της Κεντρικής Ενωσης Δήμων Ελλάδος και τώρα περιφερειάρχης.

Τα δύο Ζάππεια

Το Ζάππειο ήταν ο κολοφώνας της πολιτικής καριέρας του Γιώργου Πατούλη. Κανένα άλλο δημόσιο κτίριο της πόλης και της περιφέρειας που θα υπηρετούσε για τα επόμενα τέσσερα χρόνια δεν θα μπορούσε να σταθεί στο ύψος αυτού που είχε καταφέρει. Και αυτό δεν θα ήταν κάτι που θα είχε τόσο μεγάλη σημασία εάν δεν συνέβαινε μπροστά στα βουρκωμένα, από χαρά, μάτια της κυρίας Πόπης.

Ήταν το τελευταίο δώρο που θα μπορούσε να κάνει στη γυναίκα της ζωής του. Και όταν αυτή η γυναίκα δεν θα βρισκόταν πια στη ζωή, αργά ή γρήγορα, θα γινόταν και η «στραβή». Όπως κι έγινε. Και μάλιστα, από σύμπτωση ή από κάποια φροϋδικής προέλευσης σπαζοκεφαλιά του ασυνειδήτου, στον ίδιο ακριβώς χώρο, στην εκπνοή της 7ης Πα-

γκόσμιας Συνάντησης Απόδημου Ελληνισμού, όπου τιμήθηκαν 97 Ελληνίδες από κάθε γωνιά του πλανήτη. Τι να παρακίνησε τον περιφερειάρχη Αττικής εκείνο το βράδυ της Πέμπτης 27ης Ιουλίου, ενώ ακόμη σειόταν η Μαγνησία από τις εκρήξεις στην αποθήκη πυρομαχικών της Νέας Αγχιάλου και οι φωτιές μαινονταν απτόντες, να δώσει το «παρών» στην εκδήλωση;

Αυτό που δεν μπορούμε να γνωρίζουμε οι περισσότεροι είναι ότι υπό την ιδιότητα του προέδρου της Κεντρικής Ενωσης Δήμων Ελλάδας ο Γιώργος Πατούλης είχε καλλιεργήσει στενές σχέσεις με την ομογένεια. «Για το ίδιο βράδυ είχα προσκλήσεις και για άλλες, καθαρά λαϊκές εκδηλώσεις με νταούλια και ζουρνάδες. Επέλεξα να μην πάω πουθενά και λόγω των ημερών, αλλά και λόγω της κούρασης της ημέρας. Αλλά στο Ζάππειο έπρεπε να πάω, έστω και για λίγο», δηλώνει στην «Κ». Ακούγεται στενοχωρημένος και κουρασμένος.

Τον ρωτάω αν η ένταση των ημερών τον έχει καταβάλει ψυχικά, αλλά επιμένει να γυρίσουμε στα γεγονότα της 27ης Ιουλίου. «Εφτάσα κατά τις 9 και περίπου στις 11 σηκώθηκα για να αποχωρήσω. Μια κυρία από τη διοργάνωση ήρθε και μου θύμισε ότι στο τέλος της βραδιάς θα βράβευαν κι εμένα. Γίνεται η βράβευση και στις 12 παίρνω το σακάκι μου να φύγω. Εκείνη τη στιγμή βλέπω την Κατερίνα Στανίση να πλησιάζει με ένα μικρόφωνο στο χέρι. Μου ζητάνε να ρίξω ένα γύρο για να ευχαριστηθεί ο κόσμος, οι κυρίες που είχαν ταξιδέψει από την άλλη άκρη της γης. Δεν ξέρετε πόσο κουρασμένος ήμουν. Αλλά δεν ήθελα και να τις αφήσω έτσι. Χωρίς να το σκεφτώ καθόλου χόρεψα για λιγότερο από ένα λεπτό. Αυτό που σας λέω είναι χρονομετρημένο». Το ξαναλέει: «Λιγότερο από ένα λεπτό». Πιο πολύ, για να το θυμίσει στον εαυτό του.

Επανερχεται στην αφήγηση: «Επειδή πρόδεξα ότι ταβούσαν φωτογραφίες και βίντεο, παρακαλέσαμε να μην ανεβεί τίποτα: πως επρόκειτο για μια καθαρά ιδιωτική στιγμή και ότι δεν υπήρχε λόγος κάτι τόσο σύντομο και ασήμαντο να πάρει δημοσιότητα. Πήγα σπίτι ήσυχος. Κοιμήθηκα και όταν σηκώθηκα με πήρε συνεργάτης μου και με ενημέρωσε ότι έχει ανέβει στο TikTok στιγμιότυπο από τον χορό. Ψάξαμε την κυρία που το είχε ανεβάσει, αλλά η ζημιά είχε ήδη γίνει...». Πολλοί ερμήνευσαν την «αδι-άλλακτη» στάση του Κυριάκου Μητσοτάκη ως άτυπη ρεβάνς για τον «εκβιασμό» του 2019, όταν ο Γιώργος Πατούλης έπαιξε να δημοσιοποιήσει την πρόθεσή του να βάλει υποψηφιότητα για τον Δήμο Αθηναίων, κάτι που ήταν και κρυφή επιθυμία της μητέρας του, που θεωρούσε την περιφέρεια λιγότερο σημαντική από τον πρώτο δήμο της χώρας. «Δήμαρχος στην Αθήνα πρέπει να γίνει ο γιος μου, για να διορθώσει τα χάλια της πρωτεύουσας», έλεγε συχνά-πυκνά η κυρία Πόπη, όπως διαβάζουμε στο βιβλίο του Γιώργου Πατούλη «Τίποτα δεν ήταν εύκολο - Η ηρωίδα μάνα μου» (εκδ. Ελληνικά Γράμματα).

Η πρωτοβουλία Πατούλη θεωρητικά έφερνε σε δύσκολη θέση το περιβάλλον Μητσοτάκη καθώς αναμενόταν η επίσημη ανακοίνωση της υποψηφιότητας του Κώστα Μπακογιάννη. Αξιόπιστες πληροφορίες αναφέρουν ότι χρειάστηκε η «κινητοποίηση» της πάντα αποτελεσματικής σε ανάλογες περιστάσεις Ντόρας Μπακογιάννη για να πειστεί ο Γιώργος Πατούλης να αποσύρει τη δική του υποψηφιότητα. Οπερ και εγένετο.

Εκκρεμούσε, παρ' όλα αυτά, μια εξίσου μεγάλης πολιτικής σημασίας υποψηφιότητα, αυτή για την Περιφέρεια Αττικής. Δεν θα πείσει κανείς από τα σύννεφα αν διαβάσει ότι ο Πατούλης δεν ήταν η πρώτη επιλογή του Κυριάκου Μητσοτάκη. Οχι επειδή πήγε να τον προκαταλάβει στις αποφάσεις του για τον δήμο, αλλά για τον πολύ πιο απλό λόγο ότι ποτέ δεν ταίριαζαν ως ιδιοσυγκρασίες.

Όταν, βέβαια, ρωτάω σήμερα τον νυν περιφερειάρχη για τη σχέση του με τον πρωθυπουργό, την περιγράφει ως «πολύ καλή». «Προφανώς δεν μιλούσαμε κάθε μέρα στο τηλέφωνο, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι η σχέση είχε προβλήματα».

Μοσχάτο, 2019

Πίσω στο 2019, την υποψηφιότητα Πατούλη προωθούσε κυρίως ο Τάκης Θεοδωρικάκος, αλλά στον πιο κλειστό κύκλο του σημερινού πρωθυπουργού έβρισκε ισχυρές αντιστάσεις. Έτσι άρχισαν να γίνονται προτάσεις σε όλα τα πρωτοκλασάτα στελέχη της Νέας Δημοκρατίας στην Α' Αθηνών. Βασική επιλογή ήταν η Ολγα Κεφαλογιάννη, η οποία όμως αρνήθηκε όπως άλλωστε και όλοι οι υπόλοιποι συνάδελφοί της. «Ήταν σαφές ότι άπαντες προεξοφλούσαν την υπουργοποίησή τους και γι' αυτό δεν ήθελαν να μπλέξουν με την Περιφέρεια», μας λέει σήμερα άνθρωπος με ισχυ-

Στο εφηβικό δωμάτιο που μοιραζόταν με τον αδελφό του Γιάννη, είχε κρεμασμένες δύο αφίσες: στην πρώτη απεικονιζόταν ο νομπελίστας βιολόγος Αλεξάντερ Φλέμινγκ· στη δεύτερη, έβλεπε κάθε μέρα τον Τσε.

«Βλέπω την Κατερίνα Στανίση να πλησιάζει με ένα μικρόφωνο. Μου ζητάνε να ρίξω ένα γύρο για να ευχαριστηθεί ο κόσμος, οι κυρίες που είχαν ταξιδέψει από την άλλη άκρη της γης. Δεν ήθελα και να τις αφήσω έτσι».

ρή επιρροή εκείνη την εποχή στην οδό Πειραιώς.

«Την ίδια στιγμή, έφταναν δημοσκοπήσεις που έδειχναν τον Πατούλη σίγουρο νικητή κι ένας λιγότερος ποσοστός σε εκείνο το καυτό διμνημο με ευρωεκλογές, αυτοδιοικητικές και εθνικές εκλογές μαζί ήταν αυτό που έγειρε στο τέλος την πλάστιγγα υπέρ του». Ακόμη και τότε υπήρξαν άνθρωποι του στενού περιβάλλοντος του σημερινού πρωθυπουργού που αντέδρασαν. «Ο Πατούλης θα είναι η πρώτη “υπουργική” επιλογή σου, το συνεδηποιοούμε αυτό;» ακούστηκε στη διάρκεια μιας φορτισμένης συσκευής πίσω από κλειστές πόρτες. Πάντως, για την ιστορία, η Ολγα Κεφαλογιάννη έμεινε εκτός υπουργικού συμβουλίου σε εκείνη την πρώτη κυβέρνηση Κυριάκου Μητσοτάκη.

Στο εφηβικό δωμάτιο που μοιραζόταν με τον αδελφό του Γιάννη σε ένα σπίτι 25 τετραγωνικών μέτρων –όπως το έχει περιγράψει ο ίδιος–, ο Γιώργος Πατούλης είχε κρεμασμένες στον τοίχο δύο αφί-

σες: στην πρώτη απεικονιζόταν ο νομπελίστας βιολόγος Αλεξάντερ Φλέμινγκ, βυθισμένος πάνω από το μικροσκόπιο του. Στη βάση της ασπρόμαυρης φωτογραφίας έγραφε: «Η αλήθεια βρίσκεται στη σωπή του μικροσκοπίου». Στη δεύτερη αφίσα, έβλεπε κάθε μέρα τον Τσε Γκεβάρα να του ψιθυρίζει από το υπερπέραν: «Η ελευθερία κατακτιέται».

Η περίοδος της «σιωπής του μικροσκοπίου» δεν κράτησε πολύ για τον ενήλικο Γιώργο Πατούλη. Συνειδητοποίησε ότι έχει έφεση στον συνδικαλισμό ως νέος ειδικευόμενος γιατρός. Το 1994 ίδρυσε τον Σύλλογο Ειδικευόμενων Ιατρών Αθηνών και Πειραιώς και την ίδια χρονιά βγαίνει για πρώτη φορά στην τηλεόραση – στον ANT1, σε εκπομπή του Τέρενς Κουίκ. Πολύ σύντομα γίνεται αντιπρόεδρος του Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών. Ως συνδικαλιστής θα συνδεθεί με θέσεις μάλλον συντηρητικές, όπως ο σκεπτικισμός του για τα γενόσημα φάρμακα. Οι συχνές τηλεοπτικές εμφανίσεις του και το ενδιαφέρον των κοινοπολιτιστικών περιοδικών για τον κοσμικό βίο του ίδιου και της (τέως) συζύγου του Μαρίνας θα δημιουργήσουν ένα νέο υβρίδιο εξεζητημένης κοινωνικής παρουσίας, που θα απογειωθεί με την περίφημη φωτογραφία από το «χρυσό σαλόνι» της κατοικίας τους στην Πεύκη την Πρωτοχρονιά του 2016. Το ζεύγος Πατούλη αποκτά πλέον χαρακτηριστικά camp σαπουνόπερας. Στην πραγματική ζωή, πάντως, ο κοινός βίος θα λάβει άδοχο τέλος το 2021.

Ως προς την τσεγκεβαρική «ελευθερία», όπως τουλάχιστον την εννοούσε η εφηβική αφίσα, ακόμη φαίνεται πως είναι μακριά. Το πολιτικό κουτσομπολιό μάς είχε προετοιμάσει για κάποιο είδους «ανταρσία» του Γιώργου Πατούλη μετά το πικρό άδειασμα από τον Κυριάκο Μητσοτάκη. Η άμεση συνθηκολόγηση της περασμένης Δευτέρας ξάφνιασε πολλούς.

Ο ίδιος βλέπει τον εαυτό του σαν τον «παίκτη που όφειλε να υπακούσει στην αυστηρή απόφαση του προπονητή του». Κι αυτό έκανε. Δεν ισχύει, δηλαδή, ότι οι πιο στενοί του συνεργάτες, περιφερειακοί σύμβουλοι κι εκ νέου υποψήφιοι, πήδαγαν από το δικό του σκάφος για να συναντήσουν τον νέο καπετάνιο και εκλεκτό της κομματικής ηγεσίας; «Σε καμία περίπτωση. Αν ήθελα να πείσω τους δικούς μου ανθρώπους, να ξέρετε ότι είχα και την εμπειρία και τη σχέση για να το κάνω. Δεν τέθηκε ποτέ τέτοιο θέμα». Οσο για τον Νίκο Χαρδαλιά, τους συνδέει μακροχρόνια φιλία που χρονολογείται από την εποχή που ήταν και οι δύο δήμαρχοι, σε Μαρούσι και Βύρωνα αντίστοιχα. «Έχω άριστη σχέση με τον Νίκο», μας διαβεβαιώνει. Και τώρα; «Κοιτάξτε, η θνητεία μου τελειώνει στο τέλος της χρονιάς. Εχωμε ακόμη πράγματα να κάνουμε. “Τρέχουν” έργα, δεν θα τα αφήσουμε στη μέση».

Λογοδοτώντας στον Τσε

Και η ελευθερία της εφηβικής αφίσας; «Είλικρινά, όλα έγιναν πολύ γρήγορα, δεν έχω πρόλαβει να τα διαχειριστώ. Όταν μπήκα στον χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης άφησα πιο πίσω την ιατρική. Τα τελευταία χρόνια έχω αρχίσει και ασχολούμαι με τον ιατρικό τουρισμό, αλλά δεν έχω να σας πω κάτι πιο συγκεκριμένο». Μάλλον αυτό το «κάτι» το είχε πει σε ανύποπτο χρόνο, τον Μάιο του 2021, όταν παρουσιάσε διαδικτυακά, λόγω πανδημίας, το βιβλίο του για τη μητέρα του. Είχε πει στο τέλος εκείνης της παρουσίας πως το σημαντικότερο από τα μαθήματα που έχει πάρει είναι να μην ξαναγίνονται τα ίδια λάθη.

Στο «χρυσό σαλόνι»

Όταν το ζεύγος Πατούλη τίναξε τα social media στον αέρα με τις φωτογραφίες από το σπίτι του στην Πεύκη: δίπλα στον νυν περιφερειάρχη Αττικής απεικονίζονται η (τέως) σύζυγός του Μαρίνα Σταυρακιν-Πατούλη, υποψήφια δήμαρχος Λυκόβρυσης-Πεύκης, και ο γιος του Αλέξανδρος.

Η αισθητική του λαγού

Τα πασχαλινά λαγουδάκια της Περιφέρειας Αττικής, που «στόλισαν» τους δρόμους της Αθήνας το δεύτερο κατά σειρά Πάσχα με πανδημία (2021), έγραψαν ιστορία στο πάνθεον με τις πιο ατυχείς αισθητικές παρεμβάσεις στον δημόσιο χώρο της πόλης.

Αναζητώντας τη βάση των 152.000 ψηφοφόρων

Τα χαρακτηριστικά του σώματος που θα αναδείξει τον αρχηγό του ΣΥΡΙΖΑ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΠΟΥΡΔΑΡΑ

Δύο πρόσωπα, πρώην πρωθυπουργοί μάλιστα, που δεν έχουν άμεση εμπλοκή στις διαδικασίες ανάδειξης νέου αρχηγού στον ΣΥΡΙΖΑ, θα πρέπει να είναι στόχος αυτή την περίοδο εντός Κουμουνδούρου, κάθε άλλο παρά θετικών σχολίων, με επίκεντρο τα «διαδικαστικά» – ένα αγαπημένο θέμα στα κόμματα της ελληνικής Αριστεράς. Ο πρώτος είναι ο Γιώργος Παπανδρέου, καθώς πρόκειται για εκείνον τον πολιτικό αρχηγό που εισήγαγε το ανέμelo 2004 στην Ελλάδα τη διαδικασία εκλογής προέδρου κόμματος, όχι μέσα από συνεδριακές διαδικασίες –όπως παραδοσιακά γινόταν έως τότε– αλλά με απευθείας εκλογή από τη «βάση». Ο δεύτερος είναι ο Αλέξης Τσίπρας, τόσο επειδή υιοθέτησε μόλις πέρυσι το ίδιο σύστημα εκλογής αρχηγού όσο και επειδή παραιτήθηκε ρίχνοντας το κόμμα του στη δίνη ενός ακόμη τεστ καταγραφής της απήχησης του στους πολίτες, ελάχιστα μετά τη διπλή μεγάλη συντριβή στις βουλευτικές εκλογές.

Η συμμετοχή στην εκλογική διαδικασία στον ΣΥΡΙΖΑ θα αποτελέσει αντικειμενικά και έναν δείκτη για το αν το κόμμα βρίσκεται σε τροχιά περαιτέρω αποσυσπείρωσης μετά τη συντριβή στις εκλογές, ή αν υπάρχουν ακόμη «αντιστάσεις» και προσδοκίες για μια πιθανή ανάκαμψη. Στις εσωκομματικές κάλπες τον Μάιο του 2022, όταν μόνος υποψήφιος ήταν ο Αλέξης Τσίπρας, προσήλθαν για να τον ψηφίσουν 152.193 πολίτες. Προϋπόθεση για συμμετοχή στην ψηφοφορία, τότε, ήταν να είναι μέλη του κόμματος τόσο παλαιοί όσο και «φιλοί», υπό την προϋπόθεση ωστόσο ότι έστω και την ημέρα της ψηφοφορίας εγγράφονταν ως μέλη. Φαίνεται πως θα είναι και η μέθοδος που θα ακολουθηθεί και τώρα, παρά το γεγονός ότι η εκ των υποψηφίων Εφη Αχτσιόγλου δεν απέκλεισε στις 10 Σεπτεμβρίου να μην ψηφίσουν μόνο τα μέλη του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και οι απλοί φίλοι. Από το περιβάλλον του κ. Παππά δέχονταν θετικό σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, επισημαίνοντας πως όσο περισσότεροι προσέλθουν στις κάλπες τόσο το καλύτερο για το κόμμα. Σκεπτικός εμφανίστηκε ο κ. Τσακαλώτος σε συνάντηση που είχε με δημοσιογράφους. «Το πιο δεοντολογικό είναι να είναι ίδια η διαδικασία εκλογής που έγινε και με την εκλογή του Αλέξη Τσίπρα», ανέφερε χαρακτηριστικά, παραπέμποντας τις όποιες αλλαγές στο έκτακτο συνέδριο.

Υπό τις παρούσες συνθήκες θεωρείται μάλλον ουτοπικό να εμφανιστούν, τουλάχιστον στις πρώτες κάλπες, «φιλοί» πέραν των 150.000 της προηγούμενης φοράς, οι οποίοι να θέλουν να εγγραφούν μέλη

του ΣΥΡΙΖΑ, που είναι άγνωστο πώς θα εξελιχθεί υπό τη νέα ηγεσία. Οπότε, το «στοίχημα» είναι, σύμφωνα με την επιθυμία της Κουμουνδούρου, ο αριθμός των μελών που θα προσέλθει στις κάλπες να πλησιάσει, όσο είναι δυνατόν, τις 150.000. Στον αντίποδα, οι πιο απαισιόδοξοι λένε πως είναι υπαρκτός ο κίνδυνος ακόμη και να μην προσέλθουν δύο στους τρεις σε σχέση με την προηγούμενη φορά.

Ασφαλώς, δεν είναι μόνο το πόσοι θα πάνε σε αυτές τις εσωκομματικές κάλπες. Αλλά και το «προφίλ» εκείνων που θα θελήσουν να συμμετέχουν στη διαδικασία μιας νέας αρχής για τον ΣΥΡΙΖΑ.

Πολιτικοί παρατηρητές και αναλυτές συμφωνούν στην εκτίμηση πως όσοι ενδεχομένως είναι κοντά ή πολύ κοντά στο να συμμετάσχουν στην διαδικασία εκλογής προέδρου, θα πρέπει να αναζητηθούν κυρίως στους εναπομεινάντες ψηφοφόρους του κόμματος στις διπλές βουλευτικές εκλογές Μαΐου και Ιουνίου. Χρήσιμο εργαλείο για την αναζήτησή τους θεωρούνται από τους ειδικούς τα exit polls.

Βάσει αυτών, «λογικά» αναμένεται να ενδιαφερθούν κυρίως: α)

Η συμμετοχή θα αποτελέσει και έναν δείκτη για το αν ο ΣΥΡΙΖΑ βρίσκεται σε τροχιά περαιτέρω αποσυσπείρωσης ή αν υπάρχουν ακόμη «αντιστάσεις».

Οι νέες ηλικίες, μια και έδωσαν στον ΣΥΡΙΖΑ ποσοστά ανώτερα συγκριτικά εκείνου που επιτυχάνει το κόμμα σε εθνικό επίπεδο. Από 21,8% έως 22,7% στις ηλικίες 17-44, όταν ο ΣΥΡΙΖΑ έλαβε 20,07% τον Μάιο και 17,83% τον Ιούνιο. β) Οι εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα, μια και έρευνες εμφανίζουν τη συγκεκριμένη επαγγελματική ομάδα να μην προτιμά τη Ν.Δ.: 29,1% επέλεξαν ΣΥΡΙΖΑ, έναντι 27,8% Ν.Δ.

Απρόβλεπτο παράγοντα αποτελεί, ασφαλώς, ο κόσμος εκείνος που ενώ ψήφισε ΣΥΡΙΖΑ έως και το 2019, είτε απείχε από τις φετινές κάλπες είτε επέλεξε κάποιο από τα άλλα κόμματα. Θα «επαναπαρτιστεί» έστω δοκιμαστικά σε αυτή την απόπειρα μιας νέας αφετηρίας, και αν ναι, ποια θα είναι η αιτία που θα τον οδηγήσει σε κάτι τέτοιο; Σημειώνεται ότι από τις μετρήσεις που είχαν γίνει, ο ΣΥΡΙΖΑ υπολογιζόταν πως είχε, σε σχέση με το 2019, διαρροές 11% προς τη Ν.Δ., 10% προς το ΠΑΣΟΚ, 5% προς το Κομμουνιστικό Κόμμα και 3,4% προς την Ελληνική Λύση.

Οπαδοί του ΣΥΡΙΖΑ παρακολουθούν την κεντρική ομιλία του –τέως πλέον– προέδρου Αλέξη Τσίπρα στην Αθήνα, πριν από τις εκλογές της 25ης Ιουνίου. Το «στοίχημα» της εκλογής νέου προέδρου είναι η συμμετοχή να πλησιάσει τους 150.000 συμμετέχοντες στην προηγούμενη διαδικασία, ωστόσο οι απαισιόδοξοι εκφράζουν ανησυχία ότι ακόμα και δύο στους τρεις μπορεί να μην προσέλθουν.

ΑΠΟΨΗ

Εχει ο καιρός γυρίσματα, αλλά ο χρόνος διάρκεια

Του ΑΝΤΩΝΗ ΛΙΑΚΟΥ

Δύο προσωπικότητες φαίνονται επικρατέστερες μεταξύ των υποψηφίων για την ηγεσία της ελληνικής Αριστεράς σήμερα. Η Εφη Αχτσιόγλου και ο Ευκλείδης Τσακαλώτος. Η πρώτη, μια νέα γυναίκα με αποδεδειγμένες ικανότητες και με επικοινωνιακή έλξη, ο δεύτερος, πιο από τις πιο βαθιά καλλιεργημένες προσωπικότητες της ελληνικής πολιτικής σκηνής (που δεν διαθέτει πάνω από 2-3), με ικανότητα πρωτότυπης σκέψης και διεθνές προφίλ. Το μειονέκτημα, όμως, του δεύτερου επικρατέστερου είναι η σύνδεσή του με την κομματική ομαδοποίηση («53», «Ομπρέλα»). Θα μπορέσει να την υπερβεί τώρα δημιουργώντας ένα σοβαρό αλλά φρέσκο αριστερό κόμμα; Το μειονέκτημα της πρώτης υποψηφιότητας, το οποίο μπορεί να αποδειχτεί πάντως και πλεονέκτημα, είναι ότι συνιστά σημαίνον με κυμαινόμενο σημαίνόμενο. Η ενδεχομενικότητα είναι η δύναμή της αυτή τη στιγμή. Θα γίνει ένας θηλυκός Τσίπρας; Θα εκπέμψει ένα λόγο σαφή ή θα επαναλάβει γενικότητες που θολώνουν την εικόνα, όπως έγινε έως τώρα, ή

θα μας εκπλήξει; Ακόμη άδηλον. Ενδεχομένως, μια τολμηρή «θηλυκοποίηση της πολιτικής», που δεν σημαίνει μόνο περισσότερες γυναίκες που συμπεριφέρονται σαν άνδρες, αλλά αλλαγή ύφους και φιλοσοφίας σε μια κοινωνία στην οποία η πολιτική και η επικοινωνία αντανάκλα τα πλέον

Ο ριζοσπαστισμός δεν ανήκει στα αγαθά διαρκείας. Είναι αλογάκι που αν δεν καταφέρει να το ιππεύσεις στην ώρα του, φεύγει και χάνεται.

αρσενικά (μάτσο) χαρακτηρισικά της, θα αιφνιδιάσει ευχάριστα και θα ανατρέπει τους κανόνες του παιχνιδιού, αν επιχειρηθεί με συνέπεια και πληρότητα. Η εποχή την ευνοεί και η ελληνική κοινωνία θα τη δεχτεί ανακουφιστικά. Θα το κάνει;

Η ενδεχομενικότητα ωστόσο περιλαμβάνει και τη μεταβατικότητα, δηλαδή να μην αποτελέσει καμιά

από τις δύο υποψηφιότητες μια διάδοχη βίωση λύση ηγεσίας, αλλά ένα μεταβατικό interim. Γιατί εκείνο που διακυβεύεται δεν είναι η ηγεσία ενός κόμματος, αλλά η ανασυγκρότηση ενός χώρου: της Αριστεράς και της Κεντροαριστεράς. Και εδώ, κατά τη γνώμη μου, φαλκιδεύει τα πράγματα το σύνδρομο της reconquista, δηλαδή της ανακατάκτησης της απολεσθείσας επικράτειας. Το ΠΑΣΟΚ επιδιώκοντας την επανακατάκτηση της ηγεμονίας του στην αντιπολίτευση ξαναπέφτει στον παλιό κομματισμό, όπου τα ουτιδανά κέρδη υποθηκεύουν την αναζήτηση ενός νέου ρόλου. Στον ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. η πολιτική της επανακατάκτησης αφορά τον ανεύρετο ριζοσπαστισμό της περιόδου της κρίσης. Είναι αλήθεια ότι η κρίση, στον ίδιο βαθμό που έθρεψε το κοινωνικό φαντασικό για εναλλακτικές μορφές διακυβέρνησης και κοινωνικής διευθέτησης, στον ίδιο βαθμό, και περισσότερο βίαια, το ψαλίδισε. Ως συνέπεια, η ελληνική Αριστερά παρήγαγε περισσότερο ριζοσπαστικό καπνό, παρά πραγματικές ριζοσπαστικές προτάσεις. Ο ριζοσπαστισμός όμως δεν ανήκει στα αγαθά διαρκείας. Είναι αλογάκι που αν δεν κατα-

φέρει να το ιππεύσεις στην ώρα του, φεύγει και χάνεται.

Αν επομένως η ανασύνθεση του δημοκρατικού και προοδευτικού χώρου είναι το μείζον για τη νέα, μελλοντική ηγεσία της Αριστεράς, και έχει σοβαρές πιθανότητες να γίνει, χρειάζεται αναπροσαρμογή στα δεδομένα και προβολή ενός πλαισίου μεταρρυθμίσεων ως απάντηση στο ερώτημα τι είδους κοινωνία θέλουμε, τι είδους κοινωνία θα αντιμετωπίσει την πολυκρίση που μας περιβάλλει, ποιες υπερβάσεις μπορούν να γίνουν. Μεταρρυθμίσεις δεν κερδίζουν αυτοί που κυνηγούν το αλογάκι της reconquista, αλλά ξετρυπώνουν την πονηρία της ιστορίας, μια ξεχασμένη φιλοσοφική έννοια στην κουλτούρα του προφανούς.

Πάντως, αν η Δεξιά έχει σύμμαχο τον χρόνο, η Αριστερά ανέκαθεν βασιζόταν στον καιρό. Και αν η μια μετά την άλλη οι ευκαιρίες χάνονται, όπως τώρα με τις δημοτικές, δεν είναι σίγουρο ότι η Αριστερά θα συνεχίσει να υπάρχει.

Ο κ. Αντώνης Λιάκος είναι ομότιμος καθηγητής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Καμία διάταξη του αμερικανικού Συντάγματος δεν απαγορεύει στον οποιονδήποτε να θέσει υποψηφιότητα για το προεδρικό αξίωμα ακόμη και από το κελί της φυλακής – αρκεί μόνο να έχει γεννηθεί στις ΗΠΑ και να έχει συμπληρώσει τα 35 του χρόνια. Υπάρχει άλλωστε το προηγούμενο των προεδρικών εκλογών του 1920, όταν κατέβηκε υποψήφιος ο σοσιαλιστής Γιουτζιν Ντεμπς, ηγετική μορφή του αμερικανικού εργατικού κινήματος, όντας φυλακισμένος για τη συνδικαλιστική του δράση. Σε μια ειρωνεία της Ιστορίας, τη μοίρα του σοσιαλιστή συνδικαλιστή κινδυνεύει να μοιραστεί, έναν αιώνα αργότερα, ο μεγαλοεπιχειρηματίας, εκπρόσωπος της ριζοσπαστικής Δεξιάς, Ντόναλντ Τραμπ. Την Πέμπτη του απαγγέλθηκαν από ομοσπονδιακό δικαστήριο της Ουάσιγκτον βαρύτατες κατηγορίες για την προσπάθεια ανατροπής των εκλογικών αποτελεσμάτων του 2020 και για τα έκτροπα της 6ης Ιανουαρίου 2021 στο Καπιτώλιο, οι οποίες επισύρουν ποινές πολυετούς κάθειρξης.

Ήταν η τρίτη κατά σειρά δικαστική δίωξη εναντίον του 45ου προέδρου μέσα σε ένα τετράμηνο – είχε προηγηθεί η απαγγελία κατηγοριών από πολιτειακό δικαστήριο του Μανχάταν για λογιστικές παρανομίες, σχετικές με την εξαγορά της σιωπής της πορνοστάρ Στόρμι Ντάνιελς και η δίωξη του από ομοσπονδιακό δικαστήριο

Παρά τις βαρύτατες κατηγορίες που αντιμετωπίζει, ο Ρεπουμπλικανός υποψήφιος διατηρεί σοβαρές ελπίδες, εφόσον λάβει το χρίσμα, να κερδίσει τη ρεβάνς με τον Τζο Μπάιντεν.

της Φλόριντα για τα απόρρητα κρατικά έγγραφα που πήρε μαζί του, φεύγοντας από τον Λευκό Οίκο, στην ιδιωτική του έπαυλη στο Μαρ-α-Λάγκο. Μέσα στο ερχόμενο δεκαπενθήμερο αναμένεται και τέταρτη δίωξη, αυτή τη φορά για τις παρεμβάσεις του με στόχο την ανατροπή των εκλογικών αποτελεσμάτων του 2020 στην πολιτεία της Τζόρτζια. Ωστόσο η δίωξη που ανακοινώθηκε αυτή την εβδομάδα από τον ειδικό εισαγγελέα Τζακ Σμιθ ξεπερνάει σε σημασία κατά πολύ όλες τις υπόλοιπες: για πρώτη φορά στα πολιτικά χρονικά των ΗΠΑ, ένας πρώην πρόεδρος, που μάλιστα έχει αρχίσει τη μάχη για την επανεκλογή του, κατηγορείται ότι οργάνωσε συνωμοσία για να υπονομεύσει τα θεμέλια της Δημοκρατίας της οποίας εννοεί να προΐσταται.

Τίποτα από ό, τι αναφέρεται στις 45 σελίδες του κατηγορητηρίου που συνέταξε ο Σμιθ δεν είναι καινούργιο για την αμερικανική κοινή γνώμη. Οι πάντες γνωρίζουν τις φαντασιοπληξίες του Τραμπ περί νοθείας υπέρ του Μπάιντεν στις κρίσιμες πολιτείες, τις πιέσεις του στο υπουργείο Δικαιοσύνης και στον τότε αντιπρόεδρο Μάικ

Πενς για να μην επικυρωθούν τα αποτελέσματα από το Κογκρέσο και τις εμπρηστικές δηλώσεις του ενόψει του εξαγριωμένου όχλου της 6ης Ιανουαρίου, που πυροδότησαν την αιματηρή έφοδο στο Καπιτώλιο. Παρ' όλα αυτά, πρόσφατες δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι τα δύο τρίτα των Ρεπουμπλικανών και το ένα τρίτο του συνόλου των Αμερικανών πιστεύουν ότι ο Τραμπ ενήργησε καλά τη πίστη, πεπεισμένος ότι του είχαν κλέψει τη νίκη. Ενδεχόμενη καταδίκη του στην Ουάσιγκτον, μια περιοχή όπου πλειοψηφούν συντριπτικά οι Δημοκρατικοί, από μια

δικαστή που διορίστηκε από τον Μπαράκ Ομπάμα, θα εκληφθεί από ένα μεγάλο κομμάτι της αμερικανικής κοινωνίας ως εκλογικό πραξικόπημα του βαθέος κράτους εναντίον του εκλεκτού τους.

Ολα δείχνουν, άλλωστε, ότι οι δικαστικές δίωξεις, αντί να εξασθενίσουν, ενισχύουν πολιτικά τον Τραμπ, τουλάχιστον στο εσωτερικό των Ρεπουμπλικανών. Ερευνα του ινστιτούτου Siena College για λογαριασμό των New York Times, που δημοσιεύτηκε μία ημέρα πριν από την ανακοίνωση της νέας του δίωξης, έδειξε ότι ο πρώην πρόεδρος προηγείται με συντριπτική διαφορά έναντι των ανθυποψηφίων του για το προεδρικό χρίσμα του κόμματος (54% για τον Τραμπ,

17% για τον κυβερνήτη της Φλόριντα Ρον ντε Σάντις και μόλις 3% για τον Μάικ Πενς και την πρώην πρέσβειρα στον ΟΗΕ Νίκι Χέιλι). Είναι χαρακτηριστικό ότι, με εξαίρεση τον Πενς, όλα σχεδόν τα μεγάλα κεφάλια των Ρεπουμπλικανών, συμπεριλαμβανομένου του Ντε Σάντις και του προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων Κέβιν Μακάρθι, συντάχθηκαν με τον Τραμπ, αποδοκιμάζοντας τη νέα δικαστική δίωξή του.

Αμφірροπη αναμέτρηση

Το πιο ανησυχητικό για τους Δημοκρατικούς είναι ότι η πολύ πιθανή, με τα σημερινά δεδομένα, μονομαχία-ρεβάνς μεταξύ Μπάιντεν και Τραμπ, το 2024, διαγρά-

φεται άκρως αμφίροπη. Στην προαναφερθείσα δημοσκόπηση, οι δύο μονομάχοι ισοβαθούν με 43% ο καθένας στην προτίμηση ψήφου. Η φυσική και πνευματική υγεία του 80χρονου Μπάιντεν εξακολουθεί να εμπνέει ανησυχίες. Αν και μετά τα καλύτερα των αναμενόμενων αποτελέσματα στις ενδιάμεσες εκλογές του περασμένου Νοεμβρίου ο πρόεδρος ενίσχυσε τη θέση του στο εσωτερικό των Δημοκρατικών, ως ο μόνος που καταφέρνει να ενώνει την αριστερή και την κεντρώα πτέρυγα του κόμματος, το ποσοστό αποδοχής του πανεθνικά βρίσκεται στο απογοητευτικό 39%. Την περασμένη Πέμπτη, η Washington Post αποκάλυψε ότι τον Ιούνιο, στη διάρκεια

γεύματος εργασίας στον Λευκό Οίκο, ο Μπαράκ Ομπάμα εξέφρασε την ανησυχία στον πρώην αντιπρόεδρό του για το ενδεχόμενο να νικήσει ο Τραμπ το 2024 και προσφέρθηκε να στρατευθεί στον προεκλογικό του αγώνα.

Η ίδια εφημερίδα δημοσίευσε κύριο άρθρο όπου τόνιζε ότι ο κίνδυνος επανεκλογής του Τραμπ είναι κάτι παραπάνω από πραγματικός και ότι, σε περίπτωση δεύτερης ηττίας του, είναι πολύ πιθανό να αποσύρει την Αμερική από το ΝΑΤΟ και να διαλύσει την ευρωατλαντική ενότητα, κάνοντας πράξη τον υπ' αριθμόν ένα γεωστρατηγικό πόθο του Βλαντιμίρ Πούτιν. Μάλιστα η εφημερίδα κάλεσε τη Βουλή των Αντιπροσώπων να μιμηθεί τη Γερουσία, η οποία πρόσφατα ψήφισε νομοσχέδιο ώστε να μην μπορεί ο εκάστοτε πρόεδρος να αποσύρει τις ΗΠΑ από το ΝΑΤΟ χωρίς τη σύμφωνη γνώμη των δύο τρίτων και των δύο νομοθετικών σωμάτων.

Στο μεταξύ, η ελεγχόμενη από τους Ρεπουμπλικανούς Βουλή των Αντιπροσώπων συνεχίζει τις έρευνες για επιχειρηματικές απάτες του Χάντερ Μπάιντεν, γιου του προέδρου, στο εξωτερικό, στις οποίες προσπαθούν να εμπλέξουν και τον πατέρα του. Την περασμένη εβδομάδα ο Ντέιβον Αρτσερ, επιχειρηματικός εταίρος του Χάντερ Μπάιντεν, δήλωσε ότι ο πατέρας του συμμετείχε σε δεκάδες συννομιλίες του με ξένους επιχειρηματικούς παράγοντες ενώ ήταν αντιπρόεδρος της χώρας. Η σκιά των σκανδάλων και των δικαστι-

Αναλυτές μιλούν για τον βαθύτερο δικασμό μετά τον αμερικανικό εμφύλιο – «κόκκινες» και «γαλάζιες» πολιτείες μοιάζουν με παράλληλα σύμπαντα, με διαφορετικούς νόμους για όλα.

κών περιπετειών, που μπορεί να φτάσουν και στο Ανώτατο Δικαστήριο, πέφτει βαριά πάνω από την προεκλογική εκστρατεία, κλιμακώνοντας μέχρι τη άκρα την πολιτική πόλωση.

Αρθρογράφος του έγκυρου Foreign Policy υποστήριξε ότι από αυτές τις εκλογές θα εξαρτηθεί αν οι ΗΠΑ θα επιβιώσουν ως ενιαία Δημοκρατία ώστε να γιορτάσουν τα 250 χρόνια τους το 2026. Άλλοι αναλυτές μιλούν για τον βαθύτερο δικασμό μετά τον αμερικανικό εμφύλιο, τονίζοντας ότι οι «κόκκινες» (ρεπουμπλικανικές) και οι «γαλάζιες» (δημοκρατικές) πολιτείες αρχίζουν να μοιάζουν με παράλληλα σύμπαντα, με διαφορετικούς νόμους για τα πάντα, από τη φορολογία και την Παιδεία μέχρι τις εκτρώσεις και την κλιματική αλλαγή, ενώ μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού θεωρούν τους πολιτικούς αντιπάλους τους κρυπτοκομμουνιστές ή νεοφασίστες, αντιστοίχως. Σε αυτό το φόντο, ο Ντόναλντ Τραμπ εμφανίζεται ως το σύμπτωμα και όχι η αιτία μιας βαθύτερης παθολογίας, που έχει φτάσει να απειλεί την ταυτότητα και τη συνοχή της αμερικανικής Δημοκρατίας.

Μάχες στα δικαστήρια και στις κάλπες

Εισβολή στο Καπιτώλιο την 6η Ιανουαρίου 2021, μετά τις εκλογές

Στη σοβαρότερη ίσως υπόθεση εις βάρος του, ο Τραμπ κατηγορείται για την προσπάθειά του να ανατρέψει τα αποτελέσματα των εκλογών του 2020, που οδήγησε στην επίθεση στο Καπιτώλιο. Απαγγέθηκαν κατηγορίες στις 3 Αυγούστου – δεν έχει οριστεί ημερομηνία της δίκης.

Εκλογική παρέμβαση στην Τζόρτζια

Η έρευνα εξετάζει το διαβόητο τηλεφώνημα του Τραμπ προς τον υπουργό Εσωτερικών της Πολιτείας, στο οποίο του ζητούσε να «βρει» πρόσθετες ψήφους στη διάρκεια επανακαταμέτρησης προκειμένου να αναδεικφεί νικητής των εκλογών ο ίδιος. Η δίκη θα οριστεί τις επόμενες εβδομάδες.

Μεγαλώνοντας με τις Μπάρμπι

Μήπως η ταινία απενοχοποιεί το κακό στερεότυπο που διαιωνίζει η κούκλα; Φαν, αντίπαλοι και ειδικοί απαντούν στην «Κ»

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Το παιδικό μου δωμάτιο ήταν διπλά στην κουζίνα. Από εκεί άκουγα τη μπτέρα μου να παρακαλάει την τέσσερα χρόνια μεγαλύτερη αδερφή μου να παίξει μαζί μου –για μία ακόμα φορά, μια τελευταία– με την Μπάρμπι. Εγώ ήμουν εθισμένη. Είχα το αεροπλάνο της Μπάρμπι. Το φουξ τροχόσπιτό της. Τον μπλε φούρνο με το τηλέφωνο που συνδεόταν στον πλαστικό του τοίχο και τα αρτοποιήματα. Το κτηνιατρείο και το κομμωτήριο της. Το καμπριολέ αυτοκίνητό της. Την ταμειακή της μηχανή. Είχα την Μπάρμπι - Λίμνη των Κύκνων, μαζί με τα μικρά πλασματάκια που έπαιζαν στην ομώνυμη ταινία κινουμένων σχεδίων, την οποία είχα δει δεκάδες φορές. Την Μπάρμπι-Cher με το μωβ-ασημί φόρεμά της και την πασμίνα από ευαίσθητα πουπούλα που πρόσεχα ως κόρην οφθαλμού. Την Μπάρμπι-σέρφερ, που ήταν μαυρισμένη και μύριζε αντλιακό καρύδα, και άλλες πολλές εκφάνσεις μιας κούκλας που σημάδεψε την παιδική μου ηλικία όσο κανένα άλλο παιχνίδι.

Η αδερφή μου προτιμούσε να φτιάχνει παζλ ή να παίζει με Lego, πράγματα που με άφηναν παγερά αδιάφορη. Εκείνη βαριόταν τις ατελείωτες ιστορίες και τους ατέρμονους διαλόγους που εγώ λάτρευα να δημιουργώ για τις Μπάρμπι και τους Κεν. Θυμάμαι τη μέρα που είπε πως δεν θα ξαναπαίξει – εκείνη τη φορά, η μαμά δεν μπόρεσε να της αλλάξει γνώμη. Από τότε, στο παιχνίδι μέيناμε οι Μπάρμπι μου κι εγώ, μέχρι που βρέθηκε μια φίλη τα καλοκαίρια του Δημοτικού με αντίστοιχη εμμονή και οι ιστορίες μου βρήκαν κι άλλον πλάστη. Σύντομα, όμως, οι Μπάρμπι μπήκαν στο ντουλάπι του μπαλκονιού έξω από το δωμάτιο, κάνοντας χώρο για την έφηβη που έπαιρνε τη θέση του παιδιού. Αργότερα, ούτε στο ντουλάπι έφτανε ο χώρος και όσες είχαν σωθεί μετά το πρώτο ξεσκαρτάρισμα χάθηκαν στους αιθères των ξεπερασμένων παιχνιδιών.

Επιθετικό μάρκετινγκ

Είχα χρόνια να τι σκεφτώ, μέχρι που η επικαιρότητα και το επιθετικό μάρκετινγκ της ταινίας «Μπάρμπι» που κυκλοφόρησε τον προηγούμενο μήνα, σε σκηνοθεσία της Γκρέτα Γκέργουιγκ και με πρωταγωνιστές τη Μάργκο Ρόμπι στον ομότιτλο ρόλο και τον Ράιαν Γκόσλινγκ ως Κεν, την επανέφερε βίαια στη μνήμη μου.

Στην αρχή, ήμουν αρκετά μπλαζέ. Αλλά όταν ντυνόμουν για να πάω στο σινεμά, δεν μπόρεσα να αντισταθώ – έβαλα ένα φουξ φόρεμα. Θεωρούσα ότι η προβολή των 11.10 ένα καλοκαιρινό βράδυ Τρίτης θα ήταν σχεδόν άδεια. Ομως έξω από το θερινό σινεμά, η ουρά ήταν τεράστια. Ως μνεία στο χρώμα που έχει διαχρονικά ταυτιστεί με την Μπάρμπι, πολλοί θεατές φορούσαν φουξ – ακόμη και ο ιδιοκτήτης του σινεμά επέλεξε να φορέσει φουξ πουκάμισο.

Αν μνι τι άλλο, αν κάτι δείχνουν τα κοντέρ εισιτηρίων που έχει σπάσει η ταινία –έκανε το τέταρτο μεγαλύτερο ρεκόρ εισιτηρίων στην ιστορία του σινεμά το πρώτο Σαββατοκύριακο κυκλοφορίας και οι πωλήσεις συνεχίζουν ακάθεκτες– είναι πως η Μπάρμπι αποτελεί ένα από τα σύμβολα που έχουν εμπεδωθεί στην παγκόσμια συνείδηση. Σύμβολο, όμως, τίνος πράγματος; Της αθωότητας; Της ανώδυνης φιλερέσκειας και της αγάπης για τη μόδα; Ή μήπως σύμβολο ενός δηλητηριώδους στερεοτύπου για τις γυναίκες από το οποίο πρέπει να προστατευθούν τα μικρά κορίτσια; Σε αυτό το τελευταίο στίγμα είχε καταλήξει το φεμινιστικό κίνημα για την κούκλα που στα 64 χρόνια της υπαρχής της διέπλησε, έλεγαν, το πρότυπο που είχαν εκατομμύρια κορίτσια για την ομορφιά, το στυλ και τις «σωστές» αναλογίες σώματος. Η ταινία φαίνεται τώρα να λειτουργεί απενοχοποιητικά. Είναι έτσι; Αθώνει ο ντόρος για

MAANSI SHIVASAWA/THE NEW YORK TIMES

Η Μπάρμπι συμπληρώνει φέτος 64 χρόνιας ζωής, όμως η σαρωτική επιτυχία της ομώνυμης ταινίας με πρωταγωνίστρια τη Μάργκο Ρόμπι της χάρισε δεύτερη νιότη, ανοίγοντας παγκόσμια συζήτηση για τη διαχρονική επιρροή της κούκλας στα πρότυπα και τις αντιλήψεις εκατομμυρίων κοριτσιών ανά τον κόσμο.

το φίλη την κακή επιρροή; Παιδιά που μεγάλωσαν μαζί της και ειδικοί απαντούν στην «Κ».

Η Στέλλα Τσαντεκίδου αναφέρει πως το παιχνίδι με τις Μπάρμπι το έβλεπε σαν τρόπο έκφρασης. «Μου άρεσε με τον ίδιο τρόπο που μου αρέσει τώρα να αγοράζω ρούχα, σαν επιθυμία, σαν κάτι που θέλω για μένα», δηλώνει. Δεν θεωρεί πως οι Μπάρμπι αποτέλεσαν αρνητικό πρότυπο όσον αφορά την άπιαστη ομορφιά. «Γιατί είναι μια κούκλα», εξηγεί, «περισσότερη αρνητική επιρροή είχαν πάνω μου τα περιοδικά που έδειχναν πραγματικές γυναίκες που δεν έμοιαζαν καθόλου με εμένα». Παρ' όλα αυτά, νομίζει πως η Μπάρμπι –που δημιουργούσε την επιθυμία για μία ακόμη κούκλα κι ένα ακόμα αντικείμενό της– μπορεί να συννετέλεσε στην ανάπτυξη του καταναλωτισμού της.

«Για μένα ήταν είδωλο», λέει η 28χρονη Ελένη. «Τη θαύμαζα εμφανισιακά», τονίζει, «έφτασα στο σημείο να φτιάχνω η ίδια ρούχα για τις κούκλες μου – έμμεσα μπορεί να με επηρέασε στο πώς ήθελα να βλέπω τον εαυτό μου από άποψης βάρους».

Οι γονείς της Αλίκης δεν την άφηναν να παίζει με Μπάρμπι. «Τη θεωρούσαν το αντίθετο από ο,τιδήποτε φεμινιστικό – δεν είχαν άδικο. Όταν ήμουν εγώ μικρή, οι Μπάρμπι ήταν πάντα ψηλές, λεπτές, ξανθιές», δηλώνει. Ούτε οι γονείς της Αθηνάς ενθουσιάζονταν με την ιδέα των Μπάρμπι. «Τις θεωρούσαν υπερβολικά τέλειο πρότυπο χωρίς λόγο και έλεγαν ότι άλλου είδους παιχνίδια είναι πολύ πιο χρήσιμα». Επειτα από πολλά προσπάθεια, και όταν ήταν ακόμη στο Δημοτικό, κατάφερε να την πείσει και απέκτησε την πολυπόθητη κούκλα. «Τελικά», συμπληρώνει, «με το που πήρα, δεν τις ήθελα».

«Ας μην αποδίδουμε στο φαινόμενο της Μπάρμπι την ευθύνη να καθορίζει το πώς τα κορίτσια της προεφηβικής ηλικίας αρχίζουν να αντιμετωπίζουν τη γυναίκα».

Ο Χρήστος ζούσε στο εξωτερικό και έπαιζε σε έναν παιδότοπο Μπάρμπι με παιδιά με τα οποία δεν μιλούσαν την ίδια γλώσσα, αλλά κατάφερναν μεταξύ τους να χτίσουν μια εικονική κοινωνία για τις Μπάρμπι τους. Πιο πολύ του άρεσαν τα σπία της –ο ίδιος εντέλει ασχολήθηκε με την Αρχιτεκτονική– και τα σύνολα που φορούσαν. «Δεν μπορούσα να τις βλέπω με μπερδεμένα ρούχα και αξεσουάρ», δηλώνει.

Στην Κατερίνα Σούκια δεν άρεσαν οι Μπάρμπι, αλλά άρεσαν στον αδερφό της όταν ήταν τεσσάρων ετών, και μία θεία δεν τον είχε αφήσει να παίξει μαζί τους. «Στον δικό μου, τριών ετών γιο, προσφέρω κάθε επιλογή από παιχνίδι – διαθέτει και μία Μπάρμπι, λέει “έχει κίτρινα μαλλιά, σαν την μαμά”», δηλώνει στην «Κ».

Από την άλλη, η 35χρονη Ιωάννα που έπαιζε εμμονικά Μπάρμπι με τις τρεις αδερφές της, τώρα που η κόρη της πλησιάζει τα τρία, σκέφτεται να μην της πάρει το παιχνίδι των παιδικών της χρόνων. «Εχουν αλλάξει οι Μπάρμπι», λέει στην «Κ». «Δεν τις θυμάμαι τόσο σεξουαλικοποιημένες, με τόσο έντονα χαρακτηριστικά και τόσο μακιγιάζ», τονίζει.

Σύμφωνα με τον ψυχίατρο και ψυχαναλυτή Σάββα Σαββόπουλο, η Μπάρμπι, η οποία τονίζει πως

έχει κατηγορηθεί για το ότι ενθαρρύνει την ανορεξία αλλά και ότι αποτελεί ερωτική φαντασίωση ενήλικα, παρά τη δημοφιλία της, παραμένει μια απλή κούκλα. «Δεν έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει τον σεξουαλικό, τον επαγγελματικό ή τον ιδεολογικό προσανατολισμό με τρόπο αποφασιστικό», δηλώνει στην «Κ».

Παρά τα αρνητικά πρότυπα που έχει κατηγορηθεί ότι προωθεί, η Μπάρμπι «δεν ήταν μόνο ένα σαγηνευτικό, απρόσιτο θηλυκό ιδεώδες που σαγηνεύει, αλλά και μια γυναίκα αυτόνομη, ανύπαντρη, χωρίς παιδιά, που έκανε τα πιο δύσκολα επαγγέλματα», λέει ο κ. Σαββόπουλος. «Προσέφερε κάποια επιπλέον χαρακτηριστικά θηλυκότητας στις ταυτίσεις του μικρού κοριτσιού με τη μητέρα του», αναφέρει, λειτουργώντας ως μια ενίσχυση τόσο της «ταύτισης με τη θηλυκότητα της μητέρας όσο και με τη θηλυκότητα στο κοινωνικό πεδίο».

Πρέπει να προσφέρονται στα μικρά παιδιά και άλλα, εναλλακτικά πρότυπα ταυτίσεων, πέραν αυτού της Μπάρμπι, τονίζει, συμπληρώνοντας πως οι Μπάρμπι δεν πρέπει να δίνονται σε πολύ μικρές ηλικίες. «Γιατί πριν ενδιαφερθούν να παίξουν ότι είναι η γυναίκα του μπαμπά», εξηγεί ο κ. Σαββόπουλος, «θα πρέπει πρώτα να τους δοθεί αρκετός χρόνος να ταυτιστούν με τη μητέρα, αυτό είναι απαραίτητο για την προετοιμασία του οιδιπόδειου συμπλέγματος».

Η κυρίαρχη εικόνα

Ο καθηγητής Κοινωνιολογίας του ΕΚΠΑ Νίκος Παναγιωτόπου-

1959

Κυκλοφορεί για πρώτη φορά στην Εκθεση Παιχνιδιών της Νέας Υόρκης η κούκλα που δημιούργησε η Αμερικανίδα Ρουθ Χάντλερ, δίνοντάς της το όνομα της κόρης της, Μπάρμπαρα.

3

δολάρια κόστιζε η πρώτη Μπάρμπι τότε. Τώρα η τιμή της κούκλας ξεκινάει από 5,99 ευρώ. Περισσότερες από 100 κούκλες πωλούνται κάθε λεπτό, σύμφωνα με την εταιρεία Mattel. Ένα κουκλόσπιτο πωλείται κάθε δύο λεπτά από όταν ξεκίνησε η κυκλοφορία του το 1962.

1 δισ.

δολάρια είναι τα ετήσια έσοδα της Mattel από τις πωλήσεις από το 2018. Πωλείται πλέον σε 150 χώρες και έχει κυκλοφορήσει ως επαγγελματίας 250 διαφορετικών τομείων, όπως γιατρός, πρόεδρος, τραγουδίστρια, σεφ κ.ά.

206.936

εισιτήρια έκοψε η ταινία «Μπάρμπι» στην Ελλάδα τις πρώτες 10 ημέρες της προβολής της. Στο ίδιο διάστημα, έκανε περισσότερα από 775 εκατ. δολάρια σε εισπράξεις διεθνώς.

Η απαγόρευση έθρεψε τον μύθο

ΑΠΟΨΗ

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 - αρχές του 1980, όταν μεγάλωνα κι έπαιζα με κούκλες, η επιρροία του ορθόδοξου φεμινιστικού κινήματος ήταν ακόμη ισχυρή. Η μπτέρα μου διάβαζε το περιοδικό «Σκούπα» για το γυναικείο ζήτημα, μισούσε τα πλαστικά παιχνίδια και την αντικειμενικοποίηση του γυναικείου σώματος. Μου έκανε σκληροπυρηνική κατάρτιση για την ισότητα και, φυσικά, μου απαγόρευε να παίζω με Μπάρμπι. Το αποτέλεσμα: μόλις βρισκόμουν σε ξένο σπίτι με Μπάρμπι, δεν ξεκολλούσα. Εντυνα κι έγδυνα εκατό φορές την Μπάρμπι, κτένιζα με τις ώρες τα ξανθά μαλλιά της, την έβαζα να κάνει αχαλίνωτο σεξ με τον άφυλο Κεν (θυμίζω ότι ήταν ευνοήχος, δεν είχε πέος, σήμερα δεν ξέρω τι γίνεται). Αποστολή μητρός απέτυχε παταγωδώς δηλαδή: η στέρηση οδήγησε στην εξιδανίκευση. Όταν έκανα κόρη, της αγόρασα περίπου 30 Μπάρμπι για να πετύχω το αντίθετο: την απομάγευση διά της υπερβολής. Της πήρα Μπάρμπι μαύρη, Ασιάτισσα, Μέρλιν Μονρόε, νύφη και αστροναύτισσα, μηχανάκι, εραστή, ρούχα, όλα τα αξεσουάρ. Πράγματι το κόλλη έπιασε, δεν κόλλησε ποτέ ιδιαίτερα με αυτό το πρότυπο. Πριν από λίγες ημέρες είδε την ταινία και ενθουσιάστηκε με την αποδόμηση. Τη βρήκε ιδιόφυη σύλληψη. Εγώ δεν την έχω δει ακόμη. Ίσως δεν είμαι ακόμη έτοιμη για την απομυθοποίηση.

λος λέει στην «Κ» ότι αν θα μπορούσε κανείς να συμπυκνώσει τη συμβολή της Μπάρμπι στην κοινωνία, θα έλεγε ότι είναι «ένas ορισμός της αριστείας για τη γυναίκα, ο αμερικανικός τρόπος να ορίζεται η κυρίαρχη εικόνα της γυναίκας». «Είναι ένα πολύ επιτυχημένο προϊόν το οποίο ενσάρκωσε με τρόπο παραδειγματικό στο μαζικό επίπεδο της κατανάλωσης το πώς θα έπρεπε να βλέπουν τα κορίτσια τον εαυτό τους ως γυναίκες», τονίζει ο κ. Παναγιωτόπουλος.

Καθώς το φαινόμενο της Μπάρμπι –η οποία κυκλοφορεί σε 150 χώρες– είναι παγκόσμιο, οι επιπτώσεις της δημοφιλίας της δεν μπορούν να ομογενοποιηθούν, τονίζει. Ούτε θα πρέπει να μεγαλοποιηθούν. «Μην αποδίδουμε στο φαινόμενο της Μπάρμπι την ευθύνη να καθορίζει το πώς τα κορίτσια της προεφηβικής ηλικίας αρχίζουν να αντιμετωπίζουν τη γυναίκα», δηλώνει. Η εξέλιξη της Μπάρμπι, σημειώνει, συνδέεται με την εξέλιξη της κοινωνίας και των οικογενειών στις οποίες απευθύνεται το παιχνίδι. «Υπήρχαν και άλλες, ευρύτερες αλλαγές που κατέστησαν τη συμβολή της σημαντική», δηλώνει, τονίζοντας πως όμως δεν έπαιζαν τα κορίτσια όλων των κοινωνικών ομάδων με τις Μπάρμπι. Στην κούκλα, άλλωστε, έχουν αποδοθεί κατά καιρούς ρόλοι 250 επαγγελμάτων.

Τα μικρά παιδιά, δεν θεωρεί ότι είναι κακό να παίζουν με αυτή. «Από μόνη της δεν είναι τοξική η Μπάρμπι», λέει στην «Κ» ο κ. Παναγιωτόπουλος. «Τοξικές», τονίζει, «είναι οι αδυναμίες που έχει κάποια οικογένεια η οποία δεν μπορεί να εμπλουτίσει τη φαντασία του παιδιού της με κάποιο άλλο ερέθισμα, πέραν της Μπάρμπι».

Στο σύνολο των τίτλων η ΑΕΛ υπερέχει των υπόλοιπων ομάδων, λόγω της απόλυτης κυριαρχίας της στον γυναικείο ομαδικό αθλητισμό.

Με τίτλους γράφεται η ιστορία

Οι κορυφαίες ομάδες του νησιού στα κυριότερα ομαδικά αθλήματα Α΄ κατηγορίας

Τον **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Οι δημοφιλέστεροι σύλλογοι στην Κύπρο είναι ποδοσφαιρικοί. Αν και ο στίβος ανέκαθεν κυριαρχούσε εδώ και δεκαετίες και ήταν πολύ δημοφιλής στην πατρίδα μας –εξ ου και η δημιουργία γυμναστικών συλλόγων σε όλες τις επαρχίες και μάλιστα μέχρι πριν μερικές δεκαετίες κάθε ημερίδα συγκεντρώνει χιλιάδες φιλάθλους– εντούτοις οι Κύπριοι έχουν ταυτιστεί και παθιαστεί με τους ποδοσφαιρικούς συλλόγους.

Μέσα από τους ποδοσφαιρικούς συλλόγους η ανάγκη δημιούργησε και άλλα ομαδικά αθλήματα έτσι ώστε να εξυπηρετούνται και χιλιάδες άλλοι άνθρωποι που είχαν την όρεξη και το ταλέντο να προσφέρουν σε άλλους τομείς και έψαχναν κάπου να «στεγαστούν». Τα πάντα παραμένουν ως επί το πλείστον σε ερασιτεχνική βάση –κυρίως εθελοντική– κάτι που δεν έχει αλλάξει και πολύ στις μέρες μας μιας –και πολλά σωματεία κινούνται

Στις πρώτες πέντε θέσεις είναι σύλλογοι που διατηρούν ποδοσφαιρικά τμήματα με χιλιάδες φιλάθλους, αλλά έκπληξη αποτελεί η έκτη θέση της ΣΠΕ Στροβόλου η οποία πλέον δεν υφίσταται.

σε αυτό το πλαίσιο– και μερικά άλλα μπήκαν στον ημιεπαγγελματισμό. Αναφερόμενοι σε συλλόγους που καλλιεργούν ομαδικά αθλήματα οι πιο γνωστοί και αυτοί που μπορούν να προσελεύσουν ευκολότερα χορηγούς και κόσμο στις εξέδρες είναι οι ποδοσφαιρικοί. Αυτό δε σημαίνει ότι είναι και οι πιο επιτυχημένοι σε τίτλους. Υπάρχουν σύλλογοι και σωματεία που καλλιεργούν άλλα αθλήματα σε άνδρες και γυναίκες που θεωρούνται πετυχημένοι και πετυχημένα αντίστοιχα, πανηγυρίζοντας δεκάδες τίτλους στα αθλήματα που επιστάμενα καλλιεργούν. Παρά τις επιτυχίες κάποιων συλλόγων δεν κατάφεραν να συγκεντρώσουν μεγάλο κοινό στα παιχνίδια τους. Οι φιλάθλοι παραμένουν ακόμη πιστοί στις ποδοσφαιρικές ομάδες και as τους «χαρίζουν» περισσότερες πίκρες παρά τίτλους. Μια ποδοσφαιρική ομάδα που καθυστέρησε 93 χρόνια να προσφέρει χαρές και τίτλους στους έστω λίγους οπαδούς της είναι και ο Άρνης. Μέσα στο ημερολογιακό έτος 2023 κατάφερε ωστόσο, να κερδίσει τους δύο πρώτους του τίτλους. Ένα πρωτάθλημα τον περασμένο Μάιο και το Σούπερ Καπ τον περασμένο Ιούλιο. Υπάρχουν σύλλογοι με πάρα πολλούς τίτλους σε άλλα ομαδικά αθλήματα χωρίς όμως να τυγχάνουν ιδιαίτερης αναγνώρισης. Προπαθήσαμε να συγκεντρώσουμε τους τίτλους που έχουν κατακτήσει σωματεία στα κυριότερα ομαδικά αθλήματα στην

Α΄ κατηγορία. Ποδόσφαιρο, μπάσκετ, βόλει, χάντμπολ και φούτσαλ σε άνδρες και γυναίκες, για να έχουμε πλήρη εικόνα των επιτυχημένων συλλόγων στην Κύπρο.

Στις πρώτες πέντε θέσεις είναι σύλλογοι που διατηρούν ποδοσφαιρικά τμήματα με χιλιάδες φιλάθλους, με πρώτη και καλύτερη την ΑΕΛ Λεμεσού που έχει κερδίσει στην 93χρονη ιστορία της 160 τίτλους. Οι 50 αφορούν τις ανδρικές ομάδες και οι υπόλοιποι 110 τις γυναικείες ομάδες. Στη δεύτερη θέση βρίσκεται ο ΑΠΟΕΛ με 119 τίτλους, έχοντας κερδίσει ωστόσο μόλις έναν στις γυναίκες (1977) όταν αναδείχθηκε κυπελλούχος στο βόλει.

Στην τρίτη θέση είναι η Ανόρθωση με 116 τίτλους. Επίσης έχει κατακτήσει τους περισσότερους τίτλους της στα αθλήματα ανδρών (81) και σαφώς λιγότερους στις γυναίκες (36).

Ακολουθεί η Ομόνοια στην τέταρτη θέση με 93 τίτλους στην ΚΟΠ και άλλους εννέα στην Κ.Ε.ΠΟ (4 πρωταθλήματα, 5 κύπελλα). Πρωταθλητής Κ.Ε.ΠΟ το 1953 αναδείχθηκε ο Ανταίος Λεμεσού. Η Ομόνοια όπως και ο ΑΠΟΕΛ στηρίζονται κυρίως στα τμήματα ανδρών καθώς ο μοναδικός γυναικείος τίτλος της ήρθε στο ποδόσφαιρο με την κατάκτηση του κυπέλλου το 2021.

Την πεντάδα των σωματείων που ανήκουν στα πλέον δημοφιλή στην Κύπρο συμπληρώνει ο Απόλλωνας που έχει κατακτήσει 69 τίτλους σε άνδρες και γυναίκες.

Μέχρι και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου 2022-23 συν επίσης το ποδοσφαιρικό σούπερ, 52 ομάδες πανηγύρισαν έστω και έναν τίτλο (πρωτάθλημα, κύπελλο ή σούπερ καπ) στη διάρκεια της ζωής τους. Ορισμένοι σύλλογοι σταμάτησαν τις δραστηριότητές τους σε κάποια από τα αθλήματα που δραστηριοποιούντο στο παρελθόν, άλλα έκλεισαν για διάφορους λόγους, μερικά ενοποιήθηκαν και ορισμένα άλλαξαν όνομα.

ΑΠΟΕΛ στους άνδρες

Στο σύνολο των τίτλων η ΑΕΛ υπερέχει των υπόλοιπων ομάδων όμως διαχωρίζοντας τους άνδρες από τις γυναίκες την πρωτοκαθεδρία έχει ο ΑΠΟΕΛ καθώς 97 χρόνια από την ίδρυση του κατέκτησε 118 τίτλους. Ακολουθεί η Ομόνοια η οποία σε 75 χρόνια ζωής πανηγύρισε 93 (+9) τίτλους και στην 3η θέση είναι η Ανόρθωση με 81 τίτλους σε 112 χρόνια ιστορίας. Η έκπληξη προέρχεται από την ΣΠΕ Στροβόλου η οποία πλέον δεν υφίσταται, μετά από απόφαση της προηγούμενης κυβέρνησης να κλείσουν οι συνεργατικές. Μέχρι πριν περίπου μια δεκαετία είχε προλάβει να πανηγυρίσει 60 τίτλους στο χάντμπολ. Την πεντάδα συμπληρώνει η ΑΕΛ με 50 κατακτήσεις. Συνολικά 37 ομάδες πανηγύρισαν έστω και έναν τίτλο από τα κυριότερα πέντε ομαδικά αθλήματα.

Κυρίαρχη η ΑΕΛ

Στον γυναικείο ομαδικό αθλητισμό η ΑΕΛ είναι η βασίλισσα της Κύπρου

■ ΑΝΔΡΕΣ+ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΑΕΛ	160
ΑΠΟΕΛ	119
Ανόρθωση	116
Ομόνοια	93 (+9)
Απόλλων	69
ΣΠΕ Στροβόλου	63
Κεραυνός	60
Α.Σ. Λασιά	32
Σαλαμίνα	28
Κεφαλόβρυσος Κυθραίας	25
ΑΕΚ	21
Αχιλλέας Καϊμακλίου	17
Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο	17
Κ.Ν. Ανθούπολης	16
ΠΟΛ	14
Αραράτ	13
Παφιακός	11
Cyprus College	11
Ε.Ν. Αθηνών	10
Ολυμπιάδα Ν.	9
ΕΠΑ	9
Παρνασσός Στροβόλου	8
ΕΘΑ	8
ΕΝΑΔ	8
ΑΕΚ Κοκ/ριων	7
Τσεττίν Καγιά	6
Ολυμπιακός	6
ΑΕΚ Καραβά	6
Αναγέννηση Γ.	6
Τραστ	4
ΠΑΕΕΚ	3
ΣΠΕ/Κεφαλόβρυσος	3
Βάμος Ιδαλ.	3
Μπαρτσελόνα	3
Άρνης	2
Διγενής	2
Διόνυσος	2
Λήδρα	2
Πέγεια	1
Ερμής	1
Σπάρτακος	1
G.C. School	1
A.T.I.	1
K.N. Λάρνακας	1
Intercollege	1
Grammar School	1
Λευκοθέα	1
Πάφια	1
Philips College	1
Αστέρης Στροβόλου	1
A.O. Αραδίππου	1
Ανταίος	1

με υπερδιπλάσιες κατακτήσεις σε σχέση με τις υπόλοιπες ομάδες. Αν μάλιστα προσθέσουμε και τους 48 τίτλους του Απόλλωνα, τότε οι δύο ομάδες της Λεμεσού έχουν κατακτήσει 158 τίτλους –σχεδόν όσους όλες οι υπόλοιπες ομάδες μαζί (191). Την πεντάδα συμπληρώνουν οι γυναίκες της Ανόρθωσης και του Κεραυνού με 35 τίτλους, με τις πρώτες να κυριαρχούν στο βόλει και τις δεύτερες στο μπάσκετ, ενώ με τρεις λιγότερους ακολουθεί ο Α.Σ. Λασιά που κυριάρχησε στο χάντμπολ.

■ ΑΝΔΡΕΣ

ΑΠΟΕΛ	118
Ομόνοια	93 (+9)
Ανόρθωση	81
ΣΠΕ Στροβόλου	60
ΑΕΛ	50
Σαλαμίνα	27
Κεραυνός	25
Απόλλων	20
Ευρωπαϊκό Παν.	17
Αχιλλέας	16
ΑΕΚ	16
K.N. Ανθούπολης	14
Αραράτ	13
ΠΟΛ	12
Παφιακός	11
ΕΠΑ	9
Παρνασσός Στρ.	8
ΕΘΑ	7
Ολυμπιακός	6
ΑΕΚ Καραβά	6
Τσεττίν Καγιά	6
Τραστ	4
ΕΝΑΔ	4
ΠΑΕΕΚ	3
Διγενής	2
Αναγέννηση Γ.	2
Διόνυσος	2
Cyprus College	2
Πέγεια	1
Ερμής	1
Σπάρτακος	1
G.C. School	1
A.T.I.	1
K.N. Λάρνακας	1
Intercollege	1
Grammar School	1
Άρνης	1

■ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΑΕΛ	110
Απόλλων	48
Ανόρθωση	35
Κεραυνός	35
Α.Σ. Λασιά	32
Κεφαλόβρυσος Κυθραίας	25
Ε.Ν. Αθηνών	10
Ολυμπιάδα Ν.	9
Cyprus College	9
ΑΕΚ Κοκ/ριων	7
ΑΕΚ Λάρνακας	5
ΕΝΑΔ	4
Αναγέννηση Γερμ.	4
Βάμος Ιδαλ.	3
Μπαρτσελόνα	3
ΣΠΕ Στροβόλου	3
ΣΠΕ/Κεφαλόβρυσος	3
Λήδρα	2
ΠΟΛ	2
K.N. Ανθούπολης	2
Λευκοθέα	1
Πάφια	1
Ομόνοια	1
Σαλαμίνα	1
ΕΘΑ	1
Αχιλλέας	1
ΑΠΟΕΛ	1
Philips College	1
Αστέρης Στροβόλου	1
A.O. Αραδίππου	1

ΑΠΟΦΕΙΣ

Επιτροπή, επικοινωνίας

Τον **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Θ' ανέμενε κανείς ότι μετά από αμέτρητες αποτυχίες, στραπάτσα και τόση αναποτελεσματικότητα, κάποιοι θα έβγαιναν σοφότεροι και ιδιαίτερα πιο ταπεινοί έναντι της κοινής γνώμης. Σε μια χώρα που η ατιμωροσία των εγκληματιών και η ανικανότητα των Αρχών έχουν πλέον εδραιωθεί στη συνείδηση του κοινού, το τελευταίο που θα χρειαζόντουσαν οι πολίτες θα ήταν τα μεγάλα λόγια, τα τσιτάτα και το καουμποϊκό ύφος του τάχατες τιμωρού.

Επί τούτου δεν είμαι σίγουρος κατά πόσο η Επιτροπή υπό τη νέα σύστασή της, έχει καταφέρει να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων, διαφυλάσσοντας δηλαδή την σοβαρότητα της. Θα ήταν ευχής έργον οι άνθρωποι που επιχειρούν να πολεμήσουν την διαφθορά σ' ένα πλήρως διεφθαρμένο περιβάλλον όπως είναι αυτό του αθλητισμού, να κινούνταν με πλήρη μυστικότητα και χωρίς ιδιαίτερα να εκτίθενται στη δημόσια σφαίρα, αραδιάζοντας λόγια πακιά και μεγάλα.

Ποιος έχει ξεχάσει την επική δήλωση του αντιπροέδρου της ΚΟΠ που σε μία από τις πυκνές εμφανίσεις του στα ΜΜΕ είχε προειδοποιήσει για την έφοδο στα γραφεία της ΚΟΠ, ορίζοντας μάλιστα την Τετάρτη ως μέρα δράσης και δύο μέρες μετά, την Παρασκευή, παρευρέθηκε σε κοινωνική εκδήλωση της Ομοσπονδίας(!)!!

Ο κόσμος έχει μπουκτίσει από την αναποτελεσματικότητα των Αρχών που συνοδεύεται τις πλείστες των φορές από κούφια λόγια. Ποιος αλήθεια ξεχνάει όλο εκείνο το μπάχαλο, που προκλήθηκε μέσα από τη δράση του απερχόμενου προέδρου της Επιτροπής ο οποίος ψυλλιάστηκε εγκληματική ενέργεια, επειδή ένας ποδοσφαιριστής έκλεισε το ένα μάτι στον τερματοφύλακα λίγο πριν εκτελέσει το πέναλτι;

Και όμως τίποτα από τα προηγούμενα φάλτσα, τίποτα από τα λάθη και τις τσαπατσουλιές όλων αυτών των χρόνων, λειτούργησαν διδακτικά μήπως και οι διάδοχοι υιοθετήσουν μια διαφορετική πολιτική, πιο σεμνή, πιο αποτελεσματική και πιο σοβαρή στρατηγική έναντι του εγκλήματος. Η Επιτροπή Προστασίας του Αθλητισμού έχει τους τελευταίους μήνες επιδοθεί σε σωρεία λανθασμένων δημοσίων τοποθετήσεων που είτε αδικεί τη δουλειά που γίνεται επί της ουσίας και στο παρασκήνιο, είτε απλά επιβεβαιώνει τη μη σοβαρή κατάσταση που επικρατεί στον τρόπο λειτουργίας της.

Η αναθεώρηση για το πώς ή ποιος θα πρέπει να χειρίζεται τη δημόσια εικόνα της Επιτροπής μοιάζει πλέον επιβεβλημένη.

Η επικοινωνία είναι όντως κεφαλαιώδης σημασίας για τον κάθε οργανισμό και επί τούτου εντός της Επιτροπής Δεοντολογίας καλό θα ήταν να συσταθεί μια επιτροπή Επικοινωνίας, μήπως βγει προ τα έξω εκείνη η εικόνα, που θα δώσει ελπίδα και κυρίως το μήνυμα στους διώκτες τους ότι πλέον τα πράγματα έχουν σοβαρέψει.

Ο Ιωάννης στη Σουηδία, εμείς στον κόσμο μας...

Τον **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Το ότι φθάσαμε σε σημείο να αμφισβητούν κάποιοι αν η παρουσία ενός Κύπριου ποδοσφαιριστή στο πρωτάθλημα Σουηδίας θεωρείται βήμα προόδου, το λες και εξωπραγματικό! Εμπίπτει δε, στην ίδια κατηγορία με την αμφισβήτηση και γενικότερα την υποτίμηση κάποιων, ως προς τη συμμετοχή κυπριακών ομάδων σε φάση ομίλων. Αρχικά δεν μας έκανε το Γιουρόπα Λιγκ, έπειτα, λίγο μας συγκίνησε η δημιουργία του Κόνφερενς Λιγκ, μέχρι που συνειδητοποιούμε σιγά-σιγά τις ρεαλιστικές μας δυνατότητες, σε συνδυασμό με τα νέα δεδομένα στις διοργανώσεις της ΟΥΕΦΑ.

Η μεταγραφή του Ιωάννη Πίττα στην ομάδα της Στοκχόλμς είναι ένα ακόμη παράδειγμα της λανθασμένης προσέγγισης αλλά και εκτίμησης κάποιων δεδομένων στο κυπριακό ποδόσφαιρο. Η παρουσία Πίττα στο πρωτάθλημα Σουηδίας, στην ουσία αποτελεί ένα ακόμη «χαστούκι» σε όσους βιάζονται να κρίνουν αλλά και λανθασμένα θεωρούν πως τα ξέρουν όλα. Μεταγραφή - ηχηρή απάντηση σε όσους λίγο ασχολήθηκαν με τον ποδοσφαιριστή στο ξεκίνημα της επαγγελματικής του καριέρας, σ' όσους περισσότερο εστίασαν στο επίθετο του παρά στην καθαρά ποδοσφαιρική αξιολόγηση του ταλέντου του. Ακόμη πιο πολύ εκτεθειμένοι, όσοι με σθένος κατά καιρούς υποστήριξαν ότι οι όποιες ευκαιρίες είχαν δοθεί στον Ιωάννη Πίττα είχαν να κάνουν με τον πατέρα του. Πολλά συζητήθηκαν τα τελευταία δύο χρόνια, με αφορμή την αλματώδη πορεία της καριέρας του Κύπριου επιθετικού, για το ωφέλιμο της προσωρινής του παρουσίας σε μια ομάδα μικρότερης εμβέλειας, λιγότερης πίεσης και μεγαλύτερης δυνατότητας αγωνιστικού χρόνου για τον ποδοσφαιριστή. Σωστή η εκτίμηση, δύσκολα ωστόσο μπορεί να τεκμηριώσει κάποιος πως η τότε απόφαση για τον δανεισμό του Πίττα στην ΕΝΠ έγινε περισσότερο με σκοπό ο ποδοσφαιριστής να βοηθηθεί και να επιστρέψει δριμύτερος ή απλά να εξαντλήσει τη διάρκεια του συμβολαίου του...

Η μεταγραφή και η παρουσία πλέον του Ιωάννη Πίττα στο πρωτάθλημα της Σουηδίας, έστω σε ομάδα που δεν πρωταγωνιστεί αυτή την περίοδο, στέλνει μήνυματα προς πολλές κατευθύνσεις. Στους αρμόδιους, ειδικά σε όσους από τις δικές τους αποφάσεις κρίνεται το μέλλον πολλών Κύπριων ποδοσφαιριστών. Στην πλειοψηφία των κύπριων φιλάθλων –προπονητών της κερκίδας, του καναπέ και των social media, γενικότερα στους ξερόλες...

Μεταγραφή - μήνυμα όμως και στους Κύπριους ποδοσφαιριστές, πως μόνη απάντηση στην αμφισβήτηση είναι η σκληρή δουλειά και αφοσίωση στον στόχο, σε αντίθεση με την εύκολη λύση και το παράπονο για την ξενομανία και την άνιση αντιμετώπιση, ως προς τις ευκαιρίες που δίνονται...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	ΑΝΑΛΥΤΕΣ	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 3,47%						Προς οδυνηρή οικονομική ύφεση οδεύει η Ευρωζώνη Σελ. 10		
		0,10%	-1,41%	-2,01%	-3,12%	-2,13%		1,41%	-0,54%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΠΙΣΤΙΤΣΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Φωτιά στις τιμές ρυζιού από «πάγωμα» εξαγωγών

Η απόφαση Ινδίας και Ταϊλάνδης να «παγώσουν» τις εξαγωγές ρυζιού, για να μην παρουσιαστούν ελλείψεις στις αγορές τους, έβαλε φωτιά στις τιμές του εμπορεύματος και αυξάνει τις ανησυχίες για επισιτιστική κρίση, κυρίως στις χώρες που εξαρτώνται από τις εισαγωγές ρυζιού. **Σελ. 11**

ΑΘΗΝΑ

Πλούσια σε ταλέντα για την τεχνητή νοημοσύνη

Μεταξύ των κορυφαίων ευρωπαϊκών πόλεων με το καλύτερο ταλέντο σε τομείς της τεχνολογίας με πολύ υψηλή ζήτηση, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, βρίσκεται η Αθήνα, σύμφωνα με την έκθεση «Atlas», την οποία εκπόνησε το Sequoia Capital, που διαχειρίζεται κεφάλαια 80 δισ. δολ. **Σελ. 8**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Στις 500.000 το όριο για τη «χρυσή βίζα»

Νέα δεδομένα στην αγορά ακινήτων διαμορφώνει ο διπλασιασμός του ορίου για την εξασφάλιση «χρυσής βίζας» στην Ελλάδα, από τις 250.000 στις 500.000 ευρώ. Από το 2014, όταν και ξεκίνησε το πρόγραμμα, έχει αποφέρει στην εγχώρια κτηματαγορά κεφάλαια άνω των 5 δισ. ευρώ. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,70%	0,09%
Γερμανία	2,60%	0,13%
Γαλλία	3,13%	0,14%
Ιταλία	4,26%	0,20%
Ισπανία	3,63%	0,16%
Ιρλανδία	2,94%	0,13%
Ελλάδα	3,84%	0,09%
Ην. Βασίλειο	4,46%	0,16%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

Προσφέρουν βοήθεια για φορολογική μεταρρύθμιση

Οι λογιστές έτοιμοι να δώσουν την τεχνογνωσία και την εμπειρία τους

Στο μεγάλο έργο της διαμόρφωσης του νέου φορολογικού μοντέλου της Κύπρου δηλώνουν έτοιμοι να βοηθήσουν οι λογιστές. Παρόλο που το έργο της φορολογικής μεταρρύθμισης έχει ανατεθεί από τον υπ. Οικο-

νομικών στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, παρασκευαστικά δηλώνουν πηγές της «Κ» από ελεγκτικές εταιρείες ότι είναι έτοιμες να διαθέσουν ανθρώπινο δυναμικό –προφανώς αφιλοκερδώς– για να παραχθεί ένα μοντέλο που

θα λειτουργήσει προς όφελος της κυπριακής οικονομίας. Όπως αναφέρθηκε στην «Κ» από υψηλότερες πηγές του τομέα, το κράτος να μην προχώρησε στην ανάθεση του έργου στο Πανεπιστήμιο Κύπρου για να κρατή-

σει μία ανεξαρτησία και απόσταση από συμφέροντα που ενδεχομένως να έχουν οι λογιστές-ελεγκτές, ωστόσο δεν γίνεται να προσπεράσει την τεχνογνωσία και την εμπειρία που μπορούν να παράσχουν. **Σελ. 3**

Οι καύσωνες αλλάζουν τον χάρτη του τουρισμού

Η κλιματική κρίση αλλάζει τον παγκόσμιο χάρτη του τουρισμού. Το φετινό καλοκαίρι ήταν το πιο θερμό που έχει καταγραφεί στη Γηραιά Ήπειρο και οι τουρίστες που παραδοσιακά επέλεγαν τη Νότια Ευρώπη για τις καλοκαιρινές διακοπές τους στρέφονται σε εναλλακτικούς προορισμούς, αλλάζοντας παγιωμένα μοτίβα στην τουριστική ζήτηση μεταξύ ευρωπαϊκού Βορρά και Νότου. Το ενδιαφέρον για επίσκεψη στη Μεσόγειο μειώθηκε κατά 10% από τον Ιούνιο έως τον Νοέμβριο, σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ταξιδιών. Πολλοί τώρα στρέφονται στα νησιά Λαφότεν στη Νορβηγία (φωτ.). **Σελ. 9**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΧΟΛΓΚΕΡ ΣΜΙΝΤΙΝΓΚ και ΣΑΛΟΜΟΝ ΦΙΝΤΛΕΡ*

Δύσκολο το β' εξάμηνο για την Ευρωζώνη

Μεταβολίζοντας το «σοκ» που προκάλεσε ο πόλεμος του Πούτιν, εκτινάσσοντας στα ύψη τις τιμές ενέργειας και τροφίμων, η οικονομία της Ευρωζώνης ανέκτησε μια μικρή δυναμική τους τελευταίους μήνες. Επειτα από μια οριακή πτώση του ΑΕΠ το δ' τρίμηνο του 2022, όταν οι υψηλές τιμές ενέργειας και οι ανησυχίες για την έλλειψη φυσικού αερίου είχαν μειώσει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών και είχαν πλήξει την αγοραστική δύναμή τους, η οικονομία της Ευρωζώνης παρέμεινε στάσιμη το πρώτο τρίμηνο του 2023 και αναπτύχθηκε 0,3% το δεύτερο σε τριμηνιαία βάση. Είχαμε προβλέψει αύξηση μόλις 0,1%. Όπως και η οικονομία

των ΗΠΑ, η Ευρωζώνη έχει μέχρι στιγμής αντιμετωπίσει τις πρόσφατες προκλήσεις καλύτερα από το αναμενόμενο. Δυστυχώς, τα καλά νέα πιθανότατα δεν θα παραταθούν και στο δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους. Αφού αφαιρέθηκε το 0,1% από τον τριμηνιαίο ρυθμό ανάπτυξης της Ευρωζώνης στις αρχές του 2023, όταν το ΑΕΠ της Ιρλανδίας μειώθηκε κατά 2,8% σε τριμηνιαία βάση, η αντιστροφή αυτής της επίδρασης (ιρλανδικό ΑΕΠ +3,3% σε τριμηνιαία βάση το δεύτερο τρίμηνο) πρόσθεσε τώρα 0,1 της ποσοστιαίας μονάδας στην ανάπτυξη του β' τριμήνου. Το πιο σημαντικό απ' όλα είναι

Αν και όλα δείχνουν ότι η ύφεση θα αποφευχθεί, η αύξηση του ΑΕΠ θα είναι οριακή.

ότι η αδυναμία της βιομηχανίας των ΗΠΑ και της Κίνας, η διόρθωση των αποθεμάτων στην παγκόσμια μεταποίηση και η πτώση στην κατασκευή κατοικιών, που προκαλείται εν μέρει από τα υψηλότερα επιτόκια της ΕΚΤ, πιθανότατα θα αντισταθμίσουν τη σταδιακή αύξηση της καταναλωτικής ζήτησης σε πραγ-

ματικούς όρους. Αυτό αναμένουμε να συμβεί το υπόλοιπο διάστημα του 2023 λόγω της αύξησης του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος. Πάντως, είναι πιο ευοιόνες οι προοπτικές για το 2024. Η διαφανόμενη στασιμότητα δεν θα διαρκέσει πολύ, κατά την άποψή μας. Μόλις η τρέχουσα διόρθωση των αποθεμάτων ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2023 και η οικονομία των ΗΠΑ επιστρέψει σε σταθερή ανάπτυξη την άνοιξη του 2024, έπειτα από μια ήπια περίοδο τον ερχόμενο χειμώνα, η Ευρωζώνη μπορεί να επιστρέψει σε ρυθμό ελαφρώς υψηλότερο από την τάση του 1,3% πριν από την πανδημία. Μια ανθεκτική

αγορά εργασίας θα προστεθεί ως παράγοντας για την ανοδική πορεία το 2024. Τέλος, από την κορύφωσή του τον Οκτώβριο του 2022, ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη έχει υποχωρήσει περσιού τόσο γρήγορα όσο είχε εκτιναχθεί πριν. Με τη βοήθεια των εξελίξεων στις τιμές της ενέργειας και των τροφίμων, αναμένεται να σημειώσει σημαντική περαιτέρω πτώση φέτος, με κάποια αστάθεια από μήνα σε μήνα. Μέχρι το καλοκαίρι του 2024 μπορεί να μειωθεί κάτω από 2,5%.

* Οι κ. Χόλγκερ Σμίντινγκ και Σάλομον Φίντλερ είναι οικονομολόγοι της Berenberg Bank.

Αναμένουν έσοδα 3 δισ. φέτος από τον τουρισμό

Ο ρόλος του πληθωρισμού

Την εκτίμηση ότι τα ετήσια έσοδα του τουρισμού θα ξεπεράσουν αυτά του 2019 γύρω στο 8% και θα πλησιάσουν τα €3 δισ. ευρώ εκφράζουν οικονομικοί αναλυτές. Η άνοδος αυτή αποδίδεται στην αύξηση των δαπανών των τουριστών λόγω του πληθωρισμού, αλλά και στον εμπλουτισμό των τουριστικών αγορών της Κύπρου. **Σελ. 4**

Φθηνότερα δάνεια σε επιχειρήσεις στην Ελλάδα

Ακριβότερα σε ιδιώτες

Σημαντική μείωση των επιτοκίων στα νέα επιχειρηματικά δάνεια και αυξήσεις στα επιτόκια για δάνεια προς ιδιώτες (νοικοκυριά και επαγγελματίες) καταγράφει η Τράπεζα της Ελλάδος τον Ιούνιο σε σύγκριση με τον Μάιο. Τα στοιχεία της ΤτΕ δείχνουν επίσης αύξηση στα επιτόκια των προθεσμιακών καταθέσεων τόσο προς τις επιχειρήσεις όσο και προς τα νοικοκυριά. **Σελ. 5**

PwC Foundation

Μια νέα πνοή κοινωνικής προσφοράς

ΑΝΑΛΥΣΗ

Των ΣΑΙΜΟΝ ΤΖΕΣΟΠ και ΧΙΟΥ ΤΖΟΥΟΝΣ / REUTERS

Πόσο πράσινες είναι οι μεγάλες βιομηχανίες;

Μήπως η Ford κάνει καλύτερη δουλειά στη μείωση των εκπομπών ρύπων από την ανταγωνιστική Toyota; Είναι η BP πιο πράσινη από τη Shell; Τα ερωτήματα αυτά έχουν ζωτική σημασία για όσους επενδυτές θέλουν να αφαιρέσουν από τα χαρτοφυλάκιά τους τις εταιρείες που υστερούν στην εκπλήρωση των κλιματικών στόχων. Ωστόσο, οι κατευθυντήριες γραμμές για την καταγραφή και αναφορά των εκπομπών και οι νέοι κανόνες που πρόκειται να τεθούν σε εφαρμογή στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Ευρώπη είναι απίθανο να δώσουν τις αναγκαίες απαντήσεις. Οι περισσότερες μεγάλες δυτικές εταιρείες χρησιμοποιούν το εταιρικό πρότυπο του Πρωτοκόλλου του Θερμοκηπίου (GHGP) για την αναφορά των ρύπων και οι κατευθυντήριες

τικό Συμβούλιο για την Αειφόρο Ανάπτυξη και το Παγκόσμιο Ίνστιτούτο Πόρων, ορίζουν τις τρεις κύριες κατηγορίες εκπομπών που οι εταιρείες πρέπει να αναφέρουν ευρέως, αφήνοντας τεράστια περιθώρια ερμηνείας και παρερμηνείας τους. Αρκετοί επενδυτές που μίλησαν στο Reuters είπαν πως, ενώ το Πρωτόκολλο του Θερμοκηπίου (GHGP) είναι καίριο για να ρίξει φως στις εταιρικές εκπομπές ρύπων, μπορεί να είναι δύσκολο να συγκριθούν μεταξύ τους επιχειρήσεις λόγω διαφορών στον τρόπο δημοσιοποίησης και ότι αυτό θα παραμείνει έτσι σε κάποιο βαθμό ακόμη και με τους νέους υποχρεωτικούς κανόνες. «Σήμερα, πιο πολλές είναι οι εταιρείες που αποκαλύπτουν τέτοια στοιχεία, αλλά ακόμη η ποιότητά τους αμφισβητείται», τονίζει η Alpha Financial Markets Consulting. Παρά το γεγονός ότι είκοσι από τις τριάντα κορυφαίες αυτοκινητοβιομηχανίες αναφέρουν τις εκπομπές ρύπων που σχετίζονται με τις αλυσίδες εφοδιασμού τους—γνωστές ως Scope 3, σύμφωνα με το πρωτόκολλο—, η ανάλυση από την εταιρεία ερευνών Signal Climate Analytics (SCA) κατέδειξε ορισμένες προσεγγίσεις στο πώς γνωστοποιούν δεδομένα και υποθέσεις επί των οποίων στηρίζουν τους υπολογισμούς τους. Λόγου χάριν, από φέτος τον Μάρτιο μόνο πέντε αυτοκινητοβιομηχανίες έχουν αποκαλύψει τις υποθέσεις τους για τη μέση διάρκεια ζωής των οχημάτων τους και τα γραμμάρια ισοδυνάμου διοξειδίου του άνθρακα που εκπέμπεται ανά χιλιόμετρο. Αυτό κάνει τις συγκρίσεις προβληματικές. Συνεπώς, ένας μη ρεαλιστικά χαμηλός αριθμός διάρκειας ζωής θα μπορούσε να κάνει τα αυτοκίνητα να φαίνονται λιγότερο ρυπογόνα από ό, τι πραγματικά είναι.

Στη λίστα των μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς που βρίσκονται σε κίνδυνο πρότεινε η UNESCO να ενταχθεί ολόκληρη η πόλη της Βενετίας, καθώς η αύξηση της παγκόσμιας θερμοκρασίας και η συνεπακόλουθη άνοδος της στάθμης των υδάτων αποτελούν πλέον ορατό και κρίσιμο πρόβλημα. Συγκεκριμένα, ο ΟΗΕ, που είναι επιφορτισμένος, μεταξύ άλλων, με την προστασία του παγκόσμιου πολιτισμού, εξέδωσε μια μελέτη στην οποία προειδοποιεί πως η ιταλική πόλη κινδυνεύει να βρεθεί αντιμέτωπη με «μη αναστρέψιμες» συνέπειες εξαιτίας τόσο της κλιματικής αλλαγής όσο και του υπερτουρισμού, που τη θβεΐρει εδώ και δεκαετίες. Σύμφωνα με το πρακτορείο Reuters, λίγες ώρες αργότερα, εκπρόσωπος του δήμου Βενετίας δήλωσε πως οι αρμόδιες αρχές θα διαβάσουν «πολύ προσεκτικά» την πρόταση και ύστερα θα τη συζητήσουν με την ιταλική κυβέρνηση.

Κόντρες

Η μελέτη της UNESCO δεν αρκέστηκε να περιγράψει τις φθορές και τους κινδύνους, αλλά καταγγέλλει την ιταλική κυβέρνηση, όπως και την τοπική αυτοδιοίκηση, για «έλλειψη στρατηγικού οράματος» και αποτυχία στην επίλυση των γνωστών από χρόνια προβλημάτων που αντιμετωπίζει η εμ-

βληματικά πόλη. Από τη μεριά του, ο Μάσιμο Κατόρι, πρώην δήμαρχος Βενετίας, επισήμανε, σύμφωνα με το BBC, πως «η UNESCO είναι ένα από τα πιο κοστοβόρα και άχρηστα σώματα στον πλανήτη» και πρόσθεσε πως ο οργανισμός «κρίνει χωρίς να γνωρίζει και μοιράζει δεξιά και αριστερά γνώμες που το καλύτερο που έχουμε να κάνουμε είναι να αγνοήσουμε».

Η πρόταση να συμπεριληφθεί η Γαλννοτάτι στη λίστα με τα απειλούμενα μνημεία είχε γίνει ξανά δύο χρόνια νωρίτερα. Αν και η ιδέα είχε τότε προχωρήσει, «ναυάγησε» την τελευταία στιγμή, με την ιταλική κυβέρνηση να υποθέτει λίγα μόνο από τα μέτρα που πρότεινε η UNESCO, με σκοπό να την «καθουχάσει».

Το σημαντικότερο από τα μέτρα αυτά ήταν η απαγόρευση των κρουαζιερόπλοιων σε κανάλια όπως αυτό του Αγίου Μάρκου και η υπόσχεση για την εκκίνηση ενός προγράμματος συντήρησης σε ολόκληρη την πόλη. Ωστόσο, έκτοτε λίγα έχουν γίνει στην πραγματικότητα ενώ, σύμφωνα με την εφημερίδα La Repubblica, επιστολές της UNESCO προς την ιταλική κυβέρνηση που έχουν σταλεί μέσα στη διετία και ρωτούν για την πορεία των έργων, έχουν απαντηθεί με εντελώς ασαφή τρόπο.

REUTERS, BBC

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Αποφεύγεται η ύφεση

Παρόλες τις επιθετικές κινήσεις στα επιτόκια, η ευρωπαϊκή οικονομία αναμένεται να αναπτυχθεί φέτος κατά 0,9%, αποφεύγοντας την ύφεση που είχε αρχικά προβλεφθεί. Η αναμενόμενη όμως ανάπτυξη δεν εμπόδισε τους επικεφαλής των κυβερνήσεων της Γαλλίας και της Ιταλίας να ασκήσουν κριτική προς τα στελέχη της ΕΚΤ για την επιθετική τακτική που ακολουθούν στα επιτόκια. Η ΕΚΤ, πάντως, δηλώνει ικανοποιημένη αφού έχει πετύχει σε περίοδο οκτώ μηνών να «φέρει» τον πληθωρισμό στο μισό του υψηλού που καταγράφηκε τον Οκτώβριο του 2022.

Δημοσιονομική ευελιξία

Η Ζώνη του Ευρώ, αν και μια αμιγώγ νομισματική ένωση, θα επιδιώξει το επόμενο διάστημα να εντάξει και κάποια δημοσιονομικά ενοποιητικά στοιχεία. Η προσπάθεια λαμβάνει χώρα αυτή την περίοδο και αναφέρεται ως μεταρρύθμιση του δημοσιονομικού πλαισίου της Ζώνης του Ευρώ. Σύμφωνα με τις έως τώρα συζητήσεις προτείνεται συμφωνία για περίοδο τεσσάρων ετών προκειμένου οι χώρες να μειώσουν το χρέος που έχουν συσσωρεύσει κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Στις εισηγήσεις γίνεται επίσης λόγος για τη δυνατότητα να διαφοροποιούνται οι στόχοι αναλόγως των ειδικών συνθηκών που αντιμετωπίζει κάθε χώρα και να μην εφαρμόζεται η ίδια συνταγή για όλους.

Τουριστικοί κλυδωνισμοί

Η εξάρτηση των χωρών του ευρωπαϊκού νότου στον τουρισμό αποτελεί σημείο προβληματισμού καθώς οι μετεωρολόγοι προβλέπουν ότι οι περιοχές γύρω από την Μεσόγειο θα πλήττονται στο μέλλον από παρατεταμένα κύματα καύσωνα. Αυτή η πρόβλεψη σε συνδυασμό με την ξηρασία θα προκαλεί μεγάλες πυρκαγιές οι οποίες εκτός από την φύση θα πλήττουν και τις τοπικές οικονομίες. Οι επιστήμονες προβλέπουν ότι οι ακτογραμμές του νότου θα έχουν στο μέλλον χαμηλότερη ελκυστικότητα για τους τουρίστες, οι οποίοι θα τείνουν να επιλέγουν βορειότερους προορισμούς λόγω μείωσης των μέσων θερμοκρασιών.

Εισαγόμενη ώθηση

Ούτε το κόστος του χρήματος ούτε τα υλικά οικοδομής πτοούν την αγορά ακινήτων που συνεχίζει την ανοδική της πορεία. Όλες οι πόλεις—πλην της Λευκωσίας—συνεχίζουν να παρουσιάζουν εντυπωσιακούς ρυθμούς αύξησης των πωλήσεων ακινήτων, γεγονός που παραπέμπει σε ξένες επενδύσεις που πραγματοποιούνται χωρίς τραπεζικό δανεισμό. Θετικά στην εικόνα που καταγράφεται συνεισφέρει και η σημαντική ανάπτυξη που παρουσιάζουν πόλεις όπως είναι η Πάφος και η Λάρνακα, οι οποίες τροχοδρομούν σημαντικά έργα υποδομής πέραν αυτών που έχουν ήδη ολοκληρωθεί.

Οι τράπεζες πρέπει να αφεθούν από τα ενδιαφερόμενα μέρη να λειτουργήσουν στην νέα εποχή που είναι γεμάτη προκλήσεις για νέες δεξιότητες

Να γίνουν αυτάρκειες

Η ρευστότητα αποτελεί για τους επόπτες την σημαντικότερη παράμετρο που θα πρέπει να διασφαλιστεί για τις τράπεζες το 2024. Σύμφωνα με τον επιδιωκόμενο στόχο οι τράπεζες θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν ένα μεγάλο σοκ χωρίς να χρειαστεί να στηριχθούν στις κεντρικές τράπεζες. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών θα εντατικοποιήσει τους ελέγχους τον επόμενο χρόνο και θα αποταθεί στις εθνικές κεντρικές τράπεζες για να ασκήσουν αυστηρότερη εποπτεία και να ελέγξουν τις υποθέσεις που υιοθετούν οι τράπεζες όταν

παρουσιάζουν στρατηγικές αντιμετώπισης κρίσεων.

Ετεροχρονισμένη υποβάθμιση

Δεν κατανοεί την απόφαση του οίκου Fitch, η Αμερικανίδα υπουργός Οικονομικών, να υποβαθμίσει το αξιόχρεο της αμερικανικής οικονομίας, αφού όπως αναφέρει αυτή η ενέργεια στηρίχθηκε σε παλαιότερη ενημέρωση και δεν αντανάκλα στα νέα βελτιωμένα δεδομένα. Η απόφαση είχε ως αποτέλεσμα να «θορυβηθούν» οι παγκόσμιες αγορές και οι επενδυτές να απαιτήσουν μεγαλύτερες αποδόσεις για να συνεχίσουν να αγοράζουν το αμερικανικό χρέος. Πάντως, αξίζει να σημειωθεί ότι η υποβάθμιση δεν είχε το αποτέλεσμα που είχε προκάλει αντίστοιχη κίνηση των S&P το 2011 οπότε και οι αγορές κατέγραψαν βίαιη αντίδραση.

Στενή παρακολούθηση

Η αλλαγή στάσης του νέου οικονομικού επιτελείου στην Τουρκία προκαλεί το ενδιαφέρον των επενδυτών. Τα βλήματα όλων είναι στραμμένα στον νέο υπουργό Οικονομικών και την νέα επικεφαλής της Κεντρικής Τράπεζας. Οι δύο διαδοχικές αυξήσεις των επιτοκίων δημιουργούν προσδοκίες ότι η οικονομική λογική έχει επιστρέψει στην χώρα. Ήδη, το χρηματιστήριο της Κωνσταντινούπολης αποτιμά θετικά τις εξελίξεις και καταγράφει 55% αύξηση από τα χαμηλά του Μαΐου. Μέχρι στιγμής οι ξένες επενδύσεις είναι επιφυλακτικές, όμως η δυναμική είναι εκεί και απομένει να αποδειχθεί στην πράξη.

«Καμπανάκι» UNESCO για τη διάσωση της Βενετίας

Η Βενετία βουλιάζει εδώ και δεκαετίες από τους τουρίστες που κάνουν βόλτα με γόνδολες και επισκέπτονται τα αξιοθέατα στην πλατεία του Αγίου Μάρκου (φωτογραφία). Η UNESCO προειδοποιεί πως η ιταλική πόλη κινδυνεύει να βρεθεί αντιμέτωπη με «μη αναστρέψιμες» συνέπειες εξαιτίας του υπερτουρισμού και της κλιματικής αλλαγής. Επανερχεται—έπειτα από δύο χρόνια—με την πρόταση η Γαλννοτάτι να ενταχθεί στη λίστα με τα απειλούμενα μνημεία.

Ετοιμοι να βοηθήσουν στη φορολογική μεταρρύθμιση

Οι λογιστές προφέρουν τεχνογνωσία για το μεγάλο έργο που έχει ορίζοντα το 2025 και που θα είναι κομβικό για την οικονομία

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Στο μεγάλο έργο της διαμόρφωσης του νέου φορολογικού μοντέλου της Κύπρου δλώνουν έτοιμοι οι λογιστές να διαθέσουν πόρους ώστε να βγει ένα καλό αποτέλεσμα που θα θέσει σε γερές βάσεις το νέο φορολογικό σύστημα της Κύπρου που ετοιμάζεται. Παρόλο που το έργο της φορολογικής μεταρρύθμισης έχει ανατεθεί από τον υπουργό Οικονομικών κ. Μάκη Κεραυνό στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, παρασκευαστικά δλώνουν πηγές της «Κ» από ελεγκτικές εταιρείες ότι είναι έτοιμες να διαθέσουν ανθρώπινο δυναμικό –προφανώς αφιλοκερδώς– για να παραχθεί ένα μοντέλο που θα λειτουργήσει προς όφελος της κυπριακής οικονομίας.

‘Όπως αναφέρθηκε στην «Κ» από υψηλότατες πηγές του τομέα, το κράτος ναι μεν προχώρησε στην ανάθεση του έργου στο Πανεπιστήμιο Κύπρου για να κρατήσει μία ανεξαρτήσια και απόσταση από συμπεφέροντα που ενδεχομένως να έχουν οι λογιστές-ελεγκτές, ωστόσο δεν γίνεται να προσπεράσει την τεχνονομία και την εμπειρία που μπορούν να παράσχουν. Δηλώνουν λοιπόν παρόντες οι λογιστές για την φορολογική μεταρρύθμιση που ετοιμάζεται και όπως μεταφέρουν,

είναι διαθέσιμα ψηφιοβήματα στελέχων των «Big 4» να δώσουν αυτές τους τεκνογονώσια. Πρακτικά, στέλεχων είναι ένα μήνυμα πως, η υπόθεση της φορολογικής μεταρρύθμισης είναι ένα τεράστιο σημαντικό «project» για το οποίο είναι έτοιμοι να συμβάλλουν και αναμένουν να τους ζητηθεί η προσφορά για να βγει ένα μοντέλο το οποίο να βοηθά σε τελική ανάλυση το οικονομικό περιβάλλον που ζούμε όλοι.

‘Όπως μεταφέρθηκε στην «Κ» εμφατικά από το υψηλόβαθμο στέλεχος στην «Big 4» σχετικά με τη μορφή που πιθανώς να λάβει η φορολογική μεταρρύθμιση, είτε πως, «ακόμα και οι δικοί μας άνθρωποι σε αυτό το στάδιο αναγνωρίζουν πως δεν πρέπει να προσεγγίσουμε δογματικά ένα συγκεκριμένο φορολογικό μοντέλο που ακολουθείται από συγκεκριμένο κράτος». Συμπλήρωσε δε, πως, «αφού θα γίνει μελέτη, σε εξεταστεί τι ταιριάζει ακριβώς στην Κύπρο και να καταλήξουμε στην καλύτερη επιλογή».

Την ίδια ώρα, τόνισε πως το ζητούμενο είναι να βρεθεί ένα «σχήμα» με το οποίο το Πανεπιστήμιο Κύπρου θα λάβει την απαραίτητη τεχνογνωσία και υπάρχουν οι εμπλεκόμενοι φορείς να προσφέρουν την εμπειρία τους. «Χρειάζεται μια τεχνοκρατική ομάδα που να είναι ο

πυρηνάς για να γίνει αυτή η αλλαγή. Είμαστε σε μία περίοδο που όλα αυτά θα πρέπει να οριοθετηθούν και για γίνουν κάπως πιο σβέλτα», σημείωσε χαρακτηριστικά.

Με κατεύθυνση

Ὅπως εξήγησε το ἀνώτατο στέλεχος ἐκ τῶν «Big 4» στην εφημερίδα ἀναφορικά μὲν τὴν παλαιότητα του σημερινοῦ φορολογικοῦ μοντέλου καὶ τὴν εὐθυγράμμιση που πρέπει νὰ ἔχει, εἶπε πως, ἡ μεταρρύθμιση αὐτὴ δὲ πρέπει νὰ ἐνισχύει τὴν οἰκονομία στους πωλάνες που θέλει ἡ Κύπρος νὰ ὀδηγήσει. «Το μοντέλο, οἱ δρόμοι, τὰ ἀντισταθμιστικά μέτρα καὶ τι ἐπιτρέπεται στο πλαίσιο τῆς Ευρωπαϊκῆς Ένωσης, δὲ εἶναι το ἀντικείμενο τῆς μελέτης. Σκοποῦν εἶναι νὰ εὐθυγραμμισθεῖ το νέο μοντέλο μὲ τὰ πρέπει του Ταμείου Ἀνάκαμψης καὶ το Σχεδίου Κύπρου το Ἀύριο», κατέληξε.

Εστάλησαν μηνύματα

Σαφή μηνύματα για την φορολογική μεταρρύθμιση δόθηκαν και στην 63η ετήσια γενική συνέλευση του ΣΕΛΚ μέσα στο καλοκαίρι. Συγκεκριμένα, ο πρόεδρος του ΣΕΛΚ κ. Πιερής Μάρκου, είπε ότι έφτασε το πλήρωμα του χρόνου για να μεταρρυθμιστεί το φορολογικό σύστημα της Κύπρου. Όπως είχε πει,

Το μοντέλο, οι δράσεις, τα αντισταθμιστικά μέτρα και τι επιτρέπεται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα είναι το αντικείμενο της μελέτης.

θα εκπροσωπεί την μετάβαση και την μετεξέλιξη του υφιστάμενου συστήματος, σε ένα άλλο, σύγχρονο, πιο σχετικό και συνδεδεμένο με το σημερινό φορολογικό, κοινωνικό και επιχειρηματικό γίγνεσθαι. Ένα νέο σύστημα που θα διαλαμβάνει επάνω των προφανών (όπως συντελεστές, φορολογική βάση και κίτηντρα), αλλά και το λειτουργικό, το μηχανογραφικό, το διοικητικό και το θεσμικό πλαίσιο. «Ο ΣΕΛΚ δηλώνει παρών», σημείωσε εμφατικά στην ομιλία του και έστειλε ένα μήνυμα ότι τον «άρησαν στην απ' έξω» στο αρχικό –τουλάχιστον– στάδιο. «Ενώ είχαμε την εντύπωση ότι θα λαμβάναμε το κάλεσμα σας για ένα έργο της σχετικής συζήτησης, εντούτοις, πληροφορηθήκαμε, ότι πρόσφατα ανατέθηκε η μελέτη για το έργο αυτό σε ακαδημική ίδρυμα. Παρόλο που αυτό αποτελεί ένα σημαντικό πρώτο βήμα για μετάβαση στις πολιτικές εξαγγελίες σας, πράξη μετά από αρκετό καιρό, πάρα

ταῦτα διατηροῦμε τὴν ἐντόνην πε-
ποιθισθὸν ὅτι, ἡ παρουσία τοῦ ΣΕΔΚ,
ὡς τὸν κατεξοχὴν ἀρμόδιον σώματος
στὴ θέματα φορολογίας στὴ βάση
τῆς πολυετοῦς τεχνογνωσίας καὶ
ἐμπειρογνώμωσύνης τῶν μελῶν του,
στο σχεδιασμὸ καὶ στὴν ὁργάνωσιν
τοῦ ἔργου εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἀνεύ-
ει, εἶχε τονίσῃ ο.κ. Μάρκου.

Τους έχει υπόψιν

Ο υπουργός Οικονομικών στην ίδια επίσημη συνέντευξη είχε σχολιάσει για τα της φορολογικής μεταρρύθμισης πως, το έργο έχει ανατεθεί στο Κέντρο Οικονομικών μελετών του Πανεπιστημίου Κύπρου, το οποίο θα αξιολογήσει και ξένους εμπειρογνώμονες και είχε δηλώσει πως την κατάλληλη στιγμή θα ζητηθεί η εμπλοκή του Συνδέσμου και θα αξιοποιηθούν οι απόψεις τους και όλη η εμπειρογνωμοσύνη που διαθέτουν τα μέλη του Συνδέσμου.

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης στη δική του ομιλία είχε υπενθυμίσει

οι κύριοι άξονες της φορολογικής μεταρρύθμισης που προωθείται είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας του φορολογικού μοντέλου της Κύπρου, η μείωση του διοικητικού βάρους για τους φορολογούμενους πολίτες και φυσικά τις επιχειρήσεις και, ταυτόχρονα, η παροχή δικαιότερης ανακατανομής του φορολογικού βάρους, διατηρώντας, παράλληλα, τη δημοσιονομική ουδετερότητα. Στόχος, όπως είχε πει, είναι η πλήρης ευθυγράμμιση των φορολογικών πολιτικών με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, άλλα για να πρόσκληση στην οποία πρέπει να ανταποκριθεί η κυβέρνηση, στο πλαίσιο και της προωθούμενης πράσινης φορολογικής μεταρρύθμισης. Μια προσπάθεια που θα οδηγήσει στην επιβολή φορολογίας για κατανάλωση φυσικών πόρων που ρυπαίνουν το περιβάλλον, μεταποτιζοντας το βάρος της φορολογίας προς περιβαλλοντικά ζημιογόνες δραστηριότητες.

invest Cyprus

Cyprus
Investment
Promotion
Agency

Investment Promotion Officer

Company Profile

Invest Cyprus (CIPA) is the Investment Authority of the Government of Cyprus and has a threefold mandate: promoting Cyprus as an attractive investment location, facilitating and advocating for foreign investments, and continuously enhancing the investment environment. We are seeking a highly capable and motivated Investment Promotion Officer to join our dynamic team based in Nicosia.

As Investment Promotion Officer, you will play a pivotal role in attracting and facilitating foreign direct investment into Cyprus. Your responsibilities will encompass the threefold mandate of our organization, which includes investment promotion, investor facilitation, and aftercare services.

Main Job Responsibilities

The Investment Promotion Officer will:

- Identify, evaluate, and promote specific investment opportunities across various sectors to attract potential foreign investors.
- Conduct market research and analysis to identify target markets and key investors.
- Develop comprehensive investment promotion strategies and campaigns to showcase Cyprus as an attractive investment destination.
- Collaborate with internal and external stakeholders to organize investment seminars, roadshows, and other promotional events.
- Represent Invest Cyprus at international conferences and exhibitions to raise awareness and attract investment interest.
- Provide guidance and support to potential investors throughout the investment process.
- Serve as the primary point of contact for investors, addressing their inquiries, providing information, and facilitating necessary procedures.
- Liaise with relevant government departments and agencies to expedite investment approvals and ensure a smooth investment process.
- Coordinate site visits and meetings for potential investors, showcasing Cyprus' business environment and investment potential.
- Provide post-investment support and assistance to existing foreign investors.
- Act as a trusted advisor, maintaining regular communication with investors to address their concerns and facilitate their business operations in Cyprus.
- Coordinate with relevant stakeholders to resolve any investment-related issues and ensure investor satisfaction.
- Identify opportunities for expansion, reinvestment, or diversification for existing investors.
- Analyze investment trends, economic indicators, and market developments to identify emerging opportunities and risks.
- Prepare regular reports and presentations on investment activities, including investment leads, prospects, and outcomes.
- Monitor and evaluate the effectiveness of investment promotion initiatives and make recommendations for improvements.
- Perform any other related duties as assigned by the CEO and the Deputy Director General, contributing to the overall success of the organization.

Specifications

1. Job Specifications (key qualifications and experience of the job incumbent):

- Bachelor's degree in Business Administration, Marketing or a related field (Master's degree preferred).
- Minimum of 3 years of experience in investment promotion, business development, or related fields, preferably in an investment agency, economic development organization, or similar environment.
- Proven track record in attracting foreign direct investment and facilitating investment projects.
- Strong understanding of investment and business environments, both locally and globally.
- Excellent knowledge of investment promotion techniques, marketing strategies, and international investment trends.
- Proficiency in Greek and English (both written and spoken).
- Proficient in using MS Office (MS Word, PowerPoint, Excel, Outlook, Teams).
- Familiarity with investment-related regulations, procedures, and incentives.

2. Person Specifications (key skills & abilities):

- Exceptional communication and interpersonal skills, with the ability to engage with diverse stakeholders.
- Strong analytical and problem-solving skills, with the ability to identify investment opportunities and mitigate risks.
- Demonstrated ability to work effectively in a team and independently, managing multiple priorities and meeting deadlines.
- Strategic and business mindset.
- Critical thinking and ability to make good data-driven recommendations.
- Strong attention to detail.

Benefits

We offer a competitive remuneration and benefits package commensurate with your skills and experience.

Application Process

- Interested candidates are requested to submit their comprehensive CV, to clientjobs@cy.ey.com.
- Please include "Investment Promotion Officer Application" in the email subject line. The deadline for applications is August 21st, 2023.
- All applications will be treated with strict confidentiality. Only shortlisted candidates will be contacted for further evaluation and interview.
- As part of the selection process, successful candidates will be requested to provide copies of their educational certificates and relevant qualifications.

Ρεκór με αστερίσκους στα έσοδα τουρισμού

Λιγότερες οι αφίξεις, περισσότερες οι δαπάνες των τουριστών και το μερίδιο του πληθωρισμού στις αυξήσεις

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Ενθαρρυντικά για τον τουριστικό κλάδο και με θετικό αντίκτυπο στην κυπριακή οικονομία, τα τελευταία στοιχεία για τα έσοδα από τον τουρισμό κατά τον μήνα Μάιο. Τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας κυκλοφόρησαν τις προηγούμενες ημέρες και έχουν ως εξής: €311 εκατ. ευρώ οι τουριστικές δαπάνες για τον Μάιο (βάσει στοιχείων της Στατιστικής Υπηρεσίας και της ανάλυσης του ΣΤΕΚ πρόκειται για υψηλό τουλάχιστον των τελευταίων δύο δεκαετιών), και €728.6 εκατ. σε επίπεδο πενταμηνίας. Πρόκειται για μια αύξηση γύρω στο 12% σε σύγκριση με τις αντίστοιχες επιδόσεις του 2019, την τελευταία υγιή χρονιά πριν το

Ο καλύτερος Μάιος της τελευταίας εικοσαετίας ο φετινός στα έσοδα τουρισμού, που ανήλθαν στα €311 εκατ. Σε επίπεδο πενταμηνίας έφτασαν τα €728.6 εκατ.

ξέσπασμα της πανδημίας και την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία με τις επιπτώσεις που αυτά επέφεραν και σε οικονομικό επίπεδο και αναπόφευκτα, και στον τομέα του τουρισμού. Εκφράζεται μάλιστα η εκτίμηση, από οικονομικούς αναλυτές, ότι φέτος, τα ετήσια έσοδα του τουρισμού θα ξεπεράσουν αυτά του 2019 γύρω στο 8% και θα πλησιάσουν τα €3 δισ. Όταν λοιπόν καταγράφεται μια τέση επιστροφή σε αυτές τις επιδόσεις, ειδικότερα με μειωμένα επίπεδα αφίξεων (γύρω στο -3,34% μεταξύ 2019 και 2023 για τον Μάιο), εύλογα δημιουργείται ικανοποίηση στον τουριστικό κλάδο. Τουλάχιστον αρχικά. Με μια δεύτερη ανάγνωση των στατιστικών εγείρεται το εξής ερώτημα. Πού οφείλεται τελικά η αύξηση των εσόδων και κατά πόσο αυτή οφείλεται στον εμπλουτισμό της

Η αύξηση στα έσοδα του τουρισμού θα συνεχίσει με μικρότερο ρυθμό, λόγω της σταθεροποίησης των τιμών, εκτιμά ο πρόεδρος του ΠΑΣΥΞΕ Θάνος Μιχαηλίδης.

παλέτας τουριστικών αγορών και ενός νέου προφίλ επισκεπτών, ή της γενικότερης ανόδου στο κόστος ζωής(;)

Ο ρόλος του πληθωρισμού

Αναλύοντας τα δεδομένα εκπρόσωπος της Στατιστικής Υπηρεσίας, ανέφερε ότι γενικότερα τους τελευταίους μήνες υπάρχει μια αύξηση στις δαπάνες, αποδίδοντάς την σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση του πληθωρισμού. Εφόσον το κόστος των προϊόντων και των υπηρεσιών αυξάνεται, αυτό μεταφράζεται σε αύξηση και των τουριστικών δαπανών. Στο ίδιο μήκος κύματος και οι εκτιμήσεις από πλευράς του οικονομικού αναλυτή της Τράπεζας Κύπρου Ιωάννη Τρικίδη, που περιγράφει ότι υπάρχει αύξηση τουριστικών εσόδων σε ονομαστικούς όρους, ενώ σε πραγ-

Δαπάνες κατά κεφαλή

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία διαπιστώνεται αύξηση των δαπανών κατά μέσο όρο τόσο στην κατά κεφαλή τουριστική δαπάνη όσο και ανά ημέρα. Φέτος, η μέση κατά κεφαλή δαπάνη ανήλθε στα 740,36 ευρώ σε σύγκριση με 701,44 τον Μάιο του 2022. Πρόκειται για μια αύξηση της τά-

ξης του 5,5%. Αρκετά πιο κάτω ήταν η κατά κεφαλή δαπάνη τον Μάιο του 2019 (638,78 ευρώ). Η ημερήσια δαπάνη των τουριστών τον φετινό Μάιο, ήταν κατά 9% πιο πάνω σε σχέση με την ημερήσια δαπάνη τον αντίστοιχο περσινό, και κατά 14,5 σε σχέση με τον Μάιο του 2019.

ματικούς—αν αφαιρεθεί ο πληθωρισμός— τα έσοδα δεν έχουν διαφοροποιηθεί από το 2019. Βεβαίως, το ότι καλύπτεται η απώλεια του 2019 είναι πολύ σημαντικό. Είναι επίσης σημαντική και η εκτίμηση του προέδρου του ΠΑΣΥΞΕ Θάνου Μιχαηλίδη ότι, η αύξηση στα έσοδα του τουρισμού θα συνεχίσει

μεν, αν και με μικρότερο ρυθμό, λόγω της σταθεροποίησης των τιμών, κάτι που οδηγεί στο ίδιο συμπέρασμα. Περιγράφει επίσης ότι η αύξηση των εσόδων κατά τις δύο προηγούμενες χρονιές ήταν αποτέλεσμα της ζήτησης για ταξίδια μετά από τον εγκλεισμό της πανδημίας. Ωστόσο, κατά το τρέ-

χον έτος, αποδίδεται σε μεγαλύτερο βαθμό στην αύξηση του πληθωρισμού.

Οι δαπάνες

Τι όμως είναι αυτό που καταγράφεται κατά τη διάρκεια της έρευνας για τις δαπάνες τουριστών; Σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία, ως τουριστικές δαπάνες θεωρούνται όλα τα έξοδα του τουρίστα κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του στον προορισμό: η διαμονή σε κατάλυμα, τα έξοδα για έξοδο σε χώρους εστίασης και χώρους αναψυχής (εστιατόρια, καφετέριες, μπαρ, νυχτερινά κέντρα, ντίσκο), τις αγορές από υπεραγορές, την κατα' οίκον παράδοση και τα έτοιμα φαγητά, τις αγορές σε ένδυση-υπόδηση (συμπεριλαμβάνεται και καθαριστήριο), τα έξοδα για ενοίκια αυτοκινήτου, μοτοσυκλέτας ή πο-

δήλατου και άλλα μεταφορικά εντός Κύπρου—ταξί, λεωφορεία, καύσιμα, αθλητικές υπηρεσίες, ξεναγήσεις, καζίνο, θέατρα, όπερα, μουσεία, συναυλίες, μουσικές σκηνές, βιβλία, χάρτες, εφημερίδες, κάρτες ή και παιχνίδια και ιατρικά έξοδα. Σημειώνεται ότι ο Γενικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή για την περίοδο της πρώτης πενταμηνίας 2023 σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή αυξήθηκε κατά 5,21%, κατά 7,26% στην κατηγορία Εστιατόρια και Ξενοδοχεία και κατά 8,6% στην κατηγορία τρόφιμα και μη αλκοολούχα ποτά.

Οι νέες αγορές

Δεν μπορεί την ίδια ώρα να παραγνωριστεί το γεγονός ότι προστέθηκαν τουρίστες από νέες ευ-

Η ημερήσια δαπάνη των τουριστών τον φετινό Μάιο ήταν κατά 9% πιο πάνω σε σχέση με την ημερήσια δαπάνη τον αντίστοιχο περσινό και κατά 14,5 σε σχέση με τον Μάιο του 2019.

ρωπαϊκές αγορές, και ότι υπήρξε αύξηση από τουρίστες υφιστάμενων χωρών όπως η Πολωνία και η Γερμανία, η Ελβετία και η Σουηδία αλλά και νέες αγορές όπως η Γαλλία—με διπλάσιους επισκέπτες φέτος. Έχει διπλασιαστεί επίσης (σε σύγκριση με τον περσινό Μάιο), ο αριθμός αφίξεων από αγορές με μικρότερα μερίδια. Παράλληλα, έχει αυξηθεί το μερίδιο των μεμονωμένων τουριστών έναντι όσων έρχονται με οργανωτές ταξιδιών που πληρώνουν σε πιο ειδικές τιμές και συνήθως επιλέγουν πακέτα all inclusive στα ξενοδοχεία. Συγκρίνοντας επίσης τα στατιστικά στοιχεία διαπιστώνεται ότι σε αρκετές περιπτώσεις, οι όποιες περικοπές των τουριστών στις διακοπές τους, δεν αφορούν άμεσα τις δαπάνες τους αλλά έμμεσα, με τη μείωση της διάρκειας των διακοπών.

ΑΡΘΡΟ / Του ΟΥΓΚΟ ΝΤΙΞΟΝ / BREAKINGVIEWS / REUTERS

Οι αεροπορικές μεταφορές και οι εκπομπές ρύπων

Μερικοί αναγνώστες, ειδικά εκείνοι στις χώρες του βορείου ημισφαιρίου, μπορεί να νιώθουν ντροπή να πετάξουν με αεροπλάνο αυτό το καλοκαίρι για τις διακοπές τους. Πώς να το δικαιολογήσουν, όταν οι θερμοκρασίες εκτινάσσονται στα ύψη σε Ευρώπη, Αμερική και Κίνα; Το γνωρίζω πολύ καλά, δουλεύοντας από το σπίτι στην Ελλάδα, όπου μαίνονται δασικές πυρκαγιές.

Η ενοχή είναι χρήσιμη, όταν παρακινεί σε δράση. Η λύση, πάντως, δεν θα ήταν να σταματήσουν οικειοθελώς οι άνθρωποι να πετούν, αλλά να μεταμορφωθεί με τέτοιο τρόπο ο κλάδος των αερομεταφορών, ώστε να μην κάνει τον πλανήτη να βράζει. Σημαντικό ρόλο θα έπαιζε η φορολόγηση των αεροπορικών καυσίμων, ώστε οι

πλουσιότερες χώρες και όσοι ταξιδεύουν πιο συχνά να επωμιστούν το μεγαλύτερο βάρος. Οι αερομεταφορές δεν είναι ο μεγαλύτερος ρυπαντής του πλανήτη. Ωστόσο, τα αεροσκάφη ευθύνονται για το περίπου 4% της υπερθέρμανσής του από τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και τα ίχνη ατμών που αφήνουν στον ουρανό. Βοηθητικά θα λειτουργούσαν οι νέοι τύποι αεροπλάνων με μπαταρίες ή υδρογόνο, αλλά δεν θα μπορούσαν μέχρι να πετύχουν να μειώσουν το μέγεθος των εκπομπών τους. Προτιμότερο θα ήταν να πετούν αεροσκάφη με βιώσιμα καύσιμα, αλλά ακόμα κι έτσι, τα πιο φθηνά από αυτά, τα βιοκαύσιμα, κοστίζουν διπλάσια ή τριπλάσια από τη συννηθισμένη κηροζίνη και δεν είναι δυνατόν να

Τα αεροσκάφη ευθύνονται περίπου για το 4% της υπερθέρμανσης του πλανήτη.

αυξηθεί τόσο η παραγωγή τους, ώστε να αντικαταστήσει όλα τα καύσιμα των τζετ.

Τα συνθετικά καύσιμα, όπως η ηλεκτρονική κηροζίνη από πράσινο υδρογόνο, δεν έχουν αυτό το πρόβλημα, αλλά κοστίζουν επτά έως δέκα φορές πιο πολύ από την κηροζίνη. Η διαδικασία δημιουργίας πράσινου υδρογόνου με ηλεκτρόλυση νερού με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στη συνέχεια συνδυασμό του με διοξείδιο του

άνθρακα είναι επίσης εγγενώς πολύπλοκη. Υπάρχουν τρεις τρόποι να αλλάξει ο κλάδος.

Ο πρώτος αφορά την επιδότηση βιώσιμων καυσίμων, όπως κάνει η κυβέρνηση των ΗΠΑ για να στηρίξει την έρευνα και την έγκαιρη ανάπτυξη νέων τεχνολογιών. Πάντως, τα συνθετικά καύσιμα θα εξακολουθήσουν να είναι πιθανώς 1,5-2,5 φορές ακριβότερα από την κηροζίνη έως το 2050. Ακόμη και οι πλούσιες κυβερνήσεις δεν θα συνεχίσουν να γεφυρώνουν το χάσμα με τις επιδοτήσεις για δεκαετίες.

Μια δεύτερη λύση είναι να αναγκαστούν οι αεροπορικές εταιρείες να χρησιμοποιούν βιώσιμα καύσιμα.

Η τρίτη επιλογή είναι να φορολογηθεί είτε η κηροζίνη είτε οι εκ-

πομπές ρύπων, που παράγει, κι αυτό θα ανέβαζε την τιμή των συμβατικών καυσίμων, μειώνοντας τη διαφορά με τα βιώσιμα. Μέχρι στιγμής μόνο η Ε.Ε., το Ηνωμένο Βασίλειο και ορισμένες μικρότερες χώρες το κάνουν αυτό μέσω συστημάτων εμπορίας ρύπων (ETS). Οι κυβερνήσεις του κόσμου θα μπορούσαν, θεωρητικά, να επιβάλουν παγκόσμιο φόρο στην κηροζίνη μέσω του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικών Αεροπορίας (ICAO). Ο ΔΟΠΑ συμφώνησε σε ένα πρόγραμμα αντιστάθμισης ρύπων, που θα τεθεί πλήρως σε ισχύ το 2027.

Αυτό απαιτεί από τις αεροπορικές να αντισταθμίσουν το διοξείδιο του άνθρακα που εκπέμπουν πάνω από τα πρόσφατα επίπεδα, επενδύοντας χρήματα σε έργα που

μειώνουν τους ρύπους σε άλλους κλάδους. Αλλά αυτό είναι απίθανο να κάνει μεγάλη διαφορά, κυρίως επειδή η τιμή των αντισταθμίσεων αναμένεται να είναι ένα κλάσμα του κόστους των αδειών ETS της Ε.Ε. Ο ΔΟΠΑ συγκατένευσε σε μηδενισμό ρύπων έως το 2050. Για να αποδώσει χρειάζεται να είναι Ρομπέν των Δασών, τον θρυλικό Άγγλο παράνομο που έκλεβε από τους πλούσιους για να δώσει στους φτωχούς.

Οι αεροπορικές εταιρείες στις πλούσιες χώρες είτε θα πρέπει να πληρώσουν υψηλότερους φόρους από τους ανταγωνιστές τους σε λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη, είτε οι πλούσιες κυβερνήσεις θα πρέπει να δώσουν μεγάλο μέρος των αυξημένων φόρων, που επιβάλλουν, στις φτωχές χώρες.

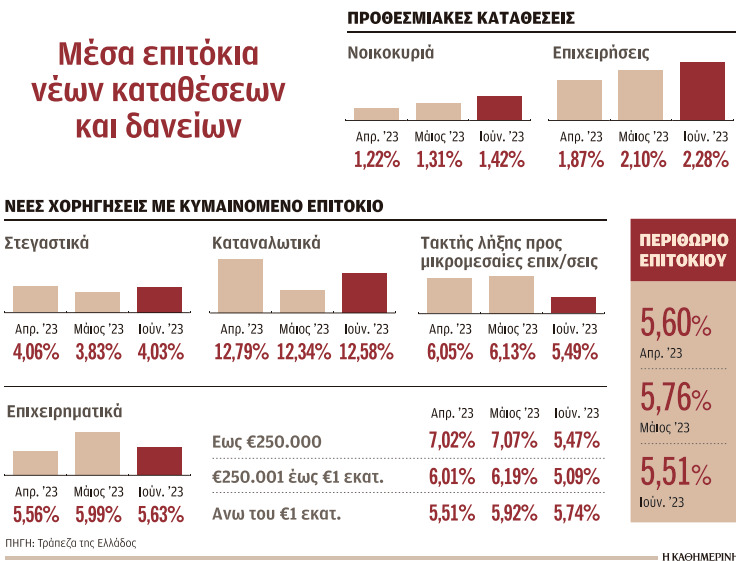
Φθηνότερα δάνεια σε επιχειρήσεις, ακριβότερα για ιδιώτες τον Ιούνιο

Αυξήθηκαν τα επιτόκια των προθεσμιακών καταθέσεων σε σχέση με τον Μάιο

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Σημαντική μείωση των επιτοκίων στα νέα επιχειρηματικά δάνεια και αυξήσεις στα επιτόκια για δάνεια προς ιδιώτες (νοικοκυριά και επαγγελματίες) καταγράφει η ΤτΕ τον Ιούνιο σε σχέση με τον Μάιο. Τα στοιχεία της ΤτΕ δείχνουν επίσης αύξηση στα επιτόκια των προθεσμιακών καταθέσεων τόσο προς τις επιχειρήσεις όσο και προς τα νοικοκυριά, με το μέσο επιτόκιο να διαμορφώνεται αντίστοιχα στο 2,28% (αυξημένο κατά 18 μονάδες σε σχέση με τον Μάιο) και στο 1,42% (αυξημένο κατά 11 μονάδες σε σχέση με τον Μάιο).

Παρά τις μικρές αυξήσεις στις προθεσμιακές καταθέσεις, η συγκριση με την υπόλοιπη Ευρωζώνη δείχνει ότι η χώρα μας συντηρεί τη διαφορά με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς παραμένει 4η από το τέλος με τα χαμηλότερα επιτόκια στις προθεσμιακές καταθέσεις. Το μέσο επιτόκιο στις προθεσμιακές καταθέσεις διαμορφώνεται στην Ευρωζώνη στο 3,16% για τις επιχειρήσεις και στο 2,73% για τα νοικοκυριά, ενώ η διαφορά με την Ευρωζώνη στα επιτόκια χορηγήσεων για ιδιώτες διαμορφώθηκε τον Ιούνιο στις 37 μονάδες (4,07% μέσο επιτόκιο στην Ελλάδα έναντι 3,7% στην Ευρωζώνη) και στις επιχειρήσεις στις 95 μονάδες βάσης (5,74% μέσο επιτόκιο στην Ελλάδα έναντι 4,79% στην Ευρωζώνη). Όπως επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία 6μηνου που δημοσιοποίησαν οι συστημικές τράπεζες, η άνοδος των επιτοκίων από την ΕΚΤ έχει μετακιλιστεί μεταξύ 12%-17% στα

Η Ελλάδα παραμένει 4η από το τέλος με τα χαμηλότερα επιτόκια στις προθεσμιακές καταθέσεις στην Ευρωζώνη.

επιτόκια καταθέσεων (στο 40% στις προθεσμιακές) με προοπτική να φθάσει περίπου έως και το 20% στο τέλος του χρόνου, ενώ πάνω από 70% είναι η μετακύλιση στα επιτόκια χορηγήσεων.

Στο σκέλος των επιχειρηματικών δανείων οι μειώσεις που καταγράφει η ΤτΕ στα επιτόκια του Ιουνίου ξεκινούν από 18 μονάδες και φθάνουν έως τις 160 μονάδες, ενώ στα επιτόκια των δανείων προς τα νοικοκυριά οι αυξήσεις είναι οριακές. Η

μεικτή τάση στα επιτόκια χορηγήσεων ενσωματώνει την αυξητική τάση των επιτοκίων μετά την άνοδο κατά 25 μονάδες που αποφάσισε η ΕΚΤ τον Ιούνιο, αλλά και την ένταση του ανταγωνισμού στον τομέα της επιχειρηματικής πίστης, που αποτελεί σχεδόν αποκλειστικά τον μόνο κινητήριο μοχλό για νέες δανειοδοτήσεις.

Η εμπορική πολιτική των τραπεζών διευκολύνεται από την ενεργοποίηση των νέων συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων από την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα, που προσφέρουν δάνεια με χαμηλό επιτόκιο, καθώς ένα μέρος επιδοτείται από την ΕΑΤ, καθώς και τη σταδιακή ωρίμανση των συμβασιολογημένων δανείων του Ταμείου Ανάκαμψης, που σταδιακά αρχίζουν να «γεννούν» εκταμιεύσεις με ευνοϊκό επιτόκιο 0,35% και 1%

για το σκέλος του δανείου που επιδοτείται από το ΤΑΑ.

Έτσι, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, το μέσο επιτόκιο των νέων επιχειρηματικών δανείων με συγκεκριμένη διάρκεια και κυμαινόμενο επιτόκιο μειώθηκε τον Ιούνιο κατά 36 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε στο 5,63%, με τη μεγαλύτερη μείωση να καταγράφεται στα δάνεια έως 250.000 ευρώ, που αφορούν κυρίως μικρές επιχειρήσεις, το επιτόκιο δανεισμού των οποίων μειώθηκε στο 5,47% από 7,07% τον Μάιο. Για δάνεια από 250.000 έως 1 εκατ. ευρώ το επιτόκιο μειώθηκε τον Ιούνιο στο 5,09% από 6,19% τον Μάιο, ενώ για δάνεια άνω του 1 εκατ. ευρώ το επιτόκιο μειώθηκε από 5,92% σε 5,74%. Το μέσο κυμαινόμενο επιτόκιο των δανείων τακτής λήξης με κυμαινόμενο επιτόκιο προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις μειώθηκε κατά 64 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε τον Ιούνιο στο 5,49%. Μικρές, της τάξης των 7-8 μονάδων, ήταν οι αυξήσεις στα επιχειρηματικά με επαγγελματικά δάνεια χωρίς καθορισμένη διάρκεια, δηλαδή τους αλληλόχρεους λογαριασμούς, ενώ στα δάνεια ιδιωτών τα στεγαστικά εμφανίζουν μικρή αύξηση κατά 10 μονάδες, ανεβάζοντας το μέσο κυμαινόμενο επιτόκιο για την αγορά κατοικίας στο 4,03%. Τέλος, στα καταναλωτικά χωρίς καθορισμένη διάρκεια το μέσο επιτόκιο μειώθηκε κατά 14 μονάδες και διαμορφώθηκε στο 15,01%, ενώ αντίθετα στα καταναλωτικά δάνεια το μέσο κυμαινόμενο επιτόκιο αυξήθηκε κατά 24 μονάδες και διαμορφώθηκε στο 12,58%.

Αύξηση της ζήτησης για στεγαστικά δάνεια το δεύτερο τρίμηνο

Αυξημένη ζήτηση από νοικοκυριά για στεγαστικά δάνεια αλλά και από μεγάλες επιχειρήσεις για επιχειρηματικά δάνεια διαπιστώνει η Τράπεζα της Ελλάδος στην έρευνα τραπεζικών κορηγήσεων για το β' τρίμηνο του 2023. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έρευνας, η ζήτηση για στεγαστικά δάνεια ενισχύθηκε λόγω του προγράμματος «Σπίτι μου», ενώ σε ό,τι αφορά τα επιχειρηματικά δάνεια η ζήτηση δανείων κυρίως από τις μεγάλες επιχειρήσεις –η ζήτηση από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις παρέμεινε σταθερή– αυξήθηκε λόγω των ευνοϊκών επιτοκίων στα δάνεια συγχρηματοδότησης με τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ε.Ε.

Να σημειωθεί ότι η ζήτηση για στεγαστικά δάνεια επανήλθε ανοδικά έπειτα από τέσσερα διαδοχικά τρίμηνα πτώσης και συγκεκριμένα από το β' τρίμηνο του 2022, οπότε και υπήρξε η πρώτη άνοδος των επιτοκίων από την ΕΚΤ. Λόγω της αυξημένης ζήτησης που παρατηρήθηκε το β' τρίμηνο του 2023, αυξημένη ήταν και η αναλογία των αιτήσεων για στεγαστικά δάνεια που απορρίφθηκαν. Σύμφωνα με την ΤτΕ, για το γ' τρίμηνο του 2023 η ζήτηση για στεγαστικά αναμένεται να μειωθεί, ενώ για καταναλωτικά δάνεια η ζήτηση παρέμεινε σε θετικό έδαφος το β' τρίμηνο και αναμένεται να παραμείνει στα ίδια επίπεδα και το επόμενο τρίμηνο. Τα κριτήρια χορήγησης δανείων προς τα νοικοκυριά παρέμειναν αμετάβλητα σε σχέση με το α' τρίμηνο του 2023,

εξέλιξη που όπως παρατηρεί η ΤτΕ είναι σύμφωνη με τις προσδοκίες που είχαν διατυπωθεί στην έρευνα του προηγούμενου τριμήνου, ενώ αμετάβλητοι παρέμειναν και οι συνολικοί όροι χορήγησης δανείων προς νοικοκυριά.

Σε ό,τι αφορά τα κριτήρια χορήγησης δανείων προς τις επιχειρήσεις του μη χρηματοπιστωτικού τομέα παρέμειναν αμετάβλητα σε σχέση με το α' τρίμηνο του 2023, εξέλιξη που

Τι αναμένεται για το τρίτο τρίμηνο του έτους, σύμφωνα με έρευνα της ΤτΕ.

είναι σύμφωνη με τις προσδοκίες που είχαν διατυπωθεί στην έρευνα του προηγούμενου τριμήνου. Με βάση τις εκτιμήσεις των τραπεζών, τα κριτήρια θα παραμείνουν αμετάβλητα και κατά τη διάρκεια του γ' τριμήνου του 2023. Σχεδόν αμετάβλητοι σε σχέση με το α' τρίμηνο του 2023 παρέμειναν και οι συνολικοί όροι χορήγησης δανείων προς τις επιχειρήσεις, αν και όπως παρατηρεί η ΤτΕ το επιτοκιακό περιθώριο των τραπεζών για τα δάνεια –εκτός Ταμείου Ανάκαμψης– μειώθηκε έως ένα βαθμό.

Στα ίδια επίπεδα παρέμεινε και η αναλογία των αιτήσεων που απορρίφθηκαν, ενώ το επόμενο τρίμηνο η συνολική ζήτηση δανείων από επιχειρήσεις αναμένεται να παραμείνει σχεδόν αμετάβλητη.

invest
Cyprus

Cyprus
Investment
Promotion
Agency

Deputy
Director
General

Company Profile

Invest Cyprus (CIPA) is the Investment Authority of the Government of Cyprus and has a threefold mandate: promoting Cyprus as an attractive investment location, facilitating and advocating for foreign investments, and continuously enhancing the investment environment. We are seeking a highly capable and motivated Deputy Director General to join our team and support the CEO in driving the organization's strategic objectives. As the Deputy Director General, you will play a crucial role in collaborating with the CEO to plan, organize, lead, and control the organization's activities. You will have oversight of various units, supervise specific areas, and manage special projects. In addition, you will act as a key representative of Invest Cyprus, fostering relationships with internal and external stakeholders, and contributing to the continuous development and success of the organization.

Main Job Responsibilities

- Collaborate with the CEO to coordinate work across all units, ensuring effective communication and alignment with organizational goals.
- Foster strategic partnerships and collaborations with key stakeholders to attract international companies to Cyprus.
- Manage organizational resources effectively, including systems, processes, and human capital, to ensure seamless workflow and project progress.
- Collaborate with international organizations to formulate and execute strategies aimed at generating leads for investment attraction, leveraging research-driven target selection and proactive marketing campaigns.
- Work closely with potential investors, providing facilitation and support throughout their investment decision-making processes to secure new investments in Cyprus.
- Contribute to local and international media communication efforts, including articles, interviews, and public relations activities, to promote Cyprus as an attractive business and investment destination.
- Provide strategic recommendations and proposals to the Government of Cyprus to further enhance the investment environment and attract foreign investments.
- Represent Cyprus in relevant industry associations and advocate for the growth and development of the investment funds industry.
- Champion entrepreneurship and the start-up/innovation ecosystem in Cyprus, fostering relationships with incubators and stakeholders to attract investment and support the growth of this sector.
- Develop and implement initiatives to attract foreign direct investment (FDI) and promote Cyprus as a favorable investment destination.
- Monitor and analyze economic indicators, industry trends, and policy developments that may impact investment activities in Cyprus.
- Collaborate with relevant government agencies and ministries to streamline bureaucratic processes and improve the ease of doing business in Cyprus.
- Continuously build and update a comprehensive database of potential investors, maintaining accurate records and tracking engagement activities.
- Provide high-quality professional advice and assistance regarding market entry and partnerships between Cyprus and multinational companies.
- Support the CEO and the Board in managing matters of high political interest and public visibility, addressing sensitive issues that impact the community, industry, economy, and environment.
- Undertake any additional tasks or assignments as delegated by the CEO to support the organization's overall objectives.

Specifications

- Job Specifications (key qualifications and experience of the job incumbent):

- Bachelor's degree in Business Administration, Marketing or a related field (Master's degree preferred).
- Minimum 7 years of proven track record in a senior leadership role, preferably in investment promotion, business development, or a related field. Familiarity with the investment landscape, economic development, and global market trends is essential.
- In-depth knowledge of investment practices, international business, and economic development trends.
- Excellent command of Greek and English, both written and verbal; additional language skills are advantageous.
- Proficient in using MS Office (MS Word, PowerPoint, Excel, Outlook, Teams).
- Familiarity with the investment landscape and industry sectors relevant to Cyprus.

2. Person Specifications (key skills & abilities):

- Strategic Thinking: Strong strategic thinking and analytical skills to assess investment opportunities, identify market trends, and develop effective investment promotion strategies.
- Leadership: Proven leadership abilities with the capacity to inspire and motivate a team, foster collaboration, and manage multiple stakeholders effectively.
- Communication Skills: Excellent verbal and written communication skills, including the ability to present complex concepts in a clear and concise manner. Strong negotiation and persuasion skills to engage with potential investors, government officials, and key stakeholders.
- International Perspective: Global mindset and experience working in an international context, with an understanding of cultural sensitivities and the ability to navigate diverse business environments. Knowledge of foreign investment regulations, international business practices, and investment trends is advantageous.
- Networking and Relationship Building: Strong networking abilities to build and maintain relationships with investors, industry leaders, government officials, and other key stakeholders. Proven track record in developing and managing strategic partnerships and collaborations.
- Problem-Solving: Excellent problem-solving and decision-making skills, with the ability to identify issues, develop practical solutions, and drive initiatives forward. Demonstrated ability to handle complex situations and make sound judgments under pressure.
- Adaptability: Flexibility and adaptability to work in a dynamic and evolving environment. Ability to quickly grasp new concepts, embrace change, and respond effectively to shifting priorities and emerging challenges.
- Ethics and Integrity: High ethical standards and integrity, ensuring compliance with legal and regulatory requirements, maintaining confidentiality, and acting in the best interests of the organization and Cyprus.

Benefits

We offer a competitive remuneration and benefits package commensurate with your skills and experience.

Application Process

- Interested candidates are requested to submit their comprehensive CV, to clientjobs@cy.ey.com.
- Please include "Deputy Director General" in the email subject line. The deadline for applications is August 21st, 2023.
- All applications will be treated with strict confidentiality. Only shortlisted candidates will be contacted for further evaluation and interview.
- As part of the selection process, successful candidates will be requested to provide copies of their educational certificates and relevant qualifications.

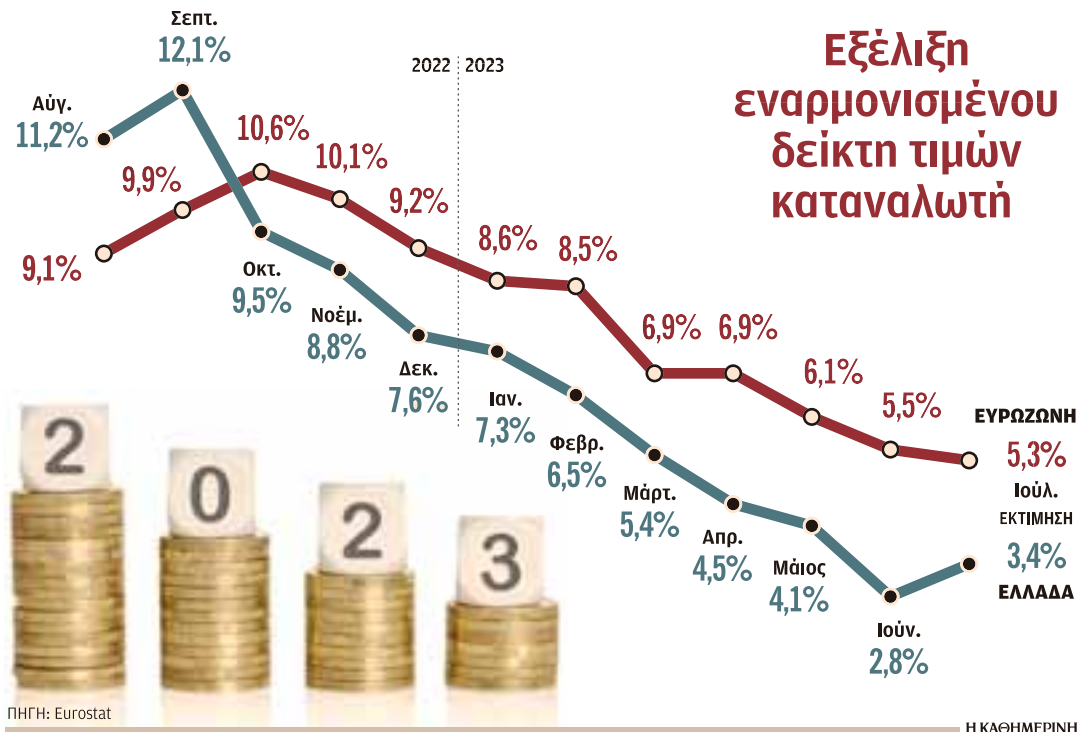
Ανεκόπη τον Ιούλιο η πτωτική πορεία του πληθωρισμού

Στο 3,4% από 2,8% τον Ιούνιο, σύμφωνα με προκαταρκτικά στοιχεία της Eurostat

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Ενίσχυση του πληθωρισμού στην Ελλάδα τον Ιούλιο αντί για περαιτέρω αποκλιμάκωσή του έδειξαν τα προκαταρκτικά στοιχεία της Eurostat για τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή, στοιχεία που αν μη τι άλλο προβληματίζουν τόσο για τις επιπτώσεις τους στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς όσο συνολικά για την πορεία της ανάπτυξης της οικονομίας. Η συνέχιση, άλλωστε, της ακρίβειας σε βασικά είδη, όπως τα τρόφιμα και τα καύσιμα, αλλά πλέον και σε αρκετές κατηγορίες υπηρεσιών, δημιουργεί πιέσεις στην κυβέρνηση και κατ' επέκταση στον κρατικό προϋπολογισμό, δεδομένου ότι μπορεί να απαιτηθεί περαιτέρω παράταση των διαφόρων μέτρων στήριξης των εισοδημάτων. Σημειώνεται ότι ήδη το market pass έχει παραταθεί μέχρι τον Οκτώβριο, ενώ μέχρι το τέλος του 2023 έχουν παραταθεί τα μέτρα του «καλαθιού του νοικοκυριού» και του πιαφόν στο μεικτό περιθώριο κέρδους για βασικά είδη.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Eurostat, ο πληθωρισμός (σε όρους εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή που μετράει η Eurostat για λόγους σύγκρισης μεταξύ των κρατών-μελών) διαμορφώθηκε στην Ελλάδα σε 3,4% τον Ιούλιο από 2,8% τον Ιούνιο, διακόπτοντας το καθοδικό σερί εννέα μηνών. Η εξέλιξη αυτή έρχεται σε αντίθεση με ό,τι συνέβη στην Ευρωζώνη, όπου ο εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή εξακολούθησε να αποκλιμακώνεται και εκτιμάται ότι διαμορφώθηκε τον Ιούλιο σε 5,3% από 5,5% τον Ιούνιο. Ας σημειωθεί ότι μαζί με την Ελλάδα αύξηση του πληθωρισμού τον Ιούλιο παρατηρείται σε τρία ακόμη κράτη-μέλη της Ευρωζώνης: στην Ισπανία (2,1%

Ο πληθωρισμός των τροφίμων «έτρεχε» τον Ιούνιο με 12,2%, ενώ στην Ευρωζώνη τον Ιούλιο υποχώρησε στο 10,8% από 11,6% τον Ιούνιο.

από 1,6%), στο Λουξεμβούργο (2% από 1%) και στη Φινλανδία (4,2% από 4,1%). Σε επίπεδο Ευρωζώνης ο πληθωρισμός των τροφίμων διαμορφώθηκε τον Ιούλιο σε 10,8% από 11,6% τον Ιούνιο, ενώ αύξηση καταγράφηκε στις τιμές των υπηρεσιών (5,6% τον Ιούλιο από 5,4% τον Ιούνιο). Οι τιμές των μη ενεργειακών βιομηχανικών προϊόντων αυξήθηκαν με χαμηλότερο ρυθμό (5% τον Ιούλιο από 5,5%

τον Ιούνιο), ενώ στην ενέργεια σημειώθηκε μείωση των τιμών κατά 6,1% τον Ιούλιο έναντι μείωσης 5,6% τον Ιούνιο.

Αν και τα στοιχεία για τον δείκτη τιμών καταναλωτή στην Ελλάδα τον Ιούλιο θα ανακοινωθούν από την ΕΛΣΤΑΤ, την Τρίτη 8 Αυγούστου –στοιχεία που θα δείξουν και πού ακριβώς οφείλεται η ενίσχυση του πληθωρισμού αντί για περαιτέρω αποκλιμάκωσή του– όλες οι ενδείξεις συνηγορούν στο ότι η πηγή του προβλήματος βρίσκεται στις τιμές των τροφίμων και άλλων βασικών ειδών σούπερ μάρκετ και στις τιμές κάποιων υπηρεσιών. Τις τιμές των τροφίμων, άλλωστε, «έδειξε» ως βασική αιτία και ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννης Στουρνάρας σε συνέντευξη του στο ειδησεογραφικό κανάλι CGTN. Υπενθυμίζεται ότι τον Ιούνιο ο πληθωρισμός των τροφίμων στην Ελλάδα ήταν στο

12,2%, ενώ μόνο μέσα σε ένα μήνα, τον Ιούνιο σε σύγκριση με τον Μάιο του 2023 καταγράφηκαν αυξήσεις στις τάξης του 2,1%. Με βάση δε τα στοιχεία της Eurostat για τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή τον Ιούνιο καταγράφηκε στην Ελλάδα η μεγαλύτερη μηνιαία αύξηση στις τιμές των τροφίμων (3,5%) στο σύνολο της Ε.Ε.

Οι τελευταίες εξελίξεις στις τιμές των σιτηρών, αλλά και το γεγονός ότι σε σειρά βασικών προϊόντων υπάρχει πολύ αργή αποκλιμάκωση τιμών, όπως για παράδειγμα στο αγελαδινό γάλα, δεν αφήνουν πολλά περιθώρια αισιοδοξίας για υποχώρηση των τιμών στα είδη διατροφής τουλάχιστον πριν από το 2024. Η αύξηση δε στις τιμές των καυσίμων, αναμένεται να επηρεάσει άμεσα τον πληθωρισμό, ανεβάζοντας το κόστος παραγωγής και διακίνησης των τροφίμων.

Πλησιάζει ξανά τα 2 ευρώ/λίτρο η τιμή της βενζίνης

Ακόμη μεγαλύτερη δαπάνη θα κληθούν να καταβάλουν για τις μετακινήσεις τους, εάν αυτές γίνονται οδικώς, οι αδειούχοι του Αυγούστου, καθώς τις τελευταίες ημέρες η τιμή της βενζίνης βρίσκεται σε διαρκή άνοδο, ξεπερνώντας –ειδικά στην επαρχία– τα 2 ευρώ/λίτρο. Μάλιστα και η μέση τιμή της απλής αμόλυβδης πλησιάζει τα 2 ευρώ/λίτρο, έχοντας αυξηθεί μέσα στον Ιούλιο κατά 4,25%.

Η αύξηση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου κατά 10 δολάρια μέσα σε μια εβδομάδα (από τα 75 στα 85 δολάρια/βαρέλι), η μεγάλη αύξηση της ζήτησης για βενζίνη στην Ελλάδα και συνολικά στο βόρειο ημισφαίριο, την ώρα που το εμπόργκο στο ρωσικό πετρέλαιο βρίσκεται σε ισχύ, δημιουργούν εκ νέου ανισορροπίες στην αγορά. Αξίζει, βεβαίως, να επισημανθούν τα πολύ γρήγορα... αντανakλαστικά της αγοράς όταν ανεβαίνουν οι διεθνείς τιμές, αντανakλαστικά που εξασθενούν όταν οι διεθνείς τιμές υποχωρούν. Αυτός, άλλωστε, είναι ένας από τους λόγους που η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει ξεκινήσει κανονιστική παρέμβαση στον κλάδο των πετρελαιοειδών από τα τέλη Νοεμβρίου 2022, διερευνώντας, μεταξύ άλλων, το φαινόμενο της ασυμμετρικής προσαρμογής των τιμών των καυσίμων σε μεταβολές του κόστους κτήσης προϊόντος μεταξύ των τριών σταδίων παραγωγής και διανομής (διύλιση, χονδρική πώληση και λιανική πώληση).

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία του Παρατηρητηρίου Τιμών Καυσίμων, η μέση πανελλαδική τιμή της απλής αμόλυβδης διαμορφώθηκε στις 30 Ιουλίου σε 1,942 ευρώ/λίτρο από 1,896 ευρώ/λίτρο μια εβδομάδα πριν –στις 23 Ιουλίου– και από 1,863 ευρώ/λίτρο την 1η Ιουλίου. Οι υψηλότερες μέσες τιμές κατα-

γράφηκαν στον νομό Κυκλάδων (2,178 ευρώ/λίτρο), στον νομό Δωδεκανήσου (2,091 ευρώ/λίτρο), στον νομό Λευκάδας (2,014 ευρώ/λίτρο), στον νομό Κεφαλληνίας (2,019 ευρώ/λίτρο) και στον νομό Ευρυτανίας (2,004 ευρώ/λίτρο). Στην Αττική η μέση τιμή στις 30 Ιουλίου ήταν 1,913 ευρώ/λίτρο και στη Θεσσαλονίκη 1,909 ευρώ/λίτρο.

Σε πολύ υψηλά επίπεδα βρίσκεται, βεβαίως, και η τιμή της λεγόμενης σούπερ αμόλυβδης (100 οκτανίων), με τη μέση πανελλαδική τιμή να διαμορφώνεται στις 30 Ιουλίου σε 2,117 ευρώ/

Στις 30 Ιουλίου η μέση τιμή της απλής αμόλυβδης πανελλαδικά διαμορφώθηκε σε 1,942 ευρώ/λίτρο.

λίτρο από 2,050 ευρώ/λίτρο την 1η Ιουλίου. Καθοριστικό ρόλο, βεβαίως, στις υψηλές τιμές στην Ελλάδα εξακολουθούν να διαδραματίζουν οι υψηλοί έμμεσοι φόροι με τους οποίους επιβαρύνονται τα καύσιμα, τόσο ο ΦΠΑ όσο και ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στις 24 Ιουλίου η μέση τιμή της απλής αμόλυβδης στην Ελλάδα ήταν χωρίς τους φόρους 0,817 ευρώ/λίτρο, αρκετά χαμηλότερη από τη μέση τιμή στην Ε.Ε.–27 (0,836 ευρώ/λίτρο) και στην Ευρωζώνη (0,841 ευρώ/λίτρο). Συμπεριλαμβανομένων, ωστόσο, των φόρων η τιμή ανέβηκε στα 1,901 ευρώ/λίτρο, με τη μέση τιμή στην Ε.Ε.–27 να είναι 1,749 ευρώ/λίτρο και στην Ευρωζώνη 1,807 ευρώ/λίτρο.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Από λίγες μεγάλες εταιρείες το 58,2% των εξαγωγών

Μπορεί οι ελληνικές εξαγωγές να σημειώνουν ιστορικά ρεκόρ χρόνο με τον χρόνο, όμως οι εξαγωγές σε μεγάλο βαθμό παραμένουν υπόθεση των λίγων μεγάλων ελληνικών επιχειρήσεων. Αν μη τι άλλο, ο δρόμος προς τις ξένες αγορές που έχουν να διανύσουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι μακρύς και δύσκολος.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), συνολικά 18.793 επι-

χειρήσεις πραγματοποίησαν εξαγωγές συνολικής αξίας 37,10 δισ. ευρώ το 2021.

Οι μικρές επιχειρήσεις με λιγότερους από 50 απασχολούμενους, οι οποίες αποτελούν το 89,9% του συνολικού αριθμού των εξαγωγικών επιχειρήσεων, πραγματοποίησαν το 20,9% της συνολικής αξίας των εξαγωγών, δηλαδή περίπου 7,77 δισ. ευρώ. Οι μεσαίες επιχειρήσεις, που απασχολούν από 50 μέχρι 249 εργαζομένους, οι οποίες απο-

τελούν το 8,1% του συνολικού αριθμού των εξαγωγικών επιχειρήσεων, πραγματοποίησαν το 20,9% της συνολικής αξίας των εξαγωγών, δηλαδή περίπου 7,73 δισ. ευρώ και οι μεγάλες επιχειρήσεις με άνω των 249 απασχολούμενων, οι οποίες αποτελούν το 1,7% του συνολικού αριθμού των εξαγωγικών επιχειρήσεων, πραγματοποίησαν το 58,2% της συνολικής αξίας των εξαγωγών, δηλαδή 21,59 δισ. ευρώ. Μάλιστα, το

30,4% της αξίας των εξαγωγών, περίπου δηλαδή 11 δισ. ευρώ, πραγματοποιήθηκε από 5 μόλις επιχειρήσεις.

Το 72,8% των εξαγωγών πραγματοποιήθηκε από επιχειρήσεις «μεταποίησης», «παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού», «παροχής νερού, επεξεργασίας λυμάτων, διαχείρισης αποβλήτων και δραστηριοτήτων εξυγίανσης» και «ορυχείων και λατομείων».

Σε πολύ υψηλά επίπεδα βρίσκεται η τιμή της λεγόμενης σούπερ αμόλυβδης (100 οκτανίων), με τη μέση πανελλαδική τιμή να διαμορφώνεται στις 30 Ιουλίου σε 2,117 ευρώ/λίτρο.

Μικρές επιχειρήσεις, μεγάλοι εργοδότες

Μικρομεσαίες επιχειρήσεις και απασχόληση

	ΕΛΛΑΔΑ		ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	
	Απασχόληση	ΑΠΑ *	Απασχόληση	ΑΠΑ
Πολύ μικρές	46,6%	17,5%	29,4%	18,6%
Μικρές	24,8%	20,9%	19,4%	16,5%
Μεσαίες	12,1%	18,6%	15,5%	16,6%
Μεγάλες	16,5%	43,0%	35,6%	48,2%

* Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Το 46,6% των εργαζομένων στην Ελλάδα απασχολείται σε πολύ μικρές επιχειρήσεις με έως 9 εργαζομένους, έναντι αντίστοιχου ποσοστού 29,4% στην Ε.Ε. Αντίθετα, στις μεγάλες επιχειρήσεις απασχολείται περίπου το 16,5% των εργαζομένων στην Ελλάδα, έναντι σχεδόν 35,6% στην Ε.Ε.

Τα μεγέθη, που καταγράφει η Alpha Bank στο εβδομαδιαίο δελτίο της, επικαλούμενη στοιχεία της Ε.Ε., έχουν τη σημασία τους, καθώς αναδεικνύουν ελλείμματα παραγωγικότητας στην Ελλάδα. Οι αναλυτές της τράπεζας σημειώνουν ότι «η παραγωγικότητα είναι συνάρτηση του μεγέθους των επιχειρήσεων». Και υποδεικνύουν την ενδεδειγμένη κατεύθυνση: «Η αύξηση συνεπώς του μέσου μεγέθους των ΜμΕ θα μπορούσε να δημιουργήσει σημαντικές οικονομίες κλίμακας,

με τα νέα, μεγαλύτερα επιχειρηματικά σχήματα να έχουν, ceteris paribus, υψηλότερη πιστοληπτική επιφάνεια και τη δυνατότητα να επενδύσουν σε τομείς που θα ενισχύσουν περαιτέρω την παραγωγικότητα, καθιστώντας τα πιο ανταγωνιστικά». Στις ενδιάμεσες κατηγορίες επιχειρήσεων, οι διαφοροποιήσεις Ελλάδας -Ε.Ε. είναι μικρότερες. Οι μικρές επιχειρήσεις, με 10-49 άτομα, απασχολούν το 24,8% των εργαζομένων στην Ελλάδα, έναντι 19,4% στην Ε.Ε., και οι μεσαίες επιχειρήσεις, με 50-249 άτομα, απασχολούν το 12,1% των εργαζομένων στην Ελλάδα και το 15,5% στην Ε.Ε. Η γενική εικόνα είναι ότι στις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις η Ελλάδα απασχολεί περισσότερους εργαζομένους από την Ε.Ε. και στις μεσαίες και μεγάλες λιγότερους.

Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία που συνεισφέρουν οι πολύ μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα

είναι 17,5%, όσο περίπου και στην Ε.Ε. (18,6%), ενώ οι μεγάλες επιχειρήσεις συνεισφέρουν το 43% στην Ελλάδα και το 48,2% στην Ε.Ε. Αριθμητικά, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αποτελούν το 94,4% του συνόλου των επιχειρήσεων, έναντι 5% των μικρών, 0,5% των μεσoίων και 0,1% των μεγάλων. «Η μέση παραγωγικότητα των πολύ μικρών επιχειρήσεων είναι σημαντικά χαμηλότερη έναντι των μεγάλων επιχειρήσεων», επισημαίνεται στο δελτίο. «Μολονότι αυτό παρατηρείται και στην Ε.Ε.–27, στη χώρα μας είναι ιδιαίτερα έντονο. Συγκεκριμένα, «σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Eurostat για το 2020, η παραγωγικότητα των πολύ μικρών επιχειρήσεων στην Ελλάδα ήταν μόλις στο 17% της παραγωγικότητας των μεγάλων επιχειρήσεων, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ε.Ε.–27 ήταν 48%». Για την άνοδο της παραγωγικότητας, ση-

μιώνονται, απαιτούνται επενδύσεις σε κεφαλαιουχικό εξοπλισμό, σε συνδυασμό με την ψηφιοποίηση και την τεχνολογική αναβάθμιση, με την αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και του ΕΣΠΑ. Σημειώνεται ότι μόλις το 39% των ελληνικών ΜμΕ παρουσιάζουν τουλάχιστον το βασικό επίπεδο ψηφιακής έντασης, έναντι 55% του μέσου όρου της Ε.Ε.–27.

Οι αναλύσεις της τράπεζας (επικεφαλής οικονομολόγος Παν. Καπόπουλος) επισημαίνουν ότι η μικρομεσαία επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα ανέκαμψε σημαντικά το 2022, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Κομισιόν, με τον αριθμό των ΜμΕ να αυξάνεται κατά 3,6% (731.800), την απασχόληση κατά 5,1% (2,2 εκατ.) και την ΑΠΑ κατά 7,6% (34,8 δισ. ευρώ σε τρέχουσες τιμές), σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Δουβλίνο, Αμστερνταμ περιόρισαν το Airbnb

Ποια μέτρα περιορισμού έχουν ληφθεί σε μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις – Τι συζητείται για την ελληνική αγορά

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Πυκνώνουν εκ νέου τα μέτρα περιορισμού της δραστηριότητας των βραχυχρόνιων μισθώσεων σε διάφορες περιοχές της Ευρώπης, ως απάντηση στον υπερτουρισμό, στην έλλειψη στέγης και στις εκρηκτικές αυξήσεις των ενοικίων, που έχουν οξύνει το στεγαστικό πρόβλημα. Σε μια περίοδο που έχει ξεκινήσει και η σχετική συζήτηση στην Ελλάδα, φαίνεται πως το ζήτημα χρήζει προσεκτικής ανάλυσης, ώστε να βρεθεί η «χρυσή τομή». Το βέβαιο είναι ότι μετά την ύφεση της περιόδου 2020-2021, εξαιτίας της πανδημικής κρίσης, φαίνεται πως οι βραχυχρόνιες μισθώσεις βρίσκονται και πάλι «υπό διωγμό» σε πολλές πόλεις, μια και στο μεσοδιάστημα δεν ελήφθησαν μέτρα για την αύξηση της προσφοράς κατοικιών, προκειμένου να αμβλυνθούν τα προβλήματα στέγασψς που μαστιάζουν πολλές χώρες του εξωτερικού.

Δύο από τις πόλεις όπου υπάρχουν πλέον μετρήσιμα αποτελέσματα από τα μέτρα περιορισμού των βραχυχρόνιων μισθώσεων, είναι το Αμστερνταμ και το Δουβλίνο. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, έχει επιλεγεί το μέτρο του χρονικού περιορισμού. Στο μεν Αμστερνταμ κάθε ιδιοκτήτης μπορεί να εκμεταλλευτεί το ακίνητό του μέσω των σχετικών πλατφορμών βραχυχρόνιας μίσθωσης για μόλις 30 ημέρες τον χρόνο, στο δε Δουβλίνο για 90 ημέρες. Μάλιστα στο Δουβλίνο αυτό επιτρέπεται μόνο σε συγκεκριμένες ζώνες εντός της πόλης. Στην πράξη, τα μέτρα αυτά έχουν καταστήσει τόσο περιοριστική

τη χρήση, ώστε η συντριπτική πλειονότητα των επενδυτών και ιδιοκτητών ακινήτων έχει επιλέξει να αποχωρήσει από τη σχετική δραστηριότητα.

Σύμφωνα με την AirDNA, σε σχέση με το 2019, τον φετινό Ιούνιο η προσφορά καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης στο Δουβλίνο ήταν μειωμένη κατά 70%, ενώ στο Αμστερνταμ η πτώση αγγίζει το 71%. Αντίστοιχα, κατακόρυφη πτώση κατά 88% στο Αμστερνταμ και κατά 86%

Στο Αμστερνταμ, το χρονικό όριο των 30 ημερών στη μίσθωση κάθε ακινήτου ανάγκασε τη μεγάλη πλειονότητα των ιδιοκτητών να εγκαταλείψει τις βραχυχρόνιες μισθώσεις.

στο Δουβλίνο σημείωσε και η ζήτηση καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης, ήτοι οι επισκέπτες στράφηκαν σε άλλες επιλογές για τη διαμονή τους.

Μέτρα περιορισμού των βραχυχρόνιων μισθώσεων λαμβάνονται ή εξετάζεται να ληφθούν και σε άλλες περιοχές, ιδίως στον ευρωπαϊκό Νότο, όπου το στεγαστικό πρόβλημα είναι έντονο. Στη Φλωρεντία της Ιταλίας, αρχής γενομένης από την 1η Ιουνίου, έχει απαγορευτεί πλήρως η δραστηριότητα της βραχυχρόνιας μίσθωσης στο ιστορικό κέντρο

Μέτρα περιορισμού του Airbnb στην Ευρώπη

της πόλης. Σημαντικούς περιορισμούς εξετάζουν επίσης τα δημοτικά συμβούλια σε πόλεις όπως το Μιλάνο και η Βενετία, και ενώ στην Ιταλία βρίσκεται σε εξέλιξη μια διαδικασία για τη συνολική νομοθέτηση περιορισμών στις βραχυχρόνιες μισθώσεις.

Στην Πάμμα της Ισπανίας, το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε προσφυγή κατά της απαγόρευσης της λειτουργίας καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης, που ψηφίστηκε τον περασμένο Φεβρουάριο. Αντίστοιχα, στη Βαρκελώνη έχει απαγορευ-

ΠΟΛΗ (ΧΩΡΑ)	ΜΕΤΡΟ
Δουβλίνο (Ιρλανδία)	Μέγιστη διάθεση καταλύματος 90 ημέρες/χρόνο σε ειδικά καθορισμένες γεωγραφικές ζώνες εντός της πόλης
Αμστερνταμ (Ολλανδία)	Μέγιστη διάθεση καταλύματος 30 ημέρες/χρόνο
Φλωρεντία (Ιταλία)	Πλήρης απαγόρευση της βραχυχρόνιας μίσθωσης στο ιστορικό κέντρο της πόλης από την 1η Ιουνίου 2023
Μιλάνο, Βενετία (Ιταλία)	Εξετάζονται μέτρα περιορισμού αυτήν την περίοδο
Πάμμα (Ισπανία)	Απαγόρευση λειτουργίας καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης, αρχής γενομένης από την 1η Φεβρουαρίου
Βαρκελώνη (Ισπανία)	Μείωση του αριθμού των ειδικών αδειών που είχαν χορηγηθεί σε διαμερίσματα, ώστε να λειτουργούν ως καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης
Πορτογαλία	Απαγόρευση έκδοσης νέων αδειών για τη λειτουργία κατοικιών ως καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

τει πλήρως η διάθεση δωματίων μέσω βραχυχρόνιας μίσθωσης, ενώ έχει μειωθεί και ο αριθμός των αδειών που χορηγούνται για την εκμετάλλευση ολόκληρων διαμερισμάτων μέσω των ψηφιακών πλατφορμών. Αλλά και στην Πορτογαλία έχει απαγορευτεί πλέον η έκδοση νέων αδειών καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης, ήδη από τον περασμένο Φεβρουάριο, σε μια προσπάθεια να αντιμετωπιστεί το στεγαστικό πρόβλημα στη χώρα της Ίβηρης Χερσονήσου.

Στην Ελλάδα, η συζήτηση που

έχει ανοίξει, βασίζεται σε προτάσεις φορέων κυρίως του ξενοδοχειακού κλάδου, που επιθυμούν να αστυνομευτεί το φαινόμενο των παρανόμως λειτουργούντων κτιρίων με διαμερίσματα βραχυχρόνιας μίσθωσης που παρέχουν και ξενοδοχειακές υπηρεσίες, χωρίς όμως να φέρουν και το αντίστοιχο σήμα λειτουργίας και φυσικά χωρίς να πληρώνουν ΦΠΑ. Παράλληλα όμως, και επειδή έχει αναγνωριστεί το σοβαρό πρόβλημα που δημιουργείται, ιδίως σε τουριστικούς προορισμούς με την αδυναμία εύρεσης

στέγης από φοιτητές και δημόσιους λειτουργούς, εξετάζονται κι άλλες επιλογές, όπως π.χ. να υπάρξει περιορισμός στον αριθμό των κατοικιών που μπορεί να εκμισθώνονται ανά ΑΦΜ, ή να καθοριστεί ανώτατο επιτρεπόμενο όριο ημερών/έτος σε κάποιες περιοχές. Σημειωτέον ότι τα σχετικά μέτρα έχουν ήδη ψηφιστεί από το 2018, χωρίς όμως ποτέ να εφαρμοστούν, καθώς απαιτείται σχετική κοινή υπουργική απόφαση που δεν έχει μέχρι σήμερα εκδοθεί.

Ασφαλώς, αν επιβαλλόταν χρονικός περιορισμός 90 ημερών/έτος στην εκμετάλλευση διαμερισμάτων στο κέντρο της Αθήνας, το σχεδόν βέβαιο είναι ότι τα περισσότερα ακίνητα θα αποχωρούσαν από τις ψηφιακές πλατφόρμες, καθώς θα ήταν μη βιώσιμη η εκμετάλλευσή τους μέσω βραχυχρόνιας μίσθωσης. Σύμφωνα με εκτιμήσεις στελεχών εταιρειών διαχείρισης καταλυμάτων, ένα μέσο διαμέρισμα που δεν βρίσκεται εντός του ιστορικού κέντρου της πόλης, χρειάζεται να έχει επισκέπτες για τουλάχιστον 200 ημέρες τον χρόνο προκειμένου να αποφέρει κάποιο κέρδος στον κάτοχό του. Σε αντίθεση περίπτωση, τα έξοδα είναι μεγαλύτερα από τα έσοδα. Αυτό που σημειώνουν στελέχη της αγοράς είναι ότι μια εισροή ακινήτων θα συνέβαλε στον εξορθολογισμό των τιμών, όχι μόνο λόγω της ανόδου της προσφοράς, αλλά και εξαιτίας του πλήγματος στην ψυχολογία των ιδιοκτητών που θα αισθάνονταν ότι δεν θα είχαν εναλλακτική επιλογή αξιοποίησης της παρουσίας τους.

SHUTTERSTOCK

Ο **τζίρος** που σημειώθηκε στο λιανεμπόριο τον Μάιο του 2023 είναι αρκετά υψηλότερος όχι μόνο σε σύγκριση με τον Μάιο του 2022 αλλά και σε σχέση με τον Μάιο του 2019, όταν είχε διαμορφωθεί σε 2,6 δισ. ευρώ.

Ο πληθωρισμός αυξάνει τον τζίρο στις λιανεμπορικές επιχειρήσεις

Αύξηση 12,7% σημείωσε ο τζίρος των λιανεμπορικών επιχειρήσεων τον Μάιο του 2023 σε σύγκριση με τον Μάιο του 2022, αύξηση οφειλόμενη σε μεγάλο βαθμό στον πληθωρισμό. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων λιανεμπορίου με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων διαμορφώθηκε τον Μάιο του 2023 σε 3,55 δισ. ευρώ έναντι 3,15 δισ. ευρώ τον Μάιο του 2022.

Αύξηση 4,8% σημείωσε ο τζίρος του λιανεμπορίου τον Μάιο σε σύγκριση με τον Απρίλιο, άνοδος που συνδέεται και με την αύξηση της τουριστικής κίνησης. Αλλωστε, οι περιφέρειες που σημείωσαν τη μεγαλύτερη αύξηση στον κύκλο εργασιών τον Μάιο του 2023 σε σύγκριση με τον Μάιο του 2022 ήταν η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (15%) και η Περιφέρεια Αττικής (13,3%).

Για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις του τομέα λιανικού εμπορίου με υποχρέωση τή-

Ο κύκλος εργασιών ανήλθε στα 3,55 δισ. ευρώ τον Μάιο φέτος έναντι 3,15 δισ. ευρώ τον Μάιο του 2022.

ρησης διπλογραφικών βιβλίων, για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σε μηνιαία βάση, ο κύκλος εργασιών τον Μάιο 2023 ανήλθε σε 1,24 δισ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 10,2% σε σχέση με τον Μάιο 2022 που είχε διαμορφωθεί σε 1,12 δισ. ευρώ.

Για τις επιχειρήσεις του τομέα λιανικού εμπορίου, με εξαίρεση τα οχήματα, τα τρόφιμα και τα καύσιμα, με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων, για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σε μηνιαία βάση, ο κύκλος εργασιών τον Μάιο του 2023 ανήλθε σε 958,95 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 12,2% σε σχέση με τον Μάιο

του 2022 που είχε διαμορφωθεί σε 854,86 εκατ. ευρώ και αύξηση 3,2% σε σχέση με τον Απρίλιο του 2023 που είχε διαμορφωθεί 929,57 εκατ. ευρώ.

Για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις του τομέα λιανικού εμπορίου, με εξαίρεση τα οχήματα, τα τρόφιμα και τα καύσιμα, με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων, για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σε μηνιαία βάση, ο κύκλος εργασιών τον Μάιο του 2023 ανήλθε σε 492,10 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 12,0% σε σχέση με τον Μάιο του 2022 που είχε διαμορφωθεί σε 439,21 εκατ. ευρώ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο τζίρος που σημειώθηκε στο λιανεμπόριο τον Μάιο του 2023 είναι αρκετά υψηλότερος όχι μόνο σε σύγκριση με τον Μάιο του 2022 και φυσικά με τον Μάιο του 2020 και του 2021, όταν ακόμη υπήρχαν περιοριστικά μέτρα λόγω COVID-19, αλλά και σε σύγκριση με τον Μάιο του 2019, όταν είχε διαμορφωθεί σε 2,6 δισ. ευρώ.

Στα επίπεδα του 2019 η πληρότητα των ξενοδοχείων της Αθήνας

Τα **επίπεδα** του 2019 άγγιξε η μέση πληρότητα των ξενοδοχείων της Αθήνας κατά τους πρώτους έξι μήνες της χρονιάς. Σύμφωνα με τα μηνιαία στοιχεία της Ένωσης Ξενοδόχων Αθήνας - Αττικής (ΕΞΑΑ) και Αγορασ-ρωνικού σε συνεργασία με την GBR Consulting, η πληρότητα των ξενοδοχειακών μονάδων διαμορφώνεται στο 73%, είναι αυξημένη κατά 24,1% συγκριτικά με πέρυσι και αποκλίνει σε ποσοστό της τάξεως του 3%, συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2019. Τον Ιούνιο η μέση πληρότητα είναι πολύ μεγαλύτερη και ανέρχεται στο 93,2%, έχοντας βελτιωθεί κατά 2,8% σε ετήσια βάση και κατά 0,4% συγκριτικά με τον Ιούνιο του 2019. Σύμφωνα με την ΕΞΑΑ, τόσο ο Μάιος όσο και ο Ιούνιος του 2023 αποδείχθηκαν μήνες αιχμής για την πρωτεύουσα, «που δείχνει να ξεναβρίσκει τον βηματισμό της ως τουριστικός προορισμός».

Τον πρώτο μήνα του καλοκαιριού η μέση τιμή δωματίου (ADR) διαμορφώθηκε σε περίπου 176 ευρώ, έχοντας αυξηθεί κατά 19% και κατά 40% σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2022 και του 2019, αντίστοιχα. Συνολικά, κατά το πρώτο εξάμηνο η μέση τιμή δωματίου αυξήθηκε σε 130 ευρώ, δηλαδή κατά 17% και κατά 26,5% σε σχέση με το ίδιο διάστημα πέρυσι και το 2019. Η ανοδική αυτή μεταβολή αποδίδεται στις βελτιωμένες μέσες τιμές δωματίου τον Μάιο (155 ευρώ) και τον Ιούνιο (176 ευρώ).

Η Αθήνα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΞΑΑ, διαθέτει τις πιο χαμηλές τιμές συγκριτικά με τους ανταγωνιστές της, δηλαδή τη Βιέννη, το Βερολίνο και τη Μαδρίτη, γεγονός που επιδρά θετικά στη ζήτηση. Στην Κωνσταντινούπολη, η αντίστοιχη μέση τιμή τον Ιούνιο, συγκριτικά με τον ίδιο μή-

Σε **επίπεδο** εξαμήνου, η Αθήνα βρίσκεται μαζί με τη Βιέννη και το Βερολίνο στις πόλεις με τη χαμηλότερη μέση τιμή δωματίου.

Τον Ιούνιο άγγιξε το 93,2%, με τη μέση τιμή δωματίου να διαμορφώνεται σε περίπου 176 ευρώ, έχοντας αυξηθεί κατά 19% σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα του 2022.

να του 2019, αυξήθηκε κατά 93% σε 185,5 ευρώ, ενώ στη Βαρκελώνη αγγίζει τα 209 ευρώ (+20% έναντι του 2019). Σε Ρώμη και Παρίσι η τιμή ανά διανυκτέρευση τοποθετείται σε 307 ευρώ και 468 ευρώ, έχοντας αυξηθεί κατά 60% και 69% ένα-

ντι του Ιουνίου του 2019, αντίστοιχα. Σε επίπεδο εξαμήνου, η Αθήνα βρίσκεται μαζί με τη Βιέννη και το Βερολίνο στις πόλεις με τη χαμηλότερη μέση τιμή, επειδή στη Μαδρίτη αυξήθηκε κατά 25,5%, σε 146 ευρώ, το αντίστοιχο διάστημα του 2019.

Τα έσοδα ανά διαθέσιμο δωμάτιο αυξήθηκαν το πρώτο εξάμηνο σε περίπου 95 ευρώ έχοντας αυξηθεί κατά 45,2% και κατά 23%, συγκριτικά με το ίδιο διάστημα του 2022 και του 2019. Καλύτερος όλων των μηνών για το έσοδο ανά διαθέσιμο δωμάτιο αποδείχθηκε για την Αθήνα ο Ιούνιος, που με 164 ευρώ απέδωσε κατά 22,4% καλύτερα συγκριτικά με το 2022.

ΔΗΜ. ΔΕΛ.

Προς νέο ρεκόρ οδεύει φέτος ο ελληνικός τουρισμός

Στα 21 δισ. οι ταξιδιωτικές εισπράξεις, αυξημένες κατά 20% σε σχέση με το 2019

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Τα 21 δισ. ευρώ, ποσό-ρεκόρ, εκτιμά η Εθνική Τράπεζα ότι μπορεί να φθάσουν οι τουριστικές εισπράξεις το 2023, ποσό που υπερβαίνει κατά 20% τα επίπεδα του 2019 (18,17 δισ. ευρώ) και φυσικά τα επίπεδα του 2022 (17,63 δισ. ευρώ, σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος). Καθοριστικό ρόλο, βεβαίως, στη μεγάλη αυτή αύξηση για φέτος, εάν φυσικά επιβεβαιωθούν οι εκτιμήσεις της Εθνικής Τράπεζας, διαδραματίζει η αύξηση των τιμών, αύξηση που φαίνεται ότι μπορεί να αντισταθμίσει τον μικρό περιορισμό που καταγράφεται φέτος σε ό,τι αφορά τη διάρκεια διαμονής. Την ίδια ώρα, πάντως, παρατηρούνται δύο νέες τάσεις φέτος, οι οποίες δεν αποκλείεται να καθορίσουν τις εξελίξεις στον τουρισμό τα επόμενα χρόνια: πρώτον, η ανάδειξη νέων τουριστικών προορισμών, που τους προτιμούν οι τουρίστες επειδή είναι λιγότερο κορεσμένοι και οι θερμοκρασίες πιο χαμηλές, όπως είναι για παράδειγμα η Μυτιλήνη και η Καβάλα και δεύτερον, η ανάκαμψη του τουρισμού στην Τουρκία και η εμφάνιση νέων ανταγωνιστριών χωρών στην

περιοχή, όπως η Αλβανία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της μελέτης της Εθνικής Τράπεζας «Τάσεις του επιχειρείν: τουρισμός», οι αφίξεις ξένων τουριστών κατά το εαρινό τρίμηνο (Μάρτιος - Μάιος 2023) ξεπέρασαν τα επίπεδα του 2019 κατά 10% και οι εισπράξεις κατά 19%. Κομβικό ρόλο διαδραμάτισαν οι λεγόμενες «παραδοσιακές» αγορές, με αύξηση του μεριδίου τους στο 42% (από 39% το 2019) και την αγορά των ΗΠΑ να ξεχωρίζει με σχεδόν διπλασιασμό των αφίξεων σε σύγκριση με το 2022 και σταθερά υψηλές δαπάνες ανά άφιξη στα 1.000 ευρώ ανά τουρίστα (έναντι 599 ευρώ ανά τουρίστα που είναι η μέση δαπάνη για το σύνολο των τουριστών). Στον αντίποδα βρίσκονται οι τουρίστες από το Ηνωμένο Βασίλειο, ο αριθμός των οποίων ήταν μικρότερος φέτος, όπως και η δαπάνη ανά τουρίστα. Ειδικότερα, οι αφίξεις ήταν λιγότερες φέτος κατά 5% σε σύγκριση με το 2022 και η δαπάνη μικρότερη κατά 6% σε σύγκριση με το 2019 (στα 668 ευρώ από 713 το 2019).

Άλλο βασικό χαρακτηριστικό της φετινής τουριστικής περιόδου είναι η ταχύτερη έναρξή της, γεγονός που αποτυπώθηκε στις πο-

ΠΗΓΗ: Εθνική Τράπεζα

Οι αφίξεις ξένων τουριστών κατά το τρίμηνο Μαρτίου - Μαΐου ξεπέρασαν τα επίπεδα του 2019 κατά 10% και οι εισπράξεις κατά 19%.

λύ καλές επιδόσεις των αστικών προορισμών. Μια βόλτα άλλωστε στο κέντρο της Αθήνας αρκεί για να πείσει και τους πιο επιφυλακτικούς, με την πρωτεύουσα πλέον να αποτελεί προορισμό και όχι απλώς «πέρασμα» για τους τουρίστες πριν καταλήξουν σε κάποιο νησί. Κατά την εαρινή περίοδο οι πωλήσεις των ξενοδοχείων των αστικών περιοχών αύξησαν το μερίδιό τους σε 41% από 38% το 2019, ενώ αντίθετως υποχώρησε

το μερίδιο των νησιών σε 48% από 51% και παρέμεινε ίδιο το μερίδιο των ηπειρωτικών περιοχών (11%).

Πέρα από το γεγονός ότι γίνεται ολοένα και πιο δημοφιλής οι αστικοί προορισμοί, άλλη αξιοπρόσεκτη νέα τάση είναι η επιλογή προορισμών που δεν παρουσιάζουν σημάδια κορεσμού, καθώς και προορισμοί που θεωρούνται ότι έχουν πιο ανεκτές θερμοκρασίες το καλοκαίρι. Στο ίδιο πλαίσιο θα πρέπει να σημειωθεί και η μείωση της εποχικότητας, κάτι που ήδη απολαμβάνουν άλλες χώρες, όπως για παράδειγμα η Ιταλία, δηλαδή να έχουν τουρίστες όλο τον χρόνο και όχι μόνο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Έτσι, η μελέτη της Εθνικής Τράπεζας εκτιμά ότι το θερινό τρίμηνο θα καλύψει μικρότερο κατά μία ποσοστιαία μονάδα των ετήσιων αφίξεων του

2023. Άλλη ένδειξη που συνγορεί στα παραπάνω είναι ότι ενώ τον Ιούνιο οι συνολικές αεροπορικές αφίξεις αυξήθηκαν κατά 12% σε σύγκριση με το 2022, υποχώρησαν κατά 7% στη Μύκονο και τη Σαντορίνη, αλλά αυξήθηκαν κατά 20%-25% στην Καβάλα και τη Μυτιλήνη.

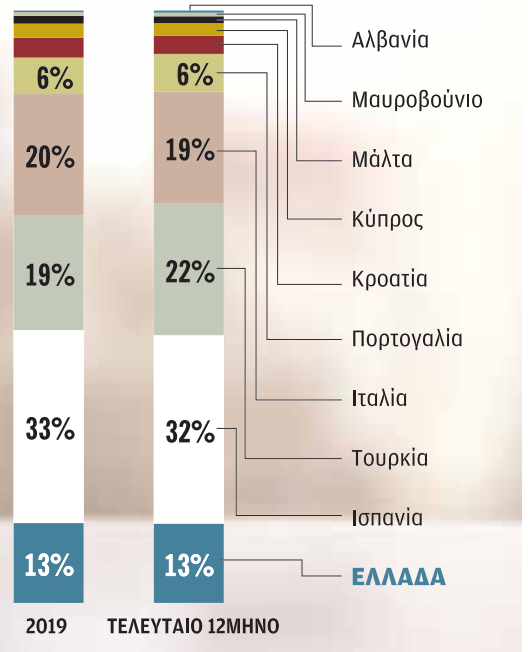
Η Εθνική Τράπεζα προχωράει και σε μια πρώτη αποτίμηση των συνεπειών στον τουρισμό από την πρόσφατη καταστροφική πυρκαγιά στη Ρόδο. Συγκεκριμένα, εκτιμά ότι λόγω της πυρκαγιάς και των ακυρώσεων σε κρατήσεις που ακολούθησαν, μπορεί να προκληθεί μείωση κατά μία ποσοστιαία μονάδα στις συνολικές αφίξεις τουριστών το 2023. Η εκτίμηση βασίζεται στη μεγάλη βαρύτητα που έχει συνολικά για τον ελληνικό τουριστικό κλάδο η Ρόδος, καθώς το μερίδιό της

το 2022 ήταν 16% σε ό,τι αφορά το σύνολο των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών και 17% σε ό,τι αφορά το σύνολο διαθέσιμων κλινών 4 και 5 αστέρων.

Πέρα από την κλιματική αλλαγή, οι εμπλεκόμενοι στον τουριστικό κλάδο στην Ελλάδα θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τους και τον ανταγωνισμό στη λεγόμενη μεσογειακή αγορά, ανταγωνισμός που λαμβάνει νέα χαρακτηριστικά. Η Ελλάδα μπορεί στο τελευταίο δωδεκάμηνο να διατηρήσει το μερίδιο που είχε στην εν λόγω αγορά (13%) και προ πανδημίας, όμως ανακάμπτει σημαντικά η Τουρκία, με το μερίδιό της να αυξάνεται στο 22% από 19% το 2019 και εμφανίζονται νέοι ανταγωνιστές, όπως η Αλβανία με χαμηλό μονοψήφιο μερίδιο μεν, αλλά με ανάπτυξη 24% από το 2019.

ΠΩΣ ΜΟΙΡΑΖΕΤΑΙ Η ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ «ΠΙΤΑ»

ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΞΕΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μικρή υποχώρηση της ανεργίας στο 11,1% τον Ιούνιο

Ισχυρή αντίσταση περίξυ του 11% παρουσιάζει το ποσοστό ανεργίας στη χώρα μας, με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής να δείχνουν ότι και τον Ιούνιο, για ένατο συνεχή μήνα, η ανεργία δεν έσπασε το ψυχολογικό αυτό όριο, παραμένοντας στο 11,1%. Παρουσίασε, πάντως, υποχώρηση, μικρή σε σχέση με το διορθωμένο κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες 11,3% του Μαΐου, μεγαλύτερη εάν η σύγκριση γίνει με τον Ιούνιο του 2022, όταν το ποσοστό ήταν στο 12,3%. Να σημειωθεί ότι η ανεργία έπεσε κάτω από 12% τον Οκτώβριο του 2022 κι από τότε, αν και ακολουθεί πτωτική πορεία, δεν έχει καταφέρει να «σπάσει» τον σκληρό πυρήνα της δομικής ανεργίας, που όπως αποδεικνύεται είναι το 11%. Βέβαια για λίγο, τον Μάιο του 2023, τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ έδειξαν 10,8%, με

Η ανεργία έπεσε κάτω από 12% τον Οκτώβριο του 2022 και από τότε, αν και ακολουθεί πτωτική πορεία, δεν έχει καταφέρει να «σπάσει» το όριο του 11%.

τα στελέχη της κυβέρνησης να κάνουν λόγο για σημαντική υποχώρηση. Όμως, τα στοιχεία όπως δημοσιοποιήθηκαν, έδειξαν ότι η Στατιστική Αρχή προχώρησε σε αναθεώρηση προς τα πάνω των στοιχείων για την ανεργία Μαΐου του τρέχοντος έτους, στο 11,3%. Όσο για τον Ιούνιο, το ποσοστό εκτιμάται σε 11,1%, με τους απασχολούμενους να ανέρχονται σε 4.189.862 άτο-

μα, σημειώνοντας αύξηση κατά 46.574 σε σχέση με τον Ιούνιο του 2022 (+1,1%) και κατά 32.310 σε σχέση με τον Μάιο του 2023 (+0,8%). Οι άνεργοι υπολογίστηκαν σε 523.409 άτομα, σημειώνοντας μείωση κατά 60.078 σε σχέση με τον Ιούνιο του 2022 (-10,3%) και κατά 6.234 σε σχέση με τον Μάιο του 2023 (-1,2%), ενώ τα άτομα κάτω των 75 ετών που δεν περιλαμβάνονται στο εργατικό δυναμικό, που δεν εργάζονται ούτε αναζητούν εργασία, ανήλθαν σε 3.088.274, σημειώνοντας μείωση κατά 15.775 σε σχέση με τον Ιούνιο του 2022 (-0,5%) και κατά 28.410 σε σχέση με τον Μάιο του 2023 (-0,9%).

Όσο για τα ποιοτικά στοιχεία που κατέγραψε η ΕΛΣΤΑΤ, διατηρείται για άλλον έναν μήνα το μονοψήφιο ποσοστό ανεργίας (8,7%) στους άνδρες, αυξημένο όμως κατά 0,8 μονάδες από το

7,9% που είχε καταγραφεί τον Μάιο, δηλαδή μόλις έναν μήνα πριν. Σχεδόν διπλάσιο είναι το ποσοστό ανεργίας (14%) στις γυναίκες, μειωμένο όμως κατά 0,4 ποσοστιαίες μονάδες από το 14,4% που είχε εκτιμηθεί ένα μήνα νωρίτερα. Υποχώρηση καταγράφει το ποσοστό ανεργίας των νέων, ηλικίας μεταξύ 15 και 24 ετών, καθώς σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ εκτιμάται σε 23,6%, σημαντικά μειωμένη συγκριτικά με το 31,6% που είχε καταγραφεί έναν χρόνο νωρίτερα.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πάντως, η Ελλάδα εξακολουθεί να βρίσκεται στη δεύτερη θέση των χωρών με υψηλή ανεργία, κάτω από την Ισπανία (11,7%), παρότι σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε χθες η Eurostat, το ποσοστό ανεργίας έπεσε στο ιστορικά χαμηλό επίπεδο του 6,4% στην Ευρωζώνη τον Ιούνιο.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Μονοψήφιο ποσοστό ανεργίας 8,7% καταγράφεται στους άνδρες, σχεδόν διπλάσιο, στο 14%, είναι το ποσοστό ανεργίας στις γυναίκες.

Πλούσια σε μηχανικούς για την τεχνητή νοημοσύνη η Αθήνα

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ

Μεταξύ των κορυφαίων ευρωπαϊκών πόλεων που συγκεντρώνουν το καλύτερο ταλέντο σε τομείς της τεχνολογίας με πολύ υψηλή ζήτηση, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, βρίσκεται πλέον η Αθήνα, σύμφωνα με την έκθεση «Atlas», την οποία εκπόνησε ένα από τα ισχυρότερα αμερικανικά venture capitals παγκοσμίως με κεφάλαια υπό διαχείριση άνω των 80 δισ. δολ. Σύμφωνα με την έκθεση του Sequoia Capital, η οποία αναδεικνύει τις 24 πόλεις με την υψηλότερη κατά κεφαλήν πυκνότητα μηχανικών σε 14 ειδικότητες στον τομέα της τεχνολογίας, η Αθήνα σημειώνει υψηλές επιδόσεις στην ευρωπαϊκή κατάταξη σε νευραλγικούς κλάδους, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, η επιστήμη των δεδομένων (data science), το front-end, τα οικονομικά, η ασφάλεια και τα συστή-

Τι δείχνει έκθεση για τις 24 ευρωπαϊκές πόλεις με την υψηλότερη κατά κεφαλήν πυκνότητα μηχανικών σε 14 ειδικότητες στον τομέα της τεχνολογίας.

ματα. Όπως αναφέρει η έκθεση, η Ευρώπη διαθέτει μερικά από τα κορυφαία πανεπιστήμια παγκοσμίως, ενώ τουλάχιστον τρία εκατομμύρια μηχανικοί απασχολούνται σε διαφορετικούς κλάδους της τεχνολογίας. Το Λονδίνο εξακολουθεί να προσφέρει μια μεγάλη δεξαμενή ταλέντων, καθώς εκεί συγκεντρώνονται περίπου 269.700 μηχανικοί, ακολουθούμενο από το Παρίσι (74.000), τη Μαδρίτη (52.600), το Άμστερνταμ

Σύμφωνα με την έκθεση «Atlas», του Sequoia Capital, Δουβλίνο και Ζυρίχη καταγράφουν την υψηλότερη συγκέντρωση μηχανικών στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης, «αλλά και άλλες πόλεις στην Ευρώπη επιδεικνύουν ισχυρή δυναμική, ανάμεσά τους η Αθήνα, το Βερολίνο και το Παρίσι».

(47.400), το Βερολίνο (47.241), τη Στοκχόλμη (46.900), το Μάντσεστερ (45.000) κ.ά. Για την Αθήνα, το Sequoia Capital υπογραμμίζει ειδικότερα πως «αν και η πόλη προσφέρει μια σχετικά μικρή ομάδα 6.200 μηχανικών, ωστόσο μπορεί να υπερηφανεύεται για την υψηλή πυκνότητα σε κατά κεφαλήν βάση σε μερικούς από τους πιο περιζήτητους τομείς τεχνολογίας».

Στην τεχνητή νοημοσύνη, κλάδο που ειδικά μετά το λανσάρισμα του ChatGPT αποτελεί πόλο έλξης για τους επενδυτές και για τους επίδοξους ιδρυτές νεοφυών επιχειρήσεων, η Αθήνα έχει ισχυρό προβάδισμα. Σύμφωνα με την έκθεση, το Δουβλίνο και η Ζυρίχη καταγράφουν την υψηλότερη συγκέντρωση μηχανικών στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης, «αλλά και πόλεις στην Ευρώπη επιδεικνύουν ισχυρή δυναμική, ανάμεσά

τους η Αθήνα, το Βερολίνο και το Παρίσι». Στελέχη της εγχώριας αγοράς λένε στην «Κ» πως στην Ελλάδα, καθώς και σε άλλες χώρες, υπάρχει έλλειψη σε software engineers, ωστόσο τελευταία παρατηρείται μια τάση επαναπατρισμού εργαζομένων από τον χώρο της τεχνολογίας που απολύθηκαν πέρυσι από κολοσσούς (Facebook, Amazon κ.λπ.), στο πλαίσιο μεγάλων περικοπών. Το Sequoia Capital –ένα από τα παλαιότερα vc, που έχει επενδύσει κεφάλαια στις μεγαλύτερες εταιρείες τεχνολογίας, όπως Apple, Airbnb, Google κ.λπ.– διαπιστώνει, τέλος, πως η Ευρώπη τείνει να γίνει ηγέτις στον κλάδο της τεχνητής νοημοσύνης, αφού από το σύνολο των μηχανικών που απασχολούνται σε ευρωπαϊκό έδαφος, το ποσοστό όσων έχουν εξειδίκευση στον συγκεκριμένο κλάδο είναι μεγαλύτερο σε σύγκριση με τις ΗΠΑ.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η δύσκολη μάχη της Δύσης για τις σπάνιες γαίες

Των ΕΡΝΕΣΤ ΣΑΪΝΤΕΡ και ΕΡΙΚ ΟΝΣΤΑΝΤ / REUTERS

Ο αγώνας της Δύσης να απεξαρτηθεί από τις κινεζικές σπάνιες γαίες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν περίπου το 90% της παγκόσμιας παραγωγής, είναι δύσκολος. Η ανάγκη της όμως να αναπτύξει ανεξάρτητες προμήθειες έγινε πιο επιτακτική, μετά την απόφαση του Πεκίνου να επιβάλει περιορισμούς στις εξαγωγές δύο κρίσιμων μετάλλων, του γάλλιου και του γερμάνιου, επικαλούμενο λόγους εθνικής ασφάλειας. Η MP Materials και η Lynas, οι δύο μεγαλύτερες εταιρείες σπάνιων γαιών στον κόσμο εκτός Κίνας, αντιμετωπίζουν προκλήσεις να μετατρέψουν τα κοιτάσματα από τα ορυχεία τους σε δομικά στοιχεία για μπαταρίες που χρησιμοποιούνται σε ολόκληρη την παγκόσμια οικονομία, από το iPhone της Apple έως το μαχητικό αεροσκάφος F-35 της Lockheed Martin. Τεχνικές πολυπλοκότητες, προβλήματα συνεργασίας, αλλά και ανησυχίες για τη ρύπανση εμποδίζουν την ικανότητα των εταιρειών να αποσπάσουν μερίδιο αγοράς από την Κίνα, η οποία σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας ελέγχει το 87% της παγκόσμιας ικανότητας διύλισης σπάνιων γαιών. Ο κλόιός της Κίνας στη βασική ομάδα των 17 μετάλλων που απαιτούνται για τη μετάβαση στην καθαρή ενέργεια είναι ασφυκτικός, όπως αποκαλύπτουν συνεντεύξεις με συμβούλους, στελέχη, επενδυτές και αναλυτές του κλάδου. Τα σχέδια της αυστραλιανής Lynas να κατασκευάσει ένα διυλιστήριο σπάνιων γαιών στις ΗΠΑ κατέρρευσαν, ενώ ο στόχος της αμερικανικής MP Materials να διυλίσει τα δικά της μέταλλα σπάνιων γαιών μετατέθηκε λόγω πανδημίας και τεχνικών δυσκολιών για το τέλος του 2023. «Η διαδικασία διύλισης σπάνιων γαιών είναι πολύ περίπλοκη», εξηγεί ο Κρέι Λαζμπάκερ, επικεφαλής του τμήματος μεταλλευμάτων και γεωλογικής μηχανικής του Πανεπιστημίου της Αριζόνας. Για την εξαγωγή νεοδυμίου και πραιοδυμίου, για παράδειγμα, πρέπει πρώτα να αφαιρεθούν τα λιγότερο επιθυμητά λανθάνιο και δημήτριο που αποτελούν περίπου το 83% των αποθεμάτων στην Καλιφόρνια, σε μια διαδικασία που βασίζεται σε ένα περίπλοκο κοκτέιλ οξέων, βάσεων και άλλων χημικών ουσιών. Τα διυλιστήρια σπάνιων γαιών πρέπει να αντιμετωπίσουν 17 μέταλλα, ανάλογα με τη γεωλογία ενός κοιτάσματος, καθένα από τα οποία έχει σχεδόν το ίδιο μέγεθος και ατομικό βάρος, καθιστώντας τον διαχωρισμό περίπλοκο. «Η Κίνα από την πλευρά της, επένδυσε εδώ και χρόνια στην ικανότητα επεξεργασίας σπάνιων γαιών, από το ορυχείο μέχρι τον μαγνήτη», λέει ο Άλαν Ουόλτον, καθηγητής μεταλλουργίας στο Πανεπιστήμιο του Μπέριμπαμ. Η τεχνογνωσία της Κίνας στη διύλιση επέτρεψε στη χώρα να ορίσει τιμές σπάνιων γαιών σε διαφορετικά στάδια στις αλυσίδες επεξεργασίας προς όφελός της. Το σκηνικό αλλάζει, με πολύ αργά όμως βήματα. Η Benchmark Mineral Intelligence, ένας πάροχος δεδομένων αγοράς, εκτιμά ότι η Κίνα διυλίζει το 89% του παγκόσμιου νεοδυμίου και πραιοδυμίου, τα βασικά μέταλλα για τους μαγνήτες EV, κυριαρχία που μέχρι το 2028 αναμένεται να πέσει στο 75%. Ο παγκόσμιος έλεγχος της Κίνας στη διύλιση δυσπρόσιτου προβλέπεται να μειωθεί από 99% το 2023 σε 94% έως το 2028. Συνυψίζοντας απαιτείται κρίσιμη καινοτομία για να σπάσει ο ασφυκτικός κλοιός της Κίνας στον κλάδο χωρίς να θυσιαστεί το περιβάλλον, τονίζουν οι αναλυτές του κλάδου, καθώς οι ανησυχίες για τα τοξικά απόβλητα των τρεχουσών διεργασιών εμποδίζουν τα έργα.

Οι καύσωνες αλλάζουν τον χάρτη του καλοκαιρινού τουρισμού

Μειώνεται το ενδιαφέρον για τη Μεσόγειο, στροφή τουριστών προς Σκανδιναβία

Η κλιματική κρίση αλλάζει τον παγκόσμιο χάρτη του τουρισμού. Το φετινό καλοκαίρι ήταν το πιο θερμό που έχει καταγραφεί στη Γηραιά Ήπειρο και οι τουρίστες που παραδοσιακά επέλεγαν τη Νότια Ευρώπη για τις καλοκαιρινές διακοπές τους στρέφονται σε εναλλακτικούς προορισμούς, αλλάζοντας παγιωμένα μοτίβα στην τουριστική ζήτηση μεταξύ ευρωπαϊκού Βορρά και Νότου. Το ενδιαφέρον για επίσκεψη στη Μεσόγειο μειώθηκε κατά 10% από τον Ιούνιο έως τον Νοέμβριο, σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ταξιδιών. Ο Τομ Μάρτσαντ, συνιδρυτής της εταιρείας πολυτελών ταξιδιών Black Tomato με έδρα το Λονδίνο, δήλωσε στο CNBC ότι η εταιρεία του έχει ήδη διαπιστώσει ότι οι ταξιδιώτες «επενδύουν» μαζικά στο σκανδιναβικό καλοκαίρι. «Προορισμοί όπως η Φινλανδία, η Νορβηγία, η Σουηδία, η Ισλανδία καταγράφουν μεγάλη άνοδο στις κρατήσεις», λέει. Οι καλοκαιρινές κρατήσεις στη Σκανδιναβία είναι αυξημένες κατά 37% σε σχέση με πέρυσι, είπε, μια τάση που είναι εμφανής και στους ενοικιαστές θερινών κατοικιών.

Οι Γερμανοί ταξιδιώτες, ειδικότερα, μετατοπίζουν τις αναζητήσεις για τις διακοπές τους στην πλατφόρμα βραχυχρόνιας μίσθωσης κατοικιών Vrbo προς τα βόρεια, με το ενδιαφέρον στη νότια Νορβηγία να αυξάνεται κατά 35% τις δύο πρώτες εβδομάδες του Ιουλίου σε σχέση με την ίδια περίοδο του Ιουνίου, σύμφωνα με την Expedia Group. Τα στοιχεία έδειξαν επίσης αυξημένο ενδιαφέρον για εξοχικές κατοικίες στις νότιες σουηδικές κομητείες Σκάνια και Μπλέκινγκε. Σε όλη την Ευρώπη, οι αναζητήσεις σε εξοχικά σπίτια αυξήθηκαν αισθητά στο Εδιμβούργο της Σκωτίας (+20%), στη Ρίγα της Λετονίας (+25%) και στο Ταλίν της Εσθονίας (+25%).

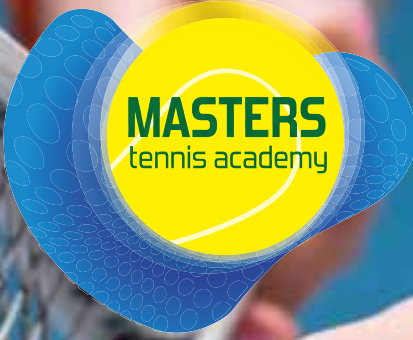

Η **Ισπανία** και τα ελληνικά νησιά είναι μεταξύ των κορυφαίων καλοκαιρινών ταξιδιωτικών προορισμών της Ευρώπης, πολλοί όμως είναι εκείνοι που στρέφονται σε ένα άλλο σύνολο νησιών, τα νησιά Λοφότεν στη Νορβηγία.

Ενδεικτικό είναι ότι σε ολόκληρη την Ευρώπη το ενδιαφέρον για ενοικίαση κατοικιών στην επαρχία Σμάλαντ, στον νότο της Σουηδίας, συναγωνίστηκε με το δημοφιλές ισπανικό νησί της Τενερίφης και ξεπέρασε ακόμη και την ιταλική πόλη Ρίμινι στις ακτές της Αδριατικής, σύμφωνα με την Expedia Group. Η Ισπανία παραμένει ο πιο δημοφιλής ταξιδιωτικός προορισμός στη δημοσκοπήσι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ταξιδιών, όμως το ταξιδιωτικό ενδιαφέρον μετατοπίζεται και εκεί. Οι αναζητήσεις εξοχικών κατοικιών σε δημοφιλή μέρη, όπως η Κόστα Μπλάνκα, η Κόστα Μπράβα και η Μαγιόρκα, παρέμειναν σταθερές από τον Ιούνιο έως τον Ιούλιο, αλλά το ενδιαφέρον αυξήθηκε για τον βορρά της Ισπανίας και τη Χώρα των Βάσκων. Εκτός από την Ισπανία, τα ελληνικά νησιά είναι μεταξύ των κορυφαίων καλοκαιρινών ταξιδιωτικών προορισμών της Ευρώπης, πολλοί όμως είναι εκείνοι που στρέφονται σε ένα άλλο σύνολο νησιών, πολύ πιο βόρεια. «Τα νησιά Λοφότεν στη Νορβηγία είναι ιδιαίτερα ελκυστικά για τους πελάτες μας με οικογένειες ως ιδανική εναλλακτική λύση για την Ελλάδα και τα νησιά της Κροατίας», σημειώνει ο Τομ Μάρτσαντ από την Black Tomato, ειδικά «για όσους δεν θέλουν την έντονη ζέστη της Μεσογείου». Άλλοι παρακάμπτουν εντελώς τα ταξίδια στα νησιά. «Προορισμοί όπως ο Καναδάς, τα εθνικά πάρκα των ΗΠΑ και τα ευρωπαϊκά κρυμμένα μυστικά, όπως η Σλοβενία, έχουν επίσης αποδειχθεί ιδιαίτερα δημοφιλείς προορισμοί».

Μια άλλη αυξανόμενη τάση, τέλος, είναι να μεταθέτουν οι τουρίστες τις διακοπές τους σε άλλες εποχές, εκτός της περιόδου υψηλής ζήτησης, που οι τιμές είναι χαμηλότερες, υπάρχει μεγαλύτερη διαθεσιμότητα και οι θερμοκρασίες είναι πιο ήπιες. Μια δημοσκόπηση σε περισσότερους από 6.000 Ευρωπαίους ταξιδιώτες έδειξε ότι ο Νο 1 λόγος για την επιλογή ταξιδιωτικού προορισμού είναι οι «ευχάριστες καιρικές συνθήκες», σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ταξιδιών. Λόγω της ανόδου της καλοκαιρινής θερμοκρασίας στην Ευρώπη, περισσότεροι άνθρωποι αναζητούν πλέον μεγαλύτερα υψόμετρα και ορεινούς προορισμούς όπως οι Δολομίτες και οι Ελβετικές και Αυστριακές Άλπεις.

ENJOY YOUR WEEKENDS AT

MASTERS
tennis academy

Κρατήσεις Γηπέδων τα Σαββατοκύριακα στην Ακαδημία Masters Tennis Academy. € 20.00 την ώρα.

Περισσότερες πληροφορίες στο: 99631669, 99606689 και 22105929

#HellenicBankMASTERS

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΤΜΗΜΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ TAX DEPARTMENT

ΣΕ ΑΦΟΡΑ!

Εάν είστε Μισθωτός, Συνταξιούχος ή Αυτοεργοδοτούμενος και το Μεικτό σας Εισόδημα για το 2022 είναι μεγαλύτερο των €19.500, τότε έχετε υποχρέωση να υποβάλετε Δήλωση Εισοδήματος Ατόμου 2022

Η Δήλωση είναι διαθέσιμη για υποβολή μέσω TAXISnet

Τελευταία ημερομηνία υποβολής η 2^α Οκτωβρίου, 2023

Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του Τμήματος Φορολογίας www.mof.gov.cy/tax

ΠΛΗΡΩΝΟ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΠΟΥ ΜΟΥ ΑΝΑΛΟΓΟΥΝ. ΣΥΝΕΙΣΦΕΡΩ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Σε υψηλό 15 ετών το κόστος δανεισμού στη Μεγάλη Βρετανία

Διαμορφώνεται στο 5,25% μετά και τη νέα αύξηση επιτοκίων κατά 25 μονάδες βάσης

Στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 15 ετών αύξησε τα επιτόκια της η Τράπεζα της Αγγλίας (ΤτΑ), ακολουθώντας την ίδια πορεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των Ηνωμένων Πολιτειών. Τα επιτόκια πλέον με μία αύξηση 25 μονάδων βάσης διαμορφώνονται στο 5,25%, ενώ παράλληλα η τράπεζα προειδοποίησε ότι το κόστος δανεισμού θα παραμείνει πιθανώς σε υψηλά επίπεδα για κάποιο διάστημα. Αντιθέτως με την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ ή την ΕΚΤ, οι οποίες αμφότερες έκαναν τις ίδιες κινήσεις την προηγούμενη εβδομάδα, η αρμόδια Επιτροπή Νομισματικής Πολιτικής της ΤτΑ δεν υπαινίχθηκε κάτι σχετικά με το τέλος του κύκλου, στο πλαίσιο της μάχης κατά του πληθωρισμού. Σχετικά με τις προοπτικές των επιτοκίων, τόνισε ότι θέλει να διασφαλίσει πως τα επιτόκια θα παραμείνουν επαρκώς περιοριστικά, όσο χρειάζεται για να επανέλθει ο πληθωρισμός στον στόχο της του 2%. Ακόμα υπογράμμισε πως ορισμένοι από τους κινδύνους από τις μονιμότερες πληθωριστικές πιέσεις έχουν αρχίσει να αποκρυσταλλώνονται.

Αξίζει να αναφερθεί πως ο πληθωρισμός της Βρετανίας εκτινάχθηκε το παρελθόν έτος στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 41 ετών και συγκεκριμένα στο 11,1%, αλλά σταδιακά και έκτοτε αποκλιμακώθηκε πιο αργά από άλλες χώρες. Τον Ιούνιο ειδικότερα, υποχώρησε μεν στο 7,9%, επίπεδο όμως που ήταν το υψηλότερο μεταξύ όλων των μεγάλων οικονομιών.

Κατά την παρελθούσα εβδομάδα, αναλυτές και οικονομολόγοι που συμμετείχαν σε δημοσκοπήση του ειδησεογραφικού πρακτορείου

Ο πληθωρισμός της Βρετανίας εκτινάχθηκε το 2022 στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 41 ετών και συγκεκριμένα στο 11,1%. Τον Ιούνιο υποχώρησε στο 7,9%, το υψηλότερο επίπεδο μεταξύ όλων των μεγάλων οικονομιών.

Η Τράπεζα της Αγγλίας προβλέπει πτώση του πληθωρισμού στο 4,9% έως την εκκνοή του έτους και ότι δεν θα επανέλθει στον στόχο του 2% πριν από το β' τρίμηνο του 2025.

Ρόιτερς είχαν προβλέψει ότι τους προσεχείς μήνες θα φθάσουν τα επιτόκια στα επίπεδα του 5,75%, ενώ η ίδια η Τράπεζα της Αγγλίας, βασισμένη σε πρόσφατες υποθέσεις της αγοράς, εκτιμά ότι αυτά θα

υπερβούν το 6%, όπου και θα κορυφωθούν. Μέσα στην προσεχή τριετία κατά μέσο όρο θα διαμορφωθούν στο 5,5%. «Ο πληθωρισμός δημιουργεί προβλήματα σε όσους δυσκολεύονται οικονομικά κυρίως, κι εμείς πρέπει να διασφαλίσουμε με κάθε μέσον ότι θα υπαναχωρήσει ξανά στο 2% του στόχου», δήλωσε ο διοικητής της τράπεζας, Αντριου Μπέιλι. Στη συνεδρίαση η ψηφοφορία ήταν 6-3 υπέρ της αύξησης και για πρώτη φορά υπήρξαν για την απόφαση και αντιρρήσεις.

Δύο μέλη της Επιτροπής Νομισματικής Πολιτικής, οι Κάθριν Μαν και Τζόνναθαν Χάσκελ, τάχθηκαν υπέρ μιας αύξησης 50 μονάδων βάσης τον Αύγουστο. Η δε Σουάτι

Ντίνγκρα θέλησε να παραμείνει αμετάβλητο το κόστος δανεισμού και από τις αρχές του έτους προειδοποίησε να μην υπάρξει υπερβολική σύσφιγξη. Αναφορικά, πάντως, με την πορεία του πληθωρισμού, η Τράπεζα της Αγγλίας προβλέπει πτώση του δείκτη στο 4,9% έως την εκκνοή του έτους, όπερ σημαίνει ότι η κάμψη θα είναι ταχύτερη από ό,τι είχε εκτιμήσει τον Μάιο. Πάντως, η Τράπεζα της Αγγλίας προσέθεσε πως ο δείκτης θα εξασθενήσει λίγο αργότερα από τα τέλη του 2024 και δεν θα επανέλθει στον στόχο του 2% πριν από το δεύτερο τρίμηνο του 2025, τρεις μήνες αργότερα από όσο είχε αναφέρει τον Μάιο.

REUTERS, BLOOMBERG

Οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι, κορυφαία απειλή για την οικονομία

Οι γεωπολιτικές εντάσεις θεωρούνται η μεγαλύτερη απειλή για την παγκόσμια οικονομία σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, σύμφωνα με πρόσφατη παγκόσμια έρευνα της Oxford Economics, στην οποία συμμετείχαν 127 επιχειρήσεις.

Ειδικότερα, περίπου το 36% των επιχειρήσεων δήλωσε πως οι γεωπολιτικές εντάσεις, όπως τα ζητήματα σχετικά με την Ταϊβάν, τη Νότιο Κορέα και τη σχέση Ρωσίας - NATO, είναι η μεγαλύτερη απειλή για την οικονομία.

Αντιθέτως, σε αντίστοιχη δημοσκοπήση του Απριλίου σχεδόν οι μισοί ερωτηθέντες θεωρούσαν ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος ανέκυπτε είτε από τη σύσφιγξη της νομισματικής πολιτικής είτε από το ξέσπασμα μιας ευρείας χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Παρότι οι επιχειρήσεις συνεχίζουν να θεωρούν ότι ο υψηλός πληθωρισμός αποτελεί έναν σοβαρό και αξιοσημείωτο κίνδυνο σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, εντούτοις δείχνουν πλέον περισσότερο αισιόδοξες για την αποκλιμάκωσή του. «Οι επιχειρήσεις προσδοκούν ότι ο πληθωρισμός θα ανέλθει στο 3,7% το 2024, 0,2% χαμηλότερα από την πιο πρόσφατη πρόβλεψή μας», δήλωσε από την πλευρά του ο Τζέιμι Τόμσον, συντάκτης της σχετικής έρευνας της Oxford Economics. «Οι προβλέψεις για τον πληθωρισμό σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα υποχώρησαν σημαντικά, ανατρέποντας τις αυξήσεις που καταγράφηκαν τα τελευταία δύο χρόνια», προσέθεσε.

Στην έρευνα φαίνεται επίσης πως αμβλύνονται οι ανησυχίες σχετικά με τους κινδύνους για το τραπεζικό σύστημα. Βέβαια, μετά τις καταρρεύσεις των τραπεζών, οι οποίες είχαν λάβει χώρα φέτος τον Μάρτιο, εξακολουθεί να υπάρχει μεγάλος φόβος. Συν τοις άλλοις, περίπου το 30% των ερωτηθέντων συνεχίζει να θεωρεί πως ο μέγιστος κίνδυνος το επόμενο διάστημα είναι η σύσφιγξη των πιστωτικών συνθηκών ή το ξέσπασμα μιας ευρείας οικονομικής κρίσης σε διεθνή κλίμακα, όπως αναφέρει το moneyreview και το CNBC.

Αμβλύνονται οι ανησυχίες σχετικά με κινδύνους στο τραπεζικό σύστημα, περισσότεροι αισιόδοξες για αποκλιμάκωση του πληθωρισμού οι επιχειρήσεις.

Ωστόσο, αναφορικά με την προσεχή πενταετία, οι γεωπολιτικές εντάσεις θεωρούνται επίσης βασικός κίνδυνος για την παγκόσμια οικονομία από το 60% των ερωτηθέντων. «Μια κλιμάκωση των γεωπολιτικών εντάσεων θα μπορούσε να πυροδοτήσει σημαντική αντιστροφή της τάσης της παγκοσμιοποίησης, τόσο για τις εμπορικές συναλλαγές όσο και για τις δραστηριότητες του χρηματοπιστωτικού συστήματος», όπως δήλωσε ο Τζέιμι Τόμσον.

Η αποπαγκοσμιοποίηση είναι ο τρίτος μεγαλύτερος κίνδυνος που εντοπίζεται στην έρευνα της Oxford Economics. Τέλος, περίπου το 25% από τις συμμετέχουσες εταιρείες θεωρεί ότι ύψιστος κίνδυνος θα ανακύψει από τις μειώσεις επιτοκίων την επόμενη πενταετία.

Ευκαιρίες και κίνδυνοι από τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης

Η τεχνητή νοημοσύνη (Τ.Ν.) μπορεί να αποτελέσει την αντισταθμιστική δύναμη στη μείωση της παραγωγικότητας και να αλλάξει άρδην το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων. Όμως θα πρέπει να υπάρξει το κατάλληλο ρυθμιστικό πλαίσιο, αφού η αυξανόμενη εξάρτηση από την Τ.Ν. εγκυμονεί κινδύνους. Τέλος, θα απαιτηθούν επενδύσεις για την υποστήριξη των εργαζομένων που αλλάζουν εργασιακές δραστηριότητες.

Στα παραπάνω συμπεράσματα καταλήγει μελέτη της Alpha Bank για το θέμα, που δημοσιεύεται και στο εβδομαδιαίο δελτίο της. Περιγράφοντας το πλαίσιο στο οποίο εμφανίζεται η τεχνητή νοημοσύνη, οι αναλυτές σημειώνουν: «Η περιοριστική νομισματική πολιτική, που ακολουθείται από τις κεντρικές τράπεζες με στόχο την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, έχει αυξήσει τις ανησυχίες των αγορών για περαιτέρω επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας. Παρά τις διαδοχικές και αλληλένδετες διαταραχές των τελευταίων ετών, η αγορά εργασίας, τουλάχιστον στο ανεπτυγμένο οικονομίες, παραμένει ανθεκτική, ενώ οι νέες τάσεις, όπως η εξορυστάσως εργασία και η τετραήμερη απασχόληση, που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των εργαζομένων, κερδίζουν συνεχώς έδαφος.

Παρά την ανθεκτικότητα της αγοράς εργασίας, όμως η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας παγκοσμίως έχει επιβραδυνθεί την τελευταία 10ετία (η αύξησή της κατά τη διάρ-

κεια της πανδημίας ήταν προσωρινή), υπονομεύοντας την πρόοδο του βιοτικού επιπέδου και καθιστώντας αναγκαία την αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου.

Το ερώτημα που ανακύπτει, σε αυτή την περίπτωση, είναι πώς μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη (Τ.Ν.) να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση και ποια είναι τα πλεονεκτήματα.

Σύμφωνα με την εκτίμηση των μελετητών: – Οι νέες ψηφιακές τεχνολογίες, και κυρίως η ταχέως εξελισσόμενη Τ.Ν., θα μπορούσαν να συνδράμουν καταλυτικά στην αύξηση της παραγωγικότητας μέσω της αυτοματοποίησης συγκεκριμένων εργασιών. – Ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα της Τ.Ν. είναι η ταχύτητα, η ακρίβεια και η αποτελεσματικότητα, που μπορούν να περιορίσουν το ανθρώπινο λάθος, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Επιπλέον, η Τ.Ν. μπορεί να λειτουργεί 24 ώρες το 24ωρο χωρίς καμία μείωση στην απόδοση, σε αντίθεση με τους ανθρώπους, όπως γίνεται στο πεδίο της υποστήριξης πελατών.

Ωστόσο, προσθέτουν οι αναλυτές, δεν πρέπει να θεωρείται απολύτως δεδομένο ότι θα ωφελήσει τους ανθρώπους. Όπως σημείωσε ο οικονομολόγος Daron Acemoglu σε διάφορες εργασίες του, είναι πιθανό η Τ.Ν. να αντικαταστήσει απλώς τις ανθρώπινες θέσεις εργασίας χωρίς να δημιουργήσει νέες, πιο παραγωγικές θέσεις εργασίας, στις οποίες να μπορούν να μετακινηθούν οι εργαζόμενοι.

Στο χείλος οικονομικής ύφεσης η Ευρώπη

Ολοένα και μεγαλύτερα είναι τα στοιχεία των επενδυτών και των συναλλασσομένων στις αγορές ότι η Ευρώπη θα περιπέσει σε μια οδυνηρή οικονομική ύφεση, την ίδια ακριβώς στιγμή που πιστεύουν πως η αμερικανική οικονομία οδεύει προς μια ομαλή προσγείωση. Σε άρθρο των Financial Times, επισημαίνεται ακόμα ότι το ευρώ έχει έναντι του δολαρίου υποχωρήσει στο διάστημα των τελευταίων δύο εβδομάδων, ενώ η αιφνιδιαστική άνοδος των μετοχών των ευρωπαϊκών ομίλων φέτος έχει διακοπεί. Τα δε γερμανικά κρατικά ομόλογα –προτιμώμενη επιλογή αναδιπλώσης σε περιόδους νευρικότητας– κερδίζουν σε τιμή. Οι αλλαγές δείχνουν ολοένα και ισχυρότερη την πεποίθηση μεταξύ των διαχειριστών κεφαλαίων ότι οι οικονομικοί δείκτες στην Ευρώπη εξασθενούν λόγω υψηλότερου κόστους δανεισμού, ενώ οι ΗΠΑ έχουν επιδείξει ανθεκτικότητα παρά το πιο περιοριστικό περιβάλλον επιτοκίων κατά τα τελευταία 22 χρόνια. «Εχουμε δει πολλές αυξήσεις επιτοκίων στις ΗΠΑ, αλλά η ζήτηση και η ανάπτυξη είναι ισχυρές», δήλωσε ο Αρό Ιμάμι Νιτζάντ, διαχειριστής χαρτοφυλακίου στη Fidelity International. «Η αναπτυξιακή δυναμική της ευρωπαϊκής οικονομίας είναι ανα-

Στο διάστημα των τελευταίων δύο εβδομάδων, το ευρώ έναντι του δολαρίου έχει υποχωρήσει, ενώ η αιφνιδιαστική άνοδος των μετοχών των ευρωπαϊκών ομίλων φέτος έχει διακοπεί.

Προς μια ομαλή προσγείωση οδεύουν οι ΗΠΑ - Τι δείχνουν οι κινήσεις νομισμάτων και μετοχών και οι οικονομικοί δείκτες.

η οικονομία των ΗΠΑ αναπτύχθηκε με ετήσιο ρυθμό 2,4% το δεύτερο τρίμηνο, πολύ πάνω από αυτό που είχαν προβλέψει οι οικονομολόγοι, ενώ ο δείκτης πληθωρισμού, που παρακολουθείται από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ, μειώθηκε περισσότερο από το αναμενόμενο τον Ιούνιο, ενισχύοντας τις

προσδοκίες ότι σύντομα εκείνη θα παύσει τον κύκλο αυξήσεων. Εν τω μεταξύ, η Ευρώπη βρίσκεται στο χείλος της ύφεσης, ενώ ο πληθωρισμός των τιμών των υπηρεσιών στην Ευρώπη έφτασε σε ρεκόρ 5,6% τον Ιούλιο. Οι αναλυτές τόνισαν ότι οι αυξήσεις των επιτοκίων ήταν λιγότερο επιτυχείς στη μείωση του πληθωρισμού στην Ευρώπη από όσο στις ΗΠΑ, επειδή ένα μεγαλύτερο ποσοστό του πληθωρισμού οφειλόταν στη ζημιά που προκλήθηκε στον εφοδιασμό τροφίμων και ενέργειας από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Το πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους τα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια γνώρισαν άνοδο, μπερδεύοντας τους επενδυτές που σχεδόν συνολικά περίμεναν κάμψη. Αντίθετα, ένας σχετικά ήπιος χειμώνας και η χαλάρωση της ενεργειακής κρίσης στην περιοχή βοήθησαν την Ευρώπη να αποφύγει ένα δραστικό σοκ, γεγονός που συνέβαλε στο να εκτιναχθεί ο πανευρωπαϊκός δείκτης STOXX Europe 600 κατά 8,5% υψηλότερα τους πρώτους έξι μήνες του έτους. Αυτά τα κέρδη έχουν αντιστραφεί στα μέσα της περιόδου, που ανακοινώνονται απογοητευτικά αποτελέσματα δεύτερου τριμήνου. Οι εταιρείες στον Stoxx 600, τέλος, είναι πολύ πιθανόν να έχουν τη μεγαλύτερη υποχώρηση των τριμηνιαίων κερδών τους από τα πρώτα στάδια της πανδημίας, εμφανίζοντας πτώση 17% ανά μετοχή το δεύτερο τρίμηνο, υπερδιπλάσια δηλαδή απώλεια από τους ανταγωνιστές στις ΗΠΑ και στον γενικό δείκτη του S&P 500.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Μάχη για την τηλεργασία στην Αυστραλία

Του ΜΠΑΪΡΟΝ ΚΕΪ / REUTERS

Την ώρα που οι επικεφαλής επιχειρήσεων, από τον διευθύνοντα σύμβουλο της JPMorgan Chase, Τζέιμι Ντάμιον, μέχρι το αφεντικό του Twitter και της Tesla, Έλον Μασκ, τερματίζουν τις συμφωνίες τηλεργασίας από την εποχή της πανδημίας, τα συνδικάτα στην Αυστραλία δίνουν μάχη για να κατοχυρώσουν νομικά το δικαίωμα μόνιμης εργασίας από το σπίτι. Θέλουν η τηλεργασία να γίνει κανόνας και προσφεύγουν στη Δικαιοσύνη ενάντια στη μεγαλύτερη τράπεζα και στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση της χώρας, ώστε να μπορέσουν να εξισορροπήσουν οι εργαζόμενοι επαγγελματική και εργασιακή ζωή. Ενισχυμένο από το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας εδώ και μισόν αιώνα, το προσωπικό της Commonwealth Bank of Australia έσυρε τη μεγαλύτερη τράπεζα της Αυστραλίας στο δικαστήριο για να αμφισβητήσει την οδηγία για εργασία από το γραφείο το 50% του χρόνου. Τον Απρίλιο, ο διευθύνων σύμβουλος της National Australia Bank, της τρίτης μεγαλύτερης τράπεζας της Αυστραλίας, κάλεσε 500 ανώτερα στελέχη να επιστρέψουν στο γραφείο με πλήρη απασχόληση, τον Ιούλιο όμως κατέληξε σε συμφωνία που εκκώρει σε όλους τους εργαζόμενους το δικαίωμα τηλεργασίας υπό όρους. Την ίδια περίοδο, το συνδικάτο του δημόσιου τομέα «κέρδισε» συμφωνία που επιτρέπει στους 120.000 ομοσπονδιακούς υπαλλήλους της Αυστραλίας να ζητήσουν τηλεργασία για απεριόριστο αριθμό ημερών.

Συγκριτικά, οι ομοσπονδιακοί υπάλληλοι στον Καναδά τερμάτισαν απεργία δύο εβδομάδων τον Μάιο με μια μισθολογική συμφωνία που δεν περιείχε τη ρήτρα τηλεργασίας που ήθελαν. Και στην Ε.Ε., οι νομοθέτες εξακολουθούν να διαπραγματεύονται αλλαγές στα μέτρα που ισχύουν εδώ

και δεκαετίες για την τηλεργασία, με στόχο να ευθυγραμμιστούν με την οικονομία μετά το lockdown. Γεγονός είναι πως η εργασία από το γραφείο είναι πλέον μειωμένη σε σχέση με τα επίπεδα του 2019 σε όλο τον κόσμο, από το Τόκιο, όπου μειώθηκε κατά 1/5, έως τη Νέα Υόρκη, που έπεσε πάνω από το μισό, σύμφωνα με την παγκόσμια εταιρεία ακινήτων Jones Lang Lasalle (JLLN). «Το τζινι βγήκε από το μπουκάλι: η τηλεργασία παραμένει μετά την πανδημία», σχολιάζει η Μελίσα Ντόνελι, γραμματέας της Ενωσής Κοινότητας και Δημόσιου Τομέα, που διαπραγματεύτηκε την ομοσπονδιακή συμφωνία της Αυστραλίας η οποία θα επεκταθεί σε διάφορες βιομηχανίες. Αν και ο αριθμός των ημερών τηλεργασίας που διεκδικούν οι εργαζόμενοι διαφέρει μεταξύ χώρας και κλάδου, το χάσμα μεταξύ των απαιτήσεων των εργαζομένων και των εντολών επιστροφής στο γραφείο από τα αφεντικά είναι παγκόσμια σταθερά, εξηγεί ο Ματίας Ντόλς, αναπληρωτής διευθυντής του Κέντρου Μακροοικονομικών Ερευνών στο Ινστιτούτο ifo, έπειτα από έρευνα στην οποία συμμετείχαν 35.000 εργαζόμενοι και εργοδότες σε 34 χώρες. Από τους εργαζομένους με εμπειρία τηλεργασίας, μόλις το 19% ήθελε να επιστρέψει στο γραφείο με πλήρη απασχόληση, διαπιστώθηκε. Η στροφή στην εξ αποστάσεως εργασία έχει, τέλος, διαταράξει το επιχειρηματικό μοντέλο των ιδιοκτητών γραφείων, που αναφέρουν πτώση της αξίας των κτιρίων εν μέσω ανησυχίας για τη μείωση των επιφανειών που νοικιάζονται από εταιρείες. Ενώ η τηλεργασία απασχολεί εργοδότες και επενδυτές ακινήτων, οι ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας φαίνεται πως έχουν κυρίως οφέλη για τους εργαζομένους.

Ινδία και Ταϊλάνδη βάζουν φρένο στις εξαγωγές ρυζιού

Νέος κίνδυνος για την εφοδιαστική αλυσίδα τροφίμων – Ποιες χώρες πλήττονται

Το ρύζι, ένα από τα βασικά διατροφικά είδη της ανθρωπότητας, θα μπορούσε να γίνει ο επόμενος «ευάλωτος κρίκος» στην παγκόσμια επισιτιστική κρίση, μετά το σιτάρι και τους κλυδωνισμούς που προκάλεσε η αποχώρηση της Ρωσίας από τη συμφωνία για την εξαγωγή σιτηρών μέσω της Μαύρης Θάλασσας. Με φόντο την κλιματική κρίση και τις λιγοστές βροχοπτώσεις, η Ινδία και η Ταϊλάνδη, πρώτη και δεύτερη στη σειρά εξαγωγοί ρυζιού στον κόσμο, «πάγωσαν» τις εξαγωγές και την καλλιέργεια, πυροδοτώντας νέα απειλή για τον παγκόσμιο εφοδιασμό, με εκατομμύρια καταναλωτές στην Ασία και στην Αφρική να αντιμετωπίζουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο. Η Ινδία απαγόρευσε τις εξαγωγές λευκού ρυζιού – εκτός από το μπασμάτι – στις 20 Ιουλίου, σε μια προσπάθεια να συγκρατήσει τις αυξανόμενες εγχώριες τιμές των τροφίμων και «να εξασφαλίσει επαρκή εγχώρια διαθεσιμότητα σε λογικές τιμές». Το έθνος της νότιας Ασίας παλεύει επί του παρόντος με τις υψηλές τιμές λαχανικών, φρούτων και σιτηρών, ζήτημα που θα μπορούσε να πλήξει τις προοπτικές επανεκλογής του πρωθυπουργού Ναρέντρα Μόντι, με τον πληθωρισμό να αγγίζει τον Ιούνιο το 4,8%.

Η Ινδία εξήγαγε πέρυσι 22 εκατομμύρια τόνους ρυζιού σε 140 χώρες, με τη Μαλαισία να είναι η πιο ευάλωτη χώρα,

Η Ταϊλάνδη κάλεσε αυτή την εβδομάδα τους αγρότες να μειώσουν τις καλλιέργειες ρυζιού για να εξοικονομήσουν νερό. Οι βροχοπτώσεις που έχουν εκδηλωθεί μέχρι στιγμής στην περιοχή των καλλιεργειών είναι περίπου 40% κάτω από τα κανονικά επίπεδα.

σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της Barclays, που τονίζει τη σοβαρή εξάρτηση της χώρας από το ινδικό ρύζι. Η Σιγκαπούρη είναι πιθανό να επηρεαστεί επίσης, με την έκθεση να δείχνει ότι η Ινδία αποτελεί περίπου το 30% των εισαγωγών ρυζιού της νοτιοανατολικής χώρας, ενώ και οι Φιλιππίνες θα είναι από τις πιο εκτεθειμένες χώρες στην αύξηση των τιμών του ρυζιού, αλλά ο αντίκτυπος αυτήν τη φορά θα μπορούσε να είναι πιο εκτεταμένος από πριν, σημειώνουν αναλυτές. Οι τιμές του ρυζιού κινούνται επί του παρόντος σε υψηλά επίπεδα δεκαετίας, με το φαινόμενο Ελ Νίνιο να θέτει περαιτέρω κινδύνους στην

εξαγωγικούς περιορισμούς της Ινδίας είναι συγκεντρωμένες στην υποσαχάρια Αφρική, τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, δήλωσε η BMI, μια ερευνητική μονάδα της Fitch Solutions, με το Τζιμπουτί, τη Λιβερία, το Κατάρ, την Γκάμπα και το Κουβέιτ να πλήττονται ιδιαίτερα. Δεν είναι η πρώτη φορά που η Ινδία επιβάλλει απαγόρευση στις εξαγωγές ρυζιού, αλλά ο αντίκτυπος αυτήν τη φορά θα μπορούσε να είναι πιο εκτεταμένος από πριν, σημειώνουν αναλυτές. Οι τιμές του ρυζιού κινούνται επί του παρόντος σε υψηλά επίπεδα δεκαετίας, με το φαινόμενο Ελ Νίνιο να θέτει περαιτέρω κινδύνους στην

παγκόσμια παραγωγή και σε άλλους μεγάλους παραγωγούς ρυζιού της Ασίας όπως το Πακιστάν, το Βιετνάμ και η Ταϊλάνδη, η οποία κάλεσε αυτή την εβδομάδα τους αγρότες να μειώσουν τις καλλιέργειες ρυζιού για να εξοικονομήσουν νερό. Η κυβέρνηση ενθαρρύνει πλέον τη μετάβαση σε άλλες καλλιέργειες που χρειάζονται λιγότερο νερό, σύμφωνα με τον γενικό γραμματέα του Γραφείου Εθνικών Υδάτινων Πόρων, Σουράρι Κιντιμόντον, καθώς η ασιατική χώρα προετοιμάζεται για πιθανή ξηρασία το επόμενο έτος με την έναρξη του Ελ Νίνιο. Οι βροχοπτώσεις που έχουν εκδηλωθεί μέχρι στιγμής στην περιοχή των καλλιεργειών είναι περίπου 40% κάτω από τα κανονικά επίπεδα και η κίνηση των Αρχών στοχεύει στην εξοικονόμηση νερού, προκειμένου να μην υπάρξουν ελλείψεις στην οικιακή κατανάλωση.

Με φόντο τις νέες εξελίξεις, οι εξαγωγείς ρυζιού στην Ταϊλάνδη και στο Βιετνάμ επαναδιαπραγματεύονται τις τιμές στα συμβόλαια πώλησης για περίπου μισό εκατομμύριο μετρικούς τόνους για τις αποστολές του Αυγούστου, αφού η απαγόρευση της Ινδίας έχει μειώσει τις προμήθειες. Οι παγκόσμιες τιμές στις βασικές ποικιλίες ρυζιού που αποστέλλονται παγκοσμίως έχουν αυξηθεί κατά περίπου 80 δολάρια ανά τόνο από τότε που η Ινδία επέβαλε την απαγόρευση, στο τέλος Ιουλίου.

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ: ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Πери Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω:

Δήλωση Μεταβίβασης: 1/Π/3215/2023
Πωλητής/τες:
BANK OF CYPRUS PUBLIC COMPANY, ΣΤΑΣΙΝΟΥ, 51, LIMITED, 2002 ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, ΔΗΜΟΣ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Αγοραστής:
(1) ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΑΒΡΙΗΛ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΝΙΚΟΚΛΕΟΥΣ 7Α, 2334 ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ - ΑΝΘΟΥΠΟΛΗ, ΔΗΜΟΣ ΛΑΚΑΤΑΜΕΙΑΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Αγοραστής:
(2) ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΝΤΡΑΓΑΝΑ ΝΙΚΟΚΛΕΟΥΣ, 7Α, 2334 ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ - ΑΝΘΟΥΠΟΛΗ, ΔΗΜΟΣ ΛΑΚΑΤΑΜΕΙΑΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Ακίνητο:
Αρ. Εγγραφής: 0/10448
Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.: 21/61Ε1/5/1429/4
Είδος Ακινήτου: ΟΙΚΟΠΕΔΟ
Υποϊδιοκτησίες: ΕΛΙΕΣ

Υπάρχουν κτίρια που δεν αναφέρονται στην Εγγραφή (ΑΧ812/2007) (1/ΕΣ/1279/2010)
Εμβαδό τ.μ.: 640

Γεωγραφική Περιοχή:
ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΔΗΜΟΣ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ, ΧΡΥΣΕΛΕΟΥΣΑ
Τοποθεσία: ΡΟΤΣΟΥΔΙΑ
Μεταβιβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 99/250
Ποσό Πώλησης: €420.000,000

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α., ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ (ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ)

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ 1990 (Κ.Δ.Π) 55 ΤΟΥ 1990)

Ειδοποίηση δυνάμει του Κανονισμού 4 (1)

Δίδεται ειδοποίηση, σύμφωνα με τον Κανονισμό 4(1) των Περι Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Αιτήσεις και Ιεραρχικές Προσφυγές) Κανονισμών του 1990, ότι εγώ η ΑΝΘΗ ΨΩΜΑΤΗ (Α.Δ.Τ. 1033347) η ΕΝΟΙΚΙΑΣΤΗΣ από ΣΤΑΥΡΟΥΛΛΑ ΜΕΠΤΟΥΡΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΜΕΠΤΟΥΡΗ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ του τεμαχίου με αρ. ΕΠ 685*404 Φύλλο/Σχέδιο 57/5227V01 τοποθεσία/ενορία ΠΙΣΣΟΥΡΙ/ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ οδός/αριθμός 6 ΠΛΑΤΕΙΑ ΠΙΣΣΟΥΡΙΟΥ 4607 στην περιοχή του Δήμου Λεμεσού θα υποβάλω αίτηση στην Πολεοδομική Αρχή του Δήμου Λεμεσού για εξασφάλιση Πολεοδομικής άδειας για ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ.

Παραστάσεις κατά της αιτήσεως μπορούν να υποβληθούν προς την Πολεοδομική Αρχή μέσα σε προθεσμία 21 ημερών από τη δημοσίευση της Ειδοποίησεως αυτής.

kathimerini.com.cy

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Στις 500.000 ευρώ το όριο επένδυσης για «χρυσή βίζα»

Διπλασιάστηκε το ποσό για αγορές ακινήτων σε δημοφιλείς περιοχές

Του **ΝΙΚΟΥ ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Σε τροχιά προσαρμογής στα νέα δεδομένα που δημιουργούν οι αλλαγές στο πλαίσιο του προγράμματος επενδυτικής μετανάστευσης «χρυσή βίζα» βρίσκεται από χθες η αγορά κατοικίας. Η μη χορήγηση νέας παράτασης σημαίνει πως έχει πλέον αλλάξει άρδην η λειτουργία του δημοφιλούς προγράμματος, το οποίο έχει προσελκύσει κεφάλαια ύψους άνω των 5 δισ. ευρώ από τότε που ξεκίνησε να ισχύει, στα μέσα του 2014.

Ειδικότερα, με δεδομένη την πρόθεση του κυβερνητικού επιτελείου να καταστήσει ευκολότερη την πρόσβαση των νέων νοικοκυριών στην αγορά κατοικίας, διπλασιάζεται το ελάχιστο ύψος επένδυσης για τους ξένους επενδυτές τρίτων χωρών, που αποκτούν άδεια παραμονής μέσω της αγοράς ακινήτου.

Συγκεκριμένα, από τα 250.000 ευρώ αυξάνεται πλέον σε 500.000

Από το 2014 το πρόγραμμα της «χρυσής βίζας» έχει φέρει στην αγορά κεφάλαια άνω των 5 δισ. ευρώ.

ευρώ και μάλιστα αυτό θα ισχύσει στις δημοφιλέστερες περιοχές επένδυσης για τους ξένους, δηλαδή στον κεντρικό, βόρειο και νότιο τομέα της Αττικής, τη Μύκονο, τη Σαντορίνη και τον Δήμο Θεσσαλονίκης.

Επίσης, σε αντίθεση με ό,τι ίσχυε μέχρι πρότινος στις παραπάνω περιοχές, δεν θα μπορεί κανείς να αποκτή π.χ. δύο ή και τρία ακίνητα χαμηλότερης αξίας προκειμένου να καλύπτει το ελάχιστο όριο των 500.000 ευρώ.

Μέχρι σήμερα μπορούσε κάποιος να αποκτήσει π.χ. δύο ακίνητα των 125.000 ευρώ, ώστε να αγγίξει το όριο των 250.000 ευρώ.

Αρχικά, οι αλλαγές αυτές επρόκειτο να ισχύσουν από την 1η Μαΐου, ωστόσο δόθηκε παράταση τριών ακόμη μηνών, έως την 31η Ιουλίου, προκειμένου να παρασχεθεί ο απαιτούμενος χρόνος, λόγω της τεράστιας αύξησης της ζήτησης που προκλήθηκε από τις αρχές του έτους, όταν δηλαδή επισημοποιήθηκε η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου. «Τους προηγούμενους μήνες γίναμε αποδέκτες μιας πολύ μεγάλης ζήτησης από ξένους επενδυτές, που επιθυμούσαν να προλάβουν την προθεσμία και να εξασφαλίσουν άδεια παραμονής με το πρότερο καθεστώς των 250.000 ευρώ», αναφέρει ο Αλέξανδρος Ρισβάς, επικεφαλής του δικηγορικού γραφείου «Ρισβάς & Συνεργάτες», που ειδικεύεται σε προγράμματα επενδυτικής μετανάστευσης. Ωστόσο, κατά τον κ. Ρισβά, η εκτόξευση της ζήτησης έφερε και στρεβλώσεις στην αγορά ακινήτων, όπως επίσης και υπερβολές.

«Το θετικό πλέον είναι ότι θα υπάρξει εξορθολογισμός στην αγορά και εκτιμώ και στις ζητούμενες τιμές από κάποιους ιδιοκτήτες, που δεν πρόλαβαν να πουλήσουν το ακίνητό τους σε κάποιον ενδιαφερόμενο επενδυτή. Η εξέλιξη αυτή θα δώσει τη δυνατότητα σε νέα ζευγάρια και οικογένειες να αναζητήσουν με μεγαλύτερη άνεση ακίνητο προς αγορά, καθώς θα πρέπει να υπάρξει αποκλιμάκωση των τιμών, ιδίως π.χ. στο κέντρο της Αθήνας», επισημαίνει ο κ. Ρισβάς.

Υπενθυμίζεται ότι κατά τους πρώτους πέντε μήνες του 2023 υποβλήθηκαν 3.324 αιτήματα για τη χορήγηση νέας άδειας μόνιμου επενδυτή.

Αυτό μεταφράζεται σε ελάχι στο ύψος αγοραπωλησιών ακινήτων της τάξεως των 831 εκατ. ευρώ, μια αύξηση 130% σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα, όταν το σχετικό ποσό υπολογίζεται ότι είχε διαμορφωθεί σε 360 εκατ. ευρώ.

Σε ποιες περιοχές διπλασιάζεται το όριο της «χρυσής βίζας»

ΒΟΡΕΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΝΟΤΙΟΣ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ
- Πεντέλης (Μελίσσια, Πεντέλη, Νέα Πεντέλη) - Κηφισιάς (Κηφισιά, Νέα Ερυθραία, Εκάλη) - Μεταμόρφωσης - Χαλανδρίου - Αγίας Παρασκευής - Βριλησίων - Νέας Ιωνίας - Ηρακλείου - Χολαργού - Παπάγου	- Αγ. Δημητρίου - Αλίμου - Γλυφάδας - Ελληνικού - Αργυρούπολης - Καλλιθέας - Μοσχάτου - Ταύρου - Νέας Σμύρνης - Παλαιού Φαλήρου - Πεύκης - Λυκόβρυσης - Αμαρουσίου	- Αθηναίων - Φιλαδέλφειας - Χαλκηδόνας - Γαλασίου - Ζωγράφου - Καισαριανής - Βύρωνος - Ηλιούπολης - Δάφνης - Υμηττού

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Συνολικά το 2022 τα αιτήματα αρχικής άδειας ανήλθαν σε 4.365, κάτι που σημαίνει επενδύσεις αγοράς ακινήτων αξίας 1,1 δισ. ευρώ.

Φαίνεται λοιπόν πως το ποσό αυτό θα επιτευχθεί φέτος ήδη από το πρώτο εξάμηνο, με αποτέλεσμα να προβλέπεται επίδοση «ρεκόρ» για το σύνολο του 2023.

Ο Πειραιάς δεν επηρεάζεται από τον διπλασιασμό του ελάχιστου ύψους επένδυσης και μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική επιλογή για τους επενδυτές.

Τα νέα δεδομένα και η ευκαιρία του Πειραιά

Τους επόμενους μήνες θα πρέπει να αναμένεται επιβράδυνση των νέων αδειών, καθώς η αγορά θα χρειαστεί κάποιον χρόνο προσαρμογής στις νέες αλλαγές.

Για παράδειγμα, δεν θα είναι πλέον εφικτή η αγορά παλιών αλλά ανακαινισμένων διαμερισμάτων στο κέντρο της Αθήνας, τα οποία προτιμούσαν ιδίως οι Κινέζοι επενδυτές (αλλά και οι Τούρκοι και οι Ισραηλινοί) για να τα αξιοποιούν τουριστικά, μέσω των ψηφιακών πλατφορμών

Τους επόμενους μήνες δεν θα είναι πλέον εφικτή η αγορά παλιών αλλά ανακαινισμένων διαμερισμάτων στο κέντρο της Αθήνας.

βραχυχρόνιας μίσθωσης. Ωστόσο, φαίνεται πως μια ενδιαφέρουσα

εναλλακτική θα αποτελέσει η περιοχή του Πειραιά, που δεν επηρεάζεται από τον διπλασιασμό του ελάχιστου ύψους επένδυσης, δηλαδή προσφέρει την εξασφάλιση άδειας με επένδυση 250.000 ευρώ.

Το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας εμφανίζει ιδιαίτερα θετικές προοπτικές, μετά τη λειτουργία της επέκτασης της Γραμμής 3 του μετρό, αλλά και νέων επενδύσεων που έχουν γίνει στην αγορά γραφείων κι έχουν μετα-

φέρει σημαντικό αριθμό εργαζομένων, αρκετοί εκ των οποίων βρίσκονται σε αναζήτηση κατοικίας προς ενοικίαση.

Αντίστοιχα, η αύξηση του ορίου για την εξασφάλιση άδειας παραμονής σε 500.000 ευρώ θα στρέψει τους επενδυτές σε πιο σύγχρονες κατασκευές, π.χ. στα νότια ή τα βόρεια προάστια, εξέλιξη που είναι πιθανό να οδηγήσει σε επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης των τιμών πώλησης των νεόδμητων κατοικιών.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι Κτηματικές Επιδόσεις του Ιουλίου

Παρήλθε και ο Ιούλιος ο οποίος άφησε το στίγμα τους ως ο πιο θερμός Ιούλιος που καταγράφηκε ποτέ. Μετέφερε την υπερθέρμανσή του και στην αγορά των ακινήτων.

Σήμερα όπως θα δούμε, ο μήνας κύλησε γενικά καλά, χωρίς όμως να παρατηρούνται ιδιαίτερες εξάρσεις εκτός από ένα μετρήσιμο στοιχείο για την επαρχία Αμμοχώστου. Εκεί, η συνολική αξία συναλλαγών εκτινάχθηκε σε ποσό πέραν των €44 εκ., που αποτελεί υπερδιπλάσιο νούμερο σε σχέση με τον ιστορικό μέσο όρο της επαρχίας. Μόνη εξαίρεση αποτέλεσε το 2007, αλλά ποτέ πριν και ποτέ μετά δεν είδαμε τέτοια συνολική αξία μηνιαίων πωλήσεων για την Αμμόχωστο. Ο Ιούλιος, λοιπόν, ήταν ένας ικανοποιητικός μήνας και τοποθετείται προς το παρόν στο άνω τμήμα του μεσαίου διαζώματος της βαθμολογίας κατάταξης.

Με αυτή την εισαγωγή, πάμε λοιπόν να αναλύσουμε τα τελευταία στοιχεία. Τον Ιούλιο του 2023 σημειώθηκαν συνολικά 1.588 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Συγκρινόμενες με τον Ιούνιο του 2023 είναι κατά 219 πωλήσεις μειωμένες (-12,1%), ενώ συγκρινόμενες με τον Ιούλιο του 2022 είναι αυξημένες κατά 4,5% αφού πέρσι τον ίδιο μήνα καταγράφηκαν 1.519 πωλήσεις.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις συναλλαγών που έγιναν), η παγκύπρια εικόνα για τον Ιούλιο είναι ανεβασμένη κατά 12% σε σχέση με τον Ιούλιο πέρσι, αφού κατα-

τέθηκαν συνολικά 1.362 πωλητήρια έγγραφα σε αντίθεση με 1.218 τον Ιούλιο πέρσι. Η συνολική εικόνα της πρώτης επταμηνίας του 2023 είναι ανεβασμένη κατά 21% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο σε ό,τι αφορά στα πωλητήρια έγγραφα.

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Ιούλιο φέτος κυμάνθηκε περί τα €388 εκ. –ποσό που είναι το δεύτερο ψηλότερο της χρονιάς μέ-

Η αγορά της Αμμοχώστου σημείωσε ιστορικό ψηλό σε σχέση με τον όγκο συναλλαγών, αφού υπερδιπλασίασε τον μέσο όρο της.

χρι στιγμής, κλέβοντας το αργυρό μετάλλιο από τον Ιούνιο, αλλά και κατά 13,1% αυξημένο συγκρινόμενο με τον Ιούλιο του 2022 όπου η συνολική αξία συναλλαγών ήταν περί τα €343 εκ.

Πώς διανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 417 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περί τα €73,1 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουλίου 26,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 18,9% επί της αξίας συναλλαγών. Καταγράφεται σαν ένας μέτριος μήνας για τη

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Ιούλιο φέτος κυμάνθηκε περί τα €388 εκ. –ποσό που είναι το δεύτερο ψηλότερο της χρονιάς μέχρι στιγμής, κλέβοντας το αργυρό μετάλλιο από τον Ιούνιο.

Λευκωσία. Τον Ιούλιο πέρσι είχε καταγράψει 407 συναλλαγές συνολικής αξίας περί τα €64,7εκ. Επιπλέον, η Λευκωσία κατέγραψε και 260 πωλητήρια έγγραφα που είναι τα ίδια ακριβώς με τον Ιούλιο του 2022.

Η επίδοση του Ιουλίου ήταν για τη Λευκωσία σταθεροποιητική, αλλά και ενδεικτική του γεγονότος ότι ο μέσος Λευκωσιότης τον Ιούλιο αρχίζει να παραθερίζει παρά να επενδύει.

Η Λεμεσός κατέγραψε 486 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περί τα €154 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιου-

λίου 30,6% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 39,7% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Ιούλιο πέρσι είχε καταγράψει 456 συναλλαγές συνολικής αξίας περί τα €137εκ. Επιπλέον, η Λεμεσός κατέγραψε και 429 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 5% αυξημένα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2022. Η επταμηνία για τη Λεμεσό έκλεισε με συνολική αύξηση 21% στα πωλητήρια έγγραφα. Η Λεμεσός εξακολουθεί να οδηγεί την κούρσα της επένδυσης σε ακίνητη περιουσία σε όλη την Κύπρο.

Η Λάρνακα κατέγραψε 334 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλ-

λαγών περί τα €52,5 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουλίου 21% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 13,5% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Ιούλιο πέρσι είχε καταγράψει 280 συναλλαγές συνολικής αξίας περί τα €65,3 εκ. Επιπλέον, η Λάρνακα κατέγραψε και 326 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 46% αυξημένα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2022. Συνολικά η επταμηνία για τη Λάρνακα είναι 32% ανεβασμένη στα πωλητήρια έγγραφα. Η Λάρνακα γενικά πάει πολύ καλά.

Η Πάφος κατέγραψε 274 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλ-

λαγών περί τα €64 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουλίου 17,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 16,5% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Ιούλιο πέρσι είχε καταγράψει 280 συναλλαγές συνολικής αξίας περί τα €61,7 εκ. Επιπλέον, η Πάφος κατέγραψε και 286 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 8% αυξημένα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2022. Συνολικά η επταμηνία για την Πάφο είναι 31% ανεβασμένη στα πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με την ίδια περίοδο πέρσι, και έτσι η συνολική εικόνα της πόλης και επαρχίας Πάφου εξακολουθεί να είναι θετική.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 77 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περί τα €44,4εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουλίου 4,8% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 11,4% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Ιούλιο πέρσι είχε καταγράψει 96 συναλλαγές συνολικής αξίας περί τα €14,2 εκ. Επιπλέον, η Αμμόχωστος κατέγραψε και 61 πωλητήρια έγγραφα, όσα σχεδόν και τον Ιούλιο πέρσι. Συνολικά η επταμηνία για την Αμμόχωστο είναι 17% ανεβασμένη στα πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με πέρσι. Η αγορά της Αμμοχώστου σημείωσε ιστορικό ψηλό σε σχέση με τον όγκο συναλλαγών, αφού υπερδιπλασίασε τον μέσο όρο της.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η μουσειολόγος και επιμελήτρια της έκθεσης Μαρίνα Μανιαδάκη έχει συγκεντρώσει αρχαιότητες από την προσωπική συλλογή του Φρόιντ.

Η έκθεση άνοιξε πριν από δέκα ημέρες στο μουσείο Φρόιντ στο Λονδίνο, στην τελευταία κατοικία του διάσημου Αυστριακού.

Ο Φρόιντ έφτασε στο Λονδίνο ως πρόσφυγας το 1938. Η έκθεση εστιάζει στον χώρο που παλιά ήταν το υπνοδωμάτιό του.

«Αυτό που βλέπω δεν είναι αληθινό»

Η επίσκεψη του Σίγκμουντ Φρόιντ στην Ακρόπολη και η έκθεση «Tracing Freud on the Acropolis» στο Λονδίνο

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ**

Ο Σίγκμουντ Φρόιντ επισκέπτεται την Αθήνα μία και μοναδική φορά, το φθινόπωρο του 1904. Είναι 48 ετών, έχουν προηγηθεί πολλά άλλα ταξίδια, κανένα όμως σε ελληνικό έδαφος. Ανεβαίνει στον Ιερό Βράχο και μονολογεί: «Όλες μου οι αισθήσεις με βεβαιώνουν πως τώρα βρίσκομαι μπροστά στην Ακρόπολη αλλά και πάλι αδυνατώ να το πιστέψω». Έτρεφε μεγάλη αγάπη στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, ωστόσο η επίσκεψη στην Ελλάδα έμοιαζε περισσότερο με έναν δικαυό πόθο παρά με έναν πιθανό τόπο διακοπών. «Όταν βιώνεις ως πραγματικές τις πόλεις που αποτελούσαν αντικείμενο, για χρόνια ολόκληρα, μακρινών και απρόσιτων επιθυμιών, νιώθεις σαν ένας ήρωας που έχει εκπληρώσει αδιανόητα κατορθώματα», γράφει πολλά χρόνια αργότερα.

Το ταξίδι αυτό ήταν απόρροια αλλαγών της τελευταίας στιγμής. Για πολλά χρόνια, τέλη Αυγούστου με αρχές Σεπτεμβρίου, εκείνος και ο μικρός του αδελφός Αλέξανδρος, βρίσκονταν σε κάποιο σημείο της Μεσογείου. Συνήθως, κατέληγαν στη Ρώμη ή σε κάποιο άλλο μέρος της Ιταλίας, όμως εκείνη τη χρονιά, τα δύο αδέρφια υποχρεώνονται να μειώσουν τον χρόνο των διακοπών τους. Προσανατολίζονται στην Κέρκυρα, φτάνοντας όμως στην Τεργέστη, ένας συνάδελφος του Αλέξανδρου, τους αποτρέπει. «Θα έχει τόσο ζέστη που δεν θα μπορείτε να επιχειρήσετε τίποτα. Καλύτερα να πάτε στην Αθήνα». Η πρώτη αντίδραση των αδελφών είναι αισιόχορη. Νιώθουν τρομερό εκνευρισμό και διακρίνουν μόνο εμπόδια σε αυτήν την αιφνίδια αλλαγή σχεδίων. Τελικά προμπεύονται να εισιτήριά τους και επιβιβάζονται στο «Υρανο» των γραμμών Lloyd, με προορισμό την Αθήνα. «Η συμπεριφορά αυτή φαίνεται ήδη περιέργη στον Φρόιντ. Αυτή η δυσφορία είναι ανεξήγητη», σχολιάζει η μουσειολόγος Μαρίνα Μανιαδάκη, η οποία υπογράφει την επιμέλεια στην έκθεση «Tracing Freud on the Acropolis» στο μουσείο Φρόιντ στο Λονδίνο (έως 7/1/2024, www.freud.org.uk). Στο μικρό αυτό μουσείο, που αποτέλεσε την τελευταία κατοικία του διάσημου Αυστριακού —έφτασε στο Λονδίνο ως πρόσφυγας το 1938— και συγκεκριμένα στον χώρο που παλιά ήταν το υπνοδωμάτιό του, η Ελληνίδα επιμελήτρια έχει συγκεντρώσει αρχαιότητες από την προσωπική του συλλογή, αρχεια-

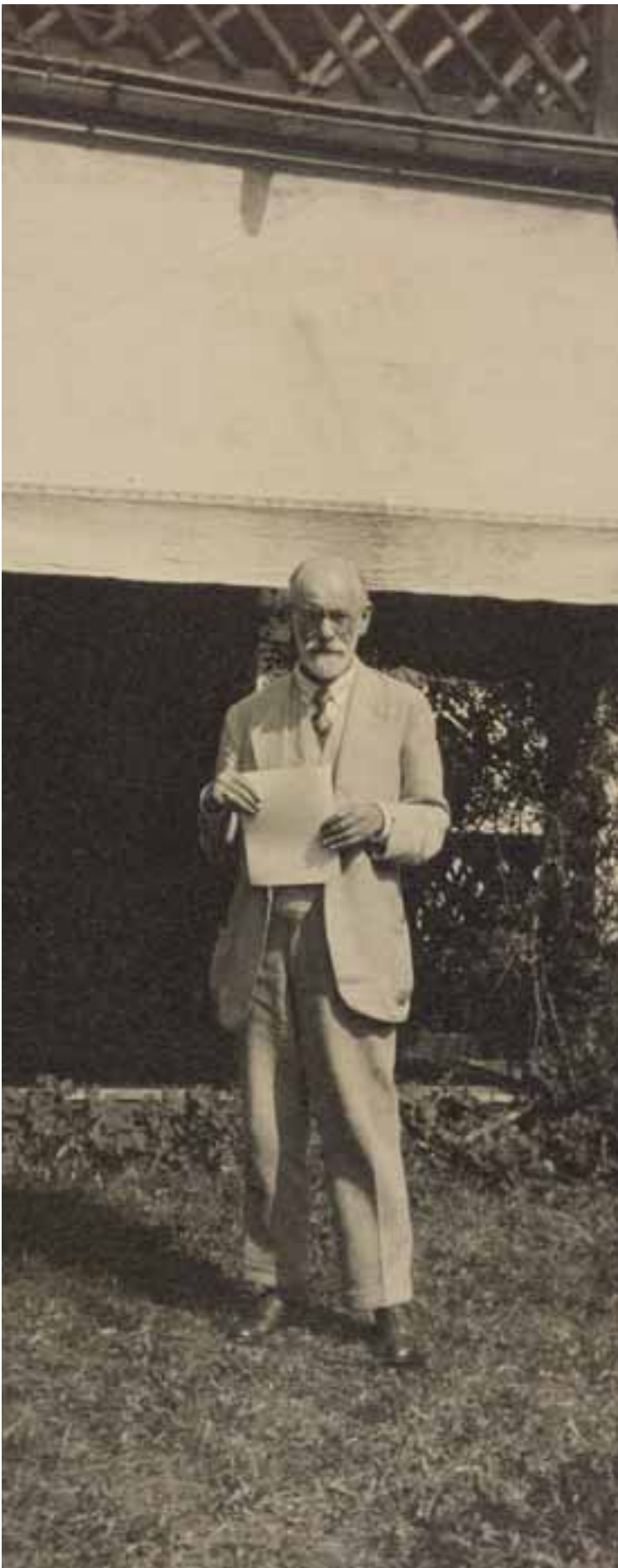
Ενα βαθιά εξομολογητικό κείμενο του «πατέρα της ψυχανάλυσης» για την επιθυμία και την ενοχή, που ενδεχομένως επιφέρει η εκπλήρωσή της.

Επιχειρεί να δώσει οδηγίες στα αρχαία ελληνικά αλλά ο οδηγός δεν τον καταλαβαίνει. Απογοστευμένος γράφει το όνομα του καταλύματος σε ένα χαρτί και του το δίνει.

κές φωτογραφίες και καρτ ποστάλ που ταχυδρόμησε κατά την παραμονή του στην Ελλάδα και βέβαια τα βιβλία που μελετούσε γύρω από τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Ο Φρόιντ «επέστρεψε» στην ανάμνηση αυτού του ταξιδιού το 1936, τριάντα δύο ολόκληρα χρόνια μετά, μέσα από μια επιστολή που απηύθυνε στον Γάλλο συγγραφέα Ρομέν Ρολάν για τα 70ά του γενέθλια. «Μέχρι τότε, με εξαίρεση κάποιες μικρές αναφορές, δεν μοιάζει να θέλει να επανέλθει στο γεγονός. Μέσα από τα αντικείμενα, ωστόσο, θέλησα να δείξω πως “επισκεπτόταν” την Ελλάδα ξανά και ξανά», εξηγεί η κ. Μανιαδάκη.

Γράμμα στον πατέρα

Η επιστολή με τίτλο «Μια διαταραχή της μνήμης στην Ακρόπολη» (εκδ. Αγρα, 2021, μτφρ. Σοφία Λεωνίδα, επιμ. Πάνος Αλούπης) είναι ένα κείμενο που καμία σχέση δεν έχει με την περίπτωση για την οποία γράφτηκε, ούτε βέβαια και με τον αποδέκτη της. Είναι ένα βαθιά εξομολογητικό κείμενο του «πατέρα της ψυχανάλυσης» για την επιθυμία και την ενοχή που ενδεχομένως επιφέρει η εκπλή-

Ο κορυφαίος ψυχίατρος το 1936, στα ογδόντα του, τη χρονιά που έγραψε το «Μια διαταραχή της μνήμης στην Ακρόπολη».

ρωσή της. Μιλάει για την ενοχή ενός γιου που ξεπερνάει τον πατέρα του και το κάνει σε μια εποχή που βρίσκεται στη δύση της ζωής του (είναι 80 ετών όταν γράφει την επιστολή) και επανέρχεται σε κομβικά γεγονότα που καθόρισαν τη σκέψη του. «Κάποιες σκέψεις ξεπηδούν ξαφνικά, χωρίς να ξέρουμε από πού προέρχονται, και δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα για να τις διώξουμε», έγραφε στο άρθρο του «Μια δυσκολία της ψυχανάλυσης». Mas το θυμίζει ο Πάνος Αλούπης στην εισαγωγή του βιβλίου και εξηγεί τη βαθύτερη ανάγκη που έσπρωχνε το χέρι του γιατρού για να συντάξει αυτό το γράμμα στις 15 Ιανουαρίου του 1936. Ο Γάκομπ Φρόιντ, ένας άνθρωπος με χαμηλή μόρφωση και

Ο Γάκομπ Φρόιντ, ένας άνθρωπος με χαμηλή μόρφωση και πενιχρά οικονομικά μέσα, εμπνέει πρώτος την αγάπη στο παιδί του για τους θεούς και τους ήρωες του αρχαίου κόσμου.

πενιχρά οικονομικά μέσα, είναι εκείνος που εμπνέει πρώτος την αγάπη στο παιδί του για τους θεούς και τους ήρωες του αρχαίου κόσμου. Ο Σίγκμουντ λαμβάνει κλασική παιδεία και σύμφωνα με πηγές διατηρεί στη νεότητά του ημερολόγιο στα αρχαία ελληνικά. Όμως, όπως ο ίδιος γράφει: «Είναι πολύ διαφορετικό το να βλέπεις κάτι με τα ίδια σου τα μάτια από το να το γνωρίζεις επειδή έχεις διαβάσει ή έχεις ακούσει κάτι σχετικό». Διήνυσε λοιπόν, όπως πολύ εύστοχα σχολιάζει, πολύ δρόμο με αυτό το ταξίδι και η κάλυψη αυτής της απόστασης συνιστά για εκείνον κάτι «απαγορευμένο», «ανεπίτρεπτο», γιατί ενέδωσε στην επιθυμία του να προχωρήσει πέρα από τα βήματα του πατέρα του, να φτάσει πιο μακριά από εκείνον. «Τη χρονιά που συντάσσει το γράμμα ο Φρόιντ, συμπληρώνονται 40 χρόνια από τον θάνατο του πατέρα του. Αυτή η επέτειος μοιάζει να έχει μεγαλύτερη σημασία», αναφέρει η επιμελήτρια.

Το ταξίδι

Πρώτος σταθμός του ταξιδιού είναι η Κέρκυρα. Αποβιβάζονται

από το «Υρανο» και περιηγούνται για λίγες ώρες στο νησί. Εκεί ο Φρόιντ για πρώτη φορά έχει την ευκαιρία να θαυμάσει το ελληνικό τοπίο. Τριγυρίζει στα σοκάκια και προσπαθεί να αντιγράψει τα ονόματα των οδών που βλέπει. Στον Πειραιά φτάνουν στις 3 Σεπτεμβρίου. Το πρώτο που σχολιάζει είναι η μυρωδιά του αέρα, αναμειγμένο με σκόνη. Παιρνουν μια άμαξα για να τους μεταφέρει στο ξενοδοχείο Grand Hotel d' Athens στην Κοραή. Ο Φρόιντ επιχειρεί να δώσει οδηγίες στα αρχαία ελληνικά. Μάταια. Ο οδηγός δεν μπορούσε να καταλάβει και έτσι απογοστευμένος ο Αυστριακός έγραψε το όνομα του καταλύματος σε ένα κομμάτι χαρτί και του το έδωσε.

Η αρχική απογοήτευση, ωστόσο, έδωσε γρήγορα τη θέση της στη συγκίνηση. Με σύμβουλο τον ταξιδιωτικό οδηγό του Baedeker για την Ελλάδα, τα δύο αδέρφια επισκέπτονται το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και τον Ναό του Ηφαίστου στην Αρχαία Αγορά. Και φυσικά πηγαίνουν στην Ακρόπολη.

Στις 4 Σεπτεμβρίου, ο Σίγκμουντ Φρόιντ φοράει το καλό του πουκάμισο και ανεβαίνει στον βράχο. «Αυτό που βλέπω εδώ δεν είναι αληθινό». Δεν διίστασε μάλιστα να παρομοιάσει την έκπληξη που ένιωσε αντικρίζοντας το μνημείο με αυτήν που θα βίωνε κάποιος αν έβλεπε ξαφνικά το πτώμα του περίφημου τέρατος του Loch Ness. Η κ. Μανιαδάκη επισημαίνει ότι η αναφορά στο διάσημο ερπετό μάλλον δεν είναι τυχαία. «Τα φιδιά σχετίζονται με τη θεά Αθηνά, όπως και με την Ακρόπολη. Υπήρχε ένα φίδι προστάτης της πόλης που ζούσε στο Ερέχθειο, ενώ και οι δύο μυθικοί βασιλιάδες της Αθήνας, ο Κέκροπας και ο Ερικθόνιος, ήταν μισοί άνθρωποι, μισοί ερπετά. Ο Φρόιντ γνώριζε πολύ καλά την ελληνική μυθολογία και είναι πιθανό να ανακάλυψε στη μνήμη του αυτούς τους μύθους».

Τις πρώτες του εντυπώσεις τις σημειώνει σε μια καρτ ποστάλ που υπογράφει εκείνη κιόλας την ημέρα μέσα από το παλιό μουσείο της Ακρόπολης που είχε μπει για να προστατευθεί από την ξαφνική μπόρα. Εκεί δίπλα σε κάποιο έργο του Φειδία, μιλάει για τη θεά, τη θάλασσα, τις κολόνες. Όμως, πρέπει να περάσουν πολλά χρόνια ακόμα για να αποτυπώσει στο χαρτί ανενδοίαστα τη σημασία αυτής της επίσκεψης.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

6.8-12.8.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΜΟΥΣΙΚΗ

Σειρά Συναυλιών Τζαζ Μουσικής

Το «NAX Organ Trio» δημιουργήθηκε από τρεις δραστήριους μουσικούς με έντονο πάθος για την τζαζ μουσική, σε όλες τις μορφές της, από μπαλάντες μέχρι swing, μέσα από το funk και το blues, με έντονα τα στοιχεία του αυτοσχεδιασμού και της έντονης ενέργειας τους πάνω στη σκηνή. Το «NAX Organ Trio» αποτελείται από τους Χρίστο Γερολατίτη στα πλήκτρα, Αλέξανδρο Αδάμ στην κιθάρα και Νικόλα Τσαγγάρη στα ντραμς. Κήπος του Τεχνόπολις 20, Λεωφόρος Ν. Νικολαΐδη 18, Πάφος, Πέμπτη, 10 Αυγούστου, ώρα 8:00 μ.μ. **Κρατήσεις στο τηλέφωνο 70002420.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ο Παπαφίγκος» του Σώτου Ορείτη

Το Θέατρο «ΔΙΟΝΥΣΟΣ» συνεχίζει τις παραστάσεις του σε Δήμους και Κοινότητες, με την κυριακή κωμωδία «Ο Παπαφίγκος», του Σώτου Ορείτη, που ανεβαίνει σε σκηνοθεσία Χρήστου Γιάγκου. Σε ένα χωριό της επαρχίας Λευκωσίας οι κάτοικοι προετοιμάζονται για τις επερχόμενες Κοινοτικές εκλογές, με την αγωνία και τις εντάσεις να μεγαλώνουν καθώς το αποτέλεσμα των εκλογών έχει ήδη διαφανεί. Ο Χαρίτος υποψήφιος κοινοτάρχης της δεξιάς παράταξης, διεκδικεί το αξί-

ωμα του κοινοτάρχη με αντίπαλο του τον Πεπόνια. Τα απρόβλεπτα γεγονότα και οι κωμικές καταστάσεις εναλλάσσονται γρήγορα, με τον Πεπόνια να εκλέγεται κοινοτάρχης. Συμμετέχουν οι ηθοποιοί: Θέμις Νικολάου, Λουκία Πρωτοπαπά, Γιώργος Αναγιωτός, Χρήστος Γιάγκου, Στέλιος Μαρτάς, Κρίστοφερ Γκρέκο, Γιάννης Κόκκινος, Μανώλης Μιχαλίδης, Ηλιάνα Κάκκουρα. Παραστάσεις Λαγουδερά, 13 Αυγούστου, ώρα 8.30 μ.μ. **Πληροφορίες: 2281899 και 99621845.**

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

Παραδοσιακή μουσική και σύγχρονη δημιουργία

Συναυλία σύμπραξης παραδοσιακής μουσικής και σύγχρονης δημιουργίας παρουσιάζεται σε πέντε κοινότητες στο πλαίσιο του Προγράμματος Πολιτιστικής Αποκέντρωσης. Οι συναυλίες με τίτλο «Του Έρωτα και του Τόπου» με τον Γιώργο Καλογήρου και το μουσικό σχήμα Σαντούτο παρουσιάζεται κατά σειρά σε Σπήλια, Αγρό, Πεδουλά, Τάλα και Φρέναρος. Παρουσιάζονται από τη σκοπιά του σχήματος παραδοσιακής μουσικής «Σαντούτο» επιλογές από το σύνολο του έργου του Κύπριου συνθέτη Γιώργου Καλογήρου, με συμμετοχή του ίδιου του δημιουργού. Συναυλίες 3 Αυγούστου Αγρός, Απείτειο Γυμνάσιο, 8:30 μ.μ. 4 Αυγούστου Πεδουλάς, Προσώλιο εκκλησίας Τιμίου Σταυρού, 7:30 μ.μ. 13 Αυγούστου Τάλα, Κοινοτικό Πάρκο, 8:30 μ.μ. και 8 Σεπτεμβρίου Φρέναρος, Αμφιθέατρο Κοινοτικού Συμβουλίου, 8:00 μ.μ. **Είσοδος ελεύθερη.**

ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ

Του ΠΑΣΧΟΥ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ

Οι λέξεις και το στίγμα

Σύμφωνα με τα λεξικά, το επίθετο «καθυστερημένος/η/ο» έχει τρεις σημασίες. «1. αυτός που έφτασε αργά, αργοπορημένος (...) 2. αυτός που δεν ακολουθεί τις εξελίξεις, που μένει πίσω στην ανάπτυξη (...) ΨΥΧΟΛ. (για πρόσωπα) αυτός που έχει μειωμένη διανοητική ανάπτυξη έναντι των συνομηλίκων του, που πάσχει από νοητική καθυστέρηση» (Γ. Μπαμπινιώτη, Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας). Επειδή η ψυχολογία και η ψυχιατρική είναι νεότερες επιστήμες, τολμάμε να εικάσουμε ότι η τρίτη ερμηνεία είναι παράγωγο της πρώτης και μάλιστα του 20ού αιώνα, τότε που πιστεύαμε ότι η εξέλιξη όλων –ανθρώπων και κοινωνιών– ήταν γραμμική. Με τα χρόνια μάθαμε ότι η εξέλιξη δεν είναι μια ευθεία γραμμή, αλλά μοιάζει περισσότερο με δένδρο που έχει πολλά κλαδιά. Τα αυτιστικά παιδιά, για παράδειγμα, δεν ήταν «καθυστερημένα», αλλά είχαν άλλες και πολλάκις αξιοζήλευτες νοητικές λειτουργίες όπως η επίλυση δύσκολων μαθηματικών (και άλλων) προβλημάτων.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό των κοινωνιών, αλλά και των ανθρώπων, με περιορισμένες γνώσεις είναι να παίρνουν περιγραφικούς όρους και να τους μετατρέπουν σε αρνητικά στερεότυπα. Να μολύνουν τις λέξεις, κάνοντας τις φορείς στίγματος, όπως ακριβώς έγραψε στον κ. Αλέξη Παπαχελά «ο πατέρας μιας κοπέλας με νοητική αναπηρία, ο οποίος μου επισήμανε ότι η χρήση της φράσης αυτής (σ.σ.: καθυστερημένος/η/ο) εμπειριάζει ένα στίγμα» («Καθημερινή» 2.8.2023). Αυτό είναι αληθές, όμως στόχος δεν πρέπει να είναι η αχρησία της λέξης, αλλά ο εξοβελισμός του στίγματος: όπως ακριβώς δεν θανατώνουμε τους ασθενείς για να σκοτώσουμε τα μικρόβια. Βεβαίως, οι ευχές είναι εύκολες και η πραγματοποιήσιμος τους δύσκολη. Η εξάλειψη του στίγματος –κάθε στίγματος– προϋποθέτει τη μορφωτική αναβάθμιση του πληθυσμού, κάτι που στην Ελλάδα μοιάζει ακατόρθωτο. Όλοι την ευχόμαστε με την ανάλυση των καθηκόντων κάθε νέου υπουργού, αυτός παρουσιάζει κάποια γκράντε μεταρρύθμιση και μετά έρχεται ο νέος και φτου και πάλι από την αρχή. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι πρέπει να πάψουμε να προσπαθούμε ή να υιοθετήσουμε αμερικανικά πρότυπα αποστειρώσης της γλώσσας. Το κίνημα της «μη βίαιης γλώσσας» εξαπλώνεται σαν πυρκαγιά και έχει εισχωρήσει σε πολλά αμερικανικά ΑΕΙ και διάφορες επιχειρήσεις. Στο βασικό λεξιλόγιο της προτείνεται η αλλαγή του «Give it a shot» σε «try» του «Bullet points» σε «Key points, main ideas» του «Armed with the facts» σε «Knowledgeable» του «Hit the target» σε «Meet or achieve the goal» και άλλες αμερικανικές. Λογικό, αν σκεφθεί κανείς ότι η ρύθμιση στα αγοράς όπλων στις ΗΠΑ είναι πιο δύσκολη από την εξάλειψη του στίγματος –κάθε στίγματος– στη χώρα μας.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Reggae Sunjam 2023

Το έκτο φεστιβάλ Reggae Sunjam έρχεται στις 12 και 13 Αυγούστου στο Paradise Place Bar στον Πωμό, μια από τις ωραιότερες τοποθεσίες της Κύπρου. Ετοιμαστείτε για μια μαγευτική μουσική εμπειρία σε ρυθμούς Reggae, Roots, Dub, Steppers και Dancehall από Κύπριους και διεθνείς καλλιτέχνες και για ένα εκπληκτικό ηλιοβασιλέμα. Φέτος το φεστιβάλ συνεργάζεται με το χειροποίητο ηχοσύστημα JAH Star Soundsystem από τη Λεμεσό για το καλύτερο ηχητικό αποτέλεσμα. Ο selector Nesta, μέλος της ελληνικής Reggae σκηνής εδώ και 20 χρόνια, έρχεται για πρώτη φορά στο νησί και μας υπόσχεται ένα ανεπανάληπτο σετ. Μια σειρά καταξιωμένων καλ-

λιτεχνών θα παίσιώσουν το υπόλοιπο πρόγραμμα: King of Eye (UK/CY), DJ Monday και Selector Red I (CY, JahStarSound), SmoKing Salmon (GR/CY), Tum Bao (CY), Mrs HCN (CY), Suzie Selecta (CY), Ohmzy (CY), και η ακουστική μπάντα Μαργαπού (CY). Οι επισκέπτες θα έχουν τη δυνατότητα να κατασκηνώσουν στο χώρο χωρίς επιπλέον χρέωση. Κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ θα προσφέρονται ποτά και φαγητό (και με vegan επιλογές) ενώ θα λειτουργεί παζαράκι με χειροτεχνίες, Σάββατο 13 Αυγούστου και Κυριακή 14 Αυγούστου, Πωμός, Πάφος. Εισιτήρια θα διατίθενται στην είσοδο. **Δωρεάν είσοδος για παιδιά μέχρι 12 ετών. Πληροφορίες τηλέφωνο 70007102.**

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

18ο Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Λεμεσού

Συνεχίζουν οι προβολές του Διεθνούς Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Λεμεσού στο Ceronia Hall - Χαραυγίμυλος Λανίτη, στην καρδιά της παλιάς πόλης της Λεμεσού, δίπλα στο Μεσαιωνικό Κάστρο, και προσκαλεί το κοινό σε μια φεστιβαλική εβδομάδα αφιερωμένη στο σινεμά του πραγματικού. Ταινίες από διακεκριμένους σκηνοθέτες του ντοκιμαντέρ, όπως τη Laura Poitras, τον Nick Broomfield, τον Talal Derki και τον Fredrik Gertten αλλά και νέες ανερχόμενες φωνές δημιουργών συνθέτουν το

φετινό πολυσυλλεκτικό πρόγραμμα προβολών του Φεστιβάλ, που υπόσχεται να καταρρίψει όρια και στερεότυπα, δημιουργώντας χώρο για την αλήθεια, και τονώνοντας την περιέργεια, τον προβληματισμό και το κριτικό βλέμμα. Η εβδομάδα προβολών θα διανθίζεται από μουσικές εκδηλώσεις, συζήτήσεις με φιλοξενούμενους δημιουργούς, DJ sets και υπαίθρια πάρτι. **Το πρόγραμμα προβολών είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα www.filmfestival.com.cy. Όλες οι προβολές είναι για άτομα άνω των 18 ετών**

ΕΚΘΕΣΗ

Κυπριακό Μουσείο: «Στον Ίδιο Τόπο»

Η περιοδική έκθεση με τίτλο «Στον Ίδιο Τόπο» στο Κυπριακό Μουσείο στη Λευκωσία συνεχίζεται και θα διαρκέσει μέχρι τις 10 Σεπτεμβρίου. Μέσα από μια ενότητα 86 υδατογραφιών, τοποθετημένων με ιδιαίτερη επιμέλεια εντός και εκτός προθηκών στους εκθεσιακούς χώρους του Κυπριακού Μουσείου, πλάι στα αντικείμενα με τα οποία σχετίζονται, η ζωγράφος προσεγγίζει τη μόνιμη συλλογή του Κυπριακού Μουσείου με ιδιαίτερη ευαισθησία, καθοδηγούμενη από τους τόπους εύρεσης των αρχαίων εκθεμάτων.

Οι υδατογραφίες, συνοδευόμενες από τις αφηγήσεις της ζωγράφου για τους τόπους τους οποίους επισκέφτηκε και κατέγραψε, προβάλλουν τη φυσική, αρχαιολογική και ιστορική διάσταση κάθε τόπου, ως μια υπενθύμιση της σημαντικότητας και μοναδικότητας των φυσικών στοιχείων του νησιού και του πόσο αυτά αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την κατανόηση τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος. Κυπριακό Μουσείο, Μουσείου 1, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22865854. Ελεύθερη είσοδος.**

Η «Μπάρμπι» σώζει το κινηματογραφικό καλοκαίρι

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Μπορεί μια ροζ φούσκα να σώσει το (κινηματογραφικό) καλοκαίρι; Η απάντηση είναι μάλλον ναι. Ο χαρακτηρισμός «φούσκα», βέβαια, είναι καταφανώς άδικος για την «Μπάρμπι» της Γκρέτα Γκέργουικ, η οποία σπείει το ένα ρεκόρ μετά το άλλο τόσο στο παγκόσμιο όσο (τηρουμένων των αναλογιών) και στο ελληνικό box office. Σπάνια συναντά κανείς ταινία που να κόβει περισσότερα εισιτήρια το δεύτερο Σαββατοκύριακο προβολής της παρά το πρώτο και όμως, η «Μπάρμπι» το κατάφερε και αυτό: 72.064 εισιτήρια στο άνοιγμα –το μεγαλύτερο παρρημιπτόντως για το 2023 στην Ελλάδα– και 75.807 στο εξαιρετικό δεύτερο τετραήμερο. Συνολικά, το ροζ τσουνάμι έχει κόψει 206.936 εισιτήρια μέσα στις πρώτες δέκα ημέρες προβολής και οι αιθουσάρχες ξεφυσούν ανακουφισμένοι.

«Για να είμαστε ειλικρινείς, περιμέναμε ότι η συγκεκριμένη ταινία, με την προωθητική καμπάνια που έχει γίνει διεθνώς εδώ

Στην ταινία της Γκρέτα Γκέργουικ, η Μπάρμπι (Μάργκο Ρόμπι) διαπιστώνει ότι υπάρχει και ένας κόσμος όπου δεν είναι όλα ροζ

και πολλούς μήνες, θα πήγαινε καλά. Η πραγματικά θετική έκπληξη ήταν το πόσο δυναμικά άνοιξε και στους χειμερινούς κινηματογράφους. Για εμάς, π.χ., ήταν μία από τις πέντε πιο εμπορικώς ταινίες της χρονιάς και σίγουρα η πιο εμπορική από τον Μάρτιο και μετά», σημειώνει ο Δημήτρης Γάκας, ιδιοκτήτης του εμβληματικού Αθήναιον και του θερινού Αριάν στη Γλυφάδα. Στο δεύτερο, όπως μας λέει, η προσέλευση στην πρώτη προβολή αγγίζει το 100% ακόμη και σε θεωρητικά πιο «ήσυχες» ημέρες όπως η Δευτέρα και η Τρίτη. Όπως είπαμε, βέβαια, δεν πρόκειται για ελληνικό φαινόμενο. Από την ημέρα κυκλοφορίας της

Από την ημέρα κυκλοφορίας της η «Μπάρμπι» έχει φέρει πίσω πάνω από 780 εκατ. δολάρια παγκοσμίως και οδεύει ολοταχώς για το φράγμα του 1 δις.

η «Μπάρμπι» έχει φέρει πίσω πάνω από 780 εκατ. δολάρια παγκοσμίως και οδεύει ολοταχώς για το φράγμα του 1 δις. Η «Μπάρμπι» έχει φέρει πίσω πάνω από 780 εκατ. δολάρια παγκοσμίως και οδεύει ολοταχώς για το φράγμα του 1 δις. Η «Μπάρμπι» έχει φέρει πίσω πάνω από 780 εκατ. δολάρια παγκοσμίως και οδεύει ολοταχώς για το φράγμα του 1 δις.

ζι με τον «Οπενχάιμ» του Κρίστοφερ Νόλαν (στην Ελλάδα από 24/8), ο οποίος έχει ήδη ξεπεράσει τα 400 εκατομμύρια δολάρια, αποτελούν αναμφίβολα τη σανίδα σωτηρίας που αναζητεί η κινηματογραφική βιομηχανία, έπειτα

από τη χλιαρή εμπορικά υποδοχή των νέων «Ιντιάνα Τζόουνς» και «Επικίνδυνη αποστολή» και εν μέσω της συνεχιζόμενης απεργίας ηθοποιών και σεναριογράφων στο Χόλιγουντ. Οι δύο ταινίες που αναφέραμε τελευταίες, πάντως, τα πήγαν αρκετά καλύτερα στη χώρα μας σε σχέση με το εξωτερικό. Συγκεκριμένα, ο «Ιντι», με έναν γεμάτο μήνα κυκλοφορίας, έχει φτάσει πα τις 150.057 εισιτήρια, ενώ οι νέες περιπέτειες του Τομ Κρουζ έχουν μαζέψει 126.100 θεατές στις αίθουσες. Με αυτά και με εκείνα, ο Ιούλιος κύλησε σίγουρα ενθαρρυντικά για τα ελληνικά σινεμά, παρά μάλιστα τον συνεχιζόμενο καύσωνα, που σίγουρα απέτρεψε αρκετούς από μια επίσκεψη σε θερινό. «Μάλλον γι' αυτό πήγαν καλά και οι κλειστές αίθουσες, ο κόσμος εκτίμησε τον κλιματισμό. Με τις συνθήκες που επικρατούν πα κάθε καλοκαίρι, πρέπει ίσως να σκεφτούμε να επεκτείνουμε τη σεζόν λειτουργίας και αυτών των κινηματογράφων. Ευτυχώς δούλεψαν αρκετά και ο «Ιντιάν» και η «Επικίνδυνη αποστολή». Η

«Μπάρμπι» θα είχε ούτως ή άλλως το κοινό της, κυρίως το γυναικείο, το οποίο αποτελεί πάντα καλή βάση ώστε να πάει καλά μια ταινία», παρατηρεί ο κ. Γάκας, ο οποίος στέκεται επίσης στην αυτονόητη, όπως τη χαρακτηρίζει, απόφαση να μεταφερθεί η κυκλοφορία του πολυαναμενόμενου «Οπενχάιμ» για τα τέλη Αυγούστου. «Δόγω ωραρίου, είναι αδύνατο για τους θερινούς κινηματογράφους να φιλοξενήσουν δύο προβολές των τριών ωρών καθημερινά. Είναι πιο σωστό η ταινία να βγει τότε, οπότε θα υπάρχουν ανοικτά και αρκετά χειμερινά, ώστε να έχει και αυτή το κοινό που της αξίζει». Από όλα τα παραπάνω συνάγεται ότι το παγκόσμιο κοινό, αλλά κυρίως το ελληνικό που μας αφορά ειδικότερα, δεν έχει εγκαταλείψει την ιδέα της εξέδου στο σινεμά. Αντιθέτως, είναι έτοιμο να στηρίξει στοιχειώδως αξιόλογα εμπορικά φιλμ –τέτοια είναι αυτά που προαναφέραμε– ιδιαίτερα όταν θα του προσφερθούν στις κατάλληλες συνθήκες.

«Η προσφορά μας είναι η γλώσσα»

Ο Ντον Ντελίλο μιλάει για τα βιβλία του και την Ελλάδα

Συνέντευξη στη **ΛΕΝΑ ΜΑΤΣΙΩΡΗ**

Τι μπορεί να μας πει ένα μυθιστόρημα του 1985 για τη ζωή στον 21ο αιώνα; Σχεδόν τα πάντα και με ακρίβεια. Ο σπουδαιότερος εν ζωή Αμερικανός συγγραφέας, ο Ντον Ντελίλο, με την ιδιαίτερη γλώσσα του, έχει πάντα τον τρόπο να μετατρέπει τη λογοτεχνία, από τέχνη που μεταμορφώνει την πραγματικότητα, σε υπαρξιακό φαινόμενο. Στο εμβληματικό του μυθιστόρημα «Λευκός θόρυβος», που μεταφέρθηκε πρόσφατα στον κινηματογράφο από τον Νόαμ Μπάουμπακ, η φωνή που μας καθοδηγεί περιγράφει με δεξιοτεχνία την παραμορφωμένη από τον καταναλωτισμό, τη γεμάτη ψευδαισθήσεις για την ασφάλειά της αμερικανική κοινωνία, μέσω μιας «συνθησμένης», στην εκκεντρικότητα και της αντιφάσεις της, οικογένεια. Με έναν τρόπο υπονομευτικά αστειό και οξυδερκή, εγκεφαλικό μα και τρυφερό καταλύει, με αφορμή ένα τρομακτικό γεγονός, όλο αυτό το σύστημα αυτοεξαπάτησης του σύγχρονου ανθρώπου για ασφάλεια, χωρίς όμως να έχει καμία πρόθεση ο ίδιος ο συγγραφέας να οδηγήσει τον ήρωα σε ηθικό θρίαμβο. Αλλωστε, ο Ντελίλο με τις σπάνιες εμφανίσεις του και τις ακόμα πιο σπάνιες συνεντεύξεις του, παραμένει συνειδητά αυτό που ήταν πάντα: ένας παρατηρητής, ένας μάρτυρας της εποχής του που περιγράφει αυτό που βλέπει, που μας δείχνει αυτό που μας διαφεύγει. Η

«**Ο σημερινός** θόρυβος της Ιστορίας, στην Αμερική, είναι ο ήχος που προκύπτει από την τοπική βία, τους πυροβολισμούς στις πόλεις και στις αγροτικές κοινότητες», λέει ο Ντον Ντελίλο.

πρόσφατη πανδημία και η συνεχώς μεταβαλλόμενη γλώσσα της ήταν μια καλή αφορμή για να στραφεί κανείς στον μεγάλο συγγραφέα, όχι για να λάβει απαντήσεις, αλλά ίσως για να αφουγκραστεί τον λευκό θόρυβο που δημιουργήσε ο υπαρξιακός του φόβος. Αν ένα βιβλίο μπορούσε να μας κλείσει το μάτι, αυτό θα το έκανε.

– «**Η ταυτότητα της ομάδας είναι ένας Λευκός Θόρυβος από μόνο του, ο Λευκός Θόρυβος της Ιστορίας**». Πώς αντιλαμβάνεστε αυτόν τον ήχο του σήμερα στην Αμερική;

– Ο σημερινός θόρυβος της Ιστορίας, στην Αμερική, είναι ο

ήχος που προκύπτει από την τοπική βία, τη βία με όπλα, τους πυροβολισμούς στις πόλεις και στις αγροτικές κοινότητες. Πέρυσι, σε αυτή τη χώρα, σημειώθηκαν πάνω από 600 πυροβολισμοί με περισσότερα από ένα θύματα.

– **Οι ΗΠΑ παραμένουν, όπως περιγράφετε στο βιβλίο, μια χώρα όπου όλοι είναι υποδοχείς, δέκτες ερεθισμάτων, καταναλωτές**;

– Σήμερα, σχεδόν 40 χρόνια μετά τη δημοσίευση του μυθιστορήματος στις ΗΠΑ, έχουμε γίνει μια πολύ διαφορετική και πολυποικίλη κοινωνία για να χωρέσουμε σε έναν απλό ορισμό. Η πρόσφατη μετανάστευση έχει εισαγάγει πολλές χιλιάδες άτομα που μιλούν μια γλώσσα διαφορετική από την αγγλική. Η χώρα χτίστηκε από μετανάστες και μπορούμε να ελπίζουμε ότι στους σημερινούς μετανάστες θα δοθεί ο χρόνος να προσαρμοστούν με τους δικούς τους, διαφορετικούς τρόπους προκειμένου να συνεισφέρουν στην κοινωνία.

– **Το «εναέριο τοξικό επεισόδιο» στο βιβλίο σας, αυτή η κρατική επινοημένη γλώσσα, για τη χημική διαρροή και το τοξικό σύννεφο που προκάλεσε, έχει τη σύγχρονη αντιστοιχία της; Είναι μια Ad-speak της νεοφιλελεύθερης πολιτικής μηχανικής για να καταναλωθεί από το κοινό ή ένας επαναπροσδιορισμός της γλώσσας;**

– Εναέριο τοξικό συμβάν: μια προσπάθεια να προσδιοριστεί αυτό που φαίνεται να είναι ένα δυσοίωνα σημάδι μιας πιθανής

Ο Ανταμ Ντράιβερ πρωταγωνιστεί στον κινηματογραφικό «Λευκό θόρυβο» που σκηνοθέτησε ο Νόαμ Μπάουμπακ, 37 χρόνια μετά την πρώτη έκδοση του εμβληματικού μυθιστορήματος.

καταστροφής σε εξέλιξη. Αυτή είναι μια γραφειοκρατική γλώσσα που περιέχει ένα πονηρό ποιητικό στοιχείο. Σε ένα πρόσφατο άρθρο των New York Times, εμφανίζεται και αυτή η φράση: «καλπάζουσα τεχνολογική αλλαγή».

– **Τα πρόσωπα, τα γεγονότα, τα αντικείμενα στον «Λευκό θόρυβο» λειτουργούν ως χρονοσήμανση της εποχής τους. Ποια γεγονότα του σήμερα θα αποτελέσουν, πιστεύετε, σημεία αναφοράς για τον ιστορικό ή τον μυθιστοριογράφο του μέλλοντος;**

– Το γεγονός στην εποχή μας που μπορεί να είναι το πιο σημαντικό σημείο αναφοράς για το μέλλον θα μπορούσε κάλλιστα να είναι η τρέχουσα σύγκρουση μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας. Και υπάρχει πάντα η απειλή, κάπου στον πλανήτη, ενός πυρηνικού πολέμου. Και μόλις έφτασαν τα νέα ότι ο «Λευκός θόρυβος» θα δημοσιευθεί στη Μογγολία, μια χώρα σφηνωμένη στρατηγικά μεταξύ Ρωσίας και Κίνας. – **Μια από τις διαστάσεις του βι-**

βλίου είναι ότι η κουλτούρα της κατανάλωσης παραμορφώνει την εμπειρία μας για την πραγματικότητα και τον θάνατο. Νομίζετε πως στόχος είναι η ανθρώπινη ύπαρξη γενικά ή η ιδιότητα του πολίτη ειδικά;

– Η καταναλωτική κουλτούρα έχει σχεδιαστεί για να πουλάει προϊόντα ή ιδέες ή και τα δύο ταυτόχρονα, και, σκόπιμα ή όχι, μπορεί να διαστρεβλώσει την αίσθηση της καθημερινής μας πραγματικότητας, υποβιβάζοντάς μας, μεμονωμένα, σε ατομικά στοιχεία μέσα σε ένα πολυπληθές ψηφιακό τοπίο.

– **Αν γράφατε τον «Λευκό θόρυβο» σήμερα, η σημειολογική/συμβολική γλώσσα θα ήταν διαφορετική;**

– Ο «Λευκός θόρυβος» σήμερα θα μπορούσε να ονομαστεί «Όλα είναι θόρυβος», προφορικός, γραπτός, ψηφιοποιημένος και ό,τι έπεται. Και μεταξύ των πολλών τίτλων που είχα σκεφτεί για τον «Λευκό θόρυβο» ήταν «Panasonic», «Blacksmith», «The Doomsday Book» και «The Dead Motel».

Τρία χρόνια στην Ελλάδα

Προς το τέλος της συνέντευξης δεν παραλείπει να αναφέρει τα χρόνια που έζησε στην Ελλάδα και να συμπυκνώνει την αίσθησή του σε μια πρόταση που μάλλον συμπληρώνει με κάποιο τρόπο την προηγούμενη απάντησή του. «Η γυναίκα μου και εγώ περάσαμε τρία εποικοδομητικά χρόνια στην Ελλάδα και ένα χειροπιαστό αποτέλεσμα ήταν το μυθιστόρημα «Τα ονόματα». Θέλω να αναφέρω μια πρόταση προς το τέλος αυτού του μυθιστορήματος: «Η προσφορά μας είναι η γλώσσα».

«Ο Παρθενώνας δεν είναι κάτι που πας να μελετήσεις. Είναι κάτι που θα αισθανθείς [...] όλοι μιλούν. Προχωρώ, περνάω το ικρίωμα και κατεβαίνω τα σκαλοπάτια, ακούγοντας τη μια γλώσσα μετά την άλλη. Γλώσσα πλουσία σε ήχο, τραχιά, μυστιριώδης, βροντερή. Αυτό είναι που ο καθένας μας φέρνει στον ναό. Οχι προσευχές, ψαλμωδίες ή ιερά σφάγια. Η προσφορά μας είναι η γλώσσα».

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

06.04
03.09
2023

ΜΥΘΩΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ
ΑΡΙΑΔΝΗ – ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ

MYTH
UNBOUND

ARIADNE – ANDROMEDA

Λεβέντειος Πινακοθήκη
A.G. LEVENTIS GALLERY

leventisgallery.org |

Αναστασία Γ. Λεβέντη 5
1067 Λευκωσία, Κύπρος, Τ. +357 22668838

Χορηγός Επικοινωνίας

Επίσημος Χορηγός Αερομεταφορών

Με τη Στήριξη

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

AEGEAN
A STAR ALLIANCE MEMBER

**STANTAR
KKOMETY**

Festival at Quarto

22 · 23 · 24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023

• SEMINARIA • OPEN MIC • STAND UP ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ •
• STANTAR KKOMETY LINE UP • MIDNIGHT RAW • & MANY MORE •

Comedians

HEAD LINERS
• ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΨΥΛΛΙΔΗΣ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ •
• ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΖΑΝΕΤΤΟΥ • ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ • ΧΑΜΠΗΣ •

HOSTS ...wait for it

FEATURING
• ΑΛΕΞΗΣ ΠΟΥΛΛΙΤΑΣ • ΑΝΤΡΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ • ΔΕΣΠΩ ΛΕΟΝΤΙΟΥ •
• ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ • ΚΡΥΣΤΑΛ ΧΡΙΣΤΟΦΗ • ΜΑΝΗΣ ΓΕΡΟΛΕΜΟΥ • ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΖΩΔΙΑΤΟΥ •
• ΝΑΤΑΛΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ • ΙΡΕΝΕ ΟΡΦΑΝΙΔΕΣ •

ΚΑΙ Η ΑΦΡΟΚΡΕΜΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΑΝΤ ΑΠ.

Poster desing
Antonis Dalitis
fine artist & graphic designer

ΧΟΡΗΓΟΙ
 copy shop
 ΑΙΟΜΗΑΝΗΣ
 EXHIBIT GALLERY

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ
 C
 motion comedy
 CULT EXPERIENCES
 TSHRTZUNKIES.CO
 SERIAL GALLERY
 HUMOR
 Στο Δρόμο
 CARAVANE bar

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
 LOVE 100.7 FM
 LIMASSOL TODAY
 Netcast Zone
 wizguide
 PIK

Φεστιβάλ: Τα περιβόλια των τεχνών

Επτά καλλιτέχνες από το «Animation Κύπρου Όψεις του Κόσμου» μιλούν στην «Κ» για τον κόσμο των κινουμένων σχεδίων

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το Διεθνές Φεστιβάλ Animation Κύπρου Όψεις του Κόσμου ξεκινάει την Τετάρτη 9 Αυγούστου και θα διαρκέσει μέχρι το Σάββατο 12 Αυγούστου και με τον καλλιτεχνικό του διευθυντή Γιώργο Τσαγγάρη έχουμε κάνει πολλές συζητήσεις για την τέχνη και την αναγκαιότητά της και πώς αυτή μπορεί να γίνει κτήμα των πολλών και γιατί όχι όλων μας. Έχοντας λοιπόν συζητήσει μαζί του για πολλές ώρες την έννοια της λέξης πολιτισμός, πάντοτε καταλήγουμε πως ο καλύτερος τρόπος για να γευτεί κάποιος ένα πολιτιστικό αγαθό είναι να το συλλέξει από το περιβάδι που ανθεί... έτσι ονομάζω τα φεστιβάλ, περιβόλια της τέχνης και του πολιτισμού, όπου όλες οι τέχνες του ανθρώπου ανθούν και μαζί του και ο ίδιος ο άνθρωπος, που γεύεται τους καρπούς αυτού του ολάνθιστου περιβολιού.

Όμως τι φέρνει ένα φεστιβάλ Animation; Ποια είναι η αξία του στο πολιτιστικό γίγνεσθαι της χώρας; Τι δίνει στο κοινό του; Σε σημαντικούς ανθρώπους του animation τέθηκε, λοιπόν, το ερώτημα: Ποια είναι η αξία ενός Φεστιβάλ Animation; Το ερώτημα τέθηκε στους Michael Dudok de Wit, σκηνοθέτη από την Ολλανδία (βραβευμένος με Όσκαρ σκηνοθέτης του «Father and Daughter» [2000], καθώς και βραβευμένος στις Κάνες για το «The Red Turtle» [2016]), τη Jelena Popović, παραγωγό της Εθνικής Κινηματογραφικής Επιτροπής του Καναδά, τον Chris Robinson, καλλιτεχνικό διευθυντή του Ottawa International Animation Festival, τον Gerben Schermer, επιμελητή Animation και σύγχρονες τέχνης από την Ολλανδία, τη Varya Yakovleva, σκηνοθέτρια από τη Ρωσία, την Karin Vandenrydt, συν-διευθύντρια του Anima Brussels του Βελγίου και φυσικά στον Γιώργο Τσαγγάρη καλλιτεχνικό διευθυντή του Διεθνούς Φεστιβάλ Animation Κύπρου Όψεις του Κόσμου.

Michael Dudok de Wit

Έχω παρακολουθήσει φεστιβάλ animation σε πολλές χώρες όλα αυτά τα χρόνια και έχω παρατηρήσει ότι οι επισκέπτες τα αξιολογούν σε μεγάλο βαθμό για τη δημιουργικότητά τους και την ανεξάρτητη σκέψη τους. Υπάρχει επίσης ακόμη ένα στοιχείο που πάντοτε εκτιμώ, η «κανονικότητα» των ανθρώπων του animation. Μπορεί να είναι εξαιρετικά ταλαντούχοι και πολλοί από αυτούς είναι και διάσημοι για την άριστη δουλειά τους, αλλά δεν είναι οι σταρ, δεν είναι απρόσιτοι. Είναι εύκολο να τους συναντήσεις και να τους μιλήσεις, δεν υπάρχει ανάγκη για glitz και glamour, κόκκινα χαλιά και επιδείξεις πλούτου. Μην με παρεξηγήσετε, απόλαυσα κι εγώ glamour σε life-action κινηματογραφικά event, και το διασκέδασα. Αλλά πολύ περισσότερο από το γκλάμουρ, εκτιμώ την ειλικρίνεια και τη χαλαρή κουβέντα που έχουμε στα φεστιβάλ animation.

Είναι κάτι το ανεκτίμητο διαχρονικά, αλλά κυρίως σε εποχές όπως αυτές που διανύουμε που το άγχος είναι στα ύψη. Κατά τη διάρκεια του πρώτου διεθνούς φεστιβάλ animation που παρακολούθησα ως φοιτητής παρακολούθησα όλες τις ταινίες, όμως είδα και τους ανθρώπους και είπα στον εαυτό μου: εδώ υπάρχει αυθεντικότητα, είναι όμορφο να βρίσκομαι με αυτούς τους ανθρώπους, βρήκα τη φυλή μου!

Jelena Popović

Οι μικρού μήκους ταινίες κινουμένων σχεδίων δεν έχουν ακόμη βρει τρόπο να είναι οικονομικά κερδοφόρες στα οικονομικά μας συστήματα. Ωστόσο, η αξία αυτής της μοναδικής μορφής τέχνης είναι αναπόλογιστη. Το animation επεκτείνει το πεδίο της εικαστικής τέχνης με όλα τα άλλα στοιχεία της «Ποιτικής» του Αριστοτέλη - είναι το άθροισμα και το αποκορύφωμα όλων των τεχνών. Επιπλέον, λόγω των χρονικών περιορι-

Τα φεστιβάλ είναι φορείς κοινωνικών μηνυμάτων με επίκεντρο τη σχέση τους με τον άνθρωπο και τις ανησυχίες του κάθε καιρού, αποτελούν συνεκτικό δεσμό με την κοινότητα και δημιουργούν προοπτικές ζύμωσης για νέους αγώνες και νέα ταξίδια, λέει ο Γιώργος Τσαγγάρης.

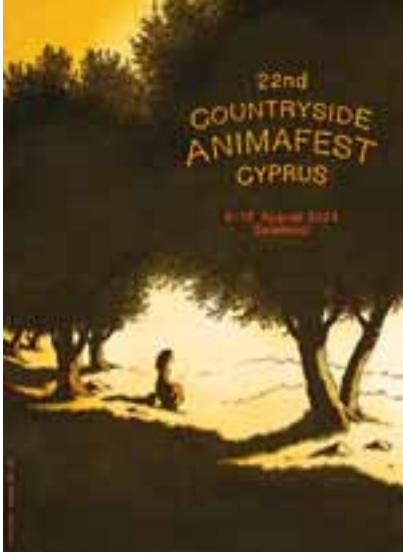
Οι επιμελητές Γιώργος Τσαγγάρης και Gerben Schermer (Ολλανδία) επέλεξαν 32 ταινίες από 19 χώρες στο διεθνές διαγωνιστικό πρόγραμμα, ανάμεσα σε περισσότερες από 650 υποβολές από κάθε γωνιά του πλανήτη.

σμών, τα μικρού μήκους κινούμενα σχέδια χρησιμοποιούν εξαιρετική οικονομία αφήγησης για να παίξουν με τα αρχέτυπα και να ανατρέψουν τα στερεότυπα. Σπρώχνει τα όρια του καλλιτεχνικού, των τεχνικών και των αφηγηματικών προσεγγίσεων. Είναι λοιπόν ένα sandbox για όλες τις γενιές καλλιτεχνών - επιτρέπει προστιτούς πειραματισμούς. Η επιμέλεια μιας τόσο ισχυρής μορφής τέχνης έχει τεράστια σημασία. Και δεν είναι καθόλου απλή υπόθεση. Η παρακολούθηση ενός πλήρους μήκους προγράμματος μικρού μήκους κινουμένων σχεδίων μοιάζει με ένα πολυσύμπαν σφαιρών, όπου κάθε ταινία μας βυθίζει στον (αν και σύγνομο) κόσμο της, που δεν μπορεί να υπάρξει σε ζωντανή δράση ούτε σε «καθαρό» ντοκιμαντέρ. Τα φεστιβάλ κινουμένων σχεδίων του σήμερα είναι το μόνο μέρος όπου η καλλιτεχνική μορφή μπορεί να εμφανιστεί στην πλήρη οπτική της δόξα - σε μια μεγάλη οθόνη. Μια σχολαστική επιμέλεια φεστιβάλ κινουμένων σχεδίων, όπως και τα μουσεία, ρίχνει φως σε μάλλον κρυμμένα πετράδια της καλλιτεχνικής έκφρασης της εποχής μας. Οι πραγματικές δυνατότητες όλων τους πρέπει ακόμα να γίνουν πλήρως καταντοτές και να εκτιμηθούν.

Chris Robinson

Είτε τώρα είτε πριν από 32 χρόνια, όταν ξεκίνησα για πρώτη φορά την περιπέτειά μου στον υπέροχο παράξενο κόσμο των κινουμένων σχεδίων, τα φεστιβάλ έχουν σπάσει τα σύνορα. Τα φεστιβάλ κινουμένων σχεδίων μου έχουν δείξει τον κόσμο, μου έχουν συστήσει νέους ανθρώπους, ιστορίες και φωνές από κάθε γωνιά αυτού του πλανήτη.

Μου άνοιξαν τα μάτια και το μυαλό και μου επέτρεψαν να βλέπω έξω από τους συχνά περιορισμένους φραγμούς του εθνικισμού. Τα φεστιβάλ κινουμένων σχεδίων είναι ένας ουσιαστικός χώρος ανεκτικότητας, κοινών φωνών και κοινότητας. Και σήμερα, βρισκόμαστε σε έναν κόσμο που γίνεται όλο και πιο μισαλλόδοξος, δικασμένος και αποσπασμένος, ο ρόλος των φεστιβάλ κινουμένων σχεδίων στη δημιουργία και τη γεφύρωση κοινοτήτων, πολιτισμών και γενεών δεν ήταν ποτέ πιο ζωτικός. Φυσικά, καλά είναι και τα πάρτι!

Ο ΟΛΛΑΝΔΟΣ σκηνοθέτης Michael Dudok de Wit φιλοτέχνησε την αφίσα του φεστιβάλ. Μάλιστα, στο πλαίσιο του φεστιβάλ θα προβληθούν και οι δύο ταινίες βραβευμένες του ταινίες «Father and Daughter» και «The Red Turtle».

Varya Yakovleva: Ως σκηνοθέτης που εγκατέλειψε μια χώρα επιθετική για πολιτικούς λόγους, βλέπω τις πλατφόρμες των φεστιβάλ ως ένα από τα λίγα μέρη όπου ένας καλλιτέχνης μπορεί να ακουστεί.

Εκτιμώ την ειλικρίνεια και τη χαλαρή κουβέντα που έχουμε στα φεστιβάλ animation. Είναι κάτι το ανεκτίμητο διαχρονικά, αλλά κυρίως σε εποχές όπως αυτές που διανύουμε που το άγχος είναι στα ύψη.

Gerben Schermer

Το τονίο των μέσων αλλάζει γρήγορα -όπως και ο κόσμος γύρω μας- και η αντίληψη της ταινίας αλλάζει μαζί με αυτόν. Οι ταινίες μπορούν να προβληθούν ή να ληφθούν σχεδόν παντού αυτές τις μέρες. Θα πρέπει να αγαπάμε τα φεστιβάλ για αυτή την τεράστια προσφορά τους. Ως οδηγός και πλατφόρμα για να βλέπουμε ποιοτικά κινούμενα σχέδια. Ως εκδηλώσεις για να απολαμβάνουμε την τέχνη κινουμένων σχεδίων στην οθόνη μαζί με άλλους και να συναντήσετε δημιουργούς. Εκδηλώσεις όπου μπορούν να προβληθούν στιγμιότυπα και καινοτόμα κινούμενα σχέδια από όλο τον κόσμο, καλλιτεχνικές ταινίες και νέες μορφές παρουσίασης, όπως η τέχνη εγκατάστασης.

Τώρα που το εμπόριο έχει μεγάλη επιρροή στην παραγωγή και την αντίληψη των ταινιών κινουμένων σχεδίων, τα κινηματογραφικά φεστιβάλ είναι απαραίτητα για τη διατήρηση και την παρουσίαση αυτόνομων ταινιών κινουμένων σχεδίων. Δυστυχώς, στις μέρες μας πολλά φεστιβάλ κινουμένων σχεδίων καθοδηγούνται από τις επιθυμίες των κυβερνήσεων και των Ταμείων που αναζητούν ευκαιρίες απασχόλησης για τον κλάδο. Αυτό γίνεται σε βάρος της αυτόνομης καλλιτεχνικής ταινίας κινουμένων σχεδίων, η οποία ως αποτέλεσμα αποκτά όλο και λιγότερο χώρο προβολής. Τα φεστιβάλ κινηματογράφου

πρέπει και πάλι να αναζητήσουν το δικό τους αποτύπωμα και να προσπαθήσουν να μοιάζουν λιγότερο το ένα με το άλλο. Να προσεχθεί περισσότερο η ποικιλία που έχουν να προσφέρουν τα κινούμενα σχέδια σε όλες τις μορφές τους.

Varya Yakovleva

Ως σκηνοθέτης που εγκατέλειψε μια χώρα επιθετική για πολιτικούς λόγους, βλέπω τις πλατφόρμες των φεστιβάλ ως ένα από τα λίγα μέρη όπου ένας καλλιτέχνης μπορεί να ακουστεί. Στις πραγματικότητες της σημερινής πολιτικής κατάστασης στον κόσμο, όπως πολλοί άλλοι καλλιτέχνες, βρίσκομαι σε μια αβέβαιη κατάσταση. Από τη μία δεν έχουμε τη δυνατότητα να μιλήσουμε στη χώρα μας, οι περισσότεροι σκηνοθέτες έχουν μεταναστεύσει. Η νέα νομοθεσία είναι οργανωμένη με τέτοιο τρόπο που η παραμονή στη Ρωσία έχει γίνει επικίνδυνη για τους καλλιτέχνες που μιλούν ανοικτά κατά του πολέμου. Από την άλλη, ορισμένα ευρωπαϊκά φεστιβάλ είναι κατά της προβολής ταινιών σκηνοθετών από τον επιδρομέα, ακόμη κι αν οι ταινίες είναι πάνω σε επίκαιρα και δύσκολα θέματα. Πιστεύω ότι η τέχνη είναι το νήμα που κρατά ενωμένη την ανθρωπότητα, και τότε, αν όχι τώρα, είναι τόσο σημαντικό να διατηρηθεί αυτή η σύνδεση.

Karin Vandenrydt

Τα φεστιβάλ κινηματογράφου είναι ένα καταφύγιο για ιδιόρρυθμους και ανεξάρτητους κινηματογραφιστές που μας προσφέρουν έναν καθρέφτη της εποχής που ζούμε. Αλλά είναι επίσης ένας καθρέφτης οπισθοπορείας που τοποθετεί την εποχή μας στο πλαίσιο της ιστορίας και μια κρυφάλληνη σφαίρα στην οποία οι καλλιτέχνες δείχνουν με τις τεχνικές τους κεραιές τι θα μας επηρεάσει στο μέλλον. Δίνουν τον λόγο σε φωνές που δεν πολώνουν αλλά τολμούν να αποχρωματίσουν, που έχουν συμπόνοια ή απλώς αντεπιτίθενται ριζικά. Φωνές που κάνουν τις σωστές ερωτήσεις, εκφράζουν ή αντιμετωπίζουν τους φόβους μας. Με καλλιτέχνες που αμφισβητούν τις συντριπτικές τεχνολογικές εξελίξεις αλλά και τις οικειοποιούνται, μηπεδούντάς μας και κεντρίζοντας μας. Ή που πιέζουν ή εμβαδύνουν και τελειοποιούν τα αισθητικά όρια. Η εμπειρία της δουλειάς αυτών των κινηματογραφιστών μαζί, κατά τη διάρκεια μιας μοναδικής ορμής, είναι μια πολύ ισχυρή μηχανή που μπορεί να συμβάλει στη διορατικότητα, την αλληλεγγύη, την ανθρωπιά και τη συμπόνοια. Δεν είναι απαραίτητα απαραίτητο, αλλά ίσως η τέχνη μπορεί να σώσει τον κόσμο, λίγο.

Γιώργος Τσαγγάρης

Τα φεστιβάλ γεννιούνται για να υπηρετήσουν την τέχνη και τον άνθρωπο, να προσφέρουν βήμα στη φωνή μας, να γίνει η φωνή μας ένα τραγούδι. Το πρόγραμμα ενός φεστιβάλ είναι το συλλογικό αυτό τραγούδι, είναι το όχημα που θα ταξιδέψει το κοινό του σε δρόμους λυρικούς, φανταστικούς, γεμάτους θαύματα του φυσικού κόσμου, πλημμυρισμένος με τα όνειρα όλων εμάς που ζούμε μέσα του. Πολλές φορές όμως οι καλλιτέχνες θα διαμαρτυρηθούν με το έργο τους, θα καταγγείλουν όλα αυτά που στερούν την ελευθερία μας. Σε ένα σύστημα που καλλιέργει το εγώ αντί το εμείς, τα φεστιβάλ στις μέρες μας είναι αναγκαία όσο ποτέ. Τα φεστιβάλ είναι φορείς κοινωνικών μηνυμάτων με επίκεντρο τη σχέση τους με τον άνθρωπο και τις ανησυχίες του κάθε καιρού, αποτελούν συνεκτικό δεσμό με την κοινότητα και δημιουργούν παράλληλα προοπτικές ζύμωσης για νέους αγώνες και νέα ταξίδια.

Βρείτε το αναλυτικό πρόγραμμα στην ιστοσελίδα της διοργάνωσης animafest.com.cy και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του Animafest Cyprus.

Ο Τζόνι Ντεπ ποζάρει στους φωτογράφους, στο φετινό 76ο Φεστιβάλ των Καννών, για την προβολή της ταινίας «Jeanne du Barry» στην οποία πρωταγωνιστεί.

Τζόνι Ντεπ, ένας χαρισματικός γρίφος

Ο κορυφαίος ηθοποιός, με πολλές επιτυχίες στο σινεμά και στις γυναίκες, αλλά και κάμποσα «σκάνδαλα», έγινε 60 ετών

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΣΚΑΡΑΚΗ

Φορώντας τα γυαλιά πλίου, τον μπερέ, την τζιν ζακέτα και κρατώντας στα χέρια την κιθάρα του, ο Τζόνι Ντεπ μπαίνει σε ξενοδοχείο στη Βουδαπέστη έτοιμος για να παραχωρήσει συνέντευξη. Υποδυόμενος τον εαυτό του με αρκετές δόσεις αυτοσαρκασμού, ο ίδιος απαντά στην ερώτηση της δημοσιογράφου γιατί ύστερα από τόσα χρόνια στην υποκριτική δεν έχει βραβευτεί στο φεστιβάλ κινηματογράφου Κάρλοβι Βάρι. «Είμαστε εδώ για να μιλήσουμε για μουσική», λέει εκείνος.

Ενα μήνα μετά την εμφάνισή του στο φετινό φεστιβάλ των Καννών, όπου αποθεώθηκε αλλά και σχολιάστηκε έντονα, καθώς ήταν η πρώτη φορά που παρευρέθηκε μπροστά σε τόσο μεγάλο κοινό μετά την πολύκροτη δίκη με την τέως σύζυγό του Αμπερ Χερντ, η οποία τον δυσφήμισε, ο ηθοποιός (και παραγωγός) συμμετέχει στο τρέιλερ της μεγάλης γιορτής του σινεμά στην Τσεχία.

Εχει περάσει ένας χρόνος από την απόφαση του δικαστηρίου και τη δικαίωσή του, και ο Τζόνι Ντεπ μοιάζει να κάνει μικρά αλλά σοβαρά βήματα επιστροφής στη βιομηχανία του κινηματογράφου, η οποία είναι ακόμη μαραζωμένη από το σκάνδαλο, εν μέρει δικασμένη ως προς τη συμπεριφορά του απέναντι στη Χερντ – και όχι μόνο.

Στη βρετανική ύπαιθρο

Ο πάλαι ποτέ καρδιοκατακτητής του Χόλιγουντ με το ντροπαλό χαμόγελο και το γενικότερο στυλ που παρέπεμπε σε αυτό ενός «κακού» αγοριού, ζει πλέον ήρεμα στη βρετανική ύπαιθρο και συγκεκριμένα στο Σόμερσετ, όπου, όπως πρόσφατα ανέφερε, «μπορώ να είμαι ο εαυτός μου». Κι ενώ –σύμφωνα με δηλώσεις του– οι κάτοικοι της περιοχής όπου διαμένει είναι φιλικοί και δεν έχουν ενοχληθεί από αυτά που γράφτηκαν και ακούστηκαν στη διάρκεια της δίκης, ο Ντεπ δεν παύει να βρίσκεται υπό τη σκιά ενός από τα πολυσυζητημένα γεγονότα της τελευταίας πενταετίας.

Στις 9 Ιουνίου, γιόρτασε τα 60ά του γενέθλια, δηλώνοντας ότι αισθάνεται όμορφα στη Βρετανία, μετά αυτή την «περιπέτεια». «Αγα-

Η σχέση του με το γνωστό μοντέλο Κέιτ Μος υπήρξε θυελλώδης. Εξήσαν τον έρωτά τους ανάμεσα σε πάρτι, αλκοόλ και ναρκωτικά, ενώ κατέστρεψαν και δωμάτιο ξενοδοχείου.

πώ τις περιοχές που έχουν χαρακτήρα. Εχω πολλά σπίτια σε πολλά σημεία και όλα έχουν ιδιαίτερη σημασία για μένα. Δεν τα έχω μόνο και μόνο για να λέω ότι είμαι ο ιδιοκτήτης, τα χρησιμοποιώ, γιατί είναι ξεχωριστά».

Για πολλούς, ωστόσο, η προσωπικότητά του παραμένει αμφιλεγόμενη. Και δικαίως, διότι παράλληλα με τις επιτυχίες του στον κινηματογράφο μέσα από ταινίες όπως «Ο ψαλιδοκέρης», «Έντ Γουντ», «Οι πειρατές της Καραϊβικής», «Sweeney Todd», «Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων», ο Ντεπ αντιμετώπιζε κατά καιρούς πολλά και διαφορετικά σκάνδαλα, έντονες διαμάχες, που θα μπορούσαν να καταστρέψουν τελείως την εικόνα ενός καλλιτέχνη του βελαντικού του.

Αρκετά χρόνια πριν από την καταγγελία της Αμπερ Χερντ για ενδοοικογενειακή βία, ο ηθοποιός σχολιάστηκε για την παράξενη σχέση που είχε αναπτύξει με το μοντέλο Κέιτ Μος. Η σχέση τους, όμως, ήταν θυελλώδης, αφού, όπως περιέγραψε η δημοσιογράφος Μορίν Κάλαχαν στο βιβλίο της «Champagne Supernova», τόσο η Κέιτ όσο και ο Τζόνι έζησαν τον έρωτά τους ανάμεσα σε πάρτι, αλκοόλ, τσιγάρα και ναρκωτικά. Ωστόσο, χωρίς αμφιβολία, μία από τις στιγμές που έχουν μείνει στην ιστορία της σόουμπιζ συνέβη σε ένα από τα δωμάτια του ξενοδοχείου The Markse της Νέας Υόρκης. Τον Σεπτέμβριο του 1994, ο Ντεπ και η Μος κατέστρεψαν το δωμάτιο όπου φιλοξενούνταν. Στη συνέχεια, ο ηθοποιός πλήρωσε για τη ζημία.

Το 2014, έγινε ξανά πρωτοσέλιδο στα ταμπλόιντ επειδή κατά τη διάρκεια παρουσίας βραβείου στα Hollywood Film Awards, ο

Στο δικαστήριο με την τέως σύζυγό του Αμπερ Χερντ, η οποία τον κατήγγειλε για ενδοοικογενειακή βία. Ο γνωστός ηθοποιός αθωώθηκε.

Συλληφθείς το 1994.

Με την Αμπερ Χερντ τα καλά χρόνια.

καλλιτέχνης εκστόμισε προσβλητικά σχόλια, τα οποία ανάγκασαν το τηλεοπτικό δίκτυο που μετέδιδε την τελετή να τον λογοκρίνει. Τα προβλήματα συνεχίστηκαν με κατηγορίες εναντίον του σταρ για αναιδεια στα κινηματογραφικά πλάτα.

Μέχρι που φτάσαμε στο 2016 και στον ισχυρισμό της Αμπερ Χερντ ότι ο τέως σύζυγός της, Τζόνι Ντεπ, της ασκούσε σωματική βία. Ο Ντεπ τα αρνήθηκε όλα, αλλά η ηθοποιός δεν σταμάτησε

Με την Κέιτ Μος.

Με τη Βανέσα Παραντί.

εκεί. Το 2018, σε κείμενό της στην εφημερίδα Washington Post, περιέγραφε τον εαυτό της ως «δημόσιο πρόσωπο που αντιπροσωπεύει την ενδοοικογενειακή βία». Αν και δεν κατονόμαζε τον τέως σύζυγό της, ο Ντεπ τη μίσησε για συκοφαντική δυσφήμιση, ζητώντας 50 εκατ. δολάρια επειδή το άρθρο θα επηρέαζε τη φήμη και την καριέρα του.

Το 2020, ο ηθοποιός έχασε παρόμοια υπόθεση στη Μεγάλη Βρετανία όταν η βρετανική εφη-

Ενα χρόνο μετά την πολύκροτη δίκη με την τέως σύζυγό του Αμπερ Χερντ, στην οποία ο Ντεπ δικαιώθηκε, κάνει βήματα επιστροφής στη βιομηχανία του κινηματογράφου.

μερίδα The Sun τον αποκαλούσε «κακοποιότη». Ενας Βρετανός δικαστής τον έκρινε ένοχο. Αλλά αργότερα, στο αμερικανικό δικαστήριο, οι ένοργοι κατέληξαν σε άλλο συμπέρασμα ανοίγοντας ακόμη μεγαλύτερο διάλογο για τα θέματα γύρω από το κίνημα #MeToo.

Από τις κινηματογραφικές συμμετοχές του τη δεκαετία του 1990 κι έπειτα, ο Τζόνι Ντεπ εξελίχθηκε γρήγορα σε πρωτοκλασάτο αστέρα του σινεμά, συνεχώς περιζήτητος για το ταλέντο του στην υποκριτική, αλλά και την αγάπη του για άλλες μορφές τέχνης όπως η μουσική. Όμως, θα έλεγε κανείς ότι η καριέρα του είχε μια ασυνήθιστη πορεία. Πάντα επέλεγε να υποδυθεί αντισυμβατικούς χαρακτήρες που εκείνος έβρισκε ενδιαφέροντες, ανεξάρτητα από το αν θα οδηγούσαν εύκολα σε εισπρακτική επιτυχία.

Ρόλοι όπως αυτοί του καπετάνιου Τζακ Σπάρου, του Σουίνι Τοντ, του Τρελοκαπελά και του Γουίλι Γουόνκα εκτός από δόξα του απέφεραν και τον τίτλο ενός από τους πιο ακριβοπληρωμένους ηθοποιούς της γενιάς του. Σύμφωνα με τον ιστότοπο Business Mole, με μέσο όρο αμοιβής περί τα 20 εκατ. δολάρια για κάθε του ταινία, χρήματα τα οποία επένδυσε κυρίως σε ακίνητα, η συνολική περιουσία του το 2023 αποτιμάται περίπου στα 200 εκατομμύρια δολάρια.

Η ακίνητη περιουσία του

Με την πάροδο των χρόνων και τη φήμη που πλέον είχε, μιας και βρισκόταν ψηλά στις λίστες με τους πιο επιδραστικούς ανθρώπους στην κινηματογραφική βιομηχανία, ο ηθοποιός αγόραζε σπίτια σε Ευρώπη και Αμερική,

κατοικίες στις οποίες περνάει κάποιες χρονικές περιόδους μόνος ή με παρέα. Ποιες είναι αυτές;

- Η ιδιοκτησία στο Χόλιγουντ Χιλς. Πρόκειται για ένα συνδυασμό πέντε σπιτιών που ο ηθοποιός επισκέπτεται συχνά. Αυτά τα πέντε κοντινά ακίνητα κοστολογούνται στα 19 εκατομμύρια δολάρια. Ο Ντεπ τα έχει μετατρέψει σε ιδιόκτητο ιδιωτικό συγκρότημα.

- Ράντσο στο Κεντάκι. Απέχει περίπου δύο μίλια από τον ιππόδρομο Κίνλαντ στην πόλη Λέξινγκτον στο Κεντάκι των Ηνωμένων Πολιτειών. Εκτείνεται σε περίπου 165 στρέμματα γης. Το κυρίως σπίτι περιλαμβάνει έξι υπνοδωμάτια, επτά μπάνια, μία τραπεζαρία, ένα μπαρ και ένα τεράστιο χολ. Διαθέτει πισίνα και χώρο ψυχαγωγίας. Περιλαμβάνει επίσης ένα ξεχωριστό συγκρότημα, όπου διαμένουν οι φίλοι που τον επισκέπτονται.

- Ρετιρέ στο Λος Αντζελες. Σύμφωνα με το Forbes, το 2008 ο Ντεπ ξόδεψε συνολικά 7,2 εκατομμύρια δολάρια για την αγορά αυτών των ρετιρέ και τώρα η συνολική αξία τους έρχεται σε 12,78 εκατ. δολάρια.

- Επαύλη στο Σόμερσετ. Είναι ένα από τα πολλά πολυτελή σπίτια του στην περιοχή Κινγκστον Στ. Μέρι της Βρετανίας. Το αρχοντάκι, ηλικίας 150 ετών, βρίσκεται σε έκταση 3.600 στρεμμάτων.

- Νησί στις Μπαχάμες. Στη διάρκεια γυρισμάτων των «Πειρατών της Καραϊβικής», και συγκεκριμένα το 2004, ο Ντεπ αγόρασε ένα νησί για περίπου 3,6 εκατ. δολάρια.

- Χωριό στη Γαλλία. Το 2001 αγόρασε ένα ολόκληρο χωριό του 19ου αιώνα ξοδεύοντας σχεδόν 10 εκατ. δολάρια για την ανοικοδόμησή του ώστε αυτό να θυμίζει τη μορφή που είχε το 1800. Πολλά χρόνια αργότερα, αποφάσισε να το πουλήσει.

Ο Τζόνι Ντεπ θεωρείται ευρέως ευέλκτος αλλά αινιγματικός ηθοποιός. Η προσωπικότητά του, όταν οι κάμερες δεν γράφουν, έχει περιγραφεί ως σύνθετη, ενδιαφέρουσα και χαρισματική. Με τα χρόνια, αυτός ο γρίφος άρχισε να λύνεται αποκαλύπτοντας περισσότερες πτυχές του χαρακτήρα του· ενός χαρακτήρα τόσο πολύπλευρου που, ίσως, να μας επιφυλάσσει και άλλες εκπλήξεις.

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΟΡΤΟ

Ενας κύλινδρος για φοιτητές

Στην πανεπιστημιούπολη Asprela Campus του Πόρτο, ο νέος κυλινδρικός πύργος ξεχωρίζει ως φόρμα και λειτουργία ανάμεσα σε άλλα περισσότερο συμβατικά κτίρια. Έργο του αρχιτεκτονικού γραφείου OODA από το Πόρτο, το νέο κτίριο καινοτομεί ως προς τα υλικά και τον τρόπο κατασκευής. Προσφέρει μοντέρνα και λειτουργική στέγαση σε φοιτητές, χαρίζοντας την ποθητή ισορροπία ανάμεσα στην ιδιωτικότητα και στην κοινωνική ζωή. Ένα νέο αρχιτεκτονικό ορόσημο.

ΧΟΛΙΓΟΥΝΤ

Το λιμάνι της αγωνίας

Οι επετειακές αναφορές, αυτή τη φορά από την εγκυκλοπαίδεια Britannica, μας υπενθυμίζουν σημαντικές στιγμές του παρελθόντος και μας οδηγούν να κάνουμε αναπόφευκτα και συγκρίσεις. Το 1954, τέτοια εποχή, βγήκε στις αμερικανικές αίθουσες η ταινία του Ελία Καζάν «Το λιμάνι της αγωνίας», με τον Μάρλον Μπράντο, την Εύα Μαρί Σεντ και τον Ροντ Στάιγκερ. Το σενάριο, η σκηνοθεσία, οι ερμηνείες είχαν όλα τα συστατικά του μεγάλου σινεμά.

ΠΑΡΙΣΙ

Ενγκρ από τη Νέα Υόρκη

Το περίφημο έργο του Ενγκρ, το πορτρέτο της Λουίζ ντε Μπρονλί, ανήκει στη συλλογή Φρικ της Νέας Υόρκης. Μεταφέρεται στη Γαλλία ως σπάνιο δάνειο, για να ενισχύσει το αφιέρωμα στον Ενγκρ που θα παρουσιάζεται έως την 1η Οκτωβρίου στο Jeu de Paume στο Château de Chantilly. Σε ένα περιβάλλον υψηλού γούστου του 18ου αιώνα, οι επισκέπτες μπορούν να απολαύσουν το σύμπαν ενός από τους πλέον προικισμένους ζωγράφους του γαλλικού 19ου αιώνα.

ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Το ρόδο και το αψόνι

Μία από τις νέες εκθέσεις στο Μουσείο του Ισραήλ εστιάζει στην περσική τέχνη του 18ου και του 19ου αιώνα μέσα από μια ποικιλία αναπαραστάσεων αγάπης, εξιδανικευμένης ομορφιάς και ερωτισμού. Με αρχαία σύμβολα ευτυχίας και αινιγματικών μύθων, όπως το τριαντάφυλλο και το αψόνι, με θρύλους από τις αυλές των περσικών παλατιών, η έκθεση ιστορεί το τελετουργικό και την εξέλιξη της περσικής παράδοσης στους νεότερους χρόνους.

ΔΡΕΣΔΗ

Ροζάλμπα Καριέρα

Μορφή της τέχνης του 18ου αιώνα, η Ροζάλμπα Καριέρα (1673-1757) από τη Βενετία ανελκύεται στην προθήκη του σήμερα χάρη στην έκθεση που είναι αφιερωμένη στο έργο της στην Παλαιά Πινακοθήκη της Δρέσδης. Η Καριέρα, προσωπογράφος των ευγενών της Ευρώπης, ανέδειξε την παστέλ μινιατούρα ως κεντρικό θέμα στην τέχνη της, αλλά τα ευρύτερα ενδιαφέροντά της όπως τα ταξίδια της στη Γερμανία την προίκισαν με ένα ιδιαίτερο ύφος.

Ο ποταμός Σηκουάνας στο Παρίσι καθαρίζεται, για να υποδεχθεί κολυμβητές.

Για κολύμπι
στις όχθες
του Σηκουάνα

Ένα από τα θετικά των Ολυμπιακών Αγώνων που θα διεξαχθούν το 2024 στο Παρίσι είναι και ο καθαρισμός του Σηκουάνα, ο οποίος από το 2025 θα μπορεί να υποδέχεται κολυμβητές. Ένα παλιό και άπιαστο κατά το παρελθόν όνειρο θα γίνει πραγματικότητα χάρη σε ένα τιτάνιο έργο φυσικής αποκατάστασης και αστικής αναγέννησης προϋπολογισμού άνω του 1,4 δισ. ευρώ. Στη διάρκεια των Αγώνων θα διεξαχθούν, άλλωστε, τρία αγωνίσματα στον Σηκουάνα (τρίαθлон, κολύμβηση και τρίαθлон Παραολυμπιακών)

ενώ παράλληλα τρεις «παράλιες» θα αποδοθούν στο κοινό. «Όταν ο κόσμος δει τους αθλητές να βουτούν στα νερά του ποταμού και να μην υπάρχει καμία βλάβη στην υγεία τους, τότε σταδιακά θα μας εμπιστευθεί και θα αρχίσει να κολυμπάει στον Σηκουάνα», λέει —σε εκτενές ρεπορτάζ του BBC— ο αντιδήμαρχος Παρισιών, Πιερ Ραμπαντάν, αρμόδιος για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2024.

Όπως συνέβη παντού στη διάρκεια της εκβιομηχάνισης, έτσι και στο Παρίσι βαριές υπήρξαν

οι επιπτώσεις στην ποιότητα των υδάτων του Σηκουάνα. Πολλά είδη που ενδημούσαν στον ποταμό εξαφανίστηκαν. Ήταν τέτοια η επιδείνωση στη διάρκεια του 20ού αιώνα, ώστε τη δεκαετία του 1960 μόνο τρία είδη ψαριών καταγράφηκαν στο Παρίσι. Ήδη, από το 1923 το κολύμπι είχε απαγορευθεί, αν και έως τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο επιβίωσε το ετήσιο, χριστουγεννιάτικο, έθιμο του διαγωνισμού κολύμβησης.

Οι «Αθλιοι» του Βίκτωρος Ουγκό πέρασαν στην παγκόσμια συνείδηση ως μεγάλο έργο υπο-

δομής για τον 19ο αιώνα των υπογείων σπράγγων για τα απόβλητα και τα όμβρια ύδατα. Αλλά εκεί ακριβώς ήταν η πηγή του προβλήματος, καθώς η αποστράγγιση και η αποχέτευση κατευθύνονταν στον ίδιο αγωγό. Οι βροχές των Παρισίων ενώνονταν με τα απόβλητα από χιλιάδες νοικοκυριά και τουαλέτες. Εκτοτε έγιναν σημαντικά έργα υποδομής με σύνθετα δίκτυα αγωγών και αξιοποίησης αποβλήτων και ομβρίων. Αλλά, όπως τονίζεται, σε περιπτώσεις παρατεταμένων καταιγίδων, ένα μέρος των ομβρίων

υπερχείλιζε και γέμιζε τον Σηκουάνα. Τα τελευταία 20 χρόνια έχει σημειωθεί περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας των υδάτων, κυρίως χάρη σε μια τεράστια υπογειά δεξαμενή συλλογής ομβρίων σε περιπτώσεις ισχυρών βροχοπτώσεων. Στόχος είναι η επαναφορά των ειδών που κάποτε ζούσαν στον Σηκουάνα. Έχουμε δρόμο ακόμη ώστε να φτάσουμε τον πλούτο που υπήρχε στα μέσα του 19ου αιώνα, ωστόσο, ήδη 30-35 είδη ψαριών έχουν εντοπιστεί στον ολόκληρο και καθαρότερο Σηκουάνα.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

«Πίνε κρασί γιατί πολύ καιρό θα 'χεις για ύπνο»

Ο κύριος Γκρι πάει διακοπές σε μια παραλία και παίρνει μαζί του μερικά βιβλιάρια που έχει από παλιά. Μέσα σε αυτό τον μήνα του Αυγούστου, θα μας στέλνει αποσπάσματα και μικρές ιστορίες από κείμενα που ξεχώρισε, αρχίζοντας με το τομίδιο «Σούφι. Οι Αραβες Μυστικοί», από την παλιά, καλή σειρά «Τα κείμενα των λαών», που διπύθνε ο φιλόλογος και συγγραφέας Σωκράτης Σκαρτσής (Καστανιώτης, 1988).

Σουφισμός: «Γενικά, πρωταρχική πνευματική συμπεριφορά προς όλα και όλους (στον βαθμό που γίνεται αυτό δυνατό για μια μυητική πνευματική στάση, όπως γ.π. η Γιόγκα ή το Ζεν, με τα οποία και με άλλα όμοια τους πνευματικά συστήματα ο Σουφισμός είναι, φυσικά, συγγενικός: το ίδιο αλλιώς)».

«Όταν ο ύπνος του ανθρώπου είναι καλύτερος απ' τον ξύπνιο καλύτερα να πεθάνει».

Το «νόημα της λέξης», γράφει επιπροσθέτως ο Σ. Σκαρτσής, «είναι δύσκολο να διαπιστωθεί: φαίνεται πως είναι μια συμβολική λέξη, το Suf, που ενεργεί στην ανθρώπινη πνευματικότητα άμεσα, όπως γίνεται, ας πούμε, με το ινδικό Om και άλλα ανάλογα».

Και οι ιστορίες τους:

- Αναφέρεται πως ο Αβικέννας ο φιλόσοφος είπε σ' έναν Σούφι: Τι θα υπήρχε να φαίνεται, αν δεν ήταν κανένας να το δει; Ο Σούφι

Ο κλασικός δερβίσιος χορός οδηγεί στην έκσταση. Αλλά ο σουφισμός είναι πολύ περισσότερα από αυτό.

απάντησε: Τι δεν θα φαινόταν, αν ήταν ένας σοφός να το δει;

- Ένας μαθητής ζήτησε την άδεια να πάρει μέρος στο χορό των Σούφι. Ο Σείχης είπε: Νήστεψε τα πάντα για τρεις μέρες. Μετά ετοίμασε πλούσια φαγητά. Αν τότε προτιμάς τον χορό, μπορείς να πάρεις μέρος σ' αυτόν.
- Πίνω κρασί, κι αντίπαλοι δεξιά κι αριστερά μου λένε: Κρασί μην πίνεις, είναι αντίθετο στην πίστη. Αφού ξέρω πως το κρασί είναι αντίθετο στην πίστη, μα τον Θεό, ας πω, το αίμα του εχθρού είναι νόστιμο για μένα.
- Αποκοιμήθηκα και μου 'πε η Σοφία: «Μ' ύπνο ποτέ δεν άνθισε της ευτυχίας το τριαντάφυλλο. Γιατί κάνεις αυτό που 'ναι κοντά στον θάνατο; Πίνε κρασί γιατί πολύ καιρό θα 'χεις για ύπνο».

- Ο αληθινός εραστής βρίσκεται στο φως μονάχα αν, σαν το κερί, έχει καύσιμο υλικό τον εαυτό του και τον καταναλώνει.
- Όταν ο ύπνος του ανθρώπου είναι καλύτερος απ' τον ξύπνιο καλύτερα να πεθάνει.
- Κάποιος είπε στο Μπαχασουντίν Νακασαμπάντ: Λες ιστορίες, αλλά δεν μας λες πώς να τις εξηγήσουμε. Αυτός είπε: Θα σου άρεσε, αν αγοράζες από κάποιον ένα φρούτο, να το φάει μπροστά στα μάτια σου, αφήνοντάς σου μόνο τη φλούδα;
- Ρώτησαν τον Ουβάις: Πώς νιώθεις; Αυτός είπε: Σαν κάποιος που ξύπνησε το πρωί και δεν ξέρει αν θα πεθάνει το βράδυ. Ο άλλος είπε: Μα αυτές είναι καταστάσεις όλων των ανθρώπων. Ο Ουβάις είπε: Ναι. Αλλά πόσοι το αισθάνονται;

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Η σημασία μιας μικρής γυάλινης σφαίρας

Στην προηγούμενη επιφυλλίδα για τον Βερμέερ, σε αυτή την εδώ τη στήλη (2 Ιουλίου 2023), συζητήσαμε τον πίνακα «Γυναίκα με ζυγαριά» (π. 1662-1664) και οδηγηθήκαμε, από εσωτερικά στοιχεία του ίδιου του πίνακα σε συνδυασμό με εξωτερικά, στο ερμηνευτικό συμπέρασμα ότι το έργο διαπνέεται από την Καθολική θεολογία και ηθική. Θα επισκεφτούμε τώρα δύο ακόμη πίνακες των ίδιων ακριβώς ετών για να κρίνουμε αν τούτο το συμπέρασμα μπορεί να επεκταθεί και σε αυτούς. Στον πίνακα «Γυναίκα με μαργαριταρένιο περιδέραιο» μια κομψή γυναίκα – οι ανδρικές μορφές σπανίζουν στο έργο του Βερμέερ –, με ένα θαυμάσιο κίτρινο πανωφόρι, κοιτάζεται στον καθρέφτη και στολίζεται, φορώντας το μαργαριταρένιο κολίτσι πύξιν, πάνω στο τραπέζι βρίσκονται άλλα σύνεργα καλλωπισμού, ενώ ο τοίχος, όπου στον προηγούμενο πίνακα υπήρχε η «Τελική κρίση», εδώ είναι εκτυφλωτικά λευκός. Στον πίνακα «Νεαρή γυναίκα με κανάτι του νερού», η γυναίκα κρατάει με το ένα χέρι το ασημένιο κανάτι και με το άλλο το πλίσιο του παραθύρου, το κεφάλι στραμμένο προς το παράθυρο, σε ελαφρά κλίση προς τα κάτω, το βλέμμα απορροφημένο. Στον τοίχο υπάρχει χάρτης και πάνω στο τραπέζι μια κλειστή κοσμηματοθήκη, από την άκρη της οποίας βγαίνει ένα ορμαθός μαργαριταρίων. Υπάρχουν ερμηνευτές, που γνорίζουν το έργο του Βερμέερ ασυγκρίτως καλύτερα από μένα, οι οποίοι ερμηνεύουν ως ηθικές παραβολές τους δύο πίνακες, με όλα τούτα τα σύμβολα της ανθρώπινης κενοδοξίας, στην οποία κατεξοχήν ευεπιφορηή είναι η γυναίκα, τα πολυτίμητα κοσμήματα, τον καθρέφτη, τα πανάκριβα ενδύματα, όλα τα φθαρτά και λείοντα, σε αντίθεση μάλιστα, στον δεύτερο πίνακα, προς το νερό που συμβολίζει την αγνότητα και την καθαρότητα. Μπορεί να έχουν δίκιο, προσωπικά πάντως δεν μπορεί να ακολουθηθεί μια τόσο δεσμευτική ερμηνεία, όταν μάλιστα τα στοιχεία των πινάκων (κοσμήματα, κανάτι νερού, κ.λπ.) δεν είναι μόνο σύμβολα, αλλά και στην περίπτωση που εκλαμβάνονται ως σύμβολα, δεν επιδίδονται μία και μόνη απορροφηφόρνηση.

«Αλληγορία της Καθολικής πίστης» (π. 1670-1674), λεπτομέρεια.

Αποκρυπτογραφώντας
τον πίνακα με τον οποίο
κλείνει το έργο του
ο ζωγράφος
Γιοχάνες Βερμέερ.

Αν πράγματι υπάρχει σε αυτούς τους πίνακες Καθολικισμός, υπάρχει πάντως με τρόπο που δεν μας επιβάλλεται ερμηνευτικά.

Όταν όμως στεκόμαστε μπροστά σε ένα από τα τελευταία έργα του Βερμέερ, την «Αλληγορία της Καθολικής πίστης» (π. 1670-1674), δεν χρειαζόμαστε κανένα επιπλέον κριτήριο για τον Καθολικισμό του. Σε ένα μισοσκοτεινό δωμάτιο-παρεκκλήσι μια καθισμένη γυναίκα, με το δεξί χέρι της στην καρδιά, με τα πόδια της πάνω σε ένα βιβλίο, κάθεται δίπλα σε ένα τραπεζάκι το οποίο λειτουργεί ως Αγία Τράπεζα, όπου δίπλα του υπάρχει ανοικτό βιβλίο, ακάνθιστο στεφάνι και το ιερό Ποτήριο. Το δεξί πόδι της γυναίκας πατά

ει πάνω στην υδρόρογο σφαίρα. Μπροστά στα πόδια της μια πέτρα έχει τοσάκις το κεφάλι το όφρως—«η δε πέτρα ην ο Χριστός», (1 Κορ. 10:4)— και λίγο πιο πέρα ένα δαγκωμένο μήλο. Η αλληγορία του Βερμέερ δεν είναι δύσκολο να αποκριτογραφηθεί, να διατυπωθεί δηλαδή με λόγια το άλλο περί το οποίο αγορεύει ο πίνακας. Η γυναίκα εκφράζει την Καθολική πίστη που θα βασιλέψει σε όλη την οικουμένη, το λευκό χρώμα του ενδυματός της την αγνότητα και το μπλε του ουρανού, ο Διάβολος έχει συντριβεί και το προπατορικό αμάρτημα έχει ξεπαρστεί. Τα σύμβολα αυτά μας είναι οικεία και το νόημά τους γνωστό. Ο Βερμέερ έχει αντλήσει από την ολλανδική έκδοση (1644) τις διατάξεις της «Iconologia» (πρώτη έκδοση 1593) του Cesare Ripa (π. 1555-1622), ο οποίος σύστηνε να εντάσσεται σε μια τέτοια παράσταση και η Θυσία του Αβραάμ, το αιώνιο πρότυπο της πίστης. Ο Βερμέερ όμως δεν ακολούθησε την υπόδειξη του και ζωγράφισε τη Σταύρωση του Χριστού (αντίγραφο πίνακα του

Ιάκωβος Γιορντάνς, 1620) – δική του απόφαση άραγε ή του άγνωστου πελάτη που παράγγειλε τον πίνακα; Τι σημαίνει αυτή η επιλογή; Φανερώνει την ισοσυιτική διαπαιδαγώνησή του, όπως φαίνεται να πιστεύουν ορισμένοι μελετητές του; Ο άγιος Ιγνάτιος Λογιόλα, στα «Πνευματικά Γυμνάσματα», πράγματι προέτρεπε τον πιστό να προσελώνει τον του του στον Εσταυρωμένο. Ήταν όμως ο μόνος; Όλος ο χριστιανισμός αυτό προτείνει. Αν τούτο το επιχείρημα για την ισοσυιτική επιρροή είναι μαχητό, υπάρχει άλλο που είναι αμείχλητο. Από το δάβνι του δωματίου κρέμεται με μπλε κορδόνι μια διάφανη γυάλινη σφαίρα. Το σύμβολο αυτό δεν υπάρχει στον Ρίπα. Ο Ολλανδός ιστορικός της τέχνης Eddy de Jongh, στην εξαιρετική μελέτη του «Pearls of Virtue and Pearls of Vice» (περ. Simiolus, τόμ. 8, τχ. 2, 1975-1976), έδειξε ότι αυτή η σφαίρα υπάρχει στο βιβλίο «Emblematia sacra de fide, spe, charitate» (Ιερά σύμβολα για την πίστη, την ελπίδα, την αγάπη, 1636) του Ινσουίτη θεολόγου και επιστήμονα Guelielmus Hesius (1601-1690). Το σύμβολο συνδέεται με την πίστη και κατατάσσεται μαζί με άλλα κάτω από το μύθο «Capit quod non capit» (συλλαμβάνει αυτό που δεν συλλαμβάνεται). Το νόημα είναι σαφές: όπως η μικρή σφαίρα αναπαριστά το άπειρο σύμπαν, έτσι και το ανθρώπινο πνεύμα μπορεί, χάρη στην πίστη, να συλλάβει αυτό που το υπερβαίνει, να κατανοήσει τον ακατανόητο Θεό. Με όλα όσα έφερε στο φως ο E. de Jongh βεβαιώνεται αναμφίβολα η ισοσυιτική πηγή και πνευματικότητα του έργου αλλά και, κάτι ακόμη πιο σημαντικό, ερμηνεύεται τώρα σωστά εκείνη η ανιγματική διάφανη σφαίρα με φωτίζεται καθαρότερα το νόημα του έργου. Σήμερα, το αριστούργημα αυτό του Βερμέερ, με το οποίο διαλαλείται η Καθολική πίστη, η κρυμμένη και η εμφανής ουσία. Ντελφτ, δεν ανήκει, λόγω του θέματος, στους πιο δημοφιλείς πίνακές του. Η μοίρα πάντως της ζωής και της τέχνης θέλησαν με αυτή τη διακήρυξη να κλείνει το έργο του ο μεγάλος ζωγράφος και έτσι «Η αλληγορία της Καθολικής πίστεως» να αποκτήει εκ των πραγμάτων ξεχωριστή σημασία.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ME TON ANTΩNH MYΛΩNAKH

Ο Αντώνης Μυλωνάκης γεννήθηκε και ζει στην Αθήνα. Μεγάλωσε γράφοντας ιστορίες για την αδελφή του, έχοντας την πάντα κεντρική πρωίδα. Το πρώτο του μυθιστόρημα, «Ο καθρέφτης και η προφητεία του Γκρέινορθ», βραβεύτηκε και γνώρισε ευρεία αποδοχή. Γράφει ποίηση, έχει ολοκληρώσει τρία βιβλία, ενώ το τελευταίο του μυθιστόρημα, «Η πόκαμποξ», κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

Απόγευμα, κάπου ήσυχα, ξαπλωμένος σε μια αιώρα ανάμεσα σε άπειρους κορμούς δέντρων.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
Ενοχές; Οχι. Ντροπή να παραδεχτώ κάποιους τίτλους, ίσως. Κυρίως εϋ-
πεπτα θρίλερ, που η αλήθεια είναι
πως από κάποια ηλικία και μετά,
δυστυχώς, δεν τα απολαμβάνω πια.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Η σκέψη ότι ένα βιβλίο -μόνο ένα- μπορεί να αλλάξει τον κόσμο.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
«Και οι νεκροί ας θάψουν τους νεκρούς τους» του Μιχάλη Αλμπάντη.

Σκιαγραφήστε τον χαρακτήρα και τα βιώματα της ηρωίδας σας με λίγες λέξεις.

Η Αλις έχει μια αθώα, σχεδόν άγια προσέγγιση προς τα πράγματα. Χωρίς παρελθόν και μνήμες ανυπομονε να φτάσει στην Φυλακές, το ασφαλέστερο μέρος στη Νέα Εποχή. Όλα όμως θα αλλάξουν - και κυρίως η ίδια- όταν ακούσει μια ιστορία για την άγνωστη μητέρα της και σχηματίσει τη πρώτη της ανάμνηση. Το κορίτσι, παρότι κινδυνεύει, θα επιμείνει, δείχνοντας απέραντη μεγαλοσύνη στην μνήμη και στον θάνατο.

Πώς θα ήταν η ζωή δίχως αναμνήσεις τελικά;

Δεν θα ήταν ζωή! Χωρίς αναμνήσεις δεν μπορεί να υπάρξει τίποτα, ούτε καν ο Θεός. Ο ίδιος ο άνθρωπος - πάντα από το χέμα και το νερό - χτίζεται από αυτές καθημερινά: κάθε τι που μας συμβαίνει, είτε είναι χαρά είτε τραύμα, βρίσκει τον δρόμο του πάνω στο σώμα. Είναι η μοίρα του ανθρώπου να καμπυλώνει από το βάρος τους, αλλά και ο λόγος που μπορεί να χαμογελάσει πονηρά στη ζωή ένα ελάχιστο πριν από την εκκίνηση.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη **Read**
LIBRARY

Ανδρέας Σαμουήλ
«Τα πιβικόλια. Μεγαλώνοντας
στη Λευκωσία στη δεκαετία του 1950»

Εικόνες από την καθημερινή ζωή ενός παιδιού και των φίλων του, σε μια γειτονιά, ανάμεσα στον Άη Αντώνη και στον Λυκαβηττό.

Ο Ανδρέας Σαμουήλ γεννήθηκε το 1944 στη Λευκωσία. Φοίτησε στην Πρότυπη Αστική Σχολή Αγίου Αντωνίου και στη συνέχεια στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, από το οποίο αποφοίτησε το 1962. Μέχρι το 1961, έζησε στην οδό Ερεσού, μια οδό που βρίσκεται στους πρόποδες του Λυκαβηττού. Όσα γράφονται στο βιβλίο αυτό αφορούν την περίοδο της ζωής του μέχρι αυτή την ηλικία και ρ' αυτή τη γειτονιά. Οι περιπέτειες, τα κατορθώματα, οι γκάφες, και τ' ατέλειωτα παιχνίδια μιας παρέας μικρών, στις αλάνες και στους χωμάτινους δρόμους των γειτονιών μεταξύ του Άη Αντώνη και του Λυκαβηττού. Η γοντεία της δεκαετίας του 1950 για τα μικρά παιδιά, στα χρόνια της ανέχειας, αλλά και της απόλυτης ευτυχίας. Με μόνα όπλα την εφευρετικότητα, τις αναζητήσεις, και τη δημιουργικότητα του κόσμου της εποχής, όταν τίποτε δεν δινόταν έτοιμο. Αναφορά στη ρομαντική Λευκωσία και στις μαγευτικές ομορφιές των χωριών και των παραλίων, όπως τις είδε ένας μικρός πριν από 70 και πλέον χρόνια. Η καθημερινή ζωή στα σπίτια, στους δρόμους, και στο σχολείο, κι η πρόωρη είσοδος των μικρών παιδιών στις δυσκολίες της πραγματικής ζωής. Τέλος, η ενδοσυϊωδης συμμετοχή των αρουστακων ακόμα παιδιών, δίπλα στους μεγάλους, στον αγώνα των Κυπρίων για την ελευθερία. Με 95 παλιές φωτογραφίες, που αφορούν μίαν άλλη Κύπρο, από το 1895 μέχρι το 1959. Ο συγγραφέας Πανεπιστημιακές σπουδές έκανε στην Ελλάδα (Νομικά), στο Ηνωμένο Βασίλειο (MSc in Training), και στις ΗΠΑ (MBA). Υπήρξε αιχμάλωτος του πολέμου του 1974. Έχει συγγράψει το βιβλίο «Καλημέρα Ήλιε - Ο χαμένος πόλεμος του 1974».

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διανέμεται από την εφαρμογή Read Library.
Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com/> για πληρο-
φορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασιθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

ΣΩΤΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
Ακου το λιοντάρι
εκδ. Πατάκη, σελ. 352

Πολλές οικογένειες σε ένα μυθιστόρημα. Δυσκόλτα τα πράγματα. Καβγάδες, κληρονομικά, πτωχεύσεις, αρρώστιες, απιστίες, ανιέρπες συμμαχίες, καταθλίψεις, ουδερμοί και ζύλωδαρμοί. Η Σώτη Τριανταφύλλου ξεσπιαθώνει γράφοντας για την ελληνική οικογένεια, μια παραλλαγή της ανθρόπινς κωμωδίας, της ανυπέρβλητης γελοιότητας της ανθρωπότητας. Τρία ανδρόγυνα πρωταγωνιστούν στο μυθιστόρημα. Ο Χρήστος και η Φραγκίσκη Λεοντάνη με τους δύο γιους τους, τον Σαράνη και τον Ηλία, και τις συζύγους τους, τη Μάντη και τη Μυρτώ, αντίστοιχα. Οι ολοι τους, αργά ή γρήγορα, οδηγούνται στην εξαθλίωση. Το μεγαλύτερο ζεύγος πεθαίνει με διαφορά λίγων χρόνων, αποδεκατισμένο από τους εξευτελισμούς που ενέχει η κατακάλυψη προς τον θάνατο. Σειρά έχει ο Ηλίας, ο οποίος πέφτει σε κόμμα έπειτα από τροχαίο δυστύχημα. Οι υπόλοιποι περιμένουν ανήσυχροι την ταπείνωση που τους αναλογεί. Οι ολοι τους μέτριοι, αφόρητα αξιολύπητοι. «Ελευθεροί να

γίνουμε αυτό που πάντα επιθυμούσαμε: τελείως ασήμαντοι».

Ο εγκατεστημένος θάνατος του Ηλία μοιάζει να ερεθίζει τις ήδη καταπονημένες νευρώσεις των συγγενών του. Καλοαναθρεμμένοι σαρανταπεντάρηδες, βλέπουν ελαφνικά τη ζωή να τους δείχνει τα δόντια της. «Drame bourgeois». Η Μάντυ καταπίνει χούφτες λεξοτανίλ, ανήμπορη να καταπνίξει τον μόνιμο τρόμο της. Μολοντί δεινή στις κατασκευές και τις επισκευές, αδυνατεί να φτιάξει ένα στέρεο έδαφος κάτω από τα πόδια της. Η Μυρτώ θρηνεί τον ετοιμόθάνατο σύζυγο, δι-

 αρκώς έτοιμη να πάθει την «κρίση του Εφορκιστή». Ο Σαράντς αναπολεί την εποχή που αγαπόνταν με τον αδελφό του. Από το παράθυρο του νοσοκομειακού δωματίου κοιτάζε το πάρκινγκ. Εκεί είχε στήσει κάποτε τη σκηνή του ένατοίγκρο. Ο Σαράντς θυμόταν με συγκίνηση πως εκείνος και ο Ηλίας είχαν ποζάρει μπροστά στην

πολαρόντ του μπαμπά τους μα-
ζι με δυο λιοντάρια. Το τσίρκο θα
τους ακολουθούσε και στην ενήλι-
κη ζωή τους, μόνο που εκείνοι δεν
διέθεταν ταλέντο θηριοδασαστή.
Η νοσταλγία συνιστά το δεσπό-
ζον μοτίβο του μυθιστορήματος
και πολύ εύστοχα εκλύεται από τα

νεκρό σώμα του Ηλία. Ο τελευταίος, όσο ακόμα ζούσε, φανταζόταν τη ζωή σαν ατελείωτο πάρτι, που είχε τελειώσει προτού εκείνος γεννηθεί. Το μυαλό του ήταν κατάμεστο από ροκ εντ ρολ, θρυλικές μπάντες και μυθικές κιθάρες. «ο Ηλίας έμοιαζε να έχει ζήσει έναν αιώνα μουσικής κι έναν αιώνα υύ-

θων». Θα ήθελε να είχε ζήσει τη νεανική ζωή της θείας του της Καρολίνας, η οποία έφασάνε τη δικτακτία του '70. «Η Καρολίνα σκεφτόταν πως ο Ηλιás αναπολούσε ένα παρελθόν που δεν ήταν ποτέ παρόν». Η ίδια ήξερε πως «δεν είχε κανένα ταλέντο». Πόσο μάλλον σε δόξες. Αλλωστε, ανέκαθεν «η ζωή ήταν άνοστο και τιποτένια».

Το μυθιστόρημα που διαβάζουμε θα μπορούσε να είναι το μυθιστόρημα της Ερσνς Μυλωνά, αν η τελευταία έγραφε καλά. Εκείνη έγραφε απλώς καλούς στίχους, σύμφωνα με την αμόρφωτη αναγνώστρια Καρολίνα Κайсарη. Η Ερσνς παλιά ερωμένη του Χρήστου Λεοντάρη γνώριζε τα πάθη, τις νίκες και τις ντροπές της οικογένειάς και στο μυθιστόρημά της τα εξιστορούσε, μεταμφιεζόντας τα ληστονάρια σε αρκούδες. Μια καταφανής υποθέτησις. «Η Καρολίνα αναρωπιόταν αν το “Άκου την αρκούδα” ήταν κάτι περισσότερο από ένα ελαφρό ανάγνωσμα – όχι ότι είχε σημασία».

Εμείς διαβάζουμε το μυθιστόρημα της Ερως στην κλασική της καλύτερη δυνατή εκδοχή του, γραμμένο δηλαδή από την Τριανταφυλλού. Ξιγούρα «περισσότερο από ένα ελαφρύ ανάγνωσμα», αλλά τι σημασία έχει η ελαφρότητα μπροστά σε μια χιονιστή βιάδα προσφώνου. Η Τριανταφυλλού, προσφέροντας στους ήρωές της ένα προσεγγιμένο μυθοπλαστικό περιβάλλον, τους λανθάνει σελίδα στη σελίδα τον μέγαντινός οδοκοβόρου σαρκασιού. Η έμπειρη γραφή σε συνδυασμό με την αφηγηματική τεχνική, αποκαλύπτουν βαθμιαία ένα σφαγείο ειρωνείας.

Ανδρέας Σαμουήλ

**«Τα πιβικόλια. Μεγαλώνοντας
στη Λευκωσία στη δεκαετία του 1950»**

Εικόνες από την καθημερινή ζωή ενός παιδιού και των φίλων του, σε μια γειτονιά, ανάμεσα στον Άη Αντώνη και στον Λυκαβηττό.

Ο Ανδρέας Σαμουήλ γεννήθηκε το 1944 στη Λευκωσία. Φοίτησε στην Πρότυπη Αστική Σχολή Αγίου Αντωνίου και στη συνέχεια στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, από το οποίο αποφοίτησε το 1962. Μέχρι το 1961, έζησε στην οδό Ερεσού, μια οδό που βρίσκεται στους πρόποδες του Λυκαβηττού. Όσα γράφονται στο βιβλίο αυτό αφορούν την περίοδο της ζωής του μέχρι αυτή την ηλικία και ρ' αυτή τη γειτονιά. Οι περιπέτειες, τα κατορθώματα, οι γκάφες, και τ' ατέλειωτα παιχνίδια μιας παρέας μικρών, στις αλάνες και στους χωμάτινους δρόμους των γειτονιών μεταξύ του Άη Αντώνη και του Λυκαβηττού. Η γοντεία της δεκαετίας του 1950 για τα μικρά παιδιά, στα χρόνια της ανέχειας, αλλά και της απόλυτης ευτυχίας. Με μόνα όπλα την εφευρετικότητα, τις αναζητήσεις, και τη δημιουργικότητα του κόσμου της εποχής, όταν τίποτε δεν δινόταν έτοιμο. Αναφορά στη ρομαντική Λευκωσία και στις μαγευτικές ομορφιές των χωριών και των παραλίων, όπως τις είδε ένας μικρός πριν από 70 και πλέον χρόνια. Η καθημερινή ζωή στα σπίτια, στους δρόμους, και στο σχολείο, κι η πρόωρη είσοδος των μικρών παιδιών στις δυσκολίες της πραγματικής ζωής. Τέλος, η ενδοσυϊωδης συμμετοχή των αρουστακων ακόμα παιδιών, δίπλα στους μεγάλους, στον αγώνα των Κυπρίων για την ελευθερία. Με 95 παλιές φωτογραφίες, που αφορούν μιναν άλλη Κύπρο, από το 1895 μέχρι το 1959. Ο συγγραφέας Πανεπιστημιακές σπουδές έκανε στην Ελλάδα (Νομικά), στο Ηνωμένο Βασίλειο (MSc in Training), και στις ΗΠΑ (MBA). Υπήρξε αιχμάλωτος του πολέμου του 1974. Έχει συγγράψει το βιβλίο «Καλημέρα Ήλιε - Ο χαμένος πόλεμος του 1974».

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διανέμεται από την εφαρμογή Read Library.
Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com/> για πληρο-
φορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασιθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Ταξίδια στο Διάστημα, ιστορίες με ρομπότ, ταξίδια στον χρόνο, ιστορίες με τέρατα, ιστορίες με εξωγήινους κ.ά. Η επιστημονική φαντασία στην Ελλάδα δεν κατάφερε να περάσει στα νερά του μείνστριμ, όπως για παράδειγμα κατάφερε το αστυνομικό μυθιστόρημα.

Στο άπειρο σύμπαν του φανταστικού

Η «Κ» παρουσιάζει μερικά από τα καλύτερα βιβλία επιστημονικής φαντασίας που κυκλοφορούν στα ελληνικά

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**

Μολονότι δεν είναι λίγοι όσοι υποστηρίζουν πως η επιστημονική φαντασία (Ε.Φ.) γεννήθηκε μιλώντας ελληνικά, με τον περίφημο «Ικαρομένιππο» του Λουκιανού (125-180 μ.Χ.) που άλλωστε έδωσε το όνομά του και στα βραχύβια ετήσια ελληνικά βραβεία Ε.Φ. Ικαρομένιππος (1996-2000), το είδος ξεκίνησε «επισήμως» με τον «Φρανκενστάιν» (1884-1967) της Μαίρης Σέλεϊ, ενώ ο όρος επινοήθηκε πριν από περίπου έναν αιώνα από τον Αμερικανό εκδότη Χιούγκο Γκέρνσμπακ (1884-1967).

Στη χώρα μας υπήρξαν πολλές εκδόσεις την πρώτη πεντηκονταετία της εκρηκτικής ανάπτυξης του είδους, ωστόσο το μεγάλο μπαμ γίνεται με τις δύο μεγάλες συγκεντρωτικές σειρές του Εξάντα στο τέλος της: την τετράτομη χρονολογική «Ανθολογία Επιστημονικής Φαντασίας» (1976-77, τ. 1: 1934-50, τ. 2 & 3: 1951-65, τ. 4: 1966-76) και την εξάτομη «Θεματική Ανθολογία Επιστημονικής Φαντασίας» (1977-79: Ταξίδια στο Διάστημα, Ιστορίες με ρομπότ, Ταξίδια στο χρόνο, Ιστορίες με τέρατα, Ιστορίες με εξωγήινους, Τα παιδιά του 2000), και οι δύο σε επιμέλεια του πονιέρου Βασίλη Καλλιπολίτη. Η χρονολογική σειρά κυκλοφορεί και σήμερα, από τις εκδόσεις Μίλτος/Εξάντας, με την απαραίτητη προσθήκη μάλιστα ενός πέμπτου τόμου με διηγήματα των ετών 1976-2000 (επιλογή και μετάφραση Χριστόδουλος Λιθαράς).

Παρ' όλα αυτά, παρά τις πολλές εκδόσεις, τα ειδικά περιοδικά, τους εξειδικευμένους οίκους και βιβλιοπωλεία, το genre με τους περισσότερους τίτλους και πιθανώς τους πιο φανατικούς φίλους σε όλο τον κόσμο, στην Ελλάδα δεν κατάφερε να περάσει στα νερά του μείνστριμ, όπως για παράδειγμα τα κατάφερε –

και ευτυχώς– το αστυνομικό. Έτσι, δεν είναι καθόλου σπάνιο το φαινόμενο να διαβάζουμε σε κριτικά σημειώματα για βιβλία Ε.Φ., κλασικών και σύγχρονων, ότι «παίζουν με το είδος», ότι «χρησιμοποιούν κάποιες από τις συμβάσεις του είδους», ότι «υπερβαίνουν το είδος» κ.ο.κ., ενώ απλούστατα όλες αυτές οι παρατηρήσεις αφορούν το σύνολο των έργων Ε.Φ., που ασφαλώς δεν ξεχωρίζουν μεταξύ τους από το αν είναι εμπορική τα μεν ή λογοτεχνική πεζογραφία τα δε, αλλά από το θέμα τους.

Έτσι, αμιγής Ε.Φ. είναι βέβαια το «Μη μ' αφήσεις ποτέ» του Καζούο Ισιγκούρο (μετάφραση Αργυρώ Μαντόγλου, εκδ. Ψυχογιός) και ο «Δρόμος» του Κόρμακ Μα-

Το είδος ξεκίνησε «επισήμως» με τον «Φρανκενστάιν» (1818) της Μαίρης Σέλεϊ, ενώ ο όρος επινοήθηκε πριν από περίπου έναν αιώνα από τον Αμερικανό εκδότη Χιούγκο Γκέρνσμπακ.

κάρθι (μετάφραση Αύγουστος Κορτώ, εκδ. Καστανιώτη), ή η «Συνωμοσία εναντίον της Αμερικής» του Φίλιπ Ροθ (μετάφραση Ηλίας Μαγκλίνης, εκδ. Πόλις) και το «1Q84» του Χαρούκι Μουρακάμι (μετάφραση Μαρία Αργυράκη, εκδ. Ψυχογιός).

Η Ε.Φ. δύσκολα συστήνεται σε κάποιον: την Ε.Φ. συνήθως την ανακαλύπτουν οι αναγνώστες της, είτε γίνουν φαν εντέλει είτε όχι. Αν μη τι άλλο, είναι πολλοί εκείνοι που δεν αγαπούν καθόλου το φανταστικό εν γένει (Ε.Φ., φάνταζι, τρόμος). Παρά ταύτα, αμέσως παρακάτω θα

προτείνουμε ένα μικρό μέρος της σύγχρονης βιβλιογραφίας Ε.Φ., περιοριζόμενοι λόγω του χώρου στα ξένα μυθιστορήματα και διηγήματα, σύγχρονα και μη.

Η Τριλογία της Νότιας Ζώνης του Τζεφ Βάντερμιερ, δηλαδή τα μυθιστορήματα «Αφανισμός», «Επιβολή» και «Αποδοχή» (μετάφραση Μιχάλης Μακρόπουλος, εκδ. Καστανιώτη), είναι κορυφαίο δείγμα του είδους, ενώ το πρώτο μεταφέρθηκε με μεγάλη καλλιτεχνική επιτυχία και στον κινηματογράφο από τον Αλεξ Γκάρλαντ. Του ίδιου, και πάλι από τον Καστανιώτη, συστήνουμε οπωσδήποτε και το «Μπορν» (μετάφραση Χριστόδουλος Λιθαράς). Ο «Πάγος» της Άννας Καβάν (μετάφραση Λευτέρης Καλοσπύρος, εκδ. Gutenberg) είναι ένα κλασικό μετα-αποκαλυπτικό (και άκρως φεμινιστικό) μυθιστόρημα που ξαφνιάζει τον αναγνώστη ακόμη και σήμερα.

Το «Μέρα/Νύχτα: Ταξίδια στο σκριπτόριο» και «Ανθρώπος στο σκοτάδι» του Πολ Οστερ (μετάφραση Μαρία Ευλούρη, εκδ. Μεταίχμιο) είναι ένα εντελώς ιδιαίτερο διπλό βιβλίο, ενός από τους ούτως ή άλλως εντελώς ιδιαίτερους Αμερικανούς συγγραφείς – μάλιστα, δεν είναι η πρώτη φορά που ο Οστερ ασχολείται με την Ε.Φ. ή το φανταστικό. Η «Συμβίωση» του Guy Morys (μετάφραση Χριστίνα Παναγιώτου) και το «Μίκι7» του Edward Ashton (μετάφραση Ειρήνη Γεωύργα) είναι δύο ενδιαφέροντες τίτλοι Ε.Φ. που κυκλοφόρησαν φέτος από τη Διόπτρα. Η Σιλβία Μορένο-Γκαρσία με το «Mexican Gothic» (μετάφραση Εφφ Τσιρώνη) και το κλασικό «Οι κεφαλές του Κέρβερου» του Φράνσις Στίβενς» (μετάφραση Μιχάλης Μακρόπουλος) είναι δύο ασφαλείς επιλογές από τον Κλειδαρίθμο – που εκδίδει βέβαια και τα άπαντα του σπουδαίου Στίβεν Κινγκ, όπου επίσης έχουμε μερικές προτά-

σεις Ε.Φ. (αλλά τρόμου κυρίως), με πιο γνωστό το μεγαλοφυές και αζεπέραστο «Κοράκι» (μετάφραση Αντώνης Καλοκύρης), το απόλυτο μετα-αποκαλυπτικό μυθιστόρημα.

Η «Εκπνοή» του Τεντ Τσιανγκ (μετάφραση Μαργαρίτα Ζαχαριάδου, εκδ. Ικαρος) είναι μία από τις καλύτερες συλλογές διηγημάτων Ε.Φ. που γράφτηκαν στον αιώνα μας. Κατά πολλούς, συγκρίνεται μόνο με την πρώτη συλλογή του ίδιου, «Ιστορίες της ζωής σου» (μετάφραση Δημήτρης Αρβανίτης, εκδ. Κέδρος). Εκπληκτικός συγγραφέας, πολύ μεγάλου ειδικού βάρους. Και πάλι από τον Ικαρο, προτείνουμε τον «Σταθμό Εντεκα» και τη «Θάλασσα της πρεμίας» της Εμίλι Σαιντ Τζον Μάντελ (και τα δύο σε μετάφραση της Βάσιας Τζανακάρη), μιας εκπληκτικής συγγραφέως, ενώ επιστρέφοντας στον Κέδρο βρίσκουμε τον σπουδαίο Τζ. Γκ. Μπάλαντ, με τρία βιβλία: «Super-Cannes» (μετάφραση Αρνης Σφακιανάκης και Ηρώ Σκάρου), «Crash» (μετάφραση Γιώργος-Ικαρος Μπαμπασάκης και Σώτη Τριανταφύλλου) και «High-Rise» (μετάφραση Αποστόλης Πρίτσας). Ο Μπάλαντ είναι μία κατηγορία από μόνος του, ένας μοναχικός πεζογράφος μεγάλων αποστάσεων της Ε.Φ.

Ο Αντι Γουίρ

Οι εκδόσεις Παπαδόπουλος μας έχουν γνωρίσει τον ιδιαίτερα επιτυχημένο σύγχρονο συγγραφέα Ε.Φ. Αντι Γουίρ, που μέχρι τώρα μετράει τρία μυθιστορήματα Ε.Φ.: «Ανθρώπος στον Άρη» (μετάφραση Κώστας Χαρβάτης, και βέβαια μία μεγάλη επιτυχία στον κινηματογράφο), «Αρτεμις» (μετάφραση Χριστόδουλος Λιθαράς) και «Αποστολή Χαίρε Μαρία» (μετάφραση Βαγγέλης Προβιάς). Επίσης μεγάλη επιτυχία στο σινεμά, σε σκηνοθεσία Στίβεν Σπίλμπεργκ, έκανε και το

«Αν είσαι έτοιμος, πάτα enter» του Ερνεστ Κλάιν (μετάφραση Αλέξης Καλοφωλιάς, εκδ. Πατάκη). Και πάλι στον Πατάκη, έχουμε το «Εξάισιο πτώμα» της Αργεντινής συγγραφέως Αγκουστίνια Μπαστερίκα (μετάφραση Χριστίνα Θεοδοροπούλου), το πιο ανατριχιαστικό βιβλίο της παρούσας συνοπτικής καταγραφής. Στις εκδόσεις Δώμη βρίσκουμε τη Λιλιάνα Κολάνσι από τη Βολιβία, η ανησυχαστική συλλογή διηγημάτων της οποίας («Λάμπετε στο σκοτάδι», μετάφραση Αγγελική Βασιλάκου) είναι τυλιγμένη με μια κουρτίνα ζόφου, αλλά και το «Κρέας για τους λύκους» του Χάρι Κούνζρου (μετάφραση Δέσποινα Κανελλοπούλου), ένα μυθιστόρημα στο οποίο πολλοί βλέπουν ένα Matrix των καιρών μας.

Η Τριλογία της Νότιας Ζώνης του Τζεφ Βάντερμιερ, δηλαδή τα μυθιστορήματα «Αφανισμός», «Επιβολή» και «Αποδοχή», είναι κορυφαίο δείγμα του είδους.

Ενα από τα μεγαλύτερα ονόματα της Ε.Φ. είναι αυτό της Ούρσουλα Κ. Λε Γκεν. Εκτός από τους έξι τόμους του φάνταζι έπους της, της «Γαιοθάλασσας», που κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Αίολος, έναν οίκο με μακρά παράδοση στην Ε.Φ. και στο φανταστικό γενικώς, στον ίδιο εκδοτικό βρίσκουμε τα βιβλία της, «Η λέξη για τον κόσμο είναι δάσος» (μετάφραση Πάνος Τομαράς) και «Ανταποκρίσεις από άλλες διαστάσεις» (μετάφραση Βαγγέλης Προβιάς). Και πάλι από τον Αίολο, προτείνουμε το «Περιφερειακό»

του προφήτη της Ε.Φ., Ουίλιαμ Γκίμπσον (μετάφραση Γιώργος Μπαρουχής), που μεταφέρθηκε πρόσφατα και στην τηλεόραση, και σημειώνουμε τα κλασικά μυθιστορήματα «Οι πρώτοι άνθρωποι στο φεγγάρι» (μετάφραση Πάνος Τομαράς) του σκαπανέα της Ε.Φ., Χ. Τζ. Ουέλς, και «Ταξίδι στον Αρκτούρο» (μετάφραση: Θωμάς Μαστακούρης) του πρωτοπόρου Ντέιβιντ Λίντσεϊ.

Ο Anubis, οίκος εξειδικευμένος στο φανταστικό, έχει κάνει ένα μπαράζ εκδόσεων νέων και κλασικών τίτλων τους τελευταίους μήνες. Ηδν έχουν εκδοθεί δύο μυθιστορήματα του «πρώταν» της Ε.Φ. Ρόμπερτ Χάινλαϊν, οι «Στρατιώτες του σύμπαντος» (μετάφραση Γιώργος Αγγελίδης) και το «Διπλό αστέρι» (μετάφραση Βασίλης Αθανασόπουλος), ενώ πρόσφατα επανακυκλοφόρησε το περίφημο «Ακόμα και οι Θεοί» (μετάφραση Βασίλης Αθανασόπουλος) του μεγάλου συγγραφέα του είδους, Ισαάκ Ασίμοφ. Του Ασίμοφ, πάντα από τον Anubis, είναι βέβαια και η μεγαλειώδης σειρά του Θεμελίου, έργο-ορόσημο για την Ε.Φ., αλλά και το «Εγώ, το ρομπότ» (μετάφραση Θωμάς Μαστακούρης), ένα από τα πιο γνωστά του βιβλία. Χωρίς να ξεχνάμε πως από τις ίδιες εκδόσεις κυκλοφορούν τα βιβλία της περιφημής (και δύο φορές λαμπρά κινηματογραφημένης) σειράς «Dune» του Φρανκ Χέρμπερτ, αξίζει να σημειώσουμε την επίσης κλασική σειρά «Worldwar» του Χάρι Τέρλνταβ (κυκλοφόρησαν οι πρώτοι τέσσερις τόμοι), το σύγχρονο «Helldivers» (σειρά μπεστ σέλερ βιβλίων με ωραία, ριπρ ατμόσφαιρα – ήδη κυκλοφορούν οι δύο πρώτοι τόμοι) και την τριλογία «Σίλο» του Χιου Χάουι, την τηλεοπτική μεταφορά της οποίας παρακολουθούμε στο Apple TV+, σε μια πανηγυρική αξιόλογη παραγωγή.

Το πιο ανατριχιαστικό βιβλίο της παρούσας συνοπτικής καταγραφής.

Ένα κλασικό μυθιστόρημα που ξαφνιάζει ακόμη και σήμερα.

Μία από τις καλύτερες συλλογές διηγημάτων Ε.Φ. του αιώνα μας.

Το μυθιστόρημα στο οποίο πολλοί βλέπουν ένα Matrix των καιρών μας.

«Στρατιώτες του σύμπαντος», του «πρώταν» του είδους Ρ. Χάινλαϊν.

Το «Μέρα - Νύχτα» είναι ένα εντελώς ιδιαίτερο διπλό βιβλίο.

Αυτισμός, μια περιπέτεια ενσυναίσθησης

Η εμπειρία μιας θαρραλέας μπτέρας μάς βοηθάει να συμφιλιωθούμε με δύσκολες πλευρές του εαυτού και των αγαπημένων μας

ΑΔΑ ΣΤΑΜΑΤΑΤΟΥ
Τι έχει ο Γιάννης;
Μιλώντας στα παιδιά για τον αυτισμό
Επιμέτρο: Γιάννης Παπακωνσταντίνου, παιδοψυχίατρος, διευθυντής ΙΠΑΠ «Η Θεοτόκος»,
Εικόνες: Αγγελική Ρελάκη
Εκδ. Μεταίχμιο, 2023, σελ. 38

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Η **συγγραφέας** με κέρδισε με μια της φράση όταν, πριν ακόμα διαβάσω το βιβλίο, αναζήτησα τη σελίδα της στο Facebook και παρακολούθησα βίντεο με συμμετοχή της σε εκδήλωση. Την άκουσα λοιπόν να λέει περίπου τα εξής, απαντώντας σε (όχι και τόσο νομτούς, όπως ανέφερε) αμφισβητίες της δυνατότητάς της να βρει, μετά το διαζύγιο, σύντροφο, ούσα μπτέρα παιδιού με αναπηρία (εν προκειμένω παιδιού με αυτισμό): γιατί να έχω δυσκολία εγώ να με πάρει κανείς για σύντροφο και όχι π.χ. ένας άνδρας 45 χρόνων που πηγαίνει τα ρούχα στη μαμά του για πλύσιμο; Μια όμορφη γυναίκα, με χιούμορ και επικοινωνιακό χάρισμα: μια μαραθωνοδρόμος που χρησιμοποιεί τον αθλητισμό, όπως και αυτό το σημαντικό βιβλίο για να ευαισθητοποιήσει στο ζήτημα του αυτισμού μια πολύ καθυστερημένη κοινωνία, την ελληνική, στην οποία αντιστοιχεί ένα απαράδεκτα αμέτοχο κράτος;

Στόχος του βιβλίου είναι προπάντων τα άλλα παιδιά αλλά και οι γονείς τους. Δεν έχω τον παραμικρό ενδοιασμό να μοιραστώ την αισιοδοξία της συγγραφέας ότι τα παιδιά, αν ενημερωθούν,

αν καταλάβουν, μπορούν να πλαισιώσουν ευεργετικά όχι μόνο το αυτιστικό αλλά και το κάθε ανάπηρο, το κάθε διαφορετικό παιδί. Όταν δουν σε μian από τις πρώτες σελίδες την εικόνα με το στρογγυλό κεφάλι και τις πολύχρωμες

Διαβάζοντας το βιβλίο, παρομοιάζω αυθόρμητα στο μυαλό μου τον αυτισμό με μια διαρκή κρίση άγχους που χρειάζεται στοιχειώδη βοήθεια ώστε να μπουn τα πράγματα σε ασφαλή σειρά.

μουτζούρες εντός του και διαβάζουν: «Φαντάσου τον ανθρώπινο εγκέφαλο με πολλά πολλά καλώδια που πρέπει να μπουn στη σωστή πρίζα. Στον Γιάννη κάποια καλώδια έχουν υπερδευτεί και έχουν γίνει ένα μεγάλο κουβάρι στο κεφάλι του», ενώ παρακάτω θα μάθουν ότι «μερικά καλώδια δεν θα μπουn ποτέ στη σωστή πρίζα στον εγκέφαλό του. Θα μείνουν μπλεγμένα για όλη του τη ζωή», θα έχει ήδη συντελεστεί ένα ευφάνταστο, ελκυστικό βήμα για να προσεγγίσουν την άλλη πραγματικότητα. Και αυτή η άλλη πραγματικότητα, του αυτισμού, στο υπό συζήτηση βιβλίο δίνεται, τολμώ να πω, όχι ωραιοποιημένη αλλά, με τον τρόπο της, γοητευτική. Στοιχηματίζω ότι προχωρώντας παρακάτω, διαβάζοντας και μα-

Στόχος του βιβλίου της Αδας Σταματάτου είναι προπάντων τα άλλα παιδιά αλλά και οι γονείς τους. Η συγγραφέας αισιοδοξεί ότι αν τα παιδιά ενημερωθούν, αν καταλάβουν, μπορούν να πλαισιώσουν ευεργετικά όχι μόνο το αυτιστικό αλλά και το κάθε ανάπηρο, το κάθε διαφορετικό παιδί.

θαίνοντας περισσότερα για τον αυτισμό, πολλές και πολλοί από εμάς τους ενήλικους θα νιώσουμε μέχρι και παράξενα ρίγη οικειότητας. Σαν κάποιος, περιγράφοντας αυτή τη μορφή διαφορετικότητας και αναπηρίας να μοχλεύει ταυτόχρονα και μύχιες πλευρές της δικής μας ύπαρξης. As φέρω ένα παράδειγμα.

Δεν είμαστε, σίγουρα, λίγες και λίγοι όσες και όσοι περάσαμε ή

περνάμε κρίσεις άγχους ή κατάθλιψης. Τότε, είτε με τη βοήθεια ειδικών είτε αυτοσχεδιάζοντας εμπειρικά, φτιάχνουμε για τον εαυτό μας πολύ οργανωμένα σχέδια καθημερινής επιβίωσης (μέχρι να ξεναβρούμε τα νερά μας). Αυτά τα σχέδια μπορεί να μας τα θυμίσει ο πίνακας με τα αυτοκόλλητα, που οι γονείς του αυτιστικού παιδιού ετοιμάζουν κάθε βράδυ «με εικόνες που του δείχνουν τι ακριβώς

πρέπει να κάνει καθημερινά και με ποια σειρά». Διαβάζοντάς το, παρομοιάζω αυθόρμητα στο μυαλό μου τον αυτισμό με μια διαρκή κρίση άγχους που, για να αντιμετωπιστεί, χρειάζεται η στοιχειώδης αυτή βοήθεια: να μπουn τα πράγματα σε μian απλή, ασφαλή σειρά.

Μετά ενημερωνόμαστε για άλλες συνθήκες του Γιάννη και των παιδιών που του μοιάζουν. Οτι, π.χ., τους αρέσει να κάνουν ή να λένε πολλές φορές το ίδιο πράγμα. Οποιος όμως έχει επαφή με πολύ μικρά παιδιά ή με πολύ ηλικιωμένους, γνωρίζει πως ανάλογες συμπεριφορές χαρακτηρίζουν και αυτούς. Καμιά φορά οι «κανονικοί» και οι «ώριμοι» χάνουν την υπομονή τους με τις υπερβολικές φωνές, τους υπερβολικούς ενθουσια-

σμούς, τις υπερβολικές επιμονές και εμμονές – με όλα τούτα μοιάζει ο αυτισμός αλλά τίποτε από αυτά δεν μας είναι, στην πραγματικότητα, εντελώς άγνωστο. Σωστά μαντεύετε: η μαθητεία στον αυτισμό που προτείνει η Σταματάτου με το βιβλίο της μπορεί να ιδωθεί και ως μια περιπέτεια ενσυναίσθησης, για να διεκρινούμε τις ανοχές και να συμφιλιωθούμε με δύσκολες πλευρές του εαυτού μας και των αγαπημένων μας.

As χαμηλώσουμε λίγο την τηλεόραση των νευρών και της ανασφάλειάς μας όπως, στο βιβλίο, ο παππούς και η γιαγιά μαθαίνουν σιγά σιγά να χαμλώνουν τα φώτα και τον ήχο της δικής τους τηλεόρασης, για χάρη του κάθε ζορισμένου Γιάννη, μέσα μας και γύρω μας.

LOVE 100.7FM 98.1 & 105.7

Ακούς ό,τι αγαπάς όλες τις ώρες

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10 ΠΡΩΤΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 11.9%

ΣΟΦΙΑ ΠΡΩΙΜΟΥ

10-13 ΠΡΩΤΗ ΜΕΣΗΜΕΡΙΑΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 12.6%

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24 ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 13.2%

Facebook Twitter Instagram @lovecmcyprus

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ SYMMETRON MARKET RESEARCH ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΑΪΟΥ - ΙΟΥΛΙΟΥ 2022 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΗΛΙΚΙΩΝ 13-80.

Έρευνα ΣΠΚ: Ακροαματικότητα Μαρτίου - Μαΐου 2023

DEEJAY RADIO 29.5%

MIX FM 27.6%

ΚΛΙΚ FM 25.1%

ANT1 24.9%

SFERA 23.6%

No1 ΝΕΑΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ηλικίες 18-24 ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

DEEJAY 93.5 RADIO

Έρευνα ΣΠΚ: Ακροαματικότητα Μαρτίου - Μαΐου 2023

Το ανήσυχο πνεύμα ενός φυλακισμένου

Αγώνας για ελευθερία και δικαιοσύνη στη μεταφρανκική Ισπανία

Η απόδραση του '77 ★★ ★
ΔΡΑΜΑ (2022)
Σκηνοθεσία: Αλμπέρτο Ροντρίγκεζ
Ερμηνείες: Μιγκέλ Χεράν, Χαβιέ Γκουτιέρεζ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο δημιουργός του εξαιρετικού αστυνομικού θρίλερ «Το μικρό νησί», Αλμπέρτο Ροντρίγκεζ, επιστρέφει με άλλο ένα αξιόλογο φιλμ, το οποίο μπλέκει την αγωνιώδη, βασισμένη σε αληθινά γεγονότα, πλοκή του με την ιστορία της μεταφρανκικής Ισπανίας. Βρισκόμαστε στην επαύριο της πτώσης της δικτατορίας και ο νεαρός λογιστής, Μανουέλ (Μιγκέλ Χεράν), μπαίνει στη φυλακή καταδικασμένος για υπεξαίρεση. Σταδιακά θα μάθει να υπομένει τις σκληρές συνθήκες και τη βία των δεσμοφυλάκων, περιμένοντας την πολυπόθητη γενική αμνηστία, η οποία ωστόσο θα έρθει μόνο για τους πολιτικούς κρατούμενους. Τελικά, ο ίδιος μαζί με μερικούς από πρωτεργάτες και τη βοήθεια κάποιων προοδευτικών δικηγόρων θα ξεκινήσουν έναν ανένδοτο αγώνα για δικαιοσύνη και ελευθερία.

Ο Ροντρίγκεζ αντλεί έμπνευση από την ιστορία μιας θυρλικής απόδρασης από τη φυλακή Μοντέλο της Βαρκελώνης, προκειμένου να στήσει το δικό του δράμα μέσα στο σκηνικό του εγκλεισμού. Ο πρωταγωνιστής του, ερμηνευμένος από τον γνωστό μας Μιγκέλ Χεράν του «La Casa de Papel», δεν έχει αρχικά ιδέα από τους κώδικες και τη φρίκη των φυλακών, όμως χάρη στον ισχυρό χαρακτήρα του γρήγορα θα ορθοποδήσει και θα αναλάβει πρωτοβουλίες. «Αν η χώρα ξεκινάει από το μηδέν, το ίδιο κι εμείς», υποστηρίζουν οι κρατούμενοι, ωστόσο η Δημοκρατία που κάνει τα πρώτα

της αβέβαια βήματα, έχει ακόμη ριζωμένο βαθιά τον φρανκικό συντηρητισμό, την ακραία βία και τις φασιστικές τακτικές που μεταχειριζόταν επί δεκαετίες η εξουσία.

«Αυτό που μου έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση ήταν η ύπαρξη ενός συνδικάτου φυλακισμένων που λειτουργούσε ως διαμεσολαβητής και είχε μια εξουσία που αναγνωριζόταν απ' όλους. Ήταν σαν να είχε σταματήσει ο χρόνος γι' αυτούς, και

«Ομοφυλόφιλοι, αναρχικοί, άστεγοι και ψυχιατρικοί κρατούμενοι εξισώνονταν με δολοφόνους και ληστές. Οι κρατούμενοι έκαναν ό,τι μπορούσαν ώστε να ακουστούν».

οι συνθήκες ήταν απaráλλαχτες με αυτές του παρελθόντος, δηλαδή μεσαιωνικές και απάνθρωπες. Ομοφυλόφιλοι, αναρχικοί, άστεγοι και ψυχιατρικοί κρατούμενοι εξισώνονταν με δολοφόνους και ληστές. Όμως, τελικά, αυτή η πνοή ελευθερίας έφτασε και στις φυλακές και οι κρατούμενοι έκαναν ό,τι μπορούσαν ώστε να ακουστούν», λέει ο Ισπανός σκηνοθέτης.

Το φιλμ του τα παρουσιάζει όλα αυτά, τότε σε πρώτο πλάνο και τότε πιο διακριτικά στο φόντο, ασχολούμενο παράλληλα με τα μικρά και καθημερινά της ρουτίνας του εγκλεισμού. Η κινηματογράφηση του δεν έχει εκ των πραγμάτων τον μεγαλειώδη χαρακτήρα του «Μικρού νησιού», είναι πάντως στιβαρή και δένει με τον ρυθμό και το σασπένς που κυριαρχεί σε αρκετά κομμάτια.

Ο νεαρός λογιστής Μανουέλ, ερμηνευμένος από τον Μιγκέλ Χεράν του «La Casa de Papel», καταδικάζεται για υπεξαίρεση. Αρχικώς δεν έχει ιδέα από τους κώδικες και τη φρίκη των φυλακών, όμως χάρη στον ισχυρό χαρακτήρα του γρήγορα θα ορθοποδήσει και θα αναλάβει πρωτοβουλίες.

HOME CINEMA

Όταν μαζί με το φαγητό «σερβίρονται» ζητήματα ζωής

Επάνω, Τζέρεμι Αλεν Γουάιτ και Αγιο Εντεμπίρι στον δεύτερο κύκλο της σειράς «The Bear», που προβάλλεται από την Disney+. Κάτω, Μαριόν Κοτιγιάρ και Μελβίλ Πουπό πρωταγωνιστούν στην ταινία «Αγάπη και μίσος», που είναι διαθέσιμη στο Cinobo.

The Bear (β' κύκλος)
ΔΡΑΜΑ (2023)
Δημιουργός: Κρίστοφερ Στόρερ
Ερμηνείες: Τζέρεμι Αλεν Γουάιτ, Αγιο Εντεμπίρι

Μία από τις σπουδαιότερες σειρές της περασμένης τηλεοπτικής σεζόν, υποψήφια για 13 βραβεία Emmy, φέρνει τον δεύτερο κύκλο της στην πλατφόρμα της Disney+. Η ιστορία του σεφ Κάρμι Μπερζάντο, ο οποίος αφήνει τα ακριβά εστιατόρια για να «τρέξει» το σαντουιτσαδικο του πρόωρα χαμένου αδελφού του στο Σικάγο, ξεκινά καινούργιο κεφάλαιο. Επειτα από τις εντάσεις στο τέλος του προηγούμενου κύκλου, η ομάδα αποφασίζει... γενική ανακαίνιση και μετατροπή της επιχείρησης σε κανονικό εστιατόριο. Με τον χρόνο και τα χρήματα σε έλλειψη ωστόσο, κάθε μέλος θα χρειαστεί να δώσει τον καλύτερό του εαυτό, να εκπαιδευτεί, να πειραματιστεί και, κυρίως, να έρθει αντιμέτωπο με τον εαυτό του, προκειμένου όλα να είναι έτοιμα για το άνοιγμα.

Συνεχίζοντας την επιτυχημένη συνταγή του, το «The Bear»

εξακολουθεί να χρησιμοποιεί την τέχνη του φαγητού ως αφορμή προκειμένου να μιλήσει για πολύ πιο «δύσκολα» θέματα, όπως αυτά της ψυχικής υγείας του σύγχρονου εργασιακού burn-out, της μοναξιάς και της απώλειας. Αρκετό μέρος της επίστρωσης είναι κι εδώ κωμικό, αν και πληθαίνουν όλο και περισσότερο οι στιγμές που η σειρά γέρνει προς το δράμα –και μάλιστα βαρύ– παρά προς την κωμωδία. Συνολικά, πάντως, δημιουργοί και καστ φαίνεται πως βρίσκονται στο απόγειο των δυνάμεών τους, έχοντας ετοιμάσει μια λαχταριστή δεκάδα μισάωρων επεισοδίων, τα οποία καταναλώνονται εν ριπή οφθαλμού.

Αγάπη και μίσος ★★ ★
ΔΡΑΜΑ (2022)
Σκηνοθεσία: Αρνό Ντεπλεσάν
Ερμηνείες: Μαριόν Κοτιγιάρ, Μελβίλ Πουπό

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε το πιο πρόσφατο φιλμ του Γάλλου κινηματογραφιστή Αρνό Ντεπλεσάν («Τα χρυσά μας χρόνια»), ο οποίος καταπάνε-

ται με μια «δύσκολη» ιστορία, όπου το τυφλό μίσος διαταράσσει έναν από τους πιο ισχυρούς οικογενειακούς δεσμούς. Η Αλίσ (Μαριόν Κοτιγιάρ), επιτυχημένη ηθοποιός, έχει να ιδωθεί με τον αδελφό της, Λουί (Μελβίλ Πουπό), για περισσότερο από είκοσι χρόνια. Ανάμεσά τους έχει ορθωθεί τείχος λόγω κάποιων απροσδιόριστων γεγονότων του παρελθόντος. Όταν ωστόσο οι ηλικιωμένοι γονείς τους θα έχουν ένα σοβαρό ατύχημα, οι δυο τους θα αναγκαστούν να συναντηθούν ξανά και να μιλήσουν πάνω σε όσα τους χωρίζουν. Ο Ντεπλεσάν παίρνει τον χρόνο του, σκιαγραφώντας λεπτομερώς και προσεκτικά τις παραμέτρους της σχέσης ανάμεσα στα δύο αδέλφια, προτιμώντας μάλιστα να μας αφήσει να μαντέψουμε την αιτία της ρήξης τους. Συνολικά το φιλμ του επωφελείται από τις εξαιρετικές ερμηνείες των Κοτιγιάρ και Πουπό –σε δεύτερο ρόλο και η χαρισματική Γκολντσφιτε Φαραχανί–, και παρά τη σχετική ατολμία του σε επίπεδο εκφραστικών μέσων, παραμένει ενδιαιφέρον και συγκινητικό.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Μπετόβεν νευρώδης και έντονα δραματικός από την EPT

Μετά την επιβεβλημένη παρένθεση για τις εκδηλώσεις του φεστιβάλ, επιστροφή στην τακτική αθηναϊκή μουσική ζωή. Έτσι, λοιπόν, τρίτη συναυλία αποκλειστικά με έργα Μπετόβεν δόθηκε μέσα σε λίγους μήνες: μετά την Ορχήστρα Εγχόρδων του Φεστιβάλ της Λουκέρνης με την Πίρες (18 Φεβρουαρίου) και την Ορχήστρα του Φλωρεντινού Μάιν υπό τον Γκάτι (1η Μαρτίου), στις 13 Μαΐου στο θέατρο Ολύμπια τη σκυτάλη πήρε η Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ.

Όπως το ελβετικό σύνολο, έτσι και η ελληνική πρόταση περιλάμβανε στο πρώτο μέρος την Εισαγωγή στον «Κοριολανό» και το Τρίτο Κοντσέρτο για πιάνο. Διαφοροποιήθηκε μόνο στο δεύτερο μέρος, καθώς αντί της Τρίτης Συμφωνίας που έπαιξαν οι Ελβετοί, οι Έλληνες ερμήνευσαν την Τέταρτη. Δεν είναι η πρώτη φορά που σε σύντομο χρονικό διάστημα το αθηναϊκό κοινό ακούει τα ίδια έργα από διαφορετικά σύνολα. Προφανώς ο προγραμματισμός ενός οργανισμού δεν δεσμεύει αυτόν ενός άλλου, ούτε το κοινό ταυτίζεται κατ' ανάγκην, παρότι στην Αθήνα αυτό

δεν είναι ανεξάντλητο. Όμως, σε μια πόλη με περιορισμένες ευκαιρίες για τους φιλόμους, μεγαλύτερη ευελιξία θα ήταν προς όφελος όλων.

Την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ διηύθυνε ο Μιχάλης Οικονόμου, ο οποίος πραγματικά μοιάζει να μετασχηματίζει το σύνολο όταν το διευθύνει ο ίδιος. Τόσο η «Εισαγωγή» όσο και η Τέταρτη Συμφωνία αποδόθηκαν με τρόπο που δεν θα φανταζόταν κανείς με βάση παλαιότερες εμφανίσεις της ορχήστρας. Όχι μόνο στο κομμάτι της ερμηνείας, το οποίο κυρίως αφορά τις υποδείξεις του αρχιμουσικού και τον

Ο Μιχάλης Οικονόμου κατορθώνει να μετασχηματίζει την ορχήστρα όταν τη διευθύνει ο ίδιος.

βαθμό που ένα σύνολο μπορεί να τις ακολουθήσει, αλλά και από καθαρά τεχνική άποψη.

Το σχόλιο αφορά πρωτίστως τα έγχορδα, καθώς είναι αυτά τα

Η Αγάπη Τριανταφυλλίδη απέδωσε με δεξιοτεχνία και μουσικότητα το Τρίτο Κοντσέρτο για πιάνο του Μπετόβεν.

οποία δίνουν κατά κύριο λόγο το στίγμα μιας συμφωνικής ορχήστρας. Έτσι, λοιπόν, εντυπωσιακός ήταν ο συντονισμός και η καθαρότητά τους σε όλη τη διάρ-

κεια της βραδιάς, χωρίς σημάδια κόπωσης ακόμη και στην απαιτητική αρχή του τελευταίου μέρους της Τέταρτης. Τη σαφήνεια αυτή ανέδειξε δε ακόμα περισσότερο

η ιδιαίτερα «στεγνή» ακουστική της αίθουσας του Ολύμπια, κατά τα λοιπά ελάχιστα ευνοϊκή για συμφωνική μουσική.

Η τεχνική επάρκεια προφανώς

απαιτεί προϋπόθεση για έναν αρχιμουσικό, ώστε αυτός να μπορέσει να διαπλάσει μια ερμηνεία και στην περίπτωση του Οικονόμου ακούσαμε έναν Μπετόβεν νευρώδη και έντονα δραματικό, με τη δυναμική και τις επιλογές ταχύτητας να υπηρέτουν τη δραματολογία της μουσικής. Η προσέγγιση αυτή άφηνε χώρο και για πιο ανάλαφρη απόδοση του τρίτου μέρους με το χαρίεν τρίο που περιλαμβάνεται σε αυτό.

Εξίσου επιτυχημένη υπήρξε συνολικά η απόδοση του τρίτου Κοντσέρτου για πιάνο με σολίστ την Αγάπη Τριανταφυλλίδη. Πιανίστρια και αρχιμουσικός φάνηκαν στο ίδιο μήκος κύματος, με την Τριανταφυλλίδη να προτείνει μια αντίστοιχα δυναμική ερμηνεία, με έντονους τονισμούς και σαφή άρθρωση των μουσικών παραγράφων. Η δεξιοτεχνία της, ειδικά στο τελευταίο μέρος, υπήρξε τόσο εντυπωσιακή, που προσπερνά κανείς ορισμένες στιγμές αβεβαιότητας στο πρώτο μέρος. Παράλληλα, η μουσικότητα της ανέδειξε την ποιότητα του αργού δεύτερου μέρους και χάρισε παλμό και πλαστικότητα στα δύο ζωηρά.

Λάκκος στα σύννεφα

Με αφορμή την τραγωδία των Τεμπών – Βαγόνια γεμάτα ιστορίες. Βαγόνια λήθη γεμάτα

Του **ΣΑΚΗ ΣΕΡΕΦΑ**

Άλλοι λένε πως ήταν ένας ναύτης που λιποθύμισε. Άλλοι πως ήταν μια γιαγιά. Άλλοι μια έγκυος. Καταμαράθηκε το θερμό μέσα τους και λειποψύχσαν. Με τέτοιο στριμωξίδι μέσα στο τρένο, πώς να μη μαραθούνε; Μέχρι και στις τουαλέτες ήταν στα όρθια ζουληγμένοι. Οπότε κάποιος τράβηξε τον μοχλό και ο συρμός φρέναρε.

Ερχόταν κι άλλο τρένο από πίσω.

«Όταν σταμάτησε το τρένο εγώ κι άλλοι μαζί κατεβήκαμε να μαζέψουμε λεμόνια τα ντολμαδάκια το ζητάνε το λεμόνι καθόμουνα στο τελευταίο το βαγόνι κανέναν δεν βγάλαν ζωντανό από κει».

«Πήδηξα απ’ το τρένο, βουτιά με το κεφάλι έβγαζα έξω όσους μπορούσα, εγώ και άλλοι ήρθαν αμάξια να πάρουνε τους τραυματίες κι αμέσως μπουκαραν μέσα επιβάτες γεροί να συνεχίσουν το ταξίδι τους, άκου ντροπή τους πλάκωνα στις φάπες και τους πετούσα έξω το ίδιο δεν θα ‘κανες κι εσύ;».

«Τα πρόσωπα είναι παραμορφωμένα, τα χαρακτηριστικά τους πρpsμένα, τα μάτια πεταμένα έξω από τις κόγχες, αι γλώσσαι έξω απ’ τα δόντια. Και αντίθετα από το κέρινο χρώμα του άλλου σώματος που το λογχίζουν τρυπήματα μαντεμιού και μπαλταδιές σιδηρών που ‘χουν τσακίσει κνήμες, βραχιόνες, γόνατα και πλευρές, τα πρόσωπα φαντάζουν μαύρα, ολόμαυρα, σα να έχουν βουτήξει σε κατράμι. Ακόμη και οι γλώσσες που βγαίνουν ανάμεσα από τα δόντια που τις δαγκώνουν, είναι κατάρμαυρες, λες και έχουν καεί».

Στο τελευταίο βαγόνι, ο Γιάννης κι η Ελένη αδέλφια ετεροθαλή. Βλέπει ο Γιάννης το τρένο να ‘ρχεται από πίσω αρπάζει την Ελένη, πέφτουν στα χωράφια. Η μητέρα τους κι ο πατριός του γλώσσαί έξω απ’ τα δόντια στο νεκροτομείο για ποιον να πρωτογράψεις ελεγείο;

Τα ορφανά χωρίστηκαν μετά. Εκείνη σε οικογένεια εκπαιδευτικών αυτός σε αναμορφωτήριο, κλοπές υδραυλικός σε οικοδομές καφάνια στη λακαναγορά.

Ωσπου ξανάσμιξαν σε μια δεκαετία. Ερωτικά. Αντίο ξεκρέμαστε απ’ την ουσία σου κόσμε. Στα πέντε χρόνια, η Ελένη ζήτησε χωρισμό. Εκείνος, μια τελευταία βόλτα με το μοτοσάκó. Συναντηθήκαν στην Ομόνοια. Την πήγε στο δάσος της Καισαριανής. Στραγγαλισμός με το καλσόν σύνθλιψη με πέτρα της κεφαλής.

Χρόνια πολλά μετά η Καρυοφυλλιά Καραμπέτη νάτη σ’ ένα ταξί. Γυρίζει ο οδηγός της λέει Ξέρεις ποιος είμαι εγώ; Ο φονιάς που τον κάνετε επεισόδιο σ’ εκείνη τη σειρά στην τηλεόραση. Να πιάσω τον περιφερειακό του Υμηττού; Έχει διαδήλωση στο κέντρο, θα μπλέξουμε στην κίνηση. Πάντως, οφείλω στους θεατές σας μια διευκρίνιση: Αγάπησα. Δικάστηκα. Εξέτισα ποινή. Μόνον σ’ εκείνη χρωστώ πια. Κανενός αλλουνού.

[Τρία χρόνια μετά:]

Ο ποιμένας του θεσσαλικού κάμπου Μιλτιάδης Μοσχοβίτης πάνω σε μια ραχούλα ανεμίζει μανιακά την κάπα του. Αν ένα drone τον δείξει από ψηλά λες και σκάβει με δαύτην έναν λάκκο στα σύννεφα. «Είδα τα τρένα να πααίνουνε το ένα πάνω στ’ άλλο. Έκανα σήμα με την κάπα στο Ακρόπολις ο οδηγός νόμισε ότι τον χαιρετάγα μου κόρναρα τρεις φορές. Σε λίγο ακούστηκε το μπαμ. Από τον κρότο τον πολύ τα πουλιά σκιαχτήκαν γύριζαν απάνω και τσιρίζαν σαν τη σκρόφα στο μαχαίρι ένα πράμα είδα κι είδα, μα ετούτο ήτανε σα θάμα.»

Ορθιος ο μηχανοδηγός με το κασκέτο του στραβά καλό τιμόνι κουμαντάριζε.

«Είχαμε κάτι χωράφια έξω εκεί κι έβγαλα το κεφάλι απ’ το παράθυρο για να τα δω. Είδα το άλλο τρένο όπως σε βλέπω εσένα τώρα εδώ. Εκλεισα τα μάτια και προσευχήθηκα.

«Από της πρωίας απελευθερώθη η σιδηροδρομική γραμμή. Το πρώτο τρένο πέρασε από τον τόπο της συμφοράς. Συντρίμματα πεταμένα εδώ κι εκεί. Το τρένο σφύριξε λίγες φορές εις ένδειξη αποχαιρετισμού σ’ αυτούς που άφησαν την ζωή τους εκεί και συνέχισε την πορεία του».

Ηρθανε τότε και μ’ αγκάλιασαν ο άγιος Αθανάσιος κι ο άγιος Νικόλαος. Μην φοβάσαι, μου είπαν, δεν σ’ αφήνουμε να πάθεις τίποτα είσαι κόρη και αμνός να σε χαιρεται ο γαμπρός. Σ’ έναν χρόνο γίναν οι αρραβώνες ύστερα στέφανα και παιδί. Αντί για κάσα, είχαμε χαρές. Κοίτα τώρα στα μπράτσα ετούτες τις ουλές. Από τα σίδερα που καρφωθήκαν μέσα είναι. Κοντομάνικο δεν έχω βάλει έκτοτε ποτές. Κι άμα ακούσω κάνα μπαμ ξαφνικό ή χτυπήσει το κινητό αλαφιάζω και τινάζομαι, παθαίνω κάτι ψυχικό».

«Βρισκόμουν στο τρίτο βαγόνι. Ακουγα στο τραντζίστορ τον αγώνα. Ολυμπιακός - Πανιώνιος. Μόλις είχε σκοράρει ο Τριαντάφυλλος και πανηγύριζα. Πού να ‘ξερα πως μπορεί στο σπιτάκι μου και να μη γύριζα».

Η ζωή σαν ποντίκι του αγρού αθόρυβα κυλά δεν αναταράζει καν το γρασίδι

Βαγόνια γεμάτα ιστορίες. Σήμερα θα τις παίζαν στα πρωινάδικα. Βαγόνια λήθη γεμάτα. Ανάμεσα σε συνταγές για βίγκαν πιάτα.

«Από της πρωίας απελευθερώθη η σιδηροδρομική γραμμή. Το πρώτο τρένο πέρασε από τον τόπο της συμφοράς. Συντρίμματα πεταμένα εδώ κι εκεί. Το τρένο σφύριξε λίγες φορές εις ένδειξη αποχαιρετισμού σ’ αυτούς που άφησαν την ζωή τους εκεί και συνέχισε την πορεία του. Άλλοι επιβάτες δάκρυσαν, άλλοι έκαναν την προσευχή τους και άλλοι έμειναν βουβοί, κολημένοι στα τζάμια που τα κτυπούσε το χιόνι κι ο αέρας. Στην πένθιμη ατμόσφαιρα, ένα χέρι εργάτη που ξεπρόβαλε μέσα από τα συντρίμματα, για να απαντήσει στον χαιρετισμό του τραίνου, έδωσε μια αχτίδα ζωής. Σε λίγες ώρες θα περνούσε άλλο τρένο και μετά άλλο και η κινήσις θα συνεχιζόταν και τα συντρίμματα θα προκαλούσαν στην αρχή συγκίνησι και δέος, μετά περιέργεια και μετά ίσως αδιαφορία για μια τραγωδία σαν εκείνες που ξεχάστηκαν στο πέρασμα του χρόνου».

Δεν είχαμε ασυρμάτους είπανε σταθμάρχες κι οδηγοί με τα παλιοτηλέφωνα και τα τηλεγραφήματα κάναμε τη δουλειά μας μονακά με τα μάτια και τ’ αυτιά μας μηδέν τεχνολογία.

Φτηνή δικαιολογία τρώγανε σουβλάκια κι ακούγανε τα ματς τους κατηγόρησαν στο δικαστήριο οι άνωθεν ειδικοί ατομική ευθύνη η ώρα η κακιά ήταν γραφτό η συμφορά να γίνει.

Άλλα χρόνια, ίδιες καταστάσεις. Κι αφού τότε δεν υπήρχαν κινητά δεν ακούστηκε ποτέ το σύνθημα στους δρόμους «Πάρε με όταν φτάσεις».

25.3.2023

Σημειώσεις

Το πρώτο σιδηροδρομικό δυστύχημα συνέβη στις 30.9.1968 στο Δερβένι Κορινθίας, με απολογισμό 34 νεκρούς και πάνω από 100 τραυματίες. Το δεύτερο σιδηροδρομικό δυστύχημα συνέβη στις 16.1.1972 στον Δοξαρά Λάρισας με 21 νεκρούς και δεκάδες τραυματίες. Καταμαράθηκε το θερμό... (Θεόφραστος «Περι λειποψυχίας»). Τα πρόσωπα είναι παραμορφωμένα... (Ανταπόκριση εφημερίδας από το νεκροτομείο Αθηνών). Αντίο ξεκρέμαστε... (Στίχος από το ποίημα «Η Βίку της αιμομιξίας» του Αλέξη Τραϊανού). Σ’ εκείνη τη σειρά στην τηλεόραση... (Αναφορά στο επεισόδιο «Ένοχο μυστικό» της τηλεοπτικής σειράς «10η Εντολή» σε σκηνοθεσία του Πάνου Κοκκινόπουλου). Ορθιος ο μηχανοδηγός... (Στίχοι από το ποίημα «Αίντε και ντε» του Γιάννη Ρίτσου, που μελοποιήθηκε από τον Νίκο Μαμαγκάκη). Η ζωή σαν ποντίκι του αγρού... (Στίχος από το ποίημα «Και οι μέρες δεν είναι αρκετά πλήρεις» του Εζρά Πάουντ, ο οποίος κηδεύτηκε στη Βενετία την ημέρα του σιδηροδρομικού δυστυχήματος στον Δοξαρά Λάρισας. Στην κηδεία δεν παραβρέθηκαν η σύζυγος και ο γιος του). Από της πρωίας.. (Ανταπόκριση εφημερίδας).

Το πιο πρόσφατο ποιητικό βιβλίο του Σάκη Σερέφα «Κήτη» τιμήθηκε με το βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών «Λάμπρου Πορφύρα» (2022).

γαστρονόμος

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΝΤΟΜΑΤΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ

13/8

ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΛΕΡΩΘΕΙΤΕ ΥΠΕΥΘΥΝΑ

ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΜΑΣ ΦΤΙΑΧΝΕΙ ΤΟ ΓΙΟΡΤΙΝΟ ΤΡΑΠΕΖΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟ
ΤΡΙΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ ΦΑΓΗΤΑ ΦΟΥΡΝΟΥ ΚΑΙ ΕΝΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟ ΓΛΥΚΟ
ΜΕ ΕΜΠΝΕΥΣΗ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ BRANDY SOUR